लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१

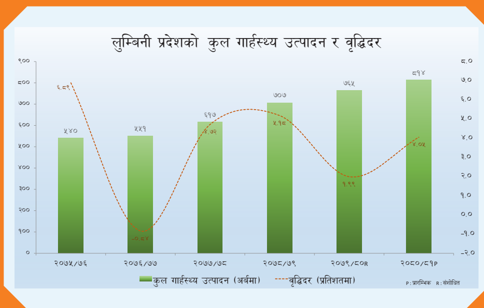

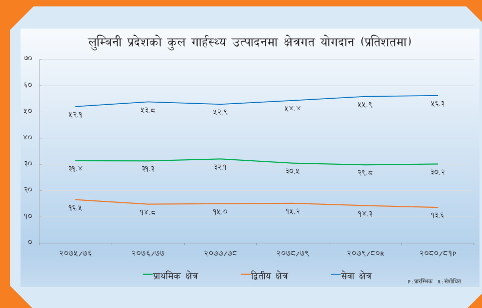

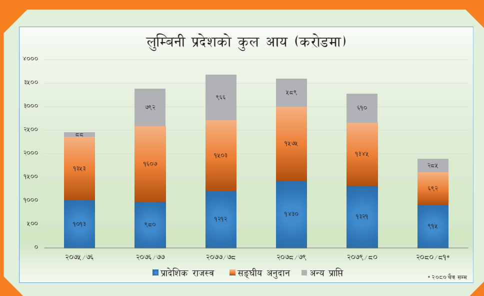

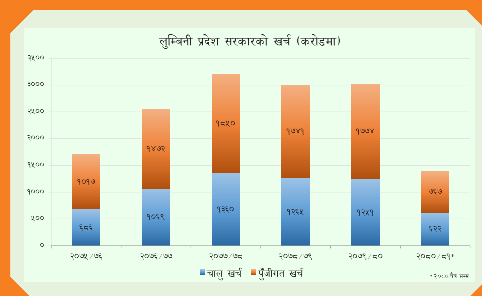

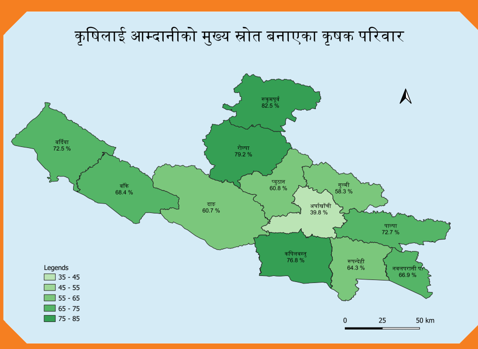

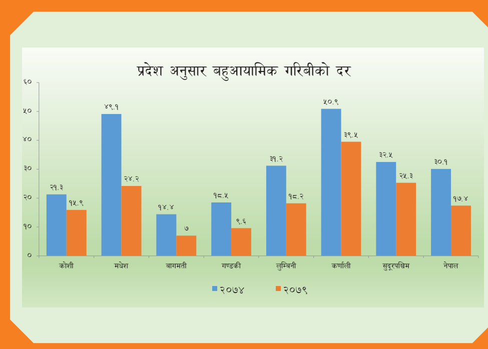

लुम्बिनी प्रदेश सरकार

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल

२०८१

लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१

लुम्बिनी प्रदेश सरकार

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल

२०८१

प्राक्कथन

आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१ ले लुम्बिनी प्रदेशको समग्र आर्थिक तथा वित्तीय व्यवस्था, भौतिक पूर्वाधार विकासको अवस्था, सामाजिक विकास समेतका तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूको अध्ययन र विश्लेषण मार्फत प्रादेशिक नीति तथा योजना निर्माणमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्ने अपेक्षा लिएको छु । जनप्रशासन र जनसरोकारका नीतिलाई वैज्ञानिक बनाउने लक्ष्य अनुरुप लुम्बिनी प्रदेश सरकारले तथ्यमा आधारित नीति तर्जुमाको सिद्धान्तलाई आत्मसाथ गरेको छ । प्रस्तुत आर्थिक सर्वेक्षणमा प्रदेशभित्रका आर्थिक सामाजिक परिसूचक, राजस्व परिचालन र वित्त व्यवस्थापनको अवस्था लगायतका सूचक, राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक अर्थतन्त्रको विद्यमान अवस्था प्रस्तुत गरिएको छ । प्रकाशनमा प्रदेशको समग्र आर्थिक स्थिति, सार्वजनिक वित्त, वित्तीय क्षेत्र, गरिबी निवारण, रोजगारी, सुशासन तथा सामान्य प्रशासन, कृषि, वन, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति, स्वास्थ्य, शिक्षा र पर्यटनका साथै भौतिक पूर्वाधार एवं जलस्रोतर्फका परिसूचकलाई समावेश गरिएको छ ।

सङ्घीय आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, राष्ट्रिय जनगणना २०७८, प्रदेश योजना आयोगबाट प्रकाशन गरिएको प्रदेश पार्स्वचित्र, दोस्रो आवधिक योजनाको अवधारणापत्र एवम् नेपाल राष्ट्र बैङ्क तथा बीमा समिति लगायत निकायले जारी गरेका पछिल्ला तथ्याङ्कलाई संकलन, विश्लेषणतथा संलेषण गरी आर्थिक सर्वेक्षण तयार गरिएको छ । साथै, सन्दर्भ सूचकका रुपमा प्रदेशका विषयगत मन्त्रालय तथा निकायबाट प्राप्त प्राथमिक तथा द्वितीय तथ्याङ्कलाई समेत आधार मानिएको छ ।

नेपाल वित्तीय सङ्घीयता कार्यान्वयनको सन्दर्भमा प्रारम्भिक चरणमा रहदा प्रदेश लक्षित प्राथमिक तथ्यांङ्कको अभावका बाबजुद पनि उपलब्ध भएसम्मका चालु तथा विगत वर्षहरूका तथ्याङ्क, सूचना एवम् स्रोतका आधारमा आर्थिक सर्वेक्षण तयार गरिएको छ । यद्यपि प्रकाशनमा हुनसक्ने त्रुटिलाई आगामी आर्थिक वर्षदेखि थप परिमार्जन गरी गुणस्तर अभिवृद्धि गर्दै लैजाने प्रतिवद्धता सहित सबैको रचनात्मक सुझावको अपेक्षा गर्दछु । तथ्याङ्कमा आधारित बजेट अभ्यासलाई बढवा दिन आगामी दिनमा बृहत तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषणका कार्यकमलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइने जानकारी गराउन चाहन्छु ।

अन्तमा, आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१ को प्रकाशनमा योगदान गर्ने आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयका सम्पूर्ण कर्मचारी, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, प्रदेश सरकारका विषयगत मन्त्रालय, प्रदेश योजना आयोग, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय एवम् अन्य निकाय तथा पदाधिकारी प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु ।

ज्येष्ठ, २०८१

मा. चेतनारायण आचार्य
मन्त्री

प्रकाशकीय

नागरिकका आर्थिक सामाजिक पक्षमा सुधार गर्दै प्रदेशको सन्तुलित विकासका लागि विकास नीति, योजना, रणनिति र कार्यक्रम तर्जुमाको गरी सो अनुरुप क्षेत्रगत तथ्याङ्क तथा सूचना संकलन, प्रशोधन, प्रयाप्त विश्लेषण एवम संश्लेषण हुन आवश्यक छ। यसै सन्दर्भमा विगत आर्थिक वर्षको अभ्यासलाई निरन्तरता दिदै लुम्बिनी प्रदेश सरकारले यस वर्ष पनि आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/०८१ प्रकाशन गर्ने प्रयत्न गरेको छ।

आर्थिक सर्वेक्षणमा अन्तराष्ट्रिय, राष्ट्रिय तथा अन्तर-प्रादेशिकस्तरका विषय क्षेत्रगत तथ्याङ्कसँग लुम्बिनी प्रदेशको यथार्थ स्थिति र अवस्थासमेतको तुलनात्मक जानकारी एवम विश्लेषण हुने गरी तयार गरिएको छ। प्रदेशका विषयगत मन्त्रालय/निकाय तथा सङ्घीय सरकारका विभिन्न निकायबाट प्रकाशन भई प्राप्त भएका तथ्यमा आधारित प्रादेशिक आर्थिक तथा सामाजिक स्थिति, पूर्वाधारको यथार्थ विवरण एवम् सुशासनको अवस्थालाई समावेश गरिएको छ। साथै यस प्रकाशनलाई यथार्थतामा आधारित बनाउने प्रयास अनुरुप चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्मको सूचना तथा तथ्याङ्कलाई समेत संकलन गरी विगतका आर्थिक तथा सामाजिक आकडासँग वर्गीकृत तालिका, चार्ट र अनुसूचीमार्फत तुलनात्मक अध्ययन तथा प्रवृत्ति विश्लेषण गर्ने कोसिस गरिएको छ।

चालु आ.व. २०८०/८१ मा राष्ट्रिय वार्षिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादन उपभोक्ताको मूल्यमा ५७ खर्व ४ अर्व ८४ करोड हुने अनुमान गरिएकोमा लुम्बिनी प्रदेशको १४.३ % योगदान रहेको अवस्था छ। यसैगरी उपभोक्ता मूल्यमा राष्ट्रिय कूल ग्रार्हस्थ्य उत्पादन वृद्विदर ३.८७ % हुने अनुमान गर्दैगर्दा लुम्बिनी प्रदेशको अनुमानित आर्थिक वृद्धिदर ४.०५% रहेको छ जुन लुम्बिनी प्रदेशको लागि सकारात्मक पक्षको रूपमा देखा परेको छ।

अन्तमा, सरोकारवालाको रचनात्मक राय सुझावको अपेक्षा सहित आगामी दिनमा त्यस्ता राय सुझावलाई समावेश गर्दै लैजाने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्न चाहान्छु। आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१ तयार गर्न उत्प्रेरित गर्नु हुने माननीय आर्थिक मामिला मन्त्रीज्यू प्रति विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। आर्थिक सर्वेक्षणको तयारीमा अहोरात्र खटिनु भएका आर्थिक नीति विश्लेषण तथा वित्तिय क्षेत्र व्यवस्थापन महाशाखामा कार्यरत कर्मचारी लगायत आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयका कर्मचारीहरु र प्रदेश सरकारका अन्य निकायमा कार्यरत कर्मचारी एवम् सरोकारवालाप्रति समेत हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु।

ज्येष्ठ, २०८०

राम बहादुर के.सी.

सचिव

विषय-सूची

प्राक्कथन

प्रकाशकीय

तालिका सूची

चार्ट सूची

छोटकरी रूप

कार्यकारी सारांश

१.	समग्र आर्थिक अवस्था..........................	१
२.	सार्वजनिक वित्त..............................	२१
३.	मौद्रिक तथा वित्तीय क्षेत्र.........................	३८
४.	गरिबी निवारण, मानव विकास तथा रोजगारी..............	४६
५.	कृषि वन तथा भूमिसुधार.............................	५३
६.	उद्योग र पर्यटन................................	६३
७.	भौतिक पूर्वाधार, सिंचाइ, उर्जा र यातायात..............	६७
८.	सामाजिक क्षेत्र.....................	७६
९.	सार्वजनिक सेवा र सुशासन...........	८६
१०.	आवधिक योजना तथा अन्तरसम्बन्धित विषयवस्तु..............	९४

तालिका-सूची

तालिका नं.	विषय	पृष्ठ
तालिका १ (क):	विश्व आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१
तालिका १ (ख):	विश्वको मुद्रास्फीति (उपभोक्ता मूल्यमा आधारित, प्रतिशत)	२
तालिका १(ग):	दक्षिण एसियाली मुलुकको आर्थिक वृद्धिदर	२
तालिका १(घ):	दक्षिण एशियाली मुलुक तथा चीनको मुद्रास्फीति (उपभोक्ता मूल्यमा, प्रतिशत)	३
तालिका १(ङ):	दक्षिण एशियाली मुलुक तथा चीनको चालु खाता सन्तुलन (जि.डी.पि. को प्रतिशतमा)	४
तालिका १(च):	समष्टिगत आर्थिक परिसूचक	५
तालिका २(क):	लुम्बिनी प्रदेश सञ्चित कोषको अवस्था (रू.लाखमा)	२२
तालिका २(ख):	प्रादेशिक वित्तको आकार (प्रादेशिक कुल ग्राहस्थ उत्पादन प्रतिशतमा)	२४
तालिका २(ग):	पछिल्लो ३ आर्थिक वर्षको बजेट र चैत्र मसान्तसम्मको खर्च स्थिति	२६
तालिका २(घ):	प्रादेशिक आयको संरचना (प्रतिशतमा)	२९
तालिका २(ङ):	खर्च व्यहोर्ने स्रोत (कुल प्रादेशिक खर्च प्रतिशतमा)	३०
तालिका २(च):	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त अनुदानको विवरण (करोडमा)	३०
तालिका २(छ):	लुम्बिनी प्रदेश सरकारको राजश्व बाँडफाँटको विवरण (हजारमा)	३१
तालिका २(ज):	प्रदेश सरकारको पुँजीगत खर्चको प्रवृत्ति (रु. करोडमा)	३३
तालिका २(झ):	संघबाट प्राप्त अनुदानबाट भएको खर्चको स्थिति (कुल प्राप्त अनुदान प्रतिशतमा)	३५
तालिका २(ञ):	लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई वित्तीय हस्तान्तरण	३६
तालिका २(ट):	स्थानीय तहको अनुदान र निकासा (शुरुको विनियोजित बजेटको आधारमा)	३७
तालिका ३(क):	लुम्बिनी प्रदेशमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको शाखा संख्या**	३९
तालिका ३(ख):	लुम्बिनी प्रदेशमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको बैंकिङ्ग सेवाको अवस्था**	३९
तालिका ३(ग):	कर्जा प्रवाह तथा निक्षेप सङ्कलनको अवस्था**	४०

तालिका नं.	विषय	पृष्ठ
तालिका ३(घ):	बैंक खाता भएको परिवार तथा जनसंख्या	४०
तालिका ३(ङ):	लुम्बिनी प्रदेशमा बीमाको संरचना	४१
तालिका ३(च):	लुम्बिनी प्रदेशमा बीमा व्यावसाय	४२
तालिका ३(छ):	लुम्बिनी प्रदेशका सहकारीहरुको विवरण	४४
तालिका ३(ज):	लुम्बिनी प्रदेशका सहकारीहरुको जिल्लागत विवरण	४४
तालिका ४(क):	आधारभूत आवश्यकता लागत र विश्लेषणात्मक क्षेत्रगत मूल्य सूचकांक	४७
तालिका ४(ख):	प्रदेशगत गरिबीको दर, विषमता र गहनता	४७
तालिका ४(ग):	लुम्बिनी प्रदेशको गरिबी	४८
तालिका ४(घ) :	प्रदेश अनुसार औसत आयु (वर्षमा)	४९
तालिका ४(ङ):	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र रोजगारी	५०
तालिका ४(च):	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र रोजगारीको प्रवृत्ती	५१
तालिका ४(छ):	लुम्बिनी प्रदेशमा योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम	५२
तालिका ५(क):	कृषक परिवार र आम्दानीको स्रोत	५३
तालिका ५(ख):	कृषि उत्पादन –१ (मेट्रिक टनमा)	५४
तालिका ५(ग):	कृषि उत्पादन –२ (मेट्रिक टनमा)	५४
तालिका ५(घ):	पशुपन्छी तथा मत्स्य उत्पादन (मेट्रिक टनमा)	५५
तालिका ५(ङ):	पशुपन्छी संख्या	५५
तालिका ५(च):	रासायनिक मलको आपूर्ति	५६
तालिका ५(छ):	आ.व. २०८०/८१ मा शुलभ कर्जा व्याजमा अनुदान प्राप्त गर्ने आयोजना	५७
तालिका ५(ज):	लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका भूमिहीन दलित, सुकुम्बासी र अब्यवस्थित बसोबासी	५७
तालिका ५(झ):	लुम्बिनी प्रदेशका मालपोत कार्यालयहरु	५८
तालिका ५(ञ):	लुम्बिनी प्रदेशका नापी कार्यालयहरु	५९
तालिका ५(ट):	प्रदेश संचित कोषमा जम्मा भएको घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	६०

तालिका नं.	विषय	पृष्ठ
तालिका ५(ठ):	प्रदेशगत वन क्षेत्रको स्थिति	६०
तालिका ५(ड):	लुम्बिनी प्रदेशमा वन क्षेत्रको अवस्था	६१
तालिका ५(ढ):	लुम्बिनी प्रदेशमा काठ दाउराको उत्पादन	६२
तालिका ६(क):	लघु, घरेलु तथा साना उद्योग नयाँ दर्ता विवरण	६३
तालिका ६(ख):	आ.व.२०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म उद्योग तथा वाणिज्यतर्फको प्रगति	६४
तालिका ६(ग):	तेस्रो मुलुकबाट पर्यटकहरुको आगमन	६५
तालिका ६(घ):	पाल्पा दरवारमा संग्राहलय अवलोकन गर्ने पर्यटकको विवरण	६५
तालिका ६(ङ):	निकुञ्ज तथा संरक्षण क्षेत्रमा विगत वर्षमा भ्रमण गर्ने पर्यटक संख्या	६६
तालिका ७(क):	प्रदेशका शहरी, ग्रामीण तथा शहरोन्मुख वडाहरु	६७
तालिका ७(ख):	लुम्बिनी प्रदेशका ग्रामीण, शहरी तथा शहरोन्मुख जनसङ्ख्या	६८
तालिका ७(ग):	लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट निर्माण भएका एकीकृत वस्ती र घरहरु	६८
तालिका ७(घ):	लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट निर्माण भएको सडकको अवस्था (किलो मिटरमा)	६९
तालिका ७(ङ):	लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट निर्माण भएको पुलको विवरण	६९
तालिका ७(च):	प्रदेश अनुसार विधुत उत्पादन	७०
तालिका ७(छ):	राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिडबाट विद्युत पहुँच प्राप्त प्रदेशगत जनसङ्ख्या (प्रतिशत)	७०
तालिका ७(ज):	लुम्बिनी प्रदेशका जिल्लागत विधुतको पहुँच (प्रतिशतमा)	७१
तालिका ७(झ):	सिंचाई तथा नदी नियन्त्रण सम्बन्धी उपलब्धी	७२
तालिका ७(ञ):	सिंचाइ सुविधाको अवस्था	७२
तालिका ७(ट):	लुम्बिनी प्रदेशमा दर्ता भएका सवारी साधनहरुको विवरण	७३
तालिका ७(ठ):	लुम्बिनी प्रदेशमा चालक अनुमति पत्र सम्बन्धी सेवा	७३
तालिका ७(ड):	लुम्बिनी प्रदेशमा सन २०२३ मा भएको उडान सङ्ख्या र यात्रुको विवरण	७४
तालिका ८(क):	लुम्बिनी प्रदेशमा शिक्षाको अवस्था	७६

तालिका नं.	विषय	पृष्ठ
तालिका ८ (ख):	सबैभन्दा बढी विद्यार्थी भएका विद्यालयहरु	७७
तालिका८(ग):	लुम्बिनी प्रदेशका जिल्ला अनुसारको साक्षरता दर	७८
तालिका ८(घ):	साक्षरता दर सबैभन्दा कम भएका तीन पालिका (५ वर्ष भन्दा माथी)	७९
तालिका ८(ङ):	साक्षरता दर बढी भएका तीन पालिका (५ वर्ष भन्दा माथी)	७९
तालिका ८ (च):	लुम्बिनी प्रदेशमा स्वास्थ्यको अवस्था	८०
तालिका ८ (छ):	खानेपानी सम्बन्धी उपलब्धीहरु	८२
तालिका ८ (ज)	गरिब तथा असहायको उपचार	८३
तालिका ८ (झ):	प्राकृतिक तथा अन्य प्रकोपका घटनाहरु	८४
तालिका ८ (ञ):	सडक दुर्घटना सम्बन्धी जिल्लागत विवरण	८५
तालिका ९ (क):	खुला तथा समावेशीतर्फ पदपूर्तिका लागि विज्ञापन भएका पद सङ्ख्या	८७
तालिका ९ (ख):	लिङ्गको आधारमा दरखास्तको विवरण	८७
तालिका ९ (ग):	प्रदेश सरकारका प्रदेशगत उजुरी	८८
तालिका ९ (घ):	प्रदेशगत स्थानीय तहका उजुरी	८८
तालिका ९ (ङ):	प्रदेशगत उजुरीको अंश(तीनै तहका)	८९
तालिका ९ (च):	तीन तहका निकायहरु विरुद्ध परेका उजुरी प्रतिशत	९०
तालिका ९ (छ):	प्रतिरक्षा गरिएका मुद्दा विवरण	९०
तालिका ९ (ज):	प्रदेशगत बेरुजु (सरकारी कार्यालयतर्फ)	९१
तालिका ९ (झ):	स्थानीय तहको बेरुजु (सरकारी कार्यालयतर्फ)	९२
तालिका ९ (ञ):	कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन वापत प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको अङ्क	९३
तालिका १० (क):	प्रथम आवधिक योजनाको समीक्षा	९४
तालिका १० (ख):	दिगो विकास लक्ष्यका सूचकमा भएका उपलब्धिहरू	९६
तालिका १० (ग):	लुम्बिनी प्रदेशको दिगो विकास लक्ष्य र बजेट विनियोजन	९७
तालिका १० (घ):	लैङ्गिक उत्तरदायी तथा जलवायु परिवर्तन अनुसारको बजेट	९८

चार्ट-सूची

चार्ट नं.	विषय	पृष्ठ
चार्ट १(क):	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	६
चार्ट १(ख):	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि र गैर कृषि क्षेत्रको योगदान (प्रतिशतमा)	६
चार्ट १(ग):	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको क्षेत्रगत वृद्धिदर (प्रतिशत)	७
चार्ट १(घ):	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक, द्वितीय र सेवा क्षेत्रको योगदान (प्रतिशत)	७
चार्ट १(ङ):	प्रति व्यक्ति राष्ट्रिय आय (अमेरिकी डलर)	९
चार्ट १(च):	पछिल्लो ३ आर्थिक वर्षको प्रदेशगत आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१०
चार्ट १(छ):	राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको योगदान र बृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१०
चार्ट १(ज):	राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको योगदान र वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	११
चार्ट १(झ):	प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको संरचना (प्रतिशतमा)	११
चार्ट १(ञ):	प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको क्षेत्रगत वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१२
चार्ट १(ट):	आधारभुत मुल्यमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रतिशतमा)	१२
चार्ट १(ठ):	प्रति व्यक्तिकुल गार्हस्थ्य उत्पादन (डलरमा)	१३
चार्ट १(ड):	कृषि, वन तथा मत्स्य क्षेत्रको योगदान र वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१४
चार्ट १(ढ):	खानी तथा उत्खनन् क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१४
चार्ट १(ण):	उद्योग क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा	१५
चार्ट १(त):	विद्युत, ग्याँस क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१५
चार्ट १(थ):	निर्माण क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१६
चार्ट १(द):	थोक तथा खुद्रा व्यापार, गाडी तथा मोटरसाईकल मर्मत सेवाको योगदान तथा वृद्धिदर (%)	१६
चार्ट १(ध):	यातायात तथा भण्डारण क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१७
चार्ट १(न):	आवास तथा भोजन क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा	१७
चार्ट १(प):	वित्तीय तथा बीमा क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा	१८
चार्ट १(फ):	घरजग्गा कारोवार क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१८
चार्ट १(ब):	सार्वजनिक प्रशासन तथारक्षा क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर	१९
चार्ट १(भ):	शिक्षा क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	१९
चार्ट १(म):	स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	२०

चार्ट नं.	विषय	पृष्ठ
चार्ट २ (क):	प्रदेश सरकारको बजेट र राजस्व सन्तुलनको प्रवृत्ति (प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा)	२३
चार्ट २ (ख):	प्रदेशगत खर्च र राजस्वको स्थिति (प्रदेशगत कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपातमा)	२५
चार्ट २ (ग):	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको चालु र पुँजीगत खर्चको प्रतिशत	२७
चार्ट २ (घ):	प्रादेशिक खर्च संरचना (प्रादेशिक कुल खर्चमा)	२७
चार्ट २(ङ):	प्रादेशिक राजस्व संरचना (कुल प्रादेशिक राजस्व मध्ये)	२८
चार्ट २(च):	कुल प्रादेशिक आयको संरचना (प्रतिशतमा)	२९
चार्ट २(छ):	प्रादेशिक खर्च उपयोग क्षमता (विनियोजित बजेट प्रतिशत)	३४
चार्ट २ (ज):	प्रादेशिक खर्च उपयोग क्षमता (अन्तिम बजेट प्रतिशतमा)	३४
चार्ट २ (झ):	सङ्घीय अनुदान हस्तान्तरण तथा खर्च (करोडमा)	३६
चार्ट ३ (क):	बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएका परिवार (प्रतिशत)	४१
चार्ट ३ (ख):	बीमा शुल्क संकलनमा प्रदेशको हिस्सा	४३
चार्ट ४ (क):	प्रदेशगत बहु आयमिक गरिबीको दर	४९
चार्ट ४ (ख):	प्रदेशगत मानव विकास सूचकांक	५०
चार्ट ४ (ग):	जिल्लागत आर्थिक रूपमा सक्रिय र अक्सर रोजगार जनसङ्ख्याको अवस्था	५१
चार्ट ५ (क):	दुध, मासु, अण्डा र माछाको आवश्यकता र उपलब्धता	५६
चार्ट ८ (क):	प्रदेश अनुसार कुल प्रजनन दर	७९
चार्ट ८ (ख):	प्रदेश अनुसार मातृमृत्यु दर	८१
चार्ट ८ (ग):	प्रदेश अनुसार कुपोषणको अवस्था	८२

छोटकरी-रुप

BMIS:	Budget Management Information System
C-GAS:	Computerized Government Accounting System
GVA:	Gross Value Added
LMBIS:	Line Ministry Budget Information System
PAMS:	Public Assets Management System
PLMBIS:	Province Line Ministry Budget Information System
RMIS:	Revenue Management Information System
SEE:	Secondary Education Examination
SuTRA:	Sub-National Treasury Regulatory Application
TSA:	Treasury Single Account
PTSA:	Provincial Treasury Single Account
आ.व.	आर्थिक वर्ष
कि.मि.	किलोमिटर
गा.पा.	गाउँपालिका
न.पा.	नगरपालिका
मे.वा.	मेगावाट
मे.ट.	मेट्रिक टन
के.जी.	किलोग्राम
रा.त.का.	राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
ने.वि.प्रा.	नेपाल विधुत प्राधिकरण
GDP	Gross Domestic Product
COPOMIS	Cooperative and Poverty related Management Information System
HMIS	Health Management Information System
DHIS	District Health Information System
HDI	Human Development Index

कार्यकारी सारांश

१. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदर उपभोक्ताको मूल्य र आधारभूत मूल्यमा क्रमशः ३.८७ प्रतिशत र ३.५४ प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। चालु आर्थिक वर्षमा राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उपभोक्ताको मूल्यमा) रू.५७ खर्ब ४ अर्ब ८४ करोड हुने अनुमान रहेको छ।

२. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर उपभोक्ताको मूल्य र आधारभूत मूल्यमा क्रमशः ४.०५ प्रतिशत र ३.६९ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान छ। लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उपभोक्ताको मूल्यमा) रू.८ खर्ब १४ अर्ब ३ करोड रहने अनुमान रहेको छ।

३. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको अंश १४.३ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा पनि यो अंश १४.३ प्रतिशत रहने अनुमान छ। चालु आर्थिक वर्षमा प्रदेशको कृषि र गैर कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर (आधारभुत मूल्यमा) क्रमशः ३.५९ प्रतिशत र ३.७४ प्रतिशत रहने अनुमान रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक, द्वितीय र सेवा क्षेत्रको योगदान क्रमशः ३०.२ प्रतिशत, १३.६ प्रतिशत र ५६.१ प्रतिशत रहने अनुमान छ।

४. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म कुल प्रादेशिक आय रू. १८ अर्ब ९१ करोड पुगेको छ। कुल प्रादेशिक आयमध्ये प्रादेशिक राजस्वको हिस्सा सबैभन्दा बढी ४८.३६ प्रतिशत, सङ्घबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरणको अंश ३६.५९ प्रतिशत र अन्य प्राप्तिको हिस्सा १५.०५ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कुल प्रादेशिक आयमा सङ्घबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरणको हिस्सा सबैभन्दा बढी ४१.०४ प्रतिशत रहेको थियो।

५. लुम्बिनी प्रदेश सरकारको कुल खर्चमा पुँजीगत खर्चको अंश उच्च रहँदै आएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म कुल प्रादेशिक खर्चमा

पुँजीगत खर्च र चालु खर्चको अंश क्रमशः ५५.२ प्रतिशत र ४४.८ प्रतिशत रहेको छ।

६. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घीय सरकारबाट रु. १३ अर्ब ४४ करोड अनुदान प्राप्त भएको थियो। जुन अघिल्लो आर्थिक वर्षभन्दा १५.३७ प्रतिशत कम थियो। चालु आर्थिक वर्षको २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्ममा सङ्घीय कुल अनुदान रु ६ अर्ब ९२ करोड अर्थात लक्ष्यको ४४.९९ प्रतिशत प्राप्त भएको छ।

७. लुम्बिनी प्रदेशका सबै १०९ स्थानीय तहमा वाणिज्य बैंकका शाखा स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका छन्। २०८० चैत्र मसान्तमा लुम्बिनी प्रदेशमा वाणिज्य बैंकका ७३५, विकास बैंकका २५७, वित्त कम्पनीका ४७ तथा लघुवित्त संस्थाका १,१५३ गरी कुल २,१९२ बैंक तथा वित्तीय संस्थाका शाखा रहेका छन्।

८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्ममा लुम्बिनी प्रदेशमा १४ वटा जीवन बीमा कम्पनी, १४ वटा निर्जीवन बीमा कम्पनी, ७ वटा लघु बीमा कम्पनी र २ वटा पुनर्बीमा कम्पनी गरी जम्मा ३७ वटा कम्पनीबाट बीमा सेवा प्रदान भईरहेको छ।

९. लुम्बिनी प्रदेश सरकारको नियमनको क्षेत्राधिकार भित्र २०८१ बैशाख मसान्तसम्म वचत तथा ऋण सहकारी २६८ वटा, बहुउद्देश्यीय सहकारी २५३, कृषि सहकारी १४४ गरी कुल ८०२ वटा सहकारी संस्थाहरु रहेका छन्।

१०. नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण २०७९/८० अनुसार नेपालको गरिबी रेखा रू. ७२ हजार ९०८ कायम हुन आएको छ। लुम्बिनी प्रदेशका २४.३५ प्रतिशत जनसङ्ख्या गरिबीको रेखामुनी रहेको देखिन्छ, जुन राष्ट्रिय गरिबीदर भन्दा बढी हो।

११. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार सबैभन्दा बढी औसत आयु कर्णाली प्रदेशका बासिन्दाहरुको ७२.५ वर्ष रहेको छ। लुम्बिनी प्रदेशका बासिन्दाको सबैभन्दा कम औसत आयु ६९.५ वर्ष रहेको छ जसमा पुरुषको औसत आयु ६६.१ वर्ष र महिलाको औसत आयु ७२.५ वर्ष रहेको छ।

१२. लुम्बिनी प्रदेशमा ६६.३ प्रतिशत कृषक परिवारहरुको आम्दानीको मुख्य स्रोत कृषि रहेको छ। कृषिलाई आम्दानीको मुख्य स्रोत बनाएका कृषक परिवार सबैभन्दा बढी

रुकुम पूर्वमा ८२.५ प्रतिशत र गैरकृषिलाई आम्दानीको मुख्य स्रोत बनाएका कृषक परिवार सबैभन्दा बढी अर्घाखाँचीमा ६०.२ प्रतिशत रहेका छन्।

१३. चालु आर्थिक वर्षमा लुम्बिनी प्रदेशमा धान लगायत वर्षे बाली, तेलहन र तरकारी बालीको उत्पादन बढ्ने अनुमान रहेको छ। २०८० चैत्र मसान्त सम्मको अनुमान अनुसार प्रदेशमा धान १२ लाख ९६ हजार मे.ट, तेलहन बाली ६५ हजार मे.ट. र तरकारी बाली ५ लाख ८५ हजार मे.ट. उत्पादन भएको देखिन्छ।

१४. लुम्बिनी प्रदेशमा चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म कुल ६९ हजार ४ सय ७१ मेट्रिक टन रासायनिक मल आपूर्ति भएको अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा ७४ हजार १ सय ५७ मेट्रिक टन रासायनिक मल आपूर्ति भएको थियो।

१५. लुम्बिनी प्रदेशमा ४,०३७ सामुदायिक वन, ४०६ कबुलियती वन, ९३२ निजी वन, ३२० धार्मिक वन, २ मध्यवर्ती क्षेत्र तथा ५ वन संरक्षण क्षेत्र गरी कुल वन क्षेत्रको संख्या ५,४२१ रहेको छ। सामुदायिक वन क्षेत्रले सबैभन्दा बढी ४ लाख २९ हजार हेक्टर क्षेत्रफल ओगटेको देखिन्छ।

१६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा दर्ता भएका लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरूको सङ्ख्या ३ हजार ३३ रहेको छ भने सोहि अवधिमा लगतकट्टा गरिएका १ हजार १ सय १४ उद्योगहरु रहेका छन्। जसमा सवैभन्दा बढी उद्योग दर्ता रुपन्देही जिल्लामा ६७९ वटा र सवैभन्दा बढी उद्योगको लगत कट्टा दाङ जिल्लामा २२६ वटा भएका छन्।

१७. लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका विभिन्न अध्यागमन कार्यालयमार्फत गरिएको तथ्याङ्क संकलन अनुसार चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म तेस्रो मुलुकबाट ४८,२३९ जना पर्यटकहरु भित्रिएका छन्। गत आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा तेस्रो मुलुकबाट कुल ५६,७६७ पर्यटकहरु भित्रिएका थिए।

१८. बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा पछिल्लो दुई वर्षमा आएका पर्यटकहरुको संख्यामा वृद्धि भएको छ। गत आर्थिक वर्षमा उक्त निकुञ्जमा कुल २३,८११ जना पर्यटकहरु आएका थिए। त्यसैगरी कृष्णसार संरक्षण क्षेत्रमा ५,५६९ जना र बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जमा २७१ जना पर्यटकहरु आएका थिए।

१९. लुम्बिनी प्रदेशमा सबैभन्दा बढी शहरी जनसङ्ख्या दाङमा २७.१३ प्रतिशत र रुपन्देहीमा २६.७१ प्रतिशत रहेका छन्। त्यसैगरी शहरोन्मुख जनसङ्ख्या सबैभन्दा बढी कपिलवस्तुमा ८२.५ प्रतिशत र बर्दियामा ८०.७ प्रतिशत रहेका छन् भने ग्रामीण विशेषता भएको जनसङ्ख्या सबैभन्दा बढी रुकुमपूर्वमा १०० प्रतिशत र रोल्पामा ९५.८३ प्रतिशत रहेका छन्।

२०. लुम्बिनी प्रदेश सरकारले चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म थप ४ वटा नयाँ एकीकृत बस्ती निर्माण गरी कुल १०४ वटा बस्तीहरु निर्माण सम्पन्न गरेको देखिन्छ। विपन्न लक्षित समुदायको लागि नयाँ आवास (जनता आवास) कार्यक्रम अन्तर्गत थप ३९८ घर निर्माण सम्पन्न गरेको देखिन्छ।

२१. प्रादेशिक सडक निर्माण तर्फ १२५ किलोमिटर थप सडक निर्माण भई प्रदेश स्थापना देखि चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म कुल ४ हजार ५ सय ४३ किलोमिटर प्रादेशिक सडक निर्माण भएको छ।

२२. प्रदेश स्थापनादेखि चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा कुल ३६५ सिंचाइ बाँध/मुहान, ७४७ कि.मि. पक्की नहर, ९४ लिफ्ट सिंचाइ, २१९ डिप ट्युबवेल, ३१४ पम्प हाउस, ६६३ कि.मि. पाइप लाईनिङ्ग र १४९ कि.मि. नदी नियन्त्रण तथा तटबन्ध निर्माण कार्य सम्पन्न भएका छन्।

२३. लुम्बिनी प्रदेशमा चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्ममा (९ महिना) ४५,८२८ सवारी साधनहरु दर्ता भएका छन्। जसमा सबैभन्दा बढी ४०,१४८ थान मोटरसाइकल, स्कुटर र मोपेड दर्ता भएका छन्। त्यसैगरी ९९,१५८ नयाँ सवारी चालक अनुमती पत्र दर्ता र ३२,०३८ वर्ग थपका लागि सवारीचालक अनुमति पत्र दर्ता भएका छन्।

२४. प्रदेश स्थापना भएपश्चात् चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र अन्त्यसम्म ३८६ खानेपानी आयोजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न भई कुल १ लाख ३३ हजार ५ सय ७९ घरधुरीका ६ लाख ९५ हजार जनसङ्ख्या लाभान्वित भएका छन्। चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्ममा ३७८ डिपवोरिङ, १,२२० इन्टेक निर्माण र १८९ लिफ्ट खानेपानीको सम्पवेल निर्माण सम्पन्न भएको छ।

२५. शैक्षिक सत्र २०८० मा ३५,८७६ विद्यालय मध्ये लुम्बिनी प्रदेशमा ५,८११ विद्यालय रहेका छन् जुन जम्मा विद्यालय संख्याको १६.२ प्रतिशत हो। यस प्रदेशका कुल विद्यार्थी मध्ये ७१.९ प्रतिशत सामुदायिक र २८.१ प्रतिशत संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत छन। माध्यमिक शिक्षा परीक्षा, कक्षा १० (SEE) २०७९ को नतिजा हेर्दा ३० प्रतिशत भन्दा बढि विद्यार्थीले ३.२ र सो भन्दा माथि जिपिए हासिल गरेका १५ सामुदायिक विद्यालय मध्ये ५ वटा विद्यालय यस प्रदेशका रहेका छन्।

२६. लुम्बिनी प्रदेशमा पूर्ण खोप प्राप्त गर्ने बालबालिका ८७ प्रतिशत, प्रोटोकल अनुसार चार पटक गर्भ जाँच गराउने महिला ८९ प्रतिशत, दक्ष र विशेष दक्ष प्रसूतिकर्मीबाट प्रसूति सेवा प्राप्त गर्ने ९२ प्रतिशत महिलाहरु रहेका छन् भने लुम्बिनी प्रदेशमा परिवार नियोजन साधन प्रयोगकर्ता दर (सिपिआर एडजस्टेड) ३७ प्रतिशत रहेको छ।

२७. स्वास्थ्य सेवा विभागको Trend of Health Service Coverage Fact Sheet FY 2077/78 to 2079/80 अनुसार आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेशका १३.५ प्रतिशत जनसङ्ख्या र २१.८ प्रतिशत परिवार स्वास्थ्य बीमामा संलग्न रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी प्रदेशमा स्वास्थ्य बीमाको नविकरण ७९.३ प्रतिशत र स्वास्थ्य बीमाको उपयोग दर ३२.५ प्रतिशत रहेको छ।

२८. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ र २०७९/८० मा प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा तर्फका खुला तथा समावेशी सहित क्रमशः १२४ र १,१४८ पदका लागि दरखास्त माग गरिएको थियो भने चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म ३८४ खुला र ११३ समावेशी सहित कुल ४९७ पदका लागि प्रदेश लोकसेवा आयोगबाट दरखास्त माग गरिएको छ।

२९. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म प्रदेश सरकारका विभिन्न कार्यालय/निकायहरुलाई विपक्षी बनाई सर्वोच्च अदालत, उच्च अदालत लगायत विभिन्न अदालतहरुमा दायर गरिएका १४० मुद्दाहरुको प्रतिरक्षा मुख्यन्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट गरिएको छ।

३०. महालेखापरीक्षकको ६१ औं वार्षिक प्रतिवेदन अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको बाँकी बेरुजु रु ३ अर्ब ५६ करोड रहेको छ। त्यसैगरी लुम्बिनी प्रदेशका स्थानीय तहको कुल बाँकी बेरुजु रु २४ अर्ब १८ करोड रहेको देखिन्छ।

३१. लुम्विनी प्रदेशको पहिलो आवधिक योजना २०७६/७७ देखि २०८०/८१ को पहिलो चार आर्थिक वर्षको उपलव्धिको समीक्षा गर्दा उक्त आवधिक योजनाले लिएका लक्ष्यहरुको अपेक्षाकृत प्रगति हुन नसकेको देखिन्छ। आवधिक योजनाको लक्ष्य बमोजिमको उपलब्धि हासिल हुन नसक्नुमा योजना कार्यान्वयनको थालनी मै विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोभिड-१९ महामारीले प्रत्यक्ष रुपमा आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा पुर्‍याएको नकारात्मक असर मुख्य कारणका रुपमा रहेको छ ।

३२. प्रदेशमा दिगो विकास लक्ष्य हासिलको अवस्था सकारात्मक प्रकृतिको देखिन्छ। दिगो विकास लक्ष्यमा भएको उपलब्धिको मापन गर्न आवश्यक पर्ने सूचना तथा तथ्याङ्कको कमीका कारणले यथार्थ अवस्था आँकलन हुन सकेको छैन ।

३३. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको लैङ्गिक उत्तरदायीको दृष्टिकोणमा तटस्थ बजेट ४९.६६ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा यस्तो बजेट ३४.०९ प्रतिशत रहेको थियो। त्यसैगरी चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा जलबायु परिवर्तन अनुसार तटस्थ बजेट ६४.८३ प्रतिशत रहेको छ।

१. समग्र आर्थिक अवस्था

विश्व अर्थतन्त्र

१.१ रुस युक्रेन युद्ध तथा गाजा-ईजरायल तनाव जस्ता घटनाका कारण अवरुद्ध विश्वव्यापी आपुर्ति श्रृङखलाका बाबजुद विश्व अर्थतन्त्र क्रमश चलायमान हुँदै आर्थिक गतिविधि लयमा फर्कदै गईरहेको अवस्था छ। सन् २०२२ को मध्यतिरबाट विश्व मुद्रास्फीति कम हुँदै गएसँगै विश्व आर्थिक क्रियाकलाप क्रमश: विस्तार हुँदै गएकोले विश्व अर्थतन्त्रको वृद्धिदर सन् २०२३ देखि सन् २०२५ सम्म करिब स्थिर रहि थप उत्थानशील बन्ने अनुमान छ। विश्व मुद्रास्फीतिमा देखिएको सुधारसँगै आर्थिक क्रियाकलापमा भएको विस्तार तथा विद्यमान न्यून उत्पादकत्व र उच्च ऋण लागतका कारण अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले सन् २०२४ मा विश्व अर्थतन्त्र ३.२ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण गरेको छ। सन् २०२३ मा समेत विश्व अर्थतन्त्र सोही दरमा विस्तार भएको अनुमान छ।

१.२ सन् २०२३ मा १.६ प्रतिशतले विस्तार भएको विकसित मुलुकको अर्थतन्त्र सन् २०२४ मा १.७ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण गरिएको छ। सन् २०२१ मा उदीयमान तथा विकासशील मुलुकको अर्थतन्त्र उच्च दरमा विस्तार भएपनि त्यसपछिका वर्षमा भने औसत आर्थिक वृद्धि ४.२ प्रतिशत रहेको छ। सन् २०२४ मा यस्ता मुलुकको अर्थतन्त्र ४.२ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा उदीयमान तथा विकासशील मुलुकको अर्थतन्त्र ४.३ प्रतिशतले विस्तार भएको अनुमान छ।

तालिका १ (क) : विश्व आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

अर्थतन्त्र	२०१९	२०२०	२०२१	२०२२	२०२३	२०२४*
विश्व अर्थतन्त्र	२.८	-२.७	६.५	३.५	३.२	३.२
विकसित अर्थतन्त्र	१.८	-३.९	५.७	२.६	१.६	१.७
उदीयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्र	३.६	-१.८	७.०	४.१	४.३	४.२
उदीयमान तथा विकासशील एशिया	५.२	-०.५	७.७	४.४	५.६	५.२
मध्यपूर्व तथा उत्तर अफ्रिकी मुलुक	१.०	-२.७	४.३	५.२	१.९	२.७
उदीयमान तथा विकासशील युरोप	२.५	-१.६	७.५	१.२	३.२	३.१
युरोपियन युनियनका मुलुक	२.०	-५.५	६.१	३.६	०.६	१.१
न्यून आय भएका विकासशील अर्थतन्त्र	४.६	०.५	४.५	४.२	४.०	४.७

स्रोत: आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, अर्थ मन्त्रालय   ** प्रक्षेपण*

१.३ ऊर्जाको मूल्यमा आएको गिरावट र आपूर्ति श्रृङ्खलामा भएको सुधारसँगै विश्व मुद्रास्फीति सन् २०२३ को तुलनामा सन् २०२४ मा घट्ने प्रक्षेपण छ। विकसित, उदीयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्र र एसियाबाहेक कतिपय मुलुकमा भने दोहोरो अङ्कको मुद्रास्फीति रहने प्रक्षेपण छ। सन् २०२२ मा २७.८ प्रतिशत रहेको उदीयमान तथा विकासशील युरोपको मुद्रास्फीति सन् २०२३ मा १९.४ प्रतिशत रहेको अनुमान छ। सन् २०२४ मा यी मुलुकको मुद्रास्फीति १८.८ प्रतिशत हुने प्रक्षेपण छ। त्यसैगरी, सन् २०२४ मा न्यून आय भएका विकासशील अर्थतन्त्रको मुद्रास्फीति १६.३ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण छ। सन् २०२४ मा अन्य मुलुकको मुद्रास्फीतिमा कमी आउने प्रक्षेपण रहेतापनि उदीयमान तथा विकासशील एसियाको मुद्रास्फीति भने सन् २०२३ को हाराहारीमा रहने प्रक्षेपण छ।

तालिका १ (ख) : विश्वको मुद्रास्फीति (उपभोक्ता मूल्यमा आधारित, प्रतिशत)

अर्थतन्त्र	२०२०	२०२१	२०२२	२०२३	२०२४*
विकसित अर्थतन्त्र	१.६	३.२	५.५	४.२	२.६
उदीयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्र	५.२	५.९	९.८	८.३	८.३
उदीयमान तथा विकासशील एशिया	३.२	२.३	३.९	२.४	२.४
उदीयमान तथा विकासशील युरोप	५.४	९.६	२७.८	१९.४	१८.८
मध्यपूर्व तथा उत्तर अफ्रिकी मुलुक	१०.७	१३.८	१४.३	१६.	१५.४
न्यून आय भएका विकासशील अर्थतन्त्र	१२.८	१४.९	१६.१	१८.१	१६.३

स्रोत: आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, अर्थ मन्त्रालय * *प्रक्षेपण*

१.४ विश्व आर्थिक गतिविधि बढ्दै गएको भए तापनि दक्षिण एसियाली मुलुकको आर्थिक वृद्धिमा यसको प्रभाव मिश्रित रहने देखिन्छ। माल्दिभ्स, नेपाल र पाकिस्तानको आर्थिक वृद्धिदर बढ्ने र अन्य दक्षिण एसियाली मुलुकको आर्थिक वृद्धिदर घट्ने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा नेपालको आर्थिक वृद्धि ०.८ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२४ मा ३.१ प्रतिशत हुने प्रक्षेपण रहेको छ। दक्षिण एसियाली मुलुकमध्ये भारतको आर्थिक वृद्धि उच्च रहने अनुमान छ। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले सन् २०२४ मा चीनको अर्थतन्त्रमा ०.६ प्रतिशत विन्दुले कमी आई ४.६ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण गरेको छ।

तालिका १ (ग) : दक्षिण एसियाली मुलुकको आर्थिक वृद्धिदर

मुलुक	२०२०	२०२१	२०२२	२०२३	२०२४*
बङ्गलादेश	३.४	६.९	७.१	६	५.७
भूटान	-२.५	-३.३	४.८	४.६	४.३
भारत	-५.८	९.७	७	७.८	६.८
माल्दिभ्स	-३२.९	३७.७	१३.९	४.४	५.२
नेपाल	-२.४	४.८	५.६	०.८	३.१

मुलुक	२०२०	२०२१	२०२२	२०२३	२०२४*
श्रीलङ्का	-४.६	३.५	-७.८	#	#
पाकिस्तान	-०.९	५.८	६.२	-०.२	२
अफगानिस्तान	-२.४	-१४.५	-६.२	#	#
चीन	२.२	८.४	३.०	५.२	४.६

स्रोत: आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, अर्थ मन्त्रालय ** प्रक्षेपण* *# प्रक्षेपण नगरेको*

१.५ सन् २०२४ मा दक्षिण एसियाली मुलुकमध्ये पाकिस्तानको मुद्रास्फीति सबैभन्दा बढी रहने प्रक्षेपण छ। पाकिस्तान बाहेक अन्य मुलुकको मुद्रास्फीति एकल अङ्कमा कायम रहने अनुमान छ। सन् २०२३ मा २९.२ प्रतिशत रहेको पाकिस्तानको मुद्रास्फीति सन् २०२४ मा २४.८ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण छ। नेपालको मुद्रास्फीति सन् २०२३ मा ७.८ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२४ मा ६.३ प्रतिशत हुने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा ०.२ प्रतिशत रहेको चीनको मुद्रास्फीति सन् २०२४ मा सीमान्त वृद्धि भइ १.० प्रतिशत पुग्ने प्रक्षेपण रहेको छ।

तालिका १(घ): दक्षिण एशियाली मुलुक तथा चीनको मुद्रास्फीति (उपभोक्ता मूल्यमा, प्रतिशत)

मुलुक	२०२०	२०२१	२०२२	२०२३	२०२४*
बङ्गलादेश	५.६	५.६	६.१	९.०	९.३
भूटान	३.०	८.२	५.९	४.६	४.९
भारत	६.२	५.५	६.७	५.४	४.६
माल्दिभ्स	-१.६	०.२	२.६	२.६	३.८
नेपाल	६.१	३.६	६.३	७.८	६.३
श्रीलङ्का	४.६	६	४५.२	#	#
अफगानिस्तान	५.६	७.८	१०.६	#	#
पाकिस्तान	१०.७	८.९	१२.१	२९.२	२४.८
चीन	२.५	०.९	२.०	०.२	१.०

स्रोत: आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, अर्थ मन्त्रालय ** प्रक्षेपण* *#प्रक्षेपण नगरेको*

१.६ नेपालको सन् २०१९ देखि २०२३ सम्मको औसत मुद्रास्फीति ५.७ प्रतिशत रहेको छ। यस अवधिमा चीन र भारतको औसत मुद्रास्फीति क्रमशः १.७ प्रतिशत र ५.७ प्रतिशत रहेको छ। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले सन् २०२४ मा नेपाल, भारत र चीनको मुद्रास्फीति क्रमशः ६.३ प्रतिशत, ४.६ प्रतिशत र १.० प्रतिशत रहने प्रक्षेपण गरेको छ।

१.७ दक्षिण एशियाका अधिकांश मुलुकको चालु खाता घाटामा रहेको छ। सन् २०२४ मा माल्दिभ्सको चालु खाता सबैभन्दा बढी घाटामा रहने प्रक्षेपण छ। दक्षिण एशियाका मुलुकमध्ये नेपालको चालु खाता मात्र सन् २०२४ मा बचतमा रहने प्रक्षेपण छ।

सन् २०२३ मा चीनको चालु खाता कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १.५ प्रतिशतले बचतमा रहेकोमा सन् २०२४ मा सीमान्त कमी आई १.३ प्रतिशतले बचत हुने प्रक्षेपण छ।

तालिका १(ङ): दक्षिण एशियाली मुलुक तथा चीनको चालु खाता सन्तुलन (जि.डी.पि. को प्रतिशतमा)

मुलुक	२०१९	२०२०	२०२१	२०२२	२०२३	२०२४*
बङ्गलादेश	-१.३	-१.५	-१.१	-४.१	-०.७	-०.८
भूटान	-१९.२	-१४.८	-११.२	-२८.१	-३४.५	-१२.३
भारत	-०.९	०.९	-१.२	-२.०	-१.२	-१.४
माल्दिभ्स	-२६.६	-३४.८	-८.४	-१६.१	-२२.८	-१९.४
नेपाल	-६.९	-१.०	-७.७	-१२.७	-१.४	१.५
श्रीलङ्का	-२.१	-१.४	-३.७	-१.०	#	#
पाकिस्तान	-४.२	-१.५	-०.८	-४.७	-०.७	-१.१
अफगानिस्तान	११.७	१४.०	#	#	#	#
चीन	०.७	१.७	२.०	२.३	१.५	१.३

स्रोत: आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, अर्थ मन्त्रालय ** प्रक्षेपण* *# प्रक्षेपण नगरेको*

राष्ट्रिय अर्थतन्त्र

१.८ गत आर्थिक वर्ष न्यूनदरमा विस्तार भएको नेपालको अर्थतन्त्रमा चालु आर्थिक वर्षमा केही सुधार हुने अनुमान छ। कृषि र सेवा क्षेत्रको उत्पादन बढ्ने र उद्योग क्षेत्रको उत्पादनमा सङ्कुचन आउने देखिन्छ। विप्रेषण आप्रवाह र पर्यटनबाट आर्जन हुने भ्रमण आयमा भएको वृद्धि तथा व्यापार घाटामा भएको सुधारका कारण चालु खाता बचतमा रहेको छ। फलस्वरूप, विदेशी मुद्रा सञ्चिति हालसम्मकै उच्च रहन पुगेको छ। समग्रमा, अर्थतन्त्रको वाह्य क्षेत्र सन्तुलित र सुदृढ बन्दै स्थायित्व कायम भएको छ। विगतमा उच्च रहेको उपभोक्ता मुद्रास्फीति अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा भएको कमी र छिमेकी मुलुक भारतको मुद्रास्फीतिमा आएको कमीका कारण घट्दै गएको छ।

१.९ सार्वजनिक वित्त परिचालन दबाबमुक्त भइसकेको छैन। समष्टिगत मागमा वृद्धि नहुँदा आन्तरिक उत्पादनका साथै निर्माणजन्य सामग्रीको आयातमा कमी आएको छ। सरकारको पुँजीगत खर्चमा आएको कमी र अर्थतन्त्रका केही क्षेत्रका गतिविधिमा आएको शिथिलताले सरकारको राजस्व सङ्कलन अपेक्षित रूपमा हुन सकेको छैन। बढ्दो सङ्घीय खर्च र अपेक्षाभन्दा न्यून राजस्व सङ्कलनका कारण स्रोत परिचालनमा दबाब पर्न गई सार्वजनिक ऋणको आकार बढ्दै गएको छ। तसर्थ, स्रोत व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाई सरकारको ऋण माथिको बढ्दो निर्भरता कम गर्दै वित्तीय स्थायित्व कायम गर्नु चुनौतीपूर्ण छ। साथै, आन्तरिक स्रोत परिचालन न्यून

हुँदा प्रदेश र स्थानीय तहको वित्त व्यवस्थापनमा सङ्घीय सरकारबाट हुने हस्तान्तरणको अंश उच्च रहेको छ।

तालिका १ (च) : समष्टिगत आर्थिक परिसूचक

विवरण	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उत्पादकको मूल्यमा)	४३५२५५	४९७६५६	५३४८५३	५७०४८४
प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (रू.)	१५०५०	१७०५१	१८१५७	१९१८९
प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय (रू.) (प्रचलित मूल्यमा)	१५१३०	१७१४९	१८३६९	१९४८३
प्रति व्यक्ति कुल खर्चयोग्य राष्ट्रिय आय (रू.) (प्रचलित मूल्यमा)	१८८३४	२०९७९	२२९४६	२४६६५
प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	१२७७	१४११	१३८९	१४३४
प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय	१२८४	१४१९	१४०५	१४५६
प्रति व्यक्ति कुल खर्चयोग्य राष्ट्रिय आय	१५९८	१७३६	१७५५	१८४३
कुल उपभोग खर्च	९३.६३	९३.४२	९२.५९	९२.३८
कुल गार्हस्थ्य बचत	६.३७	६.५८	७.४१	७.६२
कुल राष्ट्रिय बचत	३१.५२	२९.६३	३३.७९	३६.१५
वस्तु तथा सेवाको निर्यात	५.१२	६.७	६.९६	७.९४
वस्तु तथा सेवाको आयात	३७.९३	४२.२७	३४.६८	३३.७
कुल स्थिर पुँजी निर्माण (कुल स्थिर लगानी)	२९.३४	२८.९८	२५.०८	२४.४५
श्रोत अन्तर (कुल राष्ट्रिय बचत-कूल लगानी)	-७.६७	-१२.५३	-१.३५	२.७८
विप्रेषण आय	२२.०८	२०.२४	२२.८२	२२.९६
अप्रत्यक्ष कर (वस्तु तथा सेवामा लाग्ने कर)	१४.७	१४.५३	११.४४	११.५१
कुल कर राजस्व	२०	१९.८	१६.२	१६.७

स्रोत: आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, अर्थ मन्त्रालय **अनुमानित*

१.१० चालु आर्थिक वर्षमा कृषि र गैरकृषि क्षेत्रको उत्पादन (कुल मूल्य अभिवृद्धि) क्रमशः ३.०५ प्रतिशत र ३.७५ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष कृषि क्षेत्रको उत्पादन २.७६ प्रतिशत र गैरकृषि क्षेत्रको उत्पादन २.१३ प्रतिशतले बढेको थियो। चालु आर्थिक वर्षमा धानको उत्पादन ४.३३ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान रहेको छ। साथै, हिउँदे बाली तथा नगदे बालीमा भएको वृद्धि तथा पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा भएको वृद्धिले कृषि क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा सुधार हुने अनुमान रहेको छ।

गैरकृषि क्षेत्रतर्फ उत्पादनमूलक उद्योग र निर्माण क्षेत्र बाहेक अर्थतन्त्रका अन्य क्षेत्रहरुको उत्पादन बढ्ने अनुमान छ।

चार्ट १ (क) : कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

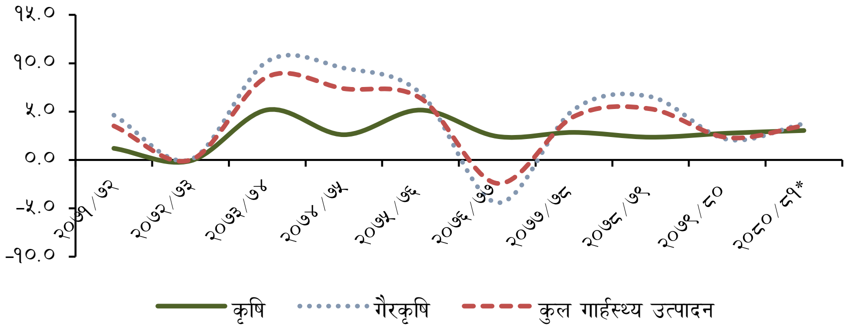

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *अनुमानित

१.११ मुलुकको अर्थतन्त्र गैरकृषि क्षेत्रतर्फ रूपान्तरण हुँदै गएको छ। कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा गैरकृषि क्षेत्रको योगदान बढ्दै जाँदा कृषि क्षेत्रको योगदान भने घट्दै गएको छ। चालु आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान २४.१ प्रतिशत र गैरकृषि क्षेत्रको योगदान ७५.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो योगदान क्रमशः २३.९ प्रतिशत र ७६.१ प्रतिशत रहेको थियो। पछिल्लो दशक कृषि क्षेत्रको औसत योगदान २५.९ प्रतिशत र गैर कृषि क्षेत्रको औषत योगदान ७४.१ प्रतिशत रहेको छ।

चार्ट १(ख): कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि र गैरकृषि क्षेत्रको योगदान (प्रतिशतमा)

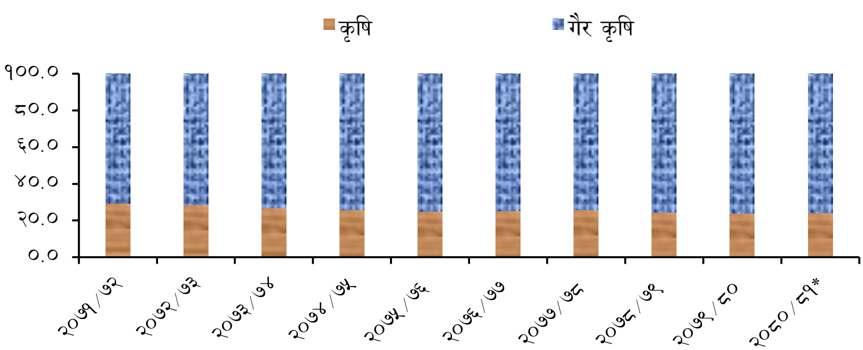

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *अनुमानित

१.१२ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्राथमिक क्षेत्र, द्वितीय क्षेत्र र सेवा क्षेत्रको वृद्धिदर क्रमशः ३.०३ प्रतिशत, १.२० प्रतिशत र ४.५० प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो वृद्धिदर क्रमशः २.७२ प्रतिशत, १.४० प्रतिशत र २.३६ प्रतिशत रहेको थियो। पछिल्लो दशक प्राथमिक क्षेत्र, द्वितीय क्षेत्र र सेवा क्षेत्रको वार्षिक औसत वृद्धिदर क्रमशः २.८ प्रतिशत, ४.९ प्रतिशत र ४.३ प्रतिशत रहेको छ।

चार्ट १(ग): कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको क्षेत्रगत वृद्धिदर (प्रतिशत)

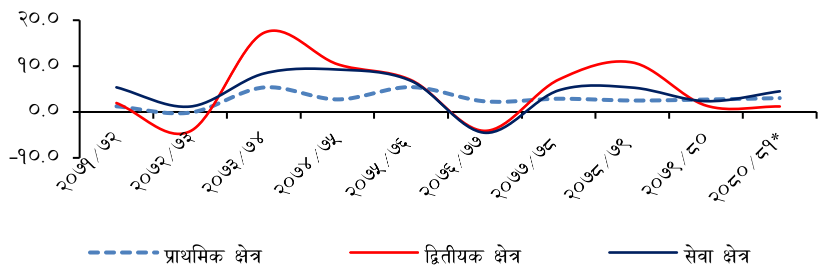

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *अनुमानित

१.१३ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्रको योगदान घट्दै गएको छ भने सेवा क्षेत्रको योगदान बढ्दै गएको छ। चालु आर्थिक वर्ष द्वितीय क्षेत्रको योगदानमा भने सीमान्त कमी आएको छ। गत आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक, द्वितीय र सेवा क्षेत्रको योगदान क्रमशः २४.४२ प्रतिशत, १३.१० प्रतिशत र ६२.४८ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा यस्तो योगदान क्रमशः २४.५६ प्रतिशत, १२.५३ प्रतिशत र ६२.९० प्रतिशत रहने अनुमान छ। पछिल्लो दशक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्र, द्वितीय क्षेत्र र सेवा क्षेत्रको औसत योगदान वार्षिक औसत क्रमशः २६.४ प्रतिशत, १३.६ प्रतिशत र ६०.० प्रतिशत रहेको छ।

चार्ट १(घ): कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक, द्वितीय र सेवा क्षेत्रको योगदान (प्रतिशत)

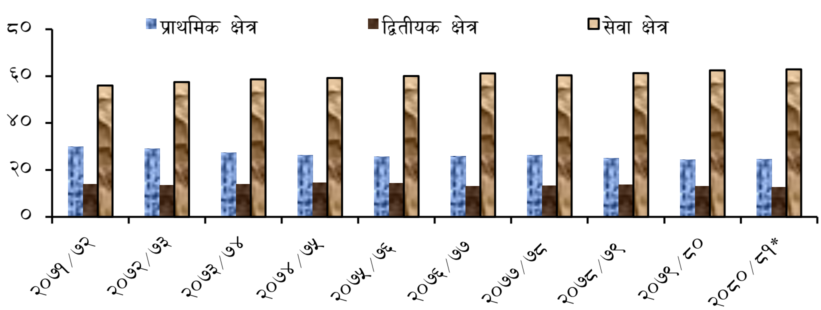

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *अनुमानित

१.१४ चालु आर्थिक वर्षको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्र (कृषि, वन तथा मत्स्यपालन) को योगदान २४.०९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो योगदान २३.९२ प्रतिशत रहेको थियो। गत आर्थिक वर्ष यस क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धि २.७६ प्रतिशतले वृद्धि भएकोमा चालु आर्थिक वर्ष यस्तो वृद्धिदर ३.०५ प्रतिशत पुग्ने अनुमान छ। धान लगायतका वर्षे बाली, दलहन, तरकारी तथा नगदे बाली, पशुपन्छीजन्य उत्पादन लगायतमा भएको वृद्धिको कारण यस क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा सुधार हुने अनुमान छ।

१.१५ गत आर्थिक वर्ष खानी तथा उत्खनन् क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिको वृद्धिदर ०.९८ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष यस्तो वृद्धिदर २.३१ प्रतिशत रहने अनुमान छ। निर्माण क्षेत्रमा गिरावट भए तापनि खानी तथा उत्खनन् क्षेत्रको रोयल्टी सङ्कलनमा वृद्धि भएकोले यस क्षेत्रको मूल्य अभिवृद्धिमा सुधार हुने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्षको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा खानी तथा उत्खनन् क्षेत्रको योगदान ०.५१ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष यस्तो योगदान ०.४७ प्रतिशत रहने अनुमान छ।

१.१६ उद्योग तथा निर्माण क्षेत्रका क्रियाकलाप विस्तार हुन नसक्नु, वस्तु तथा सेवाको मागमा कमी आउनु र उत्पादनमूलक उद्योग पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुन नसकेको कारण चालु आर्थिक वर्ष उद्योग क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धि (उत्पादन) ऋणात्मक रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्षमा उत्पादनमूलक उद्योगको उत्पादन १.९८ प्रतिशतले ऋणात्मक रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा समेत १.६० प्रतिशतले ऋणात्मक रहने अनुमान छ। पछिल्लो दशक उत्पादनमूलक उद्योग क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिको वृद्धिदर औसत २.५९ प्रतिशत रहेको छ।

१.१७ गत आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा उत्पादनमूलक उद्योगको योगदान ५.१६ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा ४.८७ प्रतिशत रहने अनुमान छ। आर्थिक गतिविधिमा सुस्तता आइ उत्पादनमूलक उद्योगको उत्पादनमा प्रत्यक्ष प्रभाव परेकोले उत्पादनमूलक उद्योग क्षेत्रको योगदान न्यून हुन गएको छ।

१.१८ गत आर्थिक वर्षमा प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा) रू.१ लाख ८१ हजार ५ सय ६९ रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा रू.१ लाख ९१ हजार ८ सय ८८ पुग्ने अनुमान छ। चालु आर्थिक वर्षमा प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन ५.७ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ। पछिल्लो दशक प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक औसत वृद्धिदर ९.१ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन १,३८९ अमेरिकी डलर रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा १,४३४

अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ। प्रति व्यक्ति राष्ट्रिय आय क्रमशः बढ्दै गएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय गत वर्षको तुलनामा ३.६ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो आय १.० प्रतिशतले घटेको थियो। चालु आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति राष्ट्रिय आय १,४५६ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो आय १,४०५ अमेरिकी डलर रहेको थियो। त्यसैगरी, गत आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल खर्च योग्य आय १,७५५ अमेरिकी डलर रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष यस्तो आय अमेरिकी डलर १,८४३ पुग्ने अनुमान छ।

चार्ट १(ङ): प्रतिव्यक्ति राष्ट्रिय आय (अमेरिकी डलर)

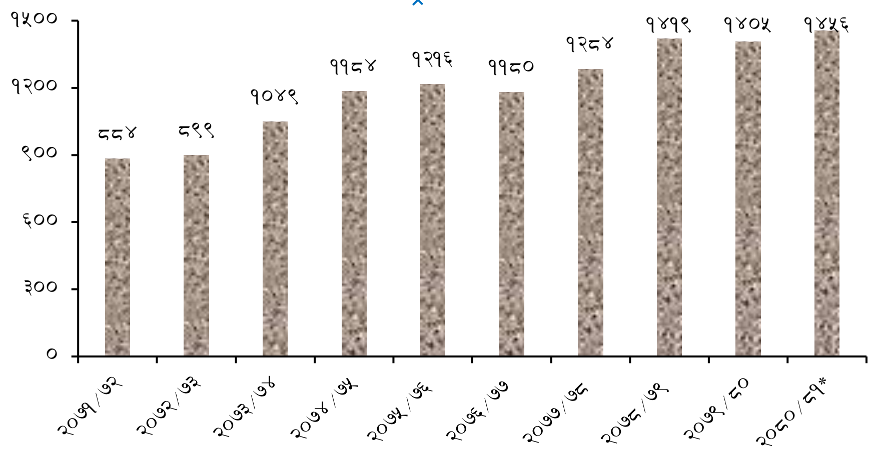

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *अनुमानित

प्रादेशिक आर्थिक स्थिति

१.१९ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को प्रारम्भिक अनुमान अनुसार राष्ट्रिय आर्थिक वृद्धिदर उपभोक्ता मूल्यमा ३.५८ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण गरिएको छ। प्रदेशगत रुपमा आर्थिक वृद्धिदर सबैभन्दा बढी गण्डकी प्रदेशको ४.५५ प्रतिशत हुँदा कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा कम ३.३९ प्रतिशत रहने अनुमान छ । सोही अवधिमा लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर ४.०५ प्रतिशत कायम रहने प्रक्षेपण गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर ५.१८ प्रतिशत रहेकोमा गत अर्थिक वर्ष २०७९/८० मा १.९९ प्रतिशत रहेको थियो ।

चार्ट १ (च): पछिल्लो ३ आर्थिक वर्षको प्रदेशगत आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

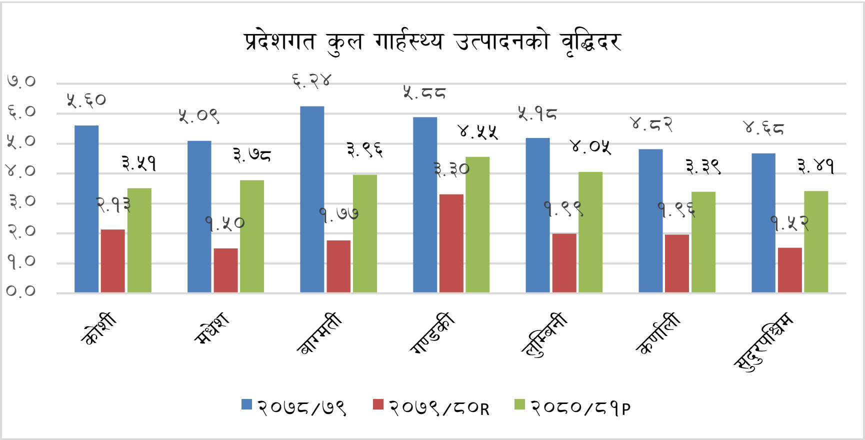

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *P = प्रारम्भिक र R= संशोधित*

१.२० गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उपभोक्ताको मूल्यमा) रु.७ खर्ब ६४ अर्ब रहेको संशोधित अनुमान रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रु.८ खर्ब १४ अर्ब पुग्ने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। यस अवधिमा राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको योगदान १४.३ प्रतिशत रहने अनुमान गरिएको छ।

चार्ट १ (छ) : राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको योगदान र वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

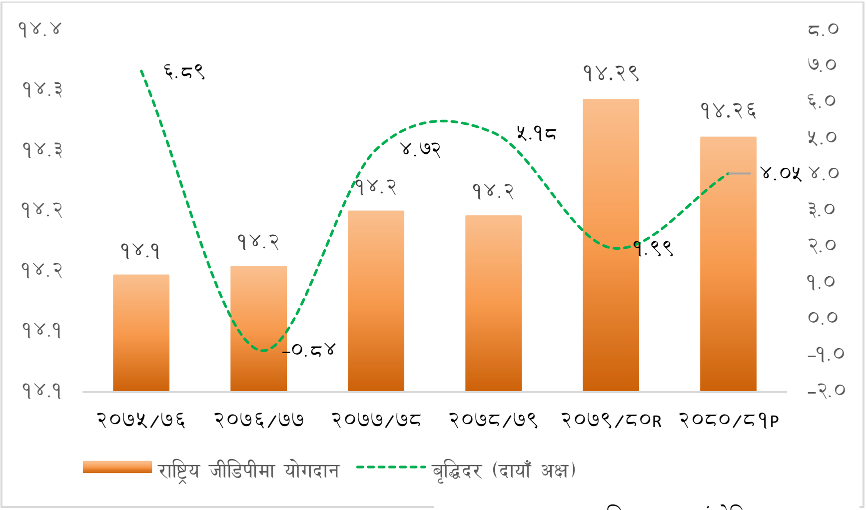

स्रोत : राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *P = प्रारम्भिक र R= संशोधित*

१.२१ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा बागमती प्रदेशको योगदान सबैभन्दा बढी ३६.४ प्रतिशत र कर्णाली प्रदेशको योगदान सबैभन्दा कम ४.३ प्रतिशत रहने अनुमान छ। पछिल्लो ५ वर्षमा राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको योगदान करिब स्थिर रहेकोछ।

चार्ट १ (ज) : राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्रदेशगत अंश* (प्रतिशत)

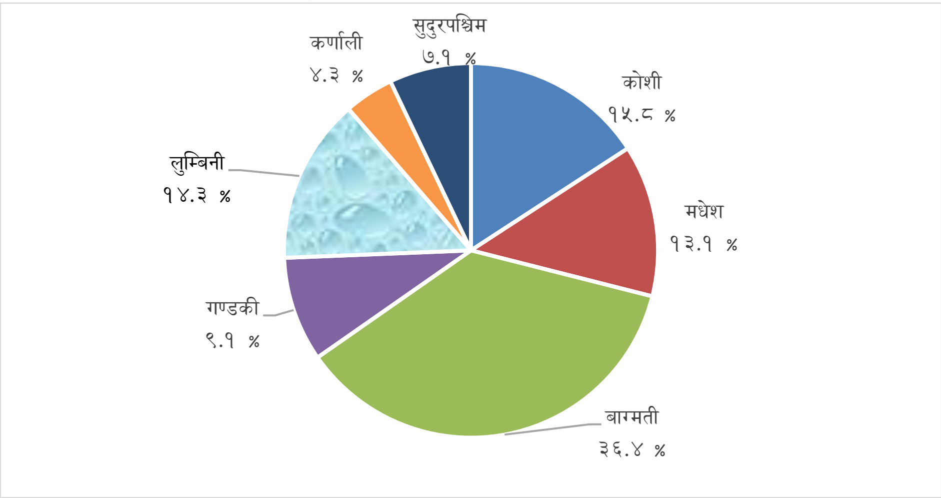

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **चालु आर्थिक वर्षको अनुमानित*

१.२२ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (आधारभूत मूल्यमा) रु. ७ खर्ब २० अर्ब २१ करोड पुग्ने अनुमान रहँदा प्राथमिक क्षेत्र रु. २ खर्ब १७ अर्ब १५ करोड, द्वितीय क्षेत्र ९७ अर्ब ८९ करोड र सेवा क्षेत्र रु.४ खर्ब ५ अर्ब १६ करोड रहने अनुमान गरिएको छ।

चार्ट १ (झ) : प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको संरचना (प्रतिशतमा)

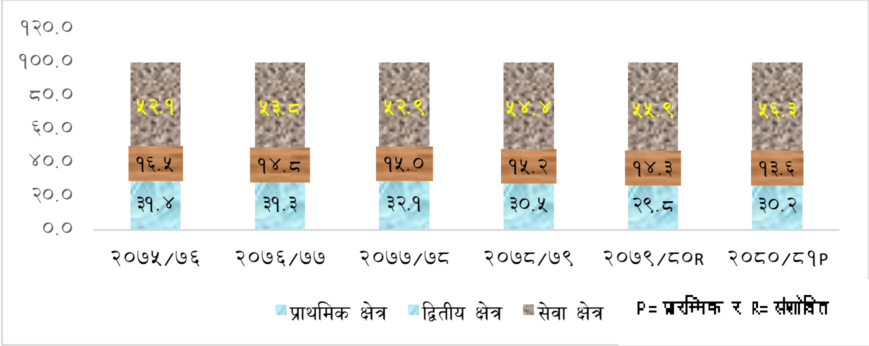

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१

१.२३ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्र, द्वितीय क्षेत्र र सेवा क्षेत्रको योगदान क्रमशः ३०.२ प्रतिशत, १३.६ प्रतिशत र ५६.३ प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान छ। गत आर्थिक वर्षमा यस्तो योगदान क्रमशः २९.८ प्रतिशत, १४.३ प्रतिशत र ५५.९ प्रतिशत गरिएको थियो।

चार्ट १ (ञ) : प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको क्षेत्रगत वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

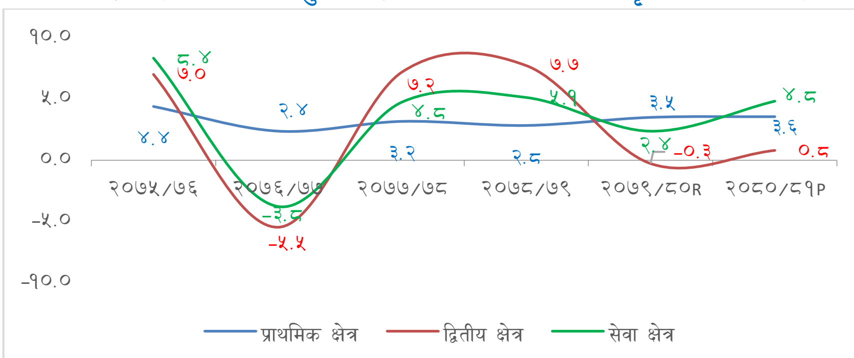

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *P= प्रारम्भिक र R= संशोधित*

१.२४ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्र र गैर कृषि क्षेत्रको योगदान क्रमशः २९.६ प्रतिशत र ७०.४ प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कृषि र गैर कृषि क्षेत्रको योगदान क्रमशः २९.३ प्रतिशत र ७०.७ प्रतिशत रहने संशोधित अनुमान गरिएको छ।

चार्ट १ (ट) : आधारभूत मूल्यमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रतिशतमा)

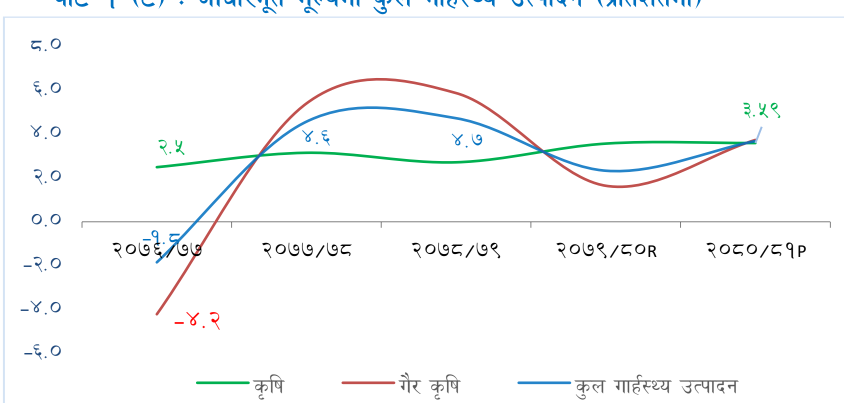

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *R=संशोधित P= प्रारम्भिक*

१.२५ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा आधारभूत मूल्यमा कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर ३.५९ प्रतिशत र गैर कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर ३.७४ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर ३.६ प्रतिशत र गैर कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर १.६ प्रतिशत संशोधित अनुमान रहेको थियो।

चार्ट १ (ठ) : प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (डलरमा)

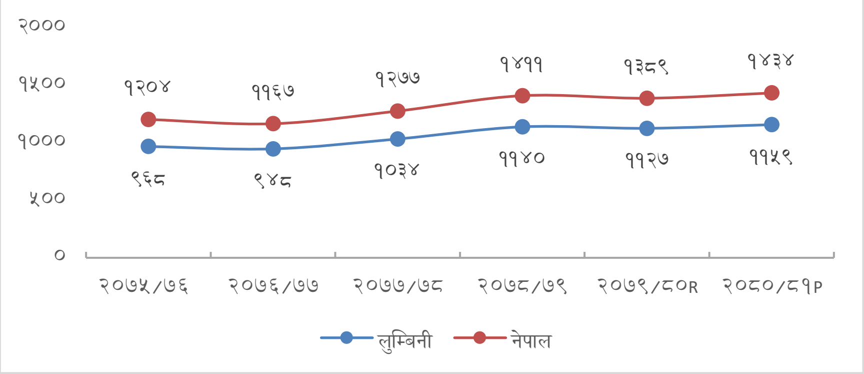

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *R=संशोधित P= प्रारम्भिक*

१.२६ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपालको प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन १४३४ अमेरिकी डलर र लुम्बिनी प्रदेशको ११५९ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा बागमती प्रदेशको प्रतिव्यक्ति आय सबैभन्दा बढी २४८४ अमेरिकी डलर र मधेश प्रदेशको सबैभन्दा न्यून ८९२ अमेरिकी डलर रहने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ।

मुख्य औद्यौगिक वर्गीकरण अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको मूल्य अभिवृद्धि

१.२७ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि, वन तथा मत्स्य क्षेत्रको योगदान गत आर्थिक वर्ष भन्दा ०.३ प्रतिशत विन्दुले बढेर २९.६ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान छ। यस क्षेत्रको वृद्धिदर गत आर्थिक वर्षमा ३.५७ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ३.५९ प्रतिशत हुने अनुमान रहेको छ।

चार्ट १ (ड) : कृषि, वन तथा मत्स्य क्षेत्रको योगदान र वृद्धिदर
(प्रतिशतमा)

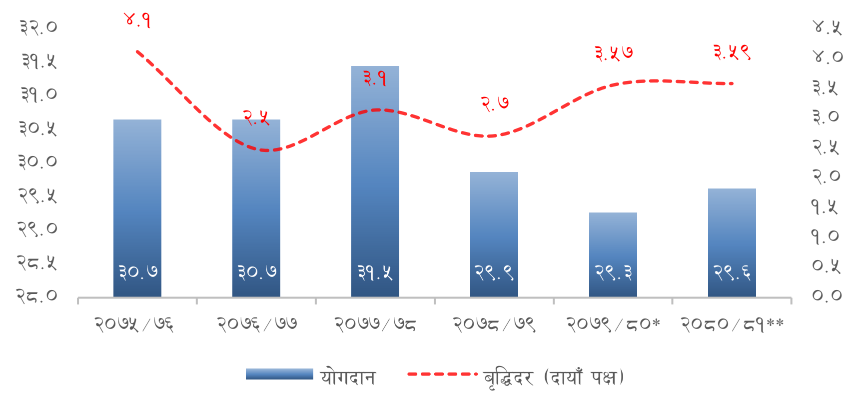

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.२८ लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा खानी तथा उत्खनन् क्षेत्रको योगदान चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ०.५ प्रतिशत मात्र र यस क्षेत्रको वृद्धिदर २.३ प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान छ। विगत सात वर्षको अवधिमा यस क्षेत्रको योगदान उल्लेखनीय रुपमा बढ्न नसकेको देखिन्छ।

चार्ट १ (ढ) : खानी तथा उत्खनन् क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर
(प्रतिशतमा)

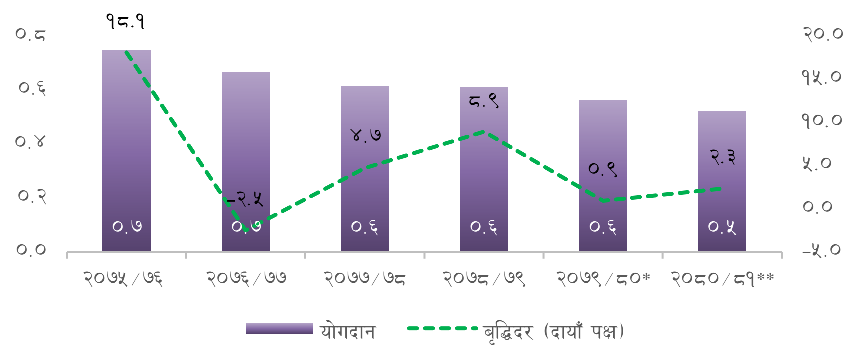

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.२९ लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदान पछिल्लो तीन वर्ष देखि क्रमिक रुपमा घट्दै गएको देखिन्छ। चालु आर्थिक २०८०/८१ मा यस क्षेत्रको

योगदान ५.५ प्रतिशत मात्र र वृद्धिदर -१.२ प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान छ। गत आर्थिक वर्षमा पनि यस क्षेत्रको वृद्धिदर ऋणात्मक रहेको संशोधित अनुमान रहेको थियो।

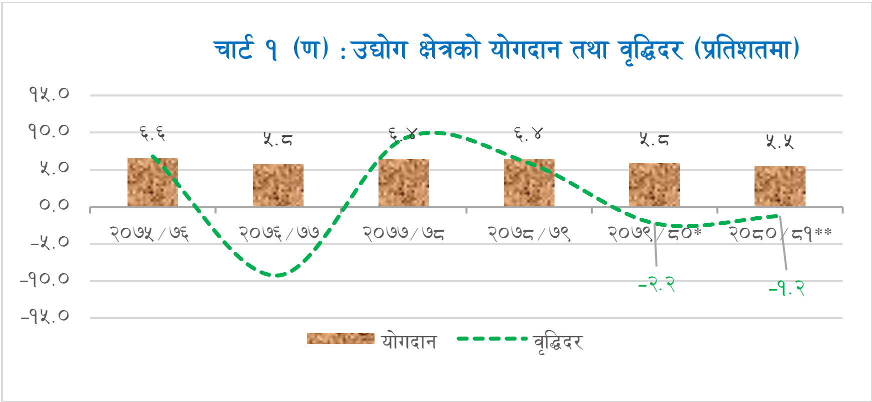

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३० विद्युत, ग्याँस, वाष्प तथा वातानुकूलित आपूर्ति सेवा क्षेत्रको योगदान लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा बढ्दै गएको देखिन्छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा पनि यस क्षेत्रको योगदान ०.९ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। यस क्षेत्रको मूल्य अभिवृद्धिको वृद्धिदर पछिल्ला वर्षहरुमा निकै नै उत्साहजनक रहेका छन्। चालु आर्थिक वर्षमा यस क्षेत्रको वृद्धिदर २८.९ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। यस प्रदेशमा विद्युत उत्पादनको अनुपातमा वृद्धि नभए पनि प्रसारण तथा वितरणमा भएको विस्तारले गर्दा यसको वृद्धिदर उच्च रहेको देखिन्छ।

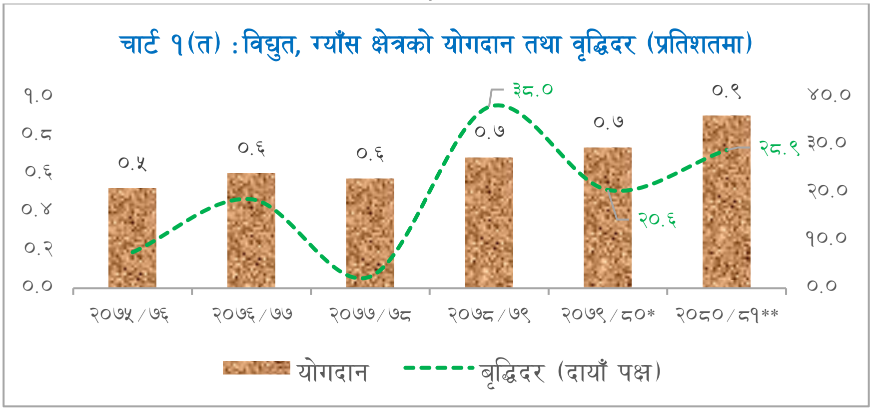

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३१ लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा निर्माण क्षेत्रको योगदान निरन्तर रुपमा घट्दै गएको देखिन्छ। चालु आर्थिक वर्षमा यसको योगदान ०.६ प्रतिशत विन्दुले

घटेर ६.६ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। गत आर्थिक वर्षमा यस क्षेत्रको वृद्धिदर -१.३ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा -१.४ प्रतिशत हुने अनुमान रहेको छ। निर्माण सामाग्रीको आयातमा आएको कमी र निर्माण सामाग्रीको स्वदेशी उत्पादनमा भएको कमी जस्ता कारणले यस क्षेत्रको मूल्य अभिवृद्धिमा संकुचन हुने अनुमान गरिएको छ।

चार्ट १ (थ) : निर्माण क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

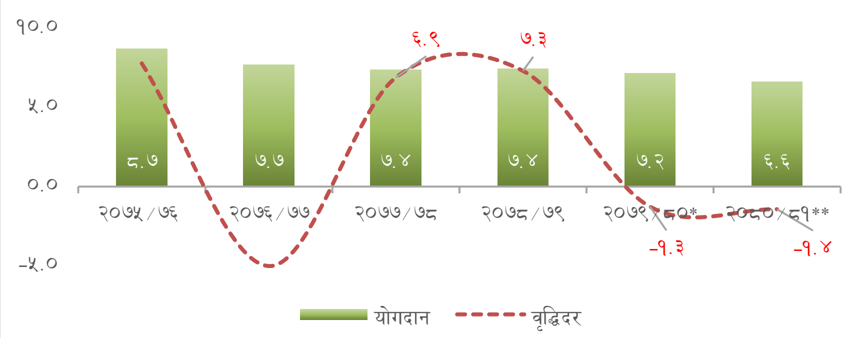

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३२ चालु आर्थिक वर्षमा थोक तथा खुद्रा व्यापार, गाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिदर ०.२ प्रतिशत र योगदान ९.७ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। चालु आर्थिक वर्षमा व्यापारजन्य वस्तुको आयात, आन्तारिक उत्पादन तथा व्यापारमा आएको गिरावटले यस क्षेत्रको वृद्धि नगन्य रुपमा हुने अनुमान गरिएको छ।

चार्ट १ (द) : थोक तथा खुद्रा व्यापार, गाडी तथा मोटरसाईकल मर्मत सेवाको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

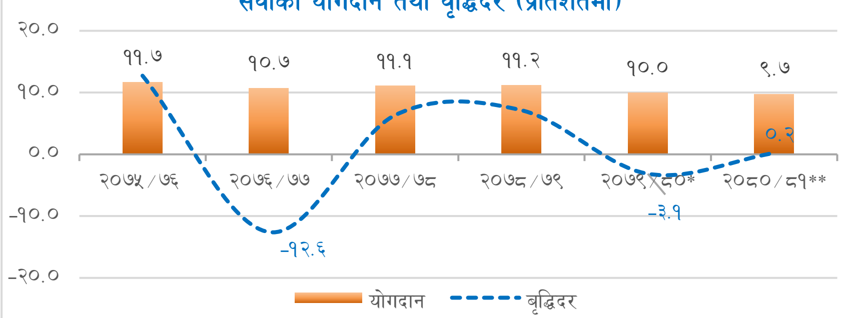

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३३ यातायात तथा भण्डारण क्षेत्रको योगदान लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा वृद्धि हुँदै गएको देखिन्छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा यस क्षेत्रको योगदान ७.६ प्रतिशत र वृद्धिदर ११.८ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्षको तुलनामा सवारी साधनको आयात र पर्यटकहरुको आवागमनमा भएको वृद्धिले यस क्षेत्रको मूल्य अभिवृद्धि सुधार हुने अनुमान गरिएको छ।

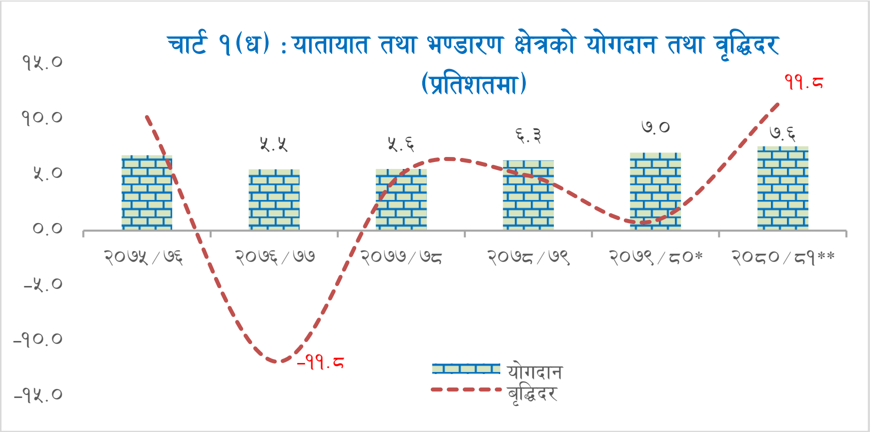

चार्ट १(ध) : यातायात तथा भण्डारण क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३४ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा आवास तथा भोजन सेवाको योगदान २ प्रतिशत र वृद्धिदर २२.३ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान छ। पछिल्ला वर्षहरुमा यस प्रदेशमा होटल क्षेत्रको विस्तार तथा आन्तरिक र विदेशी पर्यटकहरुको आवागमनमा भएको वृद्धि जस्ता क्रियाकलापले गर्दा यस क्षेत्रको मूल्य अभिवृद्धि उल्लेख्य सुधार हुने अनुमान गरिएको छ।

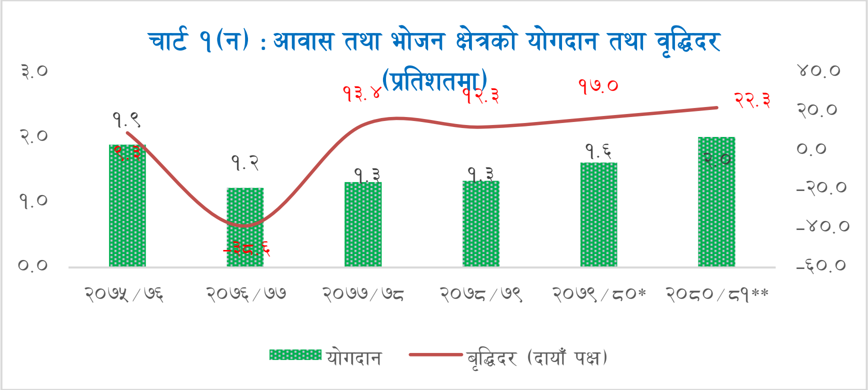

चार्ट १(न) : आवास तथा भोजन क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३५ लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा वित्तीय तथा बीमा क्षेत्रको योगदान ५.० प्रतिशत र वृद्धिदर ६.० प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। गत आर्थिक वर्षमा यस क्षेत्रको वृद्धिदर ४.९ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा सुधार भएर ६.० प्रतिशत हुने अनुमान रहेको छ।

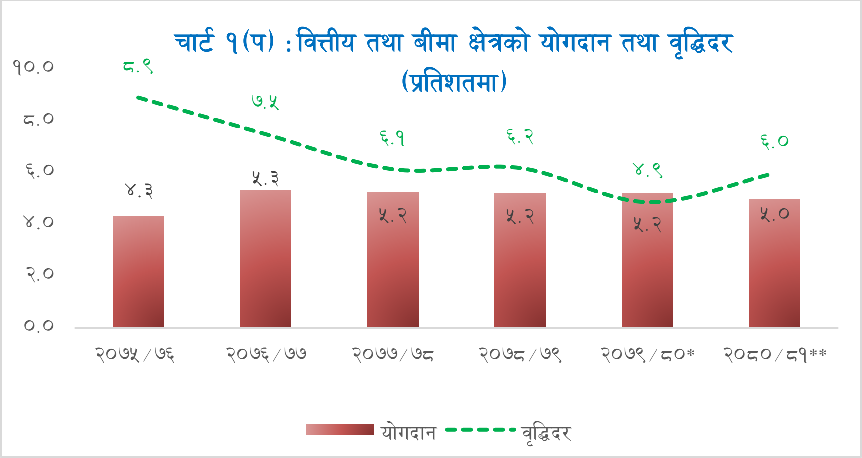

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३६ कोभिड १९ यता घट्दै गएको घर जग्गा सम्बन्धी कारोवार लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा केही सुधार भएर यसको योगदान ४.४ प्रतिशत र वृद्धिदर ४.८ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा यस क्षेत्रको वृद्धिदर २.० प्रतिशत हुने संशोधित अनुमान रहेको थियो।

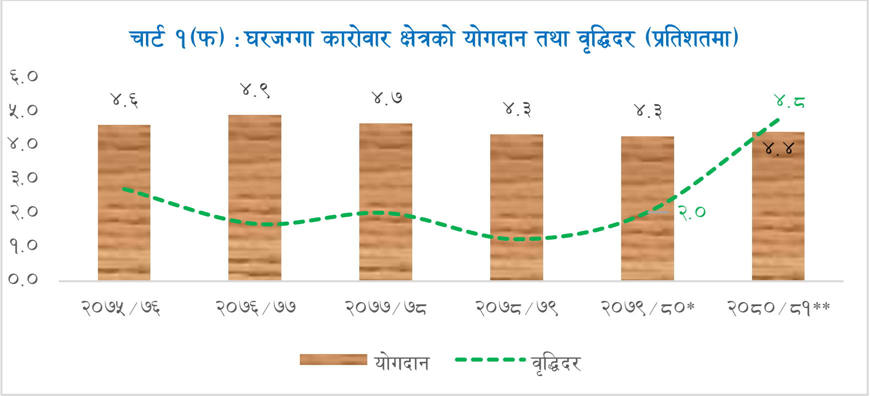

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३७ चालु आर्थिक वर्षमा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा क्षेत्रको योगदान ११.३ प्रतिशत र वृद्धिदर ३.९ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ।

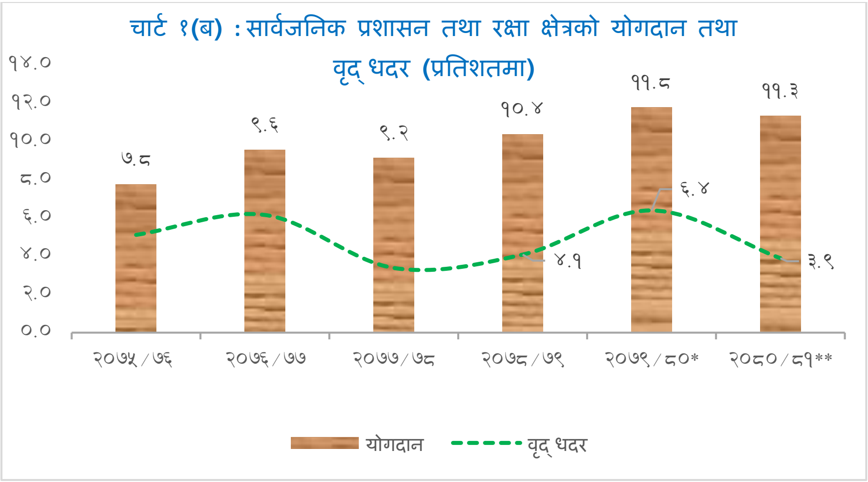

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३८ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा शिक्षा क्षेत्रको योगदान १०.५ प्रतिशत र वृद्धिदर ३.० प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा यस क्षेत्रको योगदान १०.३ प्रतिशत र वृद्धिदर ३.६ प्रतिशत हुने संशोधित अनुमान रहेको थियो।

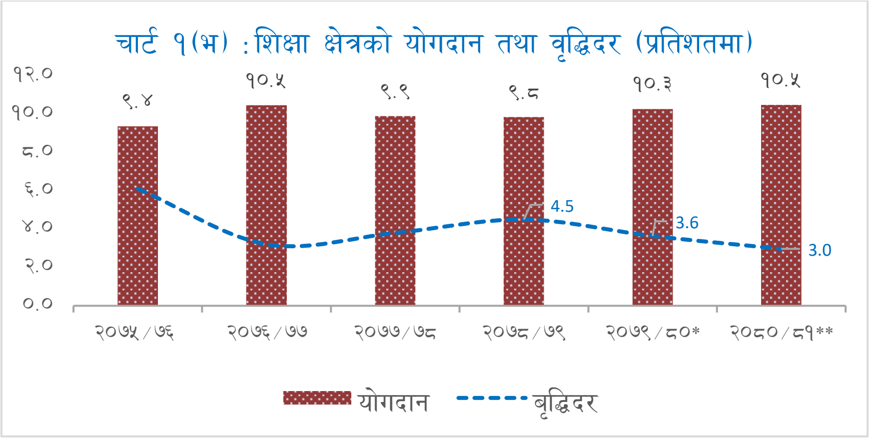

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

१.३९ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य क्षेत्रको योगदान ५.८ प्रतिशत र वृद्धिदर २.२ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा यस क्षेत्रको योगदान ६.२ प्रतिशत र वृद्धिदर २.३ प्रतिशत हुने संशोधित अनुमान रहेको थियो।

चार्ट १(म) : स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य क्षेत्रको योगदान तथा वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

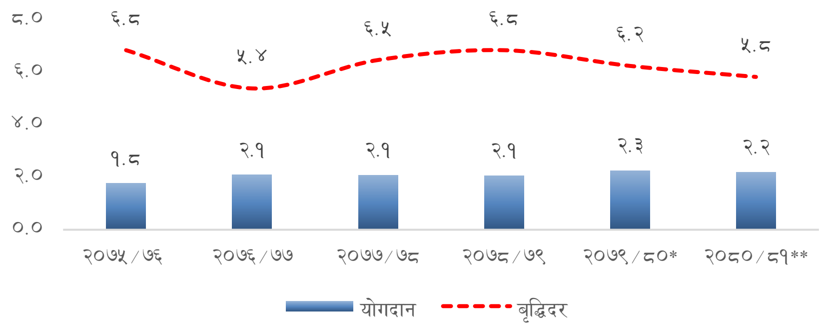

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ **संशोधित, ** प्रारम्भिक*

२. सार्वजनिक वित्त

२.१ लुम्बिनी प्रदेश सरकारले स्थापनाकाल देखि नै कार्यान्वयनमा ल्याएका नीतिगत, कानूनी, संस्थागत र प्रक्रियागत सुधारबाट समग्र बजेट प्रणाली र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनमा सुशासन कायम भएको छ । सार्वजनिक खर्चमा पारदर्शिता र गुणस्तर अभिवृद्धि भई वित्तीय सङ्घीयता कार्यान्वयनको लागि संस्थागत एवम् संरचनागत स्तम्भ समेत तयार भएका छन् ।

२.२ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्रसम्मको प्रादेशिक वित्तको अवस्था मिश्रित रहेको छ। गत आर्थिक वर्षको सोहि अवधिको तुलनामा प्रादेशिक खर्च केही प्रतिशत वृद्धि हुँदा राजस्व परिचालन भने घटेको अवस्था छ। राजस्व प्रशासनमा भएको सुधार एवम् वस्तु पैठारीमा सरकारले लगाएको बन्देज पूर्णरूपमा हटाएसँगै गत आर्थिक वर्षमा सङ्कुचन भएको राजस्व परिचालन चालु आर्थिक वर्षको शुरूवातदेखि नै क्रमशः बढ्दै गएको छ। यद्यपि, लक्ष्यको तुलनामा राजस्व परिचालन न्यून रहँदा तीन तहका सरकारमा बाँडफाँट हुने राजस्व घटेको र तद्अनुरुप प्रादेशिक राजस्वमा समेत सङ्कुचन भएको छ।

२.३ वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयनसँगै लुम्बिनी प्रदेशले पनि संविधानले दिएको खर्च र राजस्व सम्बन्धी अधिकारको उपयोग गर्दै आएको छ। खर्च गर्ने क्षमतामा अभिवृद्धि हुँदै गए पनि आन्तरिक स्रोत परिचालन प्रभावकारी हुन नसक्दा सङ्घीय सरकार माथिको निर्भरतामा कमी आउन सकेको छैन। संविधान प्रदत्त राजस्व अधिकारको पूर्ण उपयोग हुन नसक्नु, कुल राजस्व परिचालनमा आन्तरिक राजस्वको हिस्सा अत्यन्त न्यून हुनु र आन्तरिक ऋणको परिचालनसम्बन्धी संस्थागत एवम् कानूनी व्यवस्था हुन नसक्नु जस्ता चुनौती यथावत रहेका छन्।

२.४ पूँजी निर्माणमा प्रत्यक्ष सहयोग नगर्ने प्रकृतिका चालु खर्च कटौती गरी क्रमशः मितव्ययी हुँदै जाने नीति अवलम्बन गरिएको छ। पुँजीगत खर्च बढाउन विभिन्न निकायमा रहेको अवण्डा बजेट असोजभित्र बाँडफाँट गर्ने र ठेक्का प्रक्रिया कार्तिकसम्म सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। आयोजनाको बहुवर्षीय ठेक्कासम्बन्धी मापदण्ड, २०८० लागु भएको छ। एक अर्ब रूपैयाँभन्दा बढी लागतका ठूला आयोजनाको अनुगमन गर्ने मापदण्ड तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको छ। सार्वजनिक खर्चको प्रभावकारिता र पारदर्शिता अभिवृद्धि गर्न सरकारी भुक्तानी प्रणालीमा इलेक्ट्रोनिक फण्ड ट्रान्सफर लागु गरिएको छ। यस्ता प्रयासबाट सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनलाई थप सबल, सुदृढ र प्रविधिमैत्री बनाउन मद्दत पुगेको छ।

२.५ सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनलाई प्रविधिमैत्री बनाई प्रभावकारिता र पारदर्शिता अभिवृद्धि गर्ने प्रदेश मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणाली (PLMBIS), प्रदेश एकल खाता कोष प्रणाली (PTSA). C-GAS, BMIS, RMIS र PAMS लगायतका सूचना प्रणालीको कार्यान्वयन गरिएको छ। वित्तीय अनुशासन र विनियोजन कुशलता हासिल गर्दै बजेट कार्यान्वयनमा दक्षता अभिवृद्धि गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तर्जुमा भएको छ। साथै, आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न प्रदेश गौरवका आयोजना सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६, बहुवर्षीय आयोजना स्वीकृति तथा ठेक्का सम्बन्धी मापदण्ड २०८० र प्रदेश अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शन, २०७५ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका छन्। तीन तहमा कार्यान्वयन हुने आयोजनाको दोहोरोपन हटाइ पूँजी निर्माणमा प्रत्यक्ष सहयोग गर्ने कार्यक्रमलाई बजेटमा प्राथमिकिकरण गर्ने प्रदेश आयोजना बैंक सम्बन्ध निर्देशिका तर्जुमाको क्रममा रहेको छ ।

प्रदेश सञ्चित कोष

२.६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रदेश सञ्चित कोषमा प्राप्त भएको रकम अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा ८.८ प्रतिशतले घटेर रू.३२ अर्ब ७६ करोड रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उक्त कोषमा प्राप्त भएको रकम समेत २.३ प्रतिशतले घटेर रू.३५ अर्ब ९४ करोड पुगेको थियो।

तालिका २(क): लुम्बिनी प्रदेश सञ्चित कोषको अवस्था (रू.लाखमा)

क्र स	विवरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
१	कुल प्रादेशिक राजस्व र अनुदान (२+३+४)	२४५५१४	३३७८६३	३६८०७३	३५९४०६	३२७६३१	१८९१७०
२	कुल प्रादेशिक राजस्व	१०१३४९	९७९९३	१२११८३	१४३०३०	१३२१४२	९१४८५
३	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान	१३५३४७	१६०६८५	१५०२५९	१५७४५५	१३४४७३	६९२१३
४	अन्य प्राप्ति	८८१७	७९१८६	९६६३०	५८९२१	६१०१६	२८४७२
५	प्रादेशिक खर्च (चालु	१७०३४१	२५४०७१	३२१०३०	३००५४७	३०२४४२	१३८८५१

खर्च+पुँजीगत खर्च)						
चालु खर्च	६८६१३	१०६८५८	१३५९८८	१२६४६९	१२५०७६	६२१५२
पुँजीगत खर्च	१०१७२८	१४७२१३	१८५०४२	१७४०७८	१७७३६६	७६७००
सञ्चित कोष बचत(+)/ न्यून(-)	७५१७२.३५	८३७९२.६९	४७०४२.११	५८८५९.६	२५१८९.६२	५०३१८.९९

स्रोत: प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८० *चैत्रसम्म

प्रादेशिक वित्तको आकार र प्रवृत्ति

२.७ प्राय: सबै आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बजेट खर्च नभई मौज्दात रहँदा सार्वजनिक खर्चको तुलनामा कुल आयको अनुपात उच्च भई लुम्बिनी प्रदेशको सञ्चित कोष हालसम्म पनि धनात्मक रहेको छ। वित्तीय सङ्घीयता कार्यान्वयनको सात वर्षसम्म पनि आवश्यक कानूनी एवम संस्थागत प्रवन्धको अभावमा लुम्बिनी प्रदेश सरकारले सार्वजनिक ऋण लिएर परिचालन गर्न सकेको अवस्था छैन। प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सार्वजनिक खर्चको अनुपात आर्थिक वर्ष २०७८/७९ र २०७९/८० मा क्रमश: ४.२५ प्रतिशत र ३.९६ प्रतिशत रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्रादेशिक कुल आय (अन्य प्राप्ती र अनुदान समेत) को अनुपात ४.२८ प्रतिशत रहेको थियो।

चार्ट २ (क): प्रदेश सरकारको बजेट र राजस्व सन्तुलनको प्रवृत्ति (प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा)

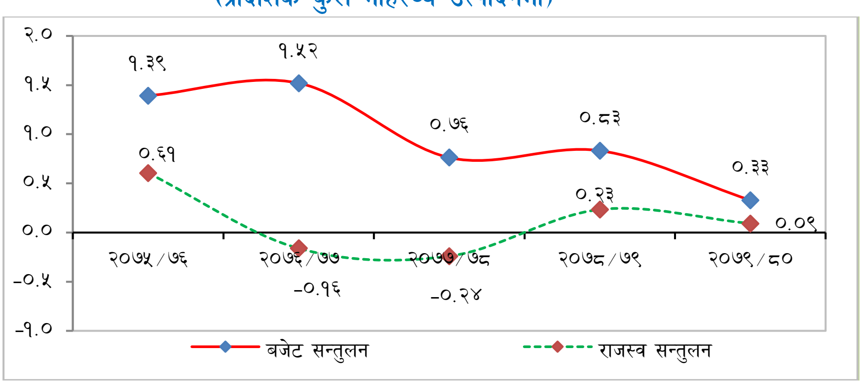

स्रोत: प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८१ र राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको प्रादेशिक राष्ट्रिय लेखा अनुमान २०२४

नोट:- बजेट सन्तुलन = प्रदेशको कुल आय - कुल खर्च

राजस्व सन्तुलन = प्रादेशिक राजस्व - चालु खर्च

२.८ पछिल्ला ५ आर्थिक वर्षमा प्रादेशिक बजेट सन्तुलन (कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको) धनात्मक रहेको भएतापनि क्रमिक रुपमा घट्दै गईरहेको देखिन्छ । लुम्बिनी प्रदेश राजस्व सन्तुलनका दृष्टिले विगत २ आर्थिक वर्षमा ऋणात्मक रहेतापनि आर्थिक वर्ष २०७८/७९ र २०७९/८० मा धनात्मक रहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा सङ्घीय सरकारको चालु खर्च सङ्घीय राजस्व भन्दा (राजस्व सन्तुलन) रू.१खर्ब ५७ अर्ब ४५ करोडले बढी रहेको थियो। जुन कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको २.९४ प्रतिशत हो। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा यस्तो सन्तुलन कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ०.३३ प्रतिशतले ऋणात्मक रहेको थियो।

२.९ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा प्रदेश सरकारको बजेट प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ०.८३ प्रतिशतले र आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा अझ घटेर ०.३३ प्रतिशतले बचत रहेको अर्थात २ अर्ब ५१ करोड ९० लाख धनात्मक रहेको थियो। प्रदेश स्थापना भएयता आर्थिक वर्ष २०७६/७७ र २०७७/७८ मा प्रदेशको राजस्व सन्तुलन ऋणात्मक रहेको थियो।

२.१० प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपातमा कुल प्रादेशिक आय तथा सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान पछिल्लो ४ आर्थिक वर्षमा क्रमशः घट्दै गएको छ। कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपातमा आन्तरिक राजस्वको अंश क्रमिक रूपमा सुधार हुदै गएको भए पनि गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा भने घटेको देखिन्छ।

२.११ पछिल्लो २ आर्थिक वर्षमा प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको तुलनामा प्रादेशिक कुल खर्च समेत घटेको देखिन्छ । गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपातमा प्रादेशिक खर्च ४.२५ प्रतिशतबाट घटेर ३.९६ प्रतिशत कायम भएको छ ।

तालिका २(ख) : प्रादेशिक वित्तको आकार (प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादन प्रतिशतमा)

विवरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
प्रादेशिक खर्च	३.१५	४.६१	५.२०	४.२५	३.९६	१.७१
चालु खर्च	१.२७	१.९४	२.२०	१.७९	१.६४	०.७६
पुँजीगत खर्च	१.८८	२.६७	३.00	२.४६	२.३२	०.९४
प्रादेशिक राजस्व	१.८८	१.७८	१.९६	२.०२	१.७३	१.१२
आन्तरिक राजस्व	०.५३	०.५१	०.५६	०.६१	०.५४	०.३८
बाँडफाँटबाट प्राप्त राजस्व	१.३५	१.२६	१.४०	१.४२	१.१९	०.७५
सङ्घबाट भएको वित्तीय हस्तान्तरण	२.५१	२.९१	२.४४	२.२३	१.७६	०.८५
अन्य प्राप्ति	०.१६	१.४४	१.५७	०.८३	०.८०	०.३५
प्रादेशिक आय	४.५५	६.१३	५.९७	५.०९	४.२८	२.३२

बजेट बचत(+)/ न्यून(-)	१.३९	१.५२	०.७६	०.८३	०.३३	०.६२
प्रादेशिक सञ्चित कोष बचत(+)/ न्यून(-)	१.३९	१.५२	०.७६	०.८३	०.३३	०.६२
राजस्व सन्तुलन बचत(+)/ न्यून(-)	०.६१	-०.१६	-०.२४	०.२३	०.०९	०.३६

*स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, *चैत्र सम्मको तथ्यांक र राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको २०८१*

२.१२ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको खर्च र राजस्व अनुपात क्रमशः ३.९६ प्रतिशत र १.७३ प्रतिशत रहेको छ। प्रदेशगत तुलना गर्दा खर्च र राजस्वको अनुपात कर्णाली प्रदेशमा सबैभन्दा बढी क्रमशः ९.७२ प्रतिशत र ३.२८ प्रतिशत रहेको छ भने सबैभन्दा कम बागमती प्रदेशको क्रमशः २.४२ र १.३४ रहेको छ । कर्णाली प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन तुलनात्मक रुपमा सबैभन्दा कम तथा बागमती प्रदेशको सबैभन्दा धेरै रहेको कारण यस्तो अनुपात देखिएको हो।

चार्ट २ (ख) : प्रदेशगत खर्च र राजस्वको स्थिति (प्रदेशगत कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपातमा)

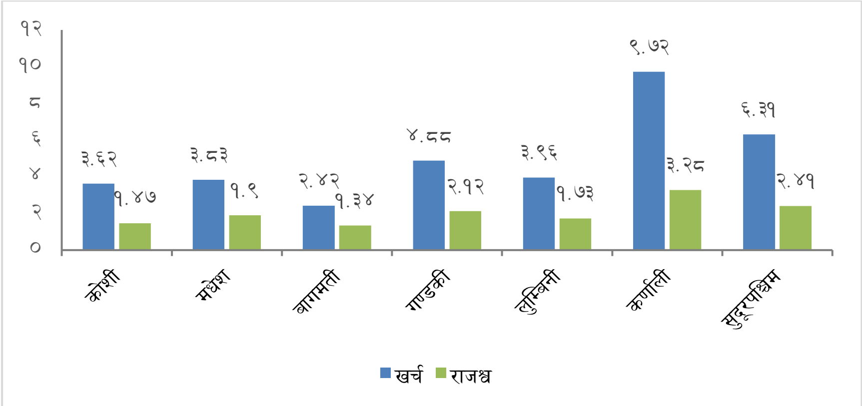

स्रोतः आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, अर्थ मन्त्रालय

प्रादेशिक खर्च

२.१३ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म विनियोजित बजेटको अनुपातमा प्रादेशिक खर्च गत आर्थिक वर्षको सोहि अवधिको तुलनामा ०.९ प्रतिशत विन्दुले घटेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को चैत्र मसान्तसम्म कुल खर्च रु. १५

अर्ब ३ करोड रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सोहि अवधिमा रु. १३ अर्ब ८८ करोड खर्च भएको देखिन्छ ।

२.१४ पुँजीगत खर्चका आधारमा गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को चैत्र मसान्तसम्म रु. ७ अर्ब ७६ करोड खर्च भएकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सोही अवधिमा रु. ७ अर्व ६६ करोड खर्च भएको देखिन्छ। समीक्षा अवधिमा विनियोजित बजेटको आधारमा समग्र खर्च रकम घटे पनि पुँजीगत खर्च भने १.३ प्रतिशत विन्दुले बढेको छ।

२.१५ गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को चैत्र मसान्तसम्म चालु खर्च रु. ७ अर्ब २७ करोड भएकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को को सोही अवधिमा रु. ६ अर्व २१ करोड खर्च भएको देखिन्छ। समीक्षा अवधिभर विनियोजित बजेटको आधारमा तुलना चालु खर्च ३.९५ प्रतिशतले घटेको देखिन्छ ।

तालिका २ (ग): पछिल्लो ३ आर्थिक वर्षको बजेट र चैत्र मसान्तसम्मको खर्च स्थिति

विवरण	शुरुको विनियोजित बजेट (रु करोडमा)			बजेट खर्च प्रतिशत (चैत्र मसान्त सम्म)		
	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
चालु	१८४९	१८१६	१७२२.३	३४.३	४०.०	३६.१
पुँजीगत	२२४७	२४४८	२३२५.७	३१.७	३१.७	३३.०
जम्मा	४०९६	४२६४	४०४८	३२.९	३५.२	३४.३

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१

२.१६ गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपातमा प्रादेशिक कुल खर्च ३.९६ प्रतिशत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा यस्तो खर्च ४.२५ प्रतिशत रहेको थियो। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग चालु खर्च र पुँजीगत खर्चको अनुपात क्रमशः १.६४ प्रतिशत र २.३२ प्रतिशत रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा यस्तो खर्च अनुपात क्रमशः १.७९ प्रतिशत र २.४६ प्रतिशत रहेको थियो।

चार्ट २ (ग) : कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको चालु र पुँजीगत खर्चको प्रतिशत

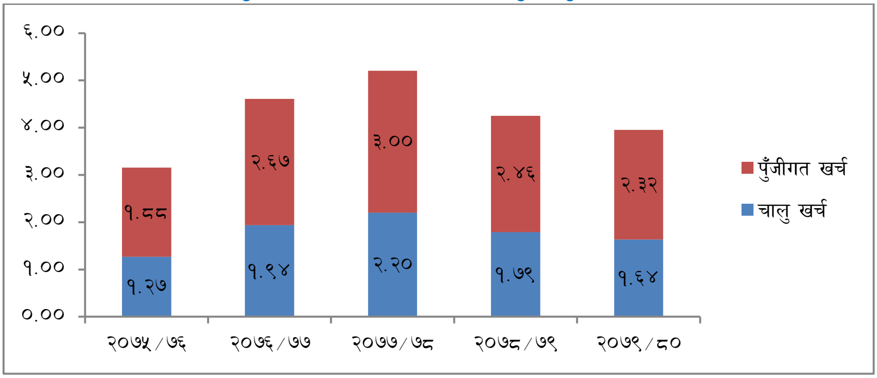

२.१७ लुम्बिनी प्रदेश सरकारको कुल खर्चमा पुँजीगत खर्चको अंश उच्च रहँदै आएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म कुल प्रादेशिक खर्चमा पुँजीगत र चालु खर्चको अंश क्रमशः ५५.२ प्रतिशत र ४४.८ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को सोही अवधिमा यस्तो अंश क्रमशः ४८.३५ प्रतिशत र ५१.६५ प्रतिशत रहेको थियो। आर्थिक वर्षको अन्तिम त्रैमासिकमा पुँजीगत खर्च बढ्ने प्रवृत्ति भएकोले चालु आ.व.मा पनि पुँजीगत खर्चको अनुपात प्रतिशत बढ्ने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

चार्ट २ (घ): प्रादेशिक खर्च संरचना(प्रादेशिक कुल खर्चमा)

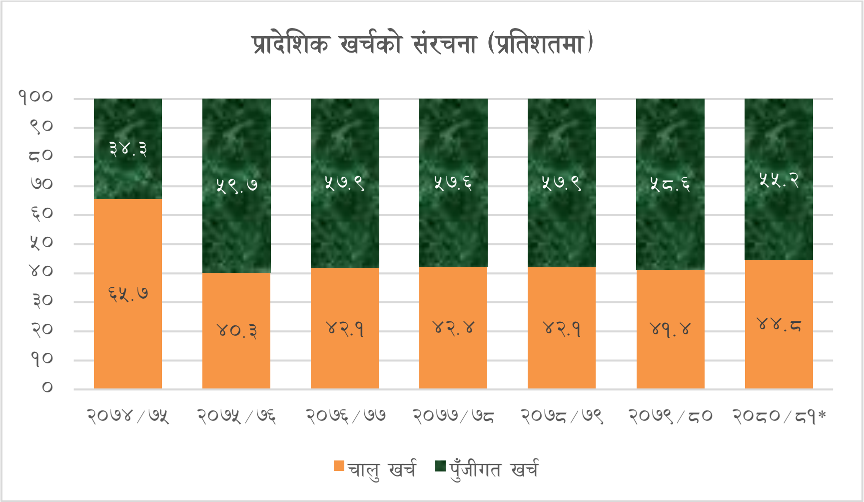

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८० **चैत्र मसान्त*

प्रादेशिक राजस्व

२.१८ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म प्रदेश सरकारको राजस्व परिचालन रु.९ अर्ब १४ करोड ८५ लाख रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को सोहि अवधिमा रू.८ अर्ब ५७ करोड ६४ लाख परिचालन भएको थियो।

२.१९ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म परिचालन भएको लुम्बिनी प्रदेशको राजस्वमध्ये आन्तरिक राजस्व र बाँडफाँटबाट प्राप्त राजस्वको हिस्सा क्रमशः ३३.५ प्रतिशत र ६६.५ प्रतिशत रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा यस्तो हिस्सा क्रमशः ३१.२ प्रतिशत र ६८.८ प्रतिशत रहेको थियो।

चार्ट २ (ङ) : प्रादेशिक राजस्व संरचना (कुल प्रादेशिक राजस्व मध्ये)

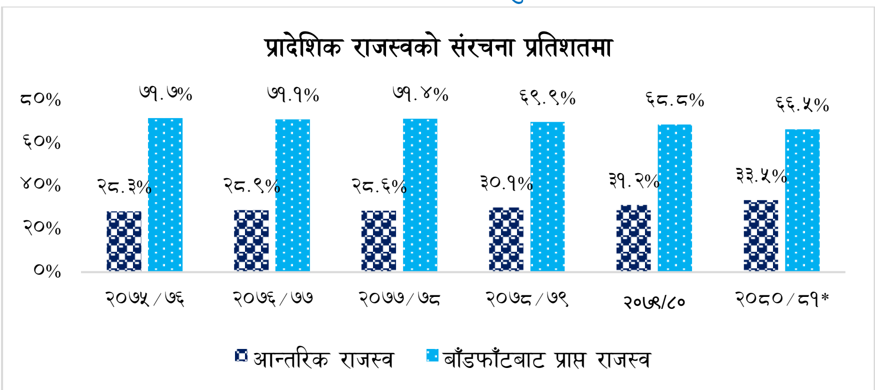

*स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८० *चैत्र मसान्त*

२.२० चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म परिचालित कुल राजस्वमध्ये कर र गैरकर राजस्वको हिस्सा क्रमशः ८७.१ प्रतिशत र १२.९ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा उक्त हिस्सा क्रमशः ८९.० प्रतिशत र ११.० प्रतिशत रहेको थियो।

प्रादेशिक आय

२.२१ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म कुल प्रादेशिक आय रु १८ अर्ब ९१ करोड पुगेको छ। कुल प्रादेशिक आयमध्ये प्रादेशिक राजस्वको हिस्सा सबैभन्दा बढी ४८.३६ प्रतिशत, सङ्घबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरणको अंश ३६.५९ प्रतिशत र अन्य प्राप्तिको हिस्सा १५.०५ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कुल प्रादेशिक आयमा सङ्घबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरणको हिस्सा सबैभन्दा बढी ४१.०४ प्रतिशत रहेको थियो।

चार्ट २ (च) : कुल प्रादेशिक आयको संरचना (प्रतिशतमा)

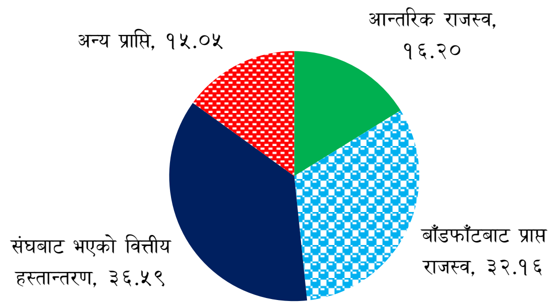

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८०

२.२२ लुम्बिनी प्रदेशको कुल प्रादेशिक आयमा सङ्घबाट प्राप्त हुने वित्तीय हस्तान्तरण र अन्य प्राप्तिको हिस्सा पछिल्ला आर्थिक वर्षहरुमा घट्दै गईरहेको देखिन्छ भने प्रादेशिक राजस्व (बाँडफाँटबाट प्राप्त समेत) को हिस्सा विस्तारै बढ्दै गएको देखिन्छ।

तालिका २ (घ) : प्रादेशिक आयको संरचना (प्रतिशतमा)

विवरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
आन्तरिक राजस्व	११.६७	८.३७	९.४०	११.९८	१२.६०	१६.२०
बाँडफाँटबाट प्राप्त राजस्व	२९.६१	२०.६३	२३.५२	२७.८२	२७.७३	३२.१६
प्रादेशिक राजस्व (क)	४१.२८	२९.००	३२.९२	३९.८०	४०.३३	४८.३६
सङ्घबाट भएको वित्तीय हस्तान्तरण (ख)	५५.१३	४७.५६	४०.८२	४३.८१	४१.०४	३६.५९
अन्य प्राप्ति (ग)	३.५९	२३.४४	२६.२५	१६.३९	१८.६२	१५.०५
प्रादेशिक आय (क+ख+ग)	१००.००	१००.००	१००.००	१००.००	१००.००	१००.००

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८० *चैत्र मसान्तसम्मको

२.२३ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्रसम्मको प्रादेशिक खर्चमा नगद (आन्तरिक स्रोत/प्रदेश सरकार) को हिस्सा ६३.५८ प्रतिशत रहेको छ भने सङ्घबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरणको हिस्सा ३६.४२ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा कुल प्रादेशिक

खर्चमा सङ्घबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरण (अनुदान) को हिस्सा ४३.४७ प्रतिशत र प्रदेश सरकारको हिस्सा ५६.५३ प्रतिशत रहेको थियो।

तालिका २ (ङ) : खर्च व्यहोर्ने स्रोत (कुल प्रादेशिक खर्च प्रतिशतमा)

स्रोत	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
नगद (आन्तरिक स्रोत)/प्रदेश सरकार	५३.७८	५६.५०	५६.५८	५६.५३	६३.५८
वित्तीय समानिकरण अनुदान	१२.६६	२०.४९	१९.८०	२३.७२	२०.८५
सशर्त अनुदान	३२.२१	२१.९३	२१.२४	१७.७०	१२.५२
समपुरक अनुदान	०.६०	०.९९	१.२७	१.२६	२.३१
विशेष अनुदान	०.७५	०.१०	१.१०	०.७९	०.७४
प्रदेशको कुल खर्च (करोडमा)	२५४१	३२१०	३००५	३०२४	१३८९

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८० **चैत्र मसान्त*

सङ्घबाट प्राप्त अनुदान (वित्तीय हस्तान्तरण)

२.२४ सङ्घबाट प्राप्त अनुदानमा १५.३७ प्रतिशतले कमी आई गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रू.१५ अर्ब २ करोड लुम्बिनी प्रदेशलाई प्राप्त भएको थियो। अघिल्लो आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रु १७ अर्ब ७५ करोड अनुदान प्राप्त भएको थियो। सङ्घीय अनुदानहरु मध्ये सबैभन्दा बढी वित्तीय समानीकरण र त्यसपछि सशर्त अनुदान प्राप्त हुने गरेको छ।

तालिका २(च) : सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त अनुदानको विवरण (करोडमा)

सङ्घीय अनुदान	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वित्तीय समानीकरण अनुदान	६८७.०	७५४.०	७६३.७	८०२.६	७४७.४
सशर्त अनुदान	६६१.३	८१८.५	७०३.९	६९७.९	५३५.३
विशेष अनुदान	०.०	१९.०	३.१	३३.५	२३.९
समपूरक अनुदान	५.२	१५.३	३१.९	४०.७	३८.१
जम्मा	१३५३.५	१६०६.८	१५०२.६	१५७४.६	१३४४.७

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८०

राजस्व बाँडफाँटको स्थिति

२.२५ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म प्रदेश सञ्चित कोषमा बाँडफाँट भई आएको कुल राजस्व रू. ८ अर्ब १९ करोड ३६ लाख रहेको छ जुन गत

आर्थिक वर्षको सोही अवधिको तुलनामा ७.१ प्रतिशतले बढी हो। गत आर्थिक वर्षको सोहि अवधिमा यस्तो राजस्व रू.७ अर्ब ६५ करोड ४८ लाख रहेको थियो।

तालिक २(छ) : लुम्बिनी प्रदेश सरकारको राजस्व बाँडफाँटको विवरण (हजारमा)

राजस्व शिर्षक	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०	आ.व.२०७९/८०*	आ.व. २०८०/८१*
सङ्घबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँड				
मूल्य अभिवृद्धि कर	७३२३४४५	६६६४७९८	४०९९७९५	४४३४७०६
अन्तः शुल्क	२३८२०९१	२४२०७४२	१५०८९७६	१४५९५३९
जम्मा	९७०५५३६	९०८५५३९	५६०८७७१	५८९४२४६
सङ्घबाट प्राप्त हुने रोयल्टी				
वन सम्बन्धी रोयल्टी	७६२५२			३४५६५
खानी तथा खनिज रोयल्टी	१३३९५७			६८४५७
जलस्रोत सम्बन्धी रोयल्टी	-			
विद्युत सम्वन्धी रोयल्टी	८३१२९			८७००४
पर्वतारोहण वापतको रोयल्टी	७८			१६
जम्मा	२९३४१७	-		१९००४२
प्रदेश र स्थानीय तहविच बाँडफाँड हुने राजस्व (प्रदेशले संकलन गर्ने)				
सवारी साधन कर	१५४१७४९	१५५३४८१	१२९३३१०	१४६३५५३
प्रदेश र स्थानीय तहविच बाँडफाँड हुने राजस्व (स्थानीय तहले संकलन गर्ने)				
घरजग्गा रजिष्ट्रशन दस्तुर	१४८०५८९	११०९०९०	६७२३८६	६१२७४४
मनोरञ्जन कर	८७६	४३१३	२४५	१५९७
विज्ञापन कर	१७६८	६९१९	७३४	६०२
पर्यटन सेवा शुल्क रोयल्टी	-	-		-
दहत्तर बहत्तरको बिक्री आय	२४९५१७	२३१२६९	७९३५८	३०८६५

जम्मा	१७३२७५०	१३५१५९१	७५२७२३	६४५८०८
कुल जम्मा	१३२७३४५१	११९९०६१२	७६५४८०४	८१९३६४९

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८० **चैत्र मसान्तसम्म*

२.२६ चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म सङ्घीय सरकारबाट बाँडफाँट भई प्राप्त राजस्व रु. ५ अर्ब ८९ करोड रहेको छ। गत वर्षको सोही अवधिमा बाँडफाँट बाट प्राप्त राजस्व रु. ५ अर्ब ६० करोड रहेको थियो ।चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क (आन्तरिक) बापत बाँडफाँट भई प्राप्त हुने राजस्व क्रमश: रू. ४ अर्व ४३ करोड र १ अर्ब ४६ करोड रहेको छ । गत आर्थिक वर्षको सोहि अवधिसँग तुलना गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर बापत बाँडफाँट भई प्राप्त हुने राजस्व ७.९ प्रतिशतले बढेको देखिन्छ भने अन्तःशुल्क (आन्तरिक) बापत बाँडफाँट भई प्राप्त हुने राजस्व ३.२ प्रतिशतले घटेको देखिन्छ ।

२.२७ चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म सङ्घीय सरकारबाट बाँडफाँट भई प्राप्त रोयल्टी रु. १९ करोड रहेको छ। गत वर्षको सोही अवधिमा सङ्घीय सरकारबाट रोयल्टी बाँडफाँट बापत कुनै रकम प्राप्त भएको देखिदैन ।

२.२८ चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म प्रदेश सरकारले संकलन गरी प्रदेश र स्थानीय तहबीच बाँडफाँट भई लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई सवारी साधन कर बापत रू. १ अर्व ४६ करोड प्राप्त भएको देखिन्छ । गत आर्थिक वर्षको सोहि अवधिसँग तुलना गर्दा सवारी साधन कर बापत बाँडफाँट भई प्राप्त हुने राजस्व १३.२ प्रतिशतले बढेको देखिन्छ ।

२.२९ चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म मालपोत कार्यालयमार्फत संकलन गरी प्रदेश र स्थानीय तहबीच बाँडफाँट भई लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर बापत रू. ६१ करोड २७ लाख प्राप्त भएको देखिन्छ । गत आर्थिक वर्षको सोहि अवधिसँग तुलना गर्दा घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर बापत बाँडफाँट भई प्राप्त हुने राजस्व ८.९ प्रतिशतले घटेको देखिन्छ ।

प्रदेशगत खर्च स्थिति

२.३० गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रदेशको विनियोजित बजेट अनुरुप कुल खर्च आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को तुलनामा २.५ प्रतिशत विन्दुले न्यून भई रू.३० अर्ब २४ करोड कायम भएको देखिन्छ । गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रादेशिक कुल खर्चमा चालु खर्च, पुँजीगत खर्चको हिस्सा क्रमशः ४१.४ र ५८.६ प्रतिशत रहेको थियो।

२.३१ पछिल्ला ३ आर्थिक वर्षमा प्रदेश सरकारको पुँजीगत खर्चको हिस्सा औसतमा ५५.० प्रतिशत भन्दा माथि रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कुल प्रदेशगत खर्चमा पुँजीगत खर्चको हिस्सा ५८.६ प्रतिशत रहेको थियो।

तालिका २ (ज) : प्रदेश सरकारको पुँजीगत खर्चको प्रवृत्ति (रु. करोडमा)

विवरण	२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०	
	कुल खर्च	पुँजीगत खर्चको अंश	कुल खर्च	पुँजीगत खर्चको अंश	कुल खर्च	पुँजीगत खर्चको अंश
कोशी	२७९५.१	५६.८	२९९६.६	५६.२	३०७५.७८	५८.८९
मधेश	२२५४.६	६१.७	२२२६	५३.६	२६८६.९९	६०.२९
बागमती	३५५९.५	५६.२	३७९९.५	५५.३	४६८६.२०	६०.३५
गण्डकी	२५६२.३	६८.७	२२०४.४	६५.६	२३६१.४९	६४.६३
लुम्बिनी	३२१०.३	५७.६	३००५.५	५७.९	३०२४.४२	५८.६४
कर्णाली	२२०४.२	६१.६	२४२८.२	६२.१	२२२६.६९	५७.३८
सुदूरपश्चिम	२२९६.८	५४.९	२०८७.७	५७.२	२४०६.३१	६५.७२
जम्मा	१८८८३	५९.३	१८७४८	५८.०	२०४६७.८६	६०.६७

स्रोतः आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, अर्थ मन्त्रालय

२.३२ आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि आर्थिक वर्ष २०७९/८० सम्म औसत प्रादेशिक पुँजीगत खर्च ५५.३ प्रतिशत रहेको थियो। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेशको पुँजीगत खर्चको अंश ५८.६४ प्रतिशत र सबैभन्दा बढी अंश सुदूपश्चिम प्रदेशको ६५.७२ प्रतिशत रहेको थियो।

प्रादेशिक खर्च उपयोग

२.३३ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा कुल विनियोजित बजेटको ७३.४ प्रतिशत खर्च भएकोमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा यस्तो खर्च ७०.९ प्रतिशत भएको थियो। विनियोजित बजेटमध्ये पुँजीगत खर्चको उपयोग चालु खर्चको तुलनामा हरेक वर्ष उच्च रहँदै आएको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विनियोजित पुँजीगत बजेटको ७२.५ प्रतिशत र विनियोजित चालु बजेटको ६८.९ प्रतिशत खर्च भएको थियो।

चार्ट २ (छ) : प्रादेशिक खर्च उपयोग क्षमता (विनियोजित बजेट प्रतिशत)

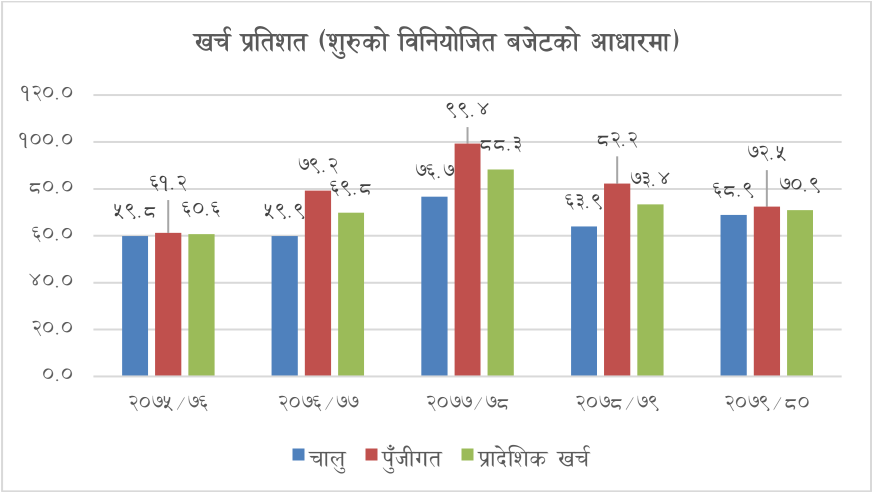

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८०

२.३४ आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को अन्तिम कुल विनियोजित बजेटको ८२ प्रतिशत खर्च भएकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा यस्तो खर्च ७० प्रतिशत र आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ७१ प्रतिशत भएको थियो। विनियोजित अन्तिम बजेटमध्ये पुँजीगत खर्चको उपयोग चालु खर्चको तुलनामा हरेक वर्ष उच्च रहँदै आएको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विनियोजित पुँजीगत बजेटको ७१ प्रतिशत र विनियोजित चालु बजेटको ७० प्रतिशत खर्च भएको थियो।

चार्ट २ (ज) : प्रादेशिक खर्च उपयोग क्षमता (अन्तिम बजेट प्रतिशतमा)

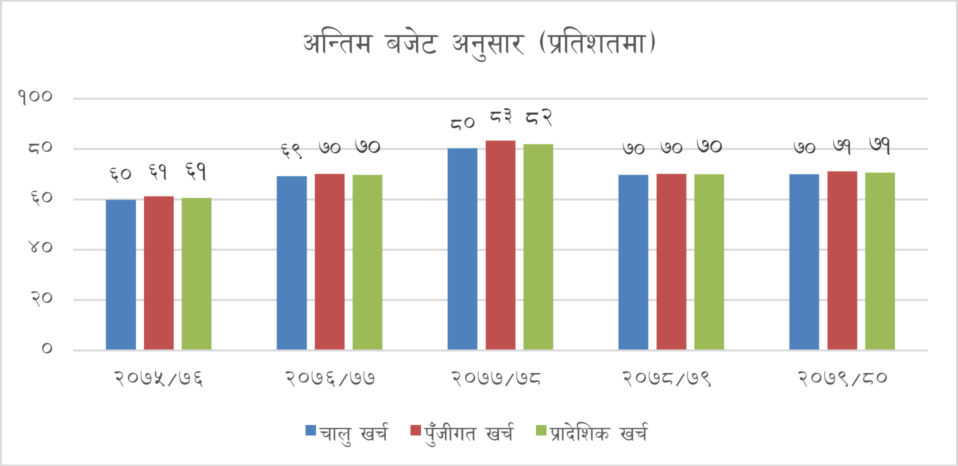

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८०

२.३५ गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घीय सरकारबाट वित्तीय समानीकरण, सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानमा जम्मा रू.१५ अर्ब १ करोड ७२ लाख प्राप्त भएकोमा रू.१३ अर्ब १४ करोड ६१ लाख खर्च भएको थियो।

२.३६ गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घबाट प्राप्त अनुदानको ८१.३ प्रतिशत खर्च भएकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा यस्तो खर्च ८२.९ प्रतिशत रहेको थियो। पछिल्लो ५ वर्षको अनुदान खर्चको स्थिति हेर्दा वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानबाट भएको खर्च प्रतिशत तुलनात्मक रूपमा उच्च रहेको देखिन्छ।समग्रमा सङ्घीय अनुदान स्वरुप प्राप्त भएको रकमको खर्च प्रतिशत बढिरहेको छ।

तालिका २ (झ) : सङ्घबाट प्राप्त अनुदानबाट भएको खर्चको स्थिति (कुल प्राप्त अनुदान प्रतिशतमा)

सङ्घीय अनुदान	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वित्तीय समानीकरण अनुदान	६९.७	४२.७	८६.२	७४.१	९६.०
सशर्त अनुदान	६८.२	९९.०	७७.८	७६.३	८४.७
समपूरक अनुदान	७.२	२१.५	६६.२	५३.०	५१.५
विशेष अनुदान	-	३३.०	१४.३	५२.१	४९.४
जम्मा अनुदान	६६.४	६८.७	८०.४	७३.५	८७.५

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८१

२.३७ लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट प्रदेशका लागि विनियोजित कुल अनुदान भन्दा बढी अनुदान हस्तान्तरण भईरहेको मा गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कम हस्तान्तरण भएको थियो। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कुल १८ अर्ब ४७ करोड सङ्घीय अनुदान शुरुमा विनियोजित भएकोमा १५ अर्ब १ करोड ७२ लाख हस्तान्तरण भएको थियो जसमा १३ अर्ब १४ करोड ६१ लाख खर्च भई सङ्घीय सञ्चित कोषमा फिर्ता पश्चात् कुल १३ अर्ब ४४ करोड ७३ लाख सङ्घीय अनुदान यथार्थमा प्राप्ति भएको थियो।

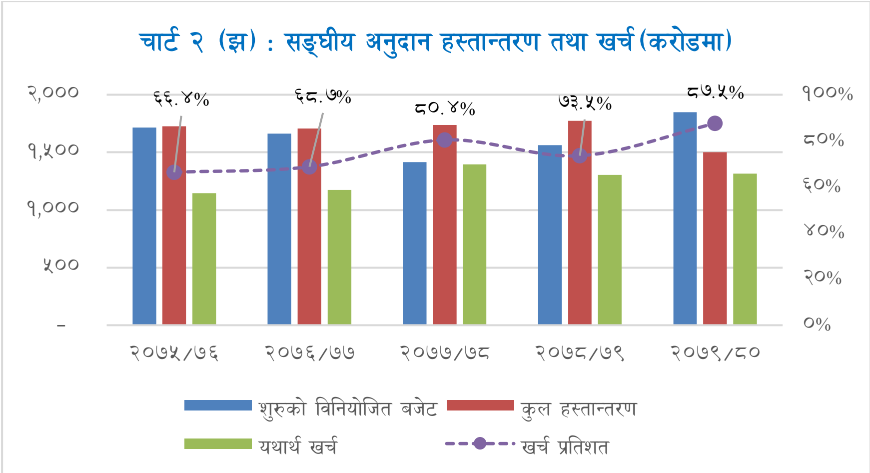

अन्तर-सरकारी वित्त हस्तान्तरण

२.३८ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदान बापत क्रमशः ८५ करोड, १ अर्ब २ करोड ७७ लाख, १ अर्ब ३५ करोड ६२ लाख र ८८ करोड ९८ लाख गरी जम्मा ४ अर्ब १२ करोड ३७ लाख हस्तान्तरण (कुल बजेट विनियोजनको ९.७ प्रतिशत) भएको देखिन्छ भने चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्ममा लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गतका स्थानीय तहमा रू.१ अर्ब ७४ करोड वित्तीय हस्तान्तरण गरिएको छ।

तालिका २(ञ) : लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई वित्तीय हस्तान्तरण

विवरण	स्थानीय तह वित्तीय हस्तान्तरणको विवरण (रू. लाखमा)					
	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०*
वित्तिय समानीकरण	५०००	५०००	६०००	७०००	८५००	७५२५.१
समपूरक	३८५२.१	१४२४७	१७४१०	१५७८८	१३५६२	५२१७.५
सशर्त	९९४१.२	१३४३३	१९८७८	११३९०	१०२७७	४६७१.३
विशेष	०	९६४३.५	१०४३५	८५८६.५	८८९८	०
वित्तीय हस्तान्तरण	१८७९३	४२३२३	५३७२३	४२७६५	४१२३७	१७४१४

स्रोतः महालेखा नियन्त्रकको कार्यालय, २०८० **चैत्र सम्म*

२.३९ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म कुल विनियोजित बजेटको ४.३ प्रतिशत रकम स्थानीय तहलाई वित्तीय हस्तान्तरण मार्फत गएको देखिन्छ, जुन गत आर्थिक वर्षको सोहि अवधिमा विनियोजित बजेटको ५.७ प्रतिशत रकम अनुदान मार्फत स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण भएको देखिन्छ ।

तालिका २(ट) : स्थानीय तहको अनुदान र निकासा (शुरुको विनियोजित बजेटको आधारमा)

आर्थिक वर्ष	कुल बजेट (करोड)	स्थनीय तहलाई अनुदान (करोड)	स्थानीय तह अनुदान प्रतिशत (कुल बजेटमा)	वित्तीय हस्तान्तरण (करोड)	हस्तान्तरण/ (शुरु बजेटको %)
२०७५/७६	२८०९	१५०	५.३	१८८	६.७
२०७६/७७	३६४१	४३९	१२.१	४२३	११.६
२०७७/७८	३६४५	५१४	१४.१	५३७	१४.७
२०७८/७९	४०९६	४८४	११.८	४२८	१०.४
२०७९/८०	४२६४	४८३	११.३	४१२.४	९.७
२०७९/८०*	४२६४	४८३	११.३	२४२	५.७
२०८०/८१*	४०४९	३५९	८.९	१७४.१	४.३

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१ *चैत्र मसान्तसम्म

३. मौद्रिक तथा वित्तीय क्षेत्र

बैंक तथा वित्तीय संस्था

३.१ मुलुक सङ्घीय प्रणालीमा रूपान्तरण भएसँगै वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि र वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयनले लुम्बिनी प्रदेशमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको समेत विस्तार भएको छ। वित्तीय सुदृढीकरणलाई प्राथमिकतामा राखी अवलम्बन गरिएका सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारका नीतिगत पहलकदमीको कारण भूकम्प, कोभिड-१९, रूस-युक्रेन युद्धजस्ता असहज परिस्थितिमा समेत वित्तीय क्षेत्रमा स्थायित्व कायम भएको छ। बीमा, सहकारी क्षेत्र, पूँजी बजार तथा निक्षेप मात्र परिचालन गर्ने संस्थाको विकास तथा सेवाको विस्तार पनि बढ्दो क्रममा रहेको छ। प्रदेशगत रूपमा समेत धितोपत्र दलालका कार्यालय स्थापना भएकाले धितोपत्र कारोबारको समग्र दायरा, कुल कारोबार रकम तथा लगानीकर्ताको सहभागितामा समेत उल्लेखनीय वृद्धि भएको छ।

३.२ क्युआर कोडमार्फत गरिने भुक्तानीमा उल्लेख्य वृद्धि भएको छ। विद्युतीय भुक्तानीका अन्य उपकरण मार्फत भएको कारोबारमा समेत बढोत्तरी भएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा बैङ्किङ्ग प्रणालीमा तरलता पर्याप्त रहेको र व्याजदर घट्दै गएको छ। आन्तरिक माग कमजोर रहेकोले कर्जा प्रवाह सुस्त रहेको छ। बीमा क्षेत्रमा गरिएको संस्थागत तथा संरचनागत सुधारका कारण पछिल्लो वर्षमा बीमाको दायरा समेत फराकिलो हुँदै गएको छ।

वित्तीय संरचना तथा वित्तीय सेवा

वित्तीय संरचना

३.३ २०८० चैत्र मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा २० वाणिज्य बैंक, १७ विकास बैंक, १७ वित्त कम्पनी, ५५ लघुवित्त वित्तीय संस्था र १ पूर्वाधार विकास बैंक गरी कुल ११० बैंक तथा वित्तीय संस्था वा सोका शाखा कार्यालयहरु सञ्चालनमा रहेका छन्। यसैगरी, वित्तीय प्रणालीमा ३७ बीमा कम्पनी, ८०२ सहकारी संस्था, कर्मचारी सञ्चय कोष, नागरिक लगानी कोष, निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण निगमका कार्यालयहरु समेत सञ्चालनमा रहेका छन्।

३.४ लुम्बिनी प्रदेशका सबै १०९ स्थानीय तहमा वाणिज्य बैंकका शाखा स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका छन्। २०८० चैत्र मसान्तसम्ममा वाणिज्य बैंकका ७३५, विकास

बैंकका २५७, वित्त कम्पनीका ४७ तथा लघुवित्त संस्थाका १,१५३ गरी कुल २,१९२ बैंक तथा वित्तीय संस्थाका शाखा रहेका छन्।

तालिका ३(क): लुम्बिनी प्रदेशमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको शाखा संख्या**

शाखा संख्या	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०७९/८०*	२०८०*
वाणिज्य बैंक	६५७	७२६	७४०	७४८	७५२	७३५
विकास बैंक	२६२	२२७	२५६	२५७	२५७	२५७
फाईनान्स कम्पनी	३६	३५	४६	४६	४६	४७
लघुवित्त संस्था	९१७	१०८५	११७०	११६२	११७०	११५३
जम्मा	१८७२	२०७३	२२१२	२११३	२२२५	२१९२

स्रोतः नेपाल राष्ट्र बैंक, २०८० **आर्थिक वर्षको अन्तम *चैत्र मसान्तमा

३.५ लुम्बिनी प्रदेशमा एटीएम मेशिनको संख्या, क्रेडिट/डेबिट कार्ड लिनेको संख्या र सञ्चालनमा रहेको बैंक खाता संख्या निरन्तर रुपमा बढिरहेको तथ्याङ्कबाट देखिन्छ जसले प्रदेशमा वित्तीय पहुँचमा विस्तार हुँदै गएको जनाउँदछ। २०८० चैत्र मसान्तमा प्रदेशमा एटीएम मेशिनको संख्या ६९३, क्रेडिट कार्ड लिनेको संख्या २३,२१७, डेबिट कार्ड लिनेको संख्या १७,७४,२९६ र सञ्चालनमा रहेको बैंक खाता संख्या ८४,१५,९४५ वटा रहेको छ।

तालिका ३ (ख): लुम्बिनी प्रदेशमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको बैंकिङ्ग सेवाको अवस्था**

बैंकिङ्ग सेवा/आर्थिक वर्ष	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०७९/८० *	२०८०*
एटीएम मेशिनको संख्या	५३४	५७५	६१३	६५८	६३३	६९३
क्रेडिट कार्ड लिनेको संख्या	७२६४	९७२१	१४७२६	२०१८९	१८९५१	२३२१७
डेबिट कार्ड लिनेको संख्या	९११५७७	११३२१२१	१४५३३५८	१६५४८६०	१५९५६९२	१७७४२९६
सञ्चालनमा रहेको बैंक खाता संख्या	५०१३६९७	५७७४८८८	६८६४०६५	७८४५५८१	७५८२७७३	८४१५९४५

*स्रोतः नेपाल राष्ट्र बैंङ्क, २०८० **आर्थिक वर्षको अन्तमा *चैत्र मसान्तमा*

३.६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० असार मसान्तसम्ममा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निक्षेप सङ्कलन रु.५ खर्ब ४ अर्ब ६२ करोड रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को

चैत्र मसान्तसम्ममा ५.८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.५ खर्व ३३ अर्ब ९० करोड पुगेको छ।

तालिका ३ (ग): कर्जा प्रवाह तथा निक्षेप सङ्कलनको अवस्था

विवरण	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०*
निक्षेप सङ्कलन (रु.करोडमा)	३३८६८.३	४००९८.४	४३०२०.१	५०४६२.३	५३३९०.२
कर्जा प्रवाह (रु.करोड)	३८३४७.३	४७३६७.४	५४०४०.४	५५२०१.१	५५८८९.४

स्रोतः नेपाल राष्ट्र बैंक, २०७९ ***आर्थिक वर्षको अन्तमा* **फागुन मसान्तमा*

३.७ आर्थिक वर्ष २०७९/८० असार मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट कर्जा प्रवाह रु.५ खर्व ५२ अर्ब १ करोड रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तमा १.२ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.५ खर्व ५८ अर्ब ८९ करोड पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०७९/८० र २०८०/८१ मा निक्षेप संकलनमा भएको वृद्धि अनुपात कर्जा प्रवाह विस्तार हुन नसकेको देखिन्छ।

तालिका ३ (घ): बैंक खाता भएको परिवार तथा जनसङ्ख्या

प्रदेश	कम्तिमा एउटा खाता भएको परिवार %	बैंक खाता भएको पुरुष %	बैंक खाता भएको महिला %	बैंक खाता भएको जनसङ्ख्या %
कोशी	५५.८९	२२.९२	२२.९१	२२.९२
मधेश	५०.७९	१६.४	१४.६	१५.५
बागमती	७२.५४	४३.२२	३७.०५	४०.१
गण्डकी	७२.४	३३.९५	३५.३५	३४.६८
लुम्बिनी	६१.५२	२२.७१	२३.१५	२२.९४
कर्णाली	५५.५३	२०.९९	१८.०७	१९.४९
सुदूरपश्चिम	६०.३४	२१.५	२०.७७	२१.११
नेपाल	६१.८९	२६.४२	२४.७४	२५.५६

स्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८

३.८ लुम्बिनी प्रदेशमा ६१.५२ प्रतिशत परिवारमा कम्तिमा एउटा बैंक खाता रहेको छ भने २२.७१ प्रतिशत पुरुष र २३.१५ प्रतिशत महिला जनसङ्ख्याको मात्र बैंक खाता रहेको छ। लुम्बिनी प्रदेशमा अझै पनि तीन चौथाई भन्दा बढी जनसङ्ख्यासँग बैंक खाता रहेको देखिंदैन।

३.९ राष्ट्रिय जनगणना अनुसार सबै भन्दा कम मधेश प्रदेशका १५.५ प्रतिशत र सबैभन्दा बढी बागमती प्रदेशका ४०.१ प्रतिशत जनसङ्ख्यासँग बैक खाता रहेको छ भने

गण्डकी र लुम्बिनी प्रदेशका पुरुष भन्दा महिलाहरुसँग बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा धेरै खाता रहेको देखिन्छ।

चार्ट ३ (क): बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएका परिवार (प्रतिशत)

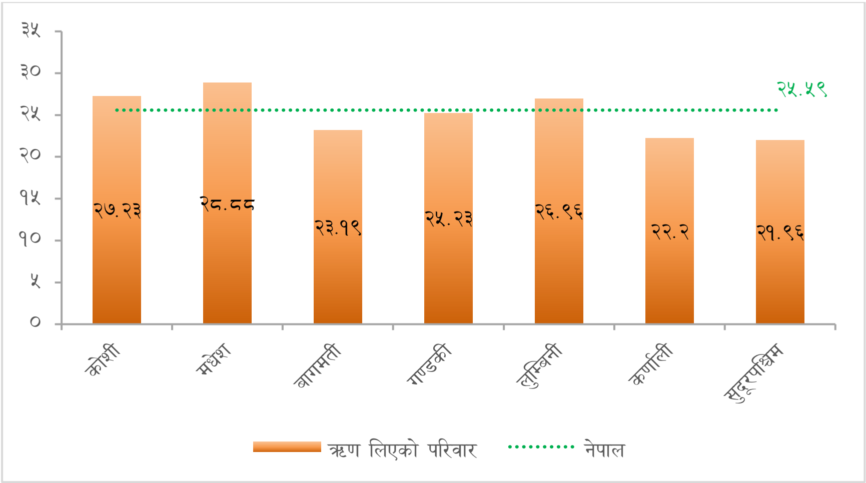

स्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८

३.१० राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा २५.५९ प्रतिशत परिवारले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुसँग ऋण लिएका छन। मधेश प्रदेशमा कम्तिमा एउटा खाता भएको परिवार अन्य प्रदेशको तुलना सबैभन्दा कम ५०.७९ प्रतिशत भएतापनि सबैभन्दा बढी २८.८८ प्रतिशत परिवारले ऋण लिएको देखिन्छ। लुम्बिनी प्रदेशका २६.९६ प्रतिशत परिवारले बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएको देखिन्छ।

बीमा

३.११ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्ममा लुम्बिनी प्रदेशमा १४ वटा जीवन बीमा कम्पनी, १४ वटा निर्जीवन बीमा कम्पनी, ७ वटा लघु बीमा कम्पनी र २ वटा पुनर्बीमा कम्पनी गरी जम्मा ३७ वटा कम्पनीबाट बीमा सेवा प्रदान गरिरहेको देखिन्छ।

तालिका ३ (ङ): लुम्बिनी प्रदेशमा बीमाको संरचना

विवरण	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
बीमकको जम्मा संख्या	४१	३१	३७

निर्जीवन बीमकको संख्या	२०	१४	१४
जीवन बीमकको संख्या	१९	१४	१४
लघु बीमकको संख्या		१	७
पुनर्बीमकको संख्या	२	२	२
बीमक शाखा संख्या	५४८	४६४	४९१
जीवन बीमा	३६८	२९७	३०५
निर्जीवन बीमा	१८०	१६७	१८६
कर्मचारी संख्या	१५२१	१५१४	१५६१
जीवन बीमा	८२१	८११	८१२
निर्जीवन बीमा	७००	७०३	७४९
बीमा सेवा पुगेको जनसङ्ख्याको प्रतिशत	१९.०७	१८.६९	१७.७५

स्रोतः राष्ट्रिय बीमा प्राधिकरण, २०८० *२०८० चैत्र मसान्त

३.१२ लुम्बिनी प्रदेशमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्ममा जीवन तथा निर्जीवन बीमकको शाखा संख्या ४९१ रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अन्त्यमा यस्तो संख्या ४६४ रहेको थियो। चालु आर्थिक वर्षमा जीवन बीमकको शाखा संख्या ३०५ र निर्जीवन बीमकको शाखा संख्या १८६ रहेको छ।

३.१३ गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० जीवन बीमा शुल्क रु. २१ अर्ब १९ करोड सङ्कलन भएकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म रु. १७ अर्ब २९ करोड सङ्कलन भएको छ। त्यसैगरी निर्जीवन बीमा शुल्कतर्फ गत आर्थिक वर्षमा ३ अर्ब ५१ करोड र चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म २ अर्ब ७२ करोड सङ्कलन भएको तथ्याङ्कले देखाउँदछ।

तालिका ३ (च): लुम्बिनी प्रदेशमा बीमा व्यावसाय

विवरण	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ चैत्र
सक्रिय जीवन बीमालेख संख्या	१०,३८,९६९	१०,२६,७८२	९,८२,११३
जारी निर्जीवन बीमालेख संख्या	४,२६,१५४	४,३२,४९७	३,६५,७०७
जीवन बीमा शुल्क सङ्कलन (रु.लाखमा)	२०,९१,२२	२१,१९,३२	१७,२९,२१
लुम्बिनी प्रदेशको प्रतिशत (जीवन बीमा)	१५.०८	१४.८९	१५.७०

निर्जीवन बीमा शुल्क सङ्कलन (रु.लाखमा)	३,१४,८५	३,५१,७३	२,७२,८६
लुम्बिनी प्रदेशको प्रतिशत (निर्जीवन बीमा)	८.०४	८.७५	९.०५

स्रोतः राष्ट्रिय बीमा प्राधिकरण, २०८१

३.१४ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्ममा विभिन्न बीमालेखहरुबाट संकलन भएको कुल १ खर्ब १० अर्ब १६ करोड जीवन बीमा शुल्कमध्ये लुम्बिनी प्रदेशबाट मात्र १७ अर्ब २९ करोड र सबैभन्दा बढी बागमती प्रदेशबाट ४८ अर्ब ७४ करोड रहेको छ।

चार्ट ३ (ख): बीमा शुल्क संकलनमा प्रदेशको हिस्सा

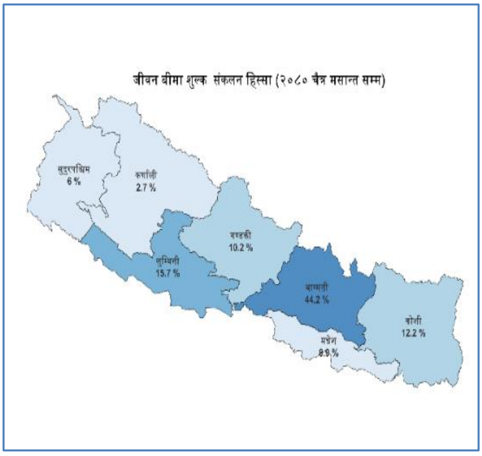

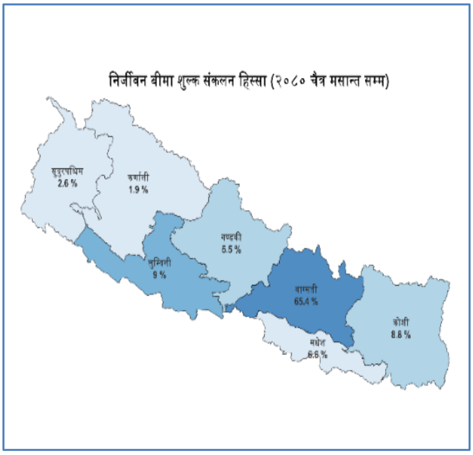

स्रोतः राष्ट्रिय बीमा प्राधिकरण, २०८१

३.१५ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्ममा विभिन्न बीमालेखहरुबाट संकलन भएको कुल ३० अर्ब १५ करोड निर्जीवन बीमा शुल्कमध्ये लुम्बिनी प्रदेशबाट मात्र २ अर्ब ७२ करोड र सबैभन्दा बढी बागमती प्रदेशबाट १९ अर्ब ७३ करोड रहेको छ।

३.१६ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्ममा विभिन्न बीमालेखहरुबाट संकलन भएको कुल बीमा शुल्कमध्ये लुम्बिनी प्रदेशको जीवन बीमा शुल्कको हिस्सा १५.७ प्रतिशत र निर्जीवन बीमा शुल्कको हिस्सा ९ प्रतिशत मात्र रहेको छ।

सहकारी

३.१७ लुम्बिनी प्रदेश सरकारले सहकारी गतिविधिलाई विश्वसनीय एवम् पारदर्शी बनाउनुका साथै एकिकृत तथ्याङ्कका लागि अनलाइन प्रणालीमा आधारित सहकारी तथा गरिबी सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) को प्रयोग गर्दै आईरहेको छ।

तालिका ३(छ): लुम्बिनी प्रदेशका सहकारीहरुको विवरण

सहकारीको प्रकार	संख्या	सहकारीको प्रकार	संख्या
वचत तथा ऋण सहकारी	२६८	साना किसान कृषि सहकारी	८
बहुउद्देश्यीय सहकारी	२५३	कफी सहकारी	६
कृषि सहकारी	१४४	तरकारी तथा फलफूल सहकारी	४
दुग्ध सहकारी	३३	मौरी पालन सहकारी	४
उपभोक्ता सहकारी	१४	विद्युत सहकारी	४
सञ्चार सहकारी	१२	पशुपालन सहकारी	१
अदुवा सहकारी	८	अन्य सहकारी	४३

स्रोतः-सहकारी दर्ता अधिकारीको कार्यालय लुम्बिनी प्रदेश

३.१८ लुम्बिनी प्रदेश सरकारको नियमन क्षेत्राधिकार भित्र २०८१ बैशाख मसान्तसम्म सबैभन्दा बढी वचत तथा ऋण सहकारी २६८ वटा, बहुउद्देश्यीय सहकारी २५३, कृषि सहकारी १४४ गरी कुल ८०२ वटा सहकारी संस्थाहरु रहेका छन्।

३.१९ २०८१ वैशाख मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा सबैभन्दा बढी २१५ वटा सहकारी सङ्घसंस्थाहरु रुपन्देही जिल्लामा रहेका छ, भने त्यसपछि बाँके र दाङ जिल्लामा क्रमशः ११९ र ११० वटा सहकारी सङ्घ संस्थाहरु रहेका छन्। रुकुम पूर्वमा सबैभन्दा कम ६ वटा मात्र सहकारी रहेको देखिन्छ।

तालिका ३(ज): लुम्बिनी प्रदेशका सहकारीहरुको जिल्लागत विवरण

जिल्ला	सहकारी संख्या	जिल्ला	सहकारी संख्या
रुपन्देही	२१५	बर्दिया	४९
बाँके	११९	गुल्मी	३७

दाङ	११०	रोल्पा	३२
नवलपरासी पश्चिम	६५	अर्घाखाँची	२८
पाल्पा	६१	कपिलवस्तु	२७
प्युठान	५३	रुकुम पूर्व	६

स्रोतः-सहकारी दर्ता अधिकारीको कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१

३.२० २०८१ को वैशाख मसान्तसम्ममा लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका कुल २,९५,८१८ सहकारी सेयर सदस्यहरुमध्ये महिला १,२२,८४० (४१.५%), पुरुष १,७२,७३९ (५८.४%) र अन्य/संस्थागत २३९(०.१%) सेयर सदस्यहरु रहेका छन्।

३.२१ COPOMIS का अनुसार २०८१ वैशाख मसान्तसम्ममा लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका सहकारीहरुमा कुल रु ३१ अर्ब ६ करोड ५७ लाख बचत, ४ अर्ब ६४ करोड ९९ लाख शेयर लगानी रहेकोमा ३१ अर्ब ३९ करोड ८ लाख कर्जा प्रवाह भएको देखिन्छ।

४. गरिबी निवारण, मानव विकास तथा रोजगारी

गरिबी तथा मानव विकास

४.१ नेपालको संविधानले सबै लिङ्ग, क्षेत्र र समुदाय भित्रका आर्थिकरुपले विपन्न व्यक्तिलाई प्राथमिकतामा राखी सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक न्याय प्रदान गर्न गरिबी निवारण तथा रोजगार लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्न दिशानिर्देश गरेको छ।

४.२ लुम्बिनी प्रदेशको समग्र विकासको प्रमुख बाधकको रुपमा गरिबी रहेको छ । सरकारी तथा निजी क्षेत्रबाट गरिबी न्यूनीकरणका लागि हालसम्म भएका कार्यक्रम तथा प्रयासको परिणाम स्वरुप गरिबीको दर घट्नुका साथै आयस्तरमा वृद्धि भएको छ। तथापि आवधिक योजना तथा अन्य विषयगत लक्ष्य तथा रणनीति अनुरुप प्रगति हासिल हुन सकेको देखिदैन। महामारी, प्राकृतिक प्रकोप, जलवायु परिवर्तन र वर्तमान आर्थिक मन्दीको प्रभावले न्यून मध्यम आय वर्ग भएको घरपरिवार र समुदाय समेत गरिबीको दुश्चक्रमा पर्ने उच्च जोखिम रहेको छ।

४.३ संविधानले गरिबी निवारणलाई साझा अधिकारमा समेटेको छ। दिगो विकास लक्ष्य अन्तर्गत सबै ठाउँबाट सबै प्रकारका गरिबीको अन्त्य गर्ने लक्ष्य रहेको छ। गरिबी निवारण राष्ट्रिय विकासको प्राथमिकता र दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिको अनिवार्य पूर्वशर्तको रुपमा रहेको छ । दीगो विकास लक्ष्यमा सन २०३० सम्ममा गरिबीको दरलाई ४.९ प्रतिशत र बहुआयमिक गरिबीको दरलाई ६.४८ प्रतिशतमा झार्ने नेपालको प्रतिबद्धता रहेको छ।

४.४ नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण, २०७९/८० अनुसार नेपालको सालाखाला गरिबीको रेखा प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष रु. ७२,९०८ निर्धारण गरिएको छ। खाद्य तथा गैर खाद्यको गरिबी रेखा क्रमश; रु. ३५,०२९ र रु. ३७,८७९ निर्धारण गरीएको छ। लुम्बिनी प्रदेशको शहरी तथा ग्रामीण क्षेत्रको गरिबी रेखा क्रमश; रु. ७५,४६८ र रु. ६१,३०१ निर्धारण गरिएको छ। जीवनयापनको लागि न्यूनतम आवश्यकताको लागत सबै भन्दा कम मधेश प्रदेशको ग्रामीण क्षेत्रमा प्रति व्यक्ति प्रति वर्ष रु. ४७,३४४ रहेको छ भने सबैभन्दा बढी काठमाडौं उपत्यकाको शहरी क्षेत्रमा प्रति व्यक्ति प्रति वर्ष रु. १,२९,९३४ निर्धारण गरिएको देखिन्छ ।

तालिका ४(क): आधारभूत आवश्यकता लागत र विश्लेषणात्मक क्षेत्रगत मूल्य सूचकाङ्क

विश्लेषणात्मक क्षेत्र	आधारभूत आवश्यकता लागत रु			क्षेत्रगत मूल्य सूचकांक		
	खाद्य	गैर खाद्य	जम्मा	खाद्य	गैर खाद्य	जम्मा
कोशी प्रदेश शहरी क्षेत्र	३४६१३	३९०१५	७३६२८	०.९९	१.०३	१.०१
कोशी प्रदेश ग्रामीण क्षेत्र	३२३१०	२३०४८	५५३५८	०.९८	०.६१	०.७६
मधेश प्रदेश शहरी क्षेत्र	३०४४०	२२८९४	५३३३४	०.८९	०.६	०.७३
मधेश प्रदेश ग्रामीण क्षेत्र	२७५३५	१९८०९	४७३४४	०.८५	०.५२	०.६५
काठमाण्डौ उपत्यका	४२१६०	८७७७४	१२९९३४	१.१२	२.३२	१.७८
बागमती प्रदेश शहरी क्षेत्र	३९२४८	४३४१३	८२६६१	१.०४	१.१५	१.१३
बागमती प्रदेश ग्रामीण क्षेत्र	३७०५२	२७१२०	६४१७२	१.०५	०.७२	०.८८
गण्डकी प्रदेश शहरी क्षेत्र	४१९५४	५०१४०	९२०९४	१.०९	१.३२	१.२६
गण्डकी प्रदेश ग्रामीण क्षेत्र	४००२८	२४९४८	६४९७६	१.०७	०.६६	०.८९
लुम्बिनी प्रदेश शहरी क्षेत्र	३४४१९	४१०४९	७५४६८	०.९६	१.०८	१.०३
लुम्बिनी प्रदेश ग्रामीण क्षेत्र	३३४१५	२७८८६	६१३०१	०.९३	०.७४	०.८४
कर्णाली प्रदेश शहरी क्षेत्र	३२५६२	२९६३६	६२१९८	१.०२	०.७८	०.८५
कर्णाली प्रदेश ग्रामीण क्षेत्र	३२७३९	२२७६६	५५५०५	१.१	०.६	०.७६
सुदूरपश्चिम प्रदेश शहरी क्षेत्र	३१०८८	३६८३६	६७९२४	०.९५	०.९७	०.९३
सुदूरपश्चिम प्रदेश ग्रामीण क्षेत्र	३०४०३	२५७१५	५६११८	१.०१	०.६८	०.७७

स्रोतः- नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण, २०७९/८०

४.५ नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण २०७९/८० अनुसार नेपालको गरिबीको रेखा रु ७२,९०८ कायम हुन आएको देखिन्छ। लुम्बिनी प्रदेशका २४.३५ प्रतिशत जनसङ्ख्या गरिबीको रेखामुनी रहेको देखिन्छ जुन राष्ट्रिय गरिबी दर भन्दा बढी हो। प्रदेशगत रुपमा सुदूरपश्चिममा सबैभन्दा बढी ३४.१६ प्रतिशत गरिबीको रेखामुनी रहेको जनसङ्ख्या देखिन्छ भने सबैभन्दा कम गण्डकीमा ११.८८ प्रतिशत जनसङ्ख्या गरिबीको रेखामुनी रहेको छ।

तालिका ४(ख): प्रदेशगत गरिबीको दर, विषमता र गहनता

प्रदेश	गरिबीको दर	गरिबीको विषमता	गरिबीको गहनता
कोशी	१७.१९	३.८४	१.२५
मधेश	२२.५३	४.६२	१.३६
बागमती	१२.५९	२.६४	०.८९
गण्डकी	११.८८	२.३३	०.७१
लुम्बिनी	२४.३५	५.८	१.९९
कर्णाली	२६.६९	६.२५	२.१६

सुदूरपश्चिम	३४.१६	८.४१	२.८७
नेपाल	२०.२७	४.५२	१.४८

स्रोतः- नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण २०७९/८०

४.६ लुम्बिनी प्रदेशको गरिबीको विषमता (Poverty Gap) सूचक ५.८ प्रतिशत र गरिबीको गहनता सूचक १.९९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ, जुन राष्ट्रिय सूचक क्रमशः ४.५२ र १.४८ भन्दा बढी हो। लुम्बिनी प्रदेशका गरिब जनसङ्ख्या मध्ये १३.३६ प्रतिशत शहरी क्षेत्रमा रहेका छन् भने बाँकी ९.४ प्रतिशत ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका छन्।

तालिका ४ (ग): लुम्बिनी प्रदेशको गरिबी

प्रदेश	गरिबीको दर	गरिबीको विषमता	गरिबीको गहनता	गरिबीको फैलावट	कुल जनसङ्ख्याको वितरण
लुम्बिनी प्रदेश शहरी क्षेत्र	२४.०८	६.३१	२.२७	१३.३६	११.२४
लुम्बिनी प्रदेश ग्रामिण क्षेत्र	२४.७३	५.०६	१.५७	९.४	७.७०
लुम्बिनी	२४.३५	५.८	१.९९	२२.७६	१८.९६
नेपाल	२०.२७	४.५२	१.४८		

स्रोतः- नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण २०७९/८०

४.७ लुम्बिनी प्रदेशको शहरी क्षेत्र तथा ग्रामीण क्षेत्रमा गरिबीको दरमा खासै भिन्नता नरहेता पनि गरिबीको विषमता (Poverty Gap) र गरिबीको गहनता ग्रामीण क्षेत्र भन्दा शहरी क्षेत्रमा धेरै रहेको देखिन्छ।

४.८ राष्ट्रिय योजना आयोगको दोस्रो बहुआयामिक गरिबी सूचकाङ्क प्रतिवेदन, २०७९ अनुसार बहुआयामिक गरिबी दर राष्ट्रिय स्तरमा १७.४० प्रतिशत र लुम्बिनी प्रदेशको बहुआयामिक गरिबी दर १८.२ प्रतिशत रहेको छ । राष्ट्रिय गरिबी भन्दा बढी भएता पनि २०७४ सालमा ३१.२ प्रतिशत रहेको लुम्बिनी प्रदेशको बहुआयामिक गरिबी दरमा उत्साहजनक सुधार भएको देखिन्छ।

४.९ प्रदेशगत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा कम बहुआयामिक गरिबी दर बागमती प्रदेशमा ७.० प्रतिशत र सबैभन्दा बढी कर्णाली प्रदेशमा ३९.५ प्रतिशत रहेको छ ।सन् २०१४ बाट सन् २०१९ सम्म आउँदा मधेश प्रदेशको बहुआयामिक गरिबी ४९.१ प्रतिशतबाट घटेर २४.२ प्रतिशत भएको छ।

चार्ट ४ (क): प्रदेशगत बहुआयमिक गरिबीको दर

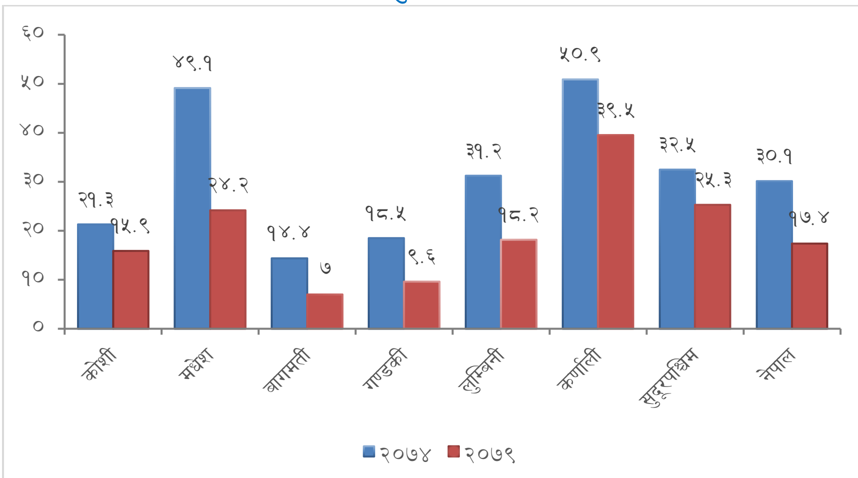

स्रोतः राष्ट्रिय योजना आयोग, २०७९

४.१० राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार सबैभन्दा बढी औसत आयु कर्णाली प्रदेशका बासिन्दाहरुको औसत आयु सबैभन्दा बढी ७२.५ वर्ष रहेको छ भने लुम्बिनी प्रदेशमा सबैभन्दा कम औसत आयु ६९.५ वर्ष रहेको छ जसमा पुरुषको औसत आयु ६६.१ वर्ष र महिलाको औसत आयु ७२.५ वर्ष रहेको छ ।

तालिका ४ (घ): प्रदेशअनुसार औसत आयु (वर्षमा)

प्रदेश	पुरुषको औसत आयु	महिलाको औसत आयु	जम्मा औसत आयु
कोशी	६७.५	७२.८	७०.४
मधेश	६९.९	७३.२	७१.८
बागमती	६९.६	७४.९	७२.४
गण्डकी	६८.१	७५.४	७२.१
लुम्बिनी	६६.१	७२.५	६९.५
कर्णाली	६९.२	७५.५	७२.५
सुदूपश्चिम	६६.९	७५.२	७१.३
नेपाल	६८.२	७३.८	७१.३

स्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

४.११ नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २०२० अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको मानव विकास सूचकाङ्क ०.५६३ रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत ०.५८७ भन्दा कम हो। प्रतिवेदन अनुसार सबैभन्दा कम सूचकाङ्क मधेश प्रदेशको ०.५१ र सबैभन्दा बढी सूचकाङ्क बागमती प्रदेशको ०.६६१ रहेको छ।

चार्ट ४ (ख): प्रदेशगत मानव विकास सूचकाङ्क

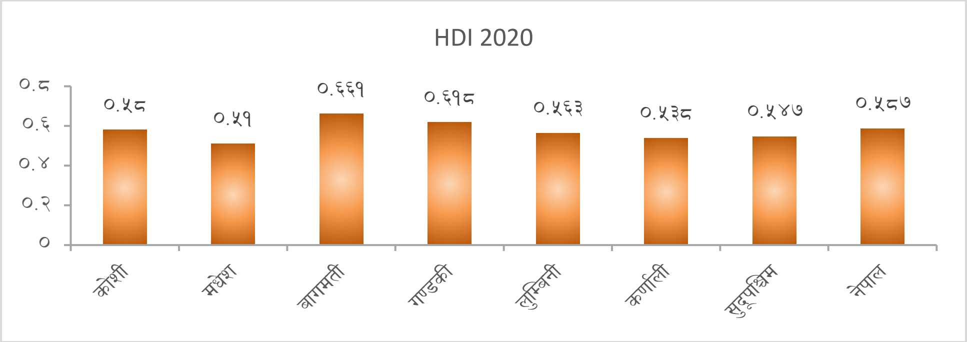

स्रोत:-मानव विकास प्रतिवेदन २०२०

रोजगारीको अवस्था

४.१२ श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयका अनुसार चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा लुम्बिनी प्रदेशमा ८९६ जना व्यक्ति औसतमा ६६.९६ दिन रोजगारीमा खटिएको देखिन्छ।

तालिका ४(ङ): प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र रोजगारी

प्रदेश	स्थानीय तहको संख्या	आयोजना प्रविष्ट गरेका स्थानीय तहको संख्या	आयोजना सङ्ख्या	रोजगारीमा खटिएको व्यक्तिको सङ्ख्या	जम्मा रोजगारी दिन	औसत रोजगारी दिन
कोशी	१३७	११६	१२२८	१६६२	१०७९४२	६४.९५
मधेश	१३६	६४	७१६	७०३	२४४७६	३४.८२
बागमती	११९	१०७	१३३९	१२२७	७३४२४	५९.८४
गण्डकी	८५	७०	१०१८	७२१	३९८३१	५५.२४
लुम्बिनी	१०९	७९	१२७०	८९६	५९९९९	६६.९६
कर्णाली	७९	६९	८००	७६९	५५०५४	७१.५९
सुदूरपश्चिम	८८	८०	१२१०	७२१	४७४२२	६५.७७
जम्मा	७५३	५८५	७५८१	६६९९	४०८१४८	६०.९३

स्रोत: श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, २०८०

४.१३ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा सूचीकृत बेरोजगारको संख्या बर्सेनी बढ्दै गएको भए तापनि न्युनतम रोजगारीमा खटिने संख्या घट्दै गएको छ। लुम्बिनी प्रदेशमा सूचीकृत भएका बेरोजगार मध्ये न्यूनतम रोजगारीमा खटिनेको प्रतिशत २०७६/७७ मा ४६.५

प्रतिशत रहेकोमा बर्सेनी घट्दै आ.व २०७९/८० मा ११.९ प्रतिशत मात्र न्यूनतम रोजगारीमा खटिएको देखिन्छ।

तालिका ४(च): प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र रोजगारीको प्रवृत्ती

प्रदेश	आर्थिक वर्ष				
	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
कोशी	३४.०	२९.०	२५.६	१३.२	१.५
मधेश	२१.६	२०.०	१८.९	१३.२	०.६
बागमती	२४.९	२५.४	२५.८	१२.०	१.२
गण्डकी	२७.९	२३.९	२२.८	१३.९	१.२
लुम्बिनी	४६.५	२३.९	२५.०	११.९	०.९
कर्णाली	२२.९	२०.८	२२.९	८.६	०.४
सुदूरपश्चिम	२७.३	२४.४	२१.८	८.९	०.४
जम्मा	**२८.६**	**२३.९**	**२३.१**	**१०.९**	**०.८**

स्रोत: श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, २०८० *२०८०/८१ को फागुनसम्म

४.१४ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार लुम्बिनी प्रदेशमा १० वर्ष वा सोभन्दा माथिको उमेर समूहको ६५.८ प्रतिशत जनसङ्ख्या आर्थिक रुपले सक्रिय छन् भने ९१.९ प्रतिशत जनसङ्ख्या अक्सर रोजगार रहेका छन्। आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको अनुपात सवैभन्दा बढी पाल्पामा ७९.८ प्रतिशत र सबैभन्दा कम ५९.९ प्रतिशत रूपन्देहीमा रहेको छ। पाल्पा जिल्लामा अक्सर रोजगार जनसङ्ख्या सबैभन्दा बढी ९५.५ प्रतिशत र सबैभन्दा कम गुल्मीमा ८९.४ प्रतिशत रहेको छ।

चार्ट ४ (ग): जिल्लागत आर्थिक रूपमा सक्रिय र अक्सर रोजगार जनसङ्ख्याको अवस्था

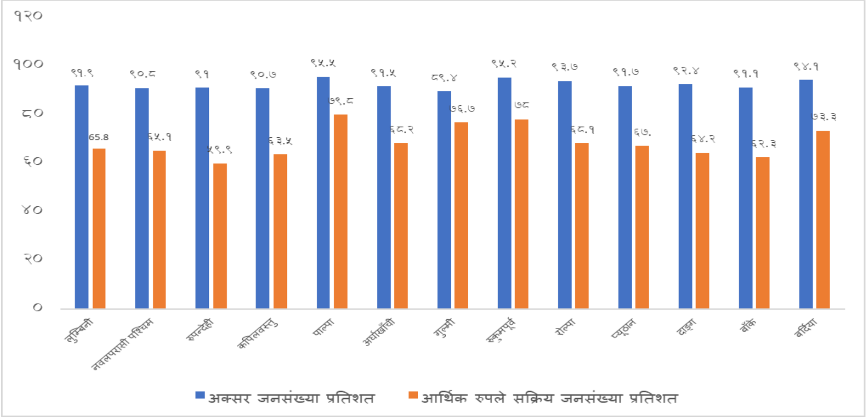

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, जनगणना, २०७८

४.१५ २०८० फागुन मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा १५ सय ५७ रोजगारदाता प्रतिष्ठानका १६ हजार ९ सय ११ श्रमिक योगदानकर्ता सामाजिक सुरक्षामा सूचीकृत भएका छन्। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म ६४ रोजगारदाता प्रतिष्ठानका, २०९६ योगदानकर्ताहरु योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आवद्ध भएका छन्।

तालिका ४(छ): लुम्बिनी प्रदेशमा योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम

प्रदेश	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*	जम्मा
रोजगारदाता संख्या	७२८	३८८	१८२	३३	६४	१५५७
योगदानकर्ता संख्या	४३९०	५१४०	२६४५	१८५०	२०९६	१६९११

स्रोतः श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, २०८० *फागुन मसान्तसम्म

५. कृषि, वन तथा भूमिसुधार

कृषि

५.१ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको कृषि, वन तथा मत्स्य क्षेत्रको वृद्धिदर ३.५९ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान छ। यस प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि, वन तथा मत्स्य क्षेत्रको योगदान २९.६ प्रतिशत रहने अनुमान रहेको छ भने गत आर्थिक वर्षमा यस क्षेत्रको योगदान २९.३ प्रतिशत रहेको थियो।

तालिका ५ (क) : कृषक परिवार र आम्दानीको स्रोत

क्र.सं.	जिल्ला	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत (प्रतिशत)		कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान नपुग्ने कृषक परिवार (प्रतिशत)
			कृषि	गैर कृषि	
१	रुकुम पूर्व	११८४५	८२.५	१७.५	६२.९
२	रोल्पा	४६८४२	७९.२	२०.८	७६.५
३	प्यूठान	५०७१७	६०.८	३९.२	८३.५
४	गुल्मी	५५९११	५८.३	४१.७	८१.५
५	अर्घाखाँची	४२४१८	३९.८	६०.२	८५.४
६	पाल्पा	४९७४२	७२.७	२७.३	४६.८
७	नवलपरासी पश्चिम	५५०९८	६६.९	३३.१	३५.२
८	रुपन्देही	११७३३३	६४.३	३५.७	३१.९
९	कपिलवस्तु	८४६७५	७६.८	२३.२	४१.३
१०	दाङ	१०१८८०	६०.७	३९.३	४९.२
११	बाँके	६७८८५	६८.४	३१.६	४३.९
१२	बर्दिया	८०७४४	७२.५	२७.५	३४.६
लुम्बिनी प्रदेश		७६५०९२	६६.३	३३.७	५१.०

स्रोत:- राष्ट्रिय कृषि गणना, २०७८

५.२ लुम्बिनी प्रदेशमा कुल ७ लाख ६५ हजार ९२ कृषक परिवारहरु रहेका छन्। जसमध्ये सबैभन्दा बढी रुपन्देही जिल्लामा १,१७,३३३ र त्यसपछि दाङ जिल्लामा १,०१,८८० कृषक परिवारहरु रहेको देखिन्छ ।

५.३ लुम्बिनी प्रदेशका ६६.३ प्रतिशत कृषक परिवारहरुको आम्दानीको मुख्य स्रोत कृषि रहेको छ। कृषिलाई आम्दानीको मुख्य स्रोत बनाएका कृषक परिवारहरु सवैभन्दा बढी रूकुम पूर्वमा (८२.५ प्रतिशत) र गैरकृषिलाई आम्दानीको मुख्य स्रोत बनाएका कृषक परिवारहरु सबैभन्दा बढी अर्घाखाँचीमा (६०.२ प्रतिशत) रहेका छन्।

५.४ लुम्बिनी प्रदेशमा कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान नपुग्ने कृषक परिवार ५१ प्रतिशत रहेका छन्। त्यस्ता परिवार सबैभन्दा बढी अर्घाखाँची जिल्लामा रहेका छन, जहाँ ८५.४ प्रतिशत कृषक परिवारलाई आफुले उत्पादन गरेको उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र बर्षभरी खान पुग्दैन।

तालिका ५ (ख) : कृषि उत्पादन –१ (मेट्रिक टनमा)

बाली	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
धान	१२०००९३	१२७१७७७	९९९५२१	११४९३३६	१२९६८९३
मकै	३९८४६२	४१४४८६	४२९५१५	४२३६१४	३६४८९८
गहुँ	५०८४५९	५२८०८४	५३३०७२	५३५०१९	५४९०१५
कोदो	११७८३	११९८५	१३७११	१२५७८	१२१८५
जौ	३३७४	३३०२	३६७६	३३५२	३३०७
आलु	३७०२०४	३७७९२२	३९९१२५	३७५३९१	३२६७९९७
उखु	२८७५८०	४१२७३१	३७१६९९	३४७००३	३४९३७६

स्रोतः कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१

५.५ चालु आर्थिक वर्षमा धान लगायत वर्षे बालीहरुको उत्पादन बढ्ने देखिन्छ। आ.व. २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्मको अनुमान अनुसार लुम्बिनी प्रदेशमा १२ लाख ९६ हजार मे.ट. धान उत्पादन भएको देखिन्छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को सोही अवधिमा ११ लाख ४९ हजार मे.ट. धान उत्पादन भएको थियो।

तालिका ५ (ग) : कृषि उत्पादन (मेट्रिक टनमा)

बाली	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
तेलहन	६७३६६	७२५३१	७१६६१	६४४५३	६५६११
दलहन	१०६१०४	९८९१७	१०७३८१	६८००३	६२६७९
मसला बाली	८६६३६	९५०६८	९५६३५	९३२७८	९३४३१
तरकारी बाली	५००७१९	५४४६६३	५९७०३७	५५८८८२	५८५७३८

फलफूल	१५३०२०	१५२९७१	१९७८३७	२२८२५३	५३६१७
मह			६५५	८८२	
कफी	५२	६२	१२१	१२८	

स्रोतः कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१

५.६ लुम्बिनी प्रदेशमा चालु आर्थिक वर्षमा तेलहन र तरकारीबालीको उत्पादन बढेको देखिन्छ। आ.व. २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्मको अनुमान अनुसार तेलहन र तरकारीबालीको उत्पादन क्रमशः ६५ हजार मे.ट. र ५ लाख ८५ हजार मे.ट. उत्पादन भएको देखिन्छ।

तालिका ५ (घ) पशुपन्छी तथा मत्स्य उत्पादन (मेट्रिक टनमा)

उत्पादन (मेट्रिक टनमा)	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
मासु	१०३५०१	१०९८१५	१०९९११	११५४७८	५५४२९
माछा	१४४४६	१५६०६	१५९२३	१५८८९	८१४६
दुध	५४१३२५	५५७२०१	५७३८२६	६०१३३३	२८८६३९
अण्डाको उत्पादन (हजार गोटा)	२०५५०८	२२२८०३	१५९६११	२०४५३५	९८१७७

*स्रोतः कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१ *सावन देखि पुस सम्म अर्धवार्षिक अनुमान*

५.७ गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेशमा अण्डाको उत्पादन २८ प्रतिशत वृद्धि भई २ लाख ४ हजार गोटा उत्पादन भएको थियो भने चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को पुस मसान्तसम्म २ लाख ८८ हजार मेट्रिक टन दुध उत्पादन भएको अनुमान रहेको छ।

तालिका ५ (ङ) पशुपन्क्षी संख्या

पशुपन्छी (संख्या)	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
गाई	११५००२१	११७०८२२	११८८३१७	१०४९५९४
भैंसी	१२५०७९९	१२७०१८३	१२९०२६९	१२०६२१३
वंगुर	४४९००२	४६५५१५	४८१६९३	३१८७९८
बाखा	२२८३३०६	२३४४८८८	२४१७८१०	२५६१८८
भेडा	१५८३७६	१५८६८३	१५९२७३	२०४६८९
कुखुरा	८५४९२०७	६७४६८९६	१०३७०३१३	६९१२७१५

स्रोतः कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१

५.८ लुम्बिनी प्रदेशमा गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ३३ प्रतिशत घटेर करिव ३ लाख १८ हजार वटा वंगुर उत्पादन भएको थियो। त्यसैगरी गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा भेडाको संख्या २८ प्रतिशतले बढेर करिव २ लाख ४ हजार वटा भेडाहरु उत्पादन भएको थियो।

५.९ विश्व स्वास्थ्य सङ्गठन र विश्व खाद्य तथा कृषि सङ्गठनले निर्धारण गरेको मापदण्ड अनुसार एक जना वयस्क व्यक्तिको लागि वार्षिक ९१ के.जी. प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष दुध आवश्यक पर्नेमा यस प्रदेशको उपलब्धता ११० के.जी. प्रति व्यक्ति प्रति वर्ष रहेको छ। मासुको उपलब्धता पनि आवश्यकता भन्दा उच्च रहेको छ भने अण्डा र माछामा भने आवश्यकता भन्दा न्यून उपलब्धता रहेको छ।

चार्ट ५ (क) : दुध, मासु, अण्डा र माछाको आवश्यकता र उपलव्धता

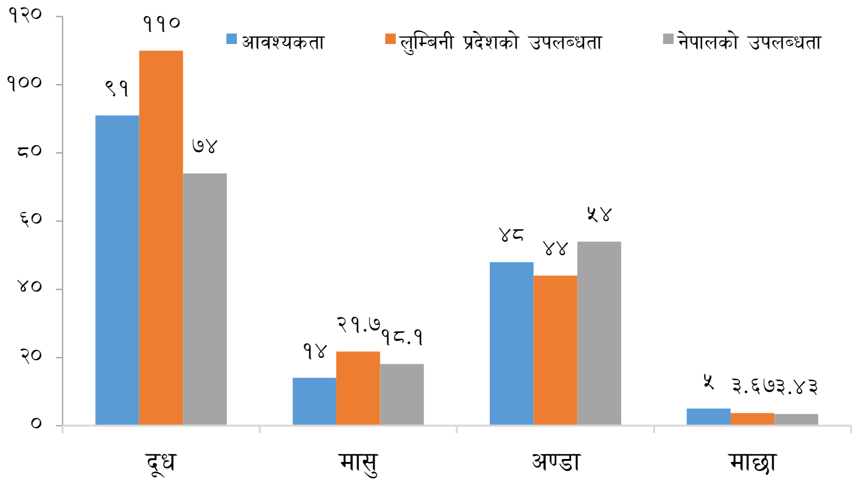

स्रोतः कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८०

५.१० लुम्बिनी प्रदेशमा चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म कुल ६९ हजार ४ सय ७१ मेट्रक टन रासायनिक मल आपूर्ति भएको अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा ७४ हजार १ सय ५७ मेट्रिक टन रासायनिक मल आपूर्ति गरिएको थियो।

तालिका ५ (च) : रासायनिक मलको आपूर्ति

विवरण	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
रासायनिक मल आपूर्ति सम्बन्धी विवरण (मे.टन)	९२३६३	४७८८५	७४१५७	६९४७१

व्याज अनुदान (रकम रु. हजारमा)	२२६९	९७८७	१०४२१	४०९२

स्रोतः कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१

५.११ कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट सञ्चालित शुलभ कर्जा व्याज अनुदान कार्यक्रमबाट गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कृषिमा व्याजमा कुल १ करोड ४ लाख २१ हजार अनुदान वितरण गरिएको थियो भने चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म ४० लाख ९२ हजार कृषि व्याजमा अनुदान वितरण गरिएको छ। चालु आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा लुम्बिनी प्रदेशको १० वटा जिल्लाका कुल १३२ आयोजनाहरुलाई अनुदान वितरण गरिएको छ जसमा सबैभन्दा बढी कपिलवस्तुका ३३ र दाङका २८ आयोजनाहरु रहेका छन् भने बर्दिया र रुकुमपूर्व जिल्लाका कुनैपनि आयोजनालाई अनुदान वितरण गरिएको छैन।

तालिका ५ (छ) : आ.व. २०८०/८१ मा शुलभ कर्जा व्याजमा अनुदान प्राप्त गर्ने आयोजना

जिल्ला	आयोजना सङ्ख्या	जिल्ला	आयोजना सङ्ख्या
अर्घाखाँची	११	पाल्पा	११
कपिलवस्तु	३३	प्यूठान	४
गुल्मी	९	बाँके	६
दाङ	२८	रूपन्देही	११
नवलपरासी पश्चिम	१५	रोल्पा	४

स्रोतः कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१

५.१२ २०८० चैत्र मसान्त सम्म लुम्बिनी प्रदेशका कुल २१,९०७ भूमिहीन दलित, ४०,४०२ भूमिहीन सुकुम्बासी र २,२२,६५४ अव्यवस्थित बसोबासीको रुपमा राष्ट्रिय भूमि आयोग सुचना प्रणालीमा आवेदन प्रविष्टि गरेका छन्। जिल्लागत रुपमा विश्लेषण गर्दा दाङ जिल्लाबाट सबैभन्दा बढी भूमिहीन दलित ६,४०२ जना र भूमिहीन सुकुम्बासी १०,७८० जनाले आवेदन दिएका छन्। त्यसैगरी सबैभन्दा बढी अव्यवस्थित बसोबासीको रुपमा आवेदन दिनेमा रुपन्देही जिल्लाका ४६,००३ जना रहेका छन्।

तालिका ५ (ज) : लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका भूमिहीन दलित, सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी

जिल्ला	भूमिहीन दलित	भूमिहीन सुकुम्बासी	अव्यवस्थित बसोबासी
नवलपरासी पश्चिम	१४५७	२६०४	१६८६५
रुपन्देही	२९९७	६६६१	६६९९०

कपिलवस्तु	२२४९	५४०४	१८१८२
पाल्पा	३०६	६४३	४९३६
अर्घाखाँची	६२	६१	२२२२
गुल्मी	३०८	२६१	२१५१
रुकुमपूर्व			
रोल्पा	४९	२३	६०५
प्युठान	७५	१०७	५२६
दाङ	६४०२	१०७८०	४६००३
बाँके	३२१३	५७२६	३२५३६
बर्दिया	४७८९	८१३२	३१५७६
जम्मा संख्या	२१९०७	४०४०२	२२२६१०

स्रोतः- राष्ट्रिय भूमि आयोग

५.१३ लुम्बिनी प्रदेशका १२ वटै जिल्लामा कुल २३ वटा मालपोत र २३ वटा नापी कार्यालय तथा अर्घाखाँची र पाल्पा जिल्लामा १/१ वटा विशेष नापी कार्यालयहरु गरी जम्मा २५ वटा नापी कार्यालयहरु रहेका छन्। रुपन्देही र दाङ जिल्लामा तीन/तीन वटा मालपोत र नापी कार्यालयहरु रहेका छन्।

तालिका ५ (झ) : लुम्बिनी प्रदेशका मालपोत कार्यालयहरु

जिल्ला	कार्यालय	जिल्ला	कार्यालय
नवलपरासी पश्चिम	भू.सु.तथा मालपोत कार्यालय, परासी	रुकुमपूर्व	मालपोत कार्यालय, रुकुमकोट
रुपन्देही	मालपोत कार्यालय, भैरहवा	रोल्पा	मालपोत कार्यालय, लिवाङ
	मालपोत कार्यालय, बुटवल		मालपोत कार्यालय, घर्तिगाउँ
	मालपोत कार्यालय, मझगाँवा	प्युठान	मालपोत कार्यालय, खलङ्गा
कपिलवस्तु	भू.सु.तथा मालपोत कार्यालय, तौलिहवा		मालपोत कार्यालय, जसपुर
	मालपोत कार्यालय, चन्दौटा	दाङ	भू.सु.तथा मालपोत कार्यालय, घोराही
पाल्पा	मालपोत कार्यालय, तानसेन		मालपोत कार्यालय, तुल्सीपुर
	मालपोत कार्यालय, रामपुर		मालपोत कार्यालय, लमही
अर्घाखाँची	मालपोत कार्यालय, सन्धिखर्क	बाँके	भू.सु.तथा मालपोत कार्यालय, नेपालगंज

			मालपोत कार्यालय, कोहलपुर
गुल्मी	मालपोत कार्यालय, तम्घास	बर्दिया	भू.सु.तथा मालपोत कार्यालय, गुलरिया
	मालपोत कार्यालय, मजुवा		मालपोत कार्यालय, राजापुर

स्रोतः कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१

तालिका ५ (ञ) : लुम्बिनी प्रदेशका नापी कार्यालयहरु

जिल्ला	कार्यालय	जिल्ला	कार्यालय
रुपन्देही	नापी कार्यालय, भैरहवा	नवलपरासी पश्चिम	नापी कार्यालय, परासी
	नापी कार्यालय, बुटवल	रुकुमपूर्व	नापी कार्यालय, रुकुमकोट
	नापी कार्यालय, मझगाँवा	रोल्पा	नापी कार्यालय, लिवाङ
कपिलवस्तु	नापी कार्यालय, तौलिहवा		नापी कार्यालय, घर्तिगाउँ
	नापी कार्यालय, चन्दौटा	प्युठान	नापी कार्यालय, खलङ्गा
पाल्पा	नापी कार्यालय, रामपुर		नापी कार्यालय, जसपुर
	नापी कार्यालय, पाल्पा	दाङ	नापी कार्यालय, घोराही
	विशेष नापी कार्यालय, पाल्पा		नापी कार्यालय, तुल्सीपुर
अर्घाखाँची	नापी कार्यालय, सन्धिखर्क		नापी कार्यालय, लमही
	विशेष नापी कार्यालय, अर्घाखाँची	बाँके	नापी कार्यालय, नेपालगंज
			नापी कार्यालय, कोहलपुर
गुल्मी	नापी कार्यालय, तम्घास	बर्दिया	नापी कार्यालय, गुलरिया
	नापी कार्यालय, मजुवा		नापी कार्यालय, राजापुर

स्रोतः कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१

५.१४ लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका विभिन्न मालपोत कार्यालयहरु मार्फत घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर सङ्कलन भएर स्थानीय तह र प्रदेशबीच बाँडफाँट भई लुम्बिनी प्रदेश सञ्चित कोषमा गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कुल १ अर्ब १० करोड सङ्कलन भएको थियो। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म रु ६१ करोड २७ लाख रकम सङ्कलन भई प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला भएको देखिन्छ।

तालिका ५ (ट) : प्रदेश संचित कोषमा जम्मा भएको घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर (रु हजारमा)

राजस्व	आ.व. २०७५/७६	आ.व. २०७६/७७	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०	२०८०/८१*
घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	८१६५८२	८१३६७१	१०६६२१०	१४८०५८९	११०९०९०	६१२७४४

स्रोतः- प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१

वन

५.१५ नेपालको कुल वन क्षेत्रमध्ये कोशी प्रदेशमा सबैभन्दा बढी र मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा कम वन क्षेत्र रहेको छ। लुम्बिनी प्रदेशको वन क्षेत्रले नेपालको कुल भूभागको ६.७५ प्रतिशत र लुम्बिनी प्रदेशको कुल भू-भाग मध्ये ५१.६४ प्रतिशत वन क्षेत्रले ओगटेको छ।

तालिका ५(ठ) : प्रदेशगत वन क्षेत्रको स्थिति

प्रदेश	प्रदेशको क्षेत्रफल (हेक्टर)	वन क्षेत्र (हेक्टर)	नेपालको कुल भू-भागमा प्रदेशगत वनक्षेत्र (प्रतिशत)	नेपालको कुल वनक्षेत्रमा प्रदेशगत वनक्षेत्र (प्रतिशत)	प्रदेशगत भू-भागमा वनक्षेत्र (प्रतिशत)
कोशी	२६०५२६०	११५७९०५	७.८३	१८.८	४४.४४
मधेश	९५८९३०	२३७६३६	१.६२	३.९	२४.७८
वाग्मती	२०२८४२८	११५४६८५	७.७९	१८.७	५६.९३
गण्डकी	२१९६०६२	७८७८६५	५.३३	१२.८	३५.८८
लुम्बिनी	१९३०४४५	९९६९४१	६.७५	१६.२	५१.६४
कर्णाली	३०६४८२१	८३७०१६	५.६६	१३.५	२७.३१
सुदूरपश्चिम	२००९०६९	९८९२६८	६.७१	१६.१	४९.२४
नेपाल	१४७९३०१५	६१६६७६६	४१.६९	१००.	

स्रोतः वन तथा वातावरण मन्त्रालय, २०८० नोटः बुट्यान तथा झाडी बाहेकको वन क्षेत्र मात्र समावेश गरिएको।

५.१६ लुम्बिनी प्रदेशमा ४,०३७ सामुदायिक वन, ४०६ कवुलियती वन, ९३२ निजी वन, ३० धार्मिक वन, २ मध्यवर्ती क्षेत्र तथा ६ वन संरक्षण क्षेत्र गरी कुल वन क्षेत्रको

सङ्ख्या ५,४२१ रहेको छ। यसमा सबैभन्दा बढी सामुदायिक वनले ४ लाख २९ हजार हेक्टर क्षेत्र ओगटेको छ।

तालिका ५(ड) : लुम्बिनी प्रदेशमा वन क्षेत्रको अवस्था

वनको विवरण	२०७९/८०		२०८०/८१	
	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)
सामुदायिक वन	४०२६	४२०३५०	४०३७	४२९४२६
कवुलियती वन	३९२	२२५०	४०६	२३७७
धार्मिक वन	२७	८९५	३०	९४०
निजी वन	९९५	७६७	९३२	७७४
संरक्षित वन (२ वटा प्रस्तावित समेत)	६	९६५६३	६	९६५६३
मध्यवर्ती वन	२	१२४५	२	१२४५
राष्ट्रिय निकुञ्ज	२	१५९८	२	१५९८
संरक्षित क्षेत्र	६	९६५६३	६	९६५६३
जम्मा	५४५६	५२३६६८*	५४२१	५३२९२३*

*स्रोतः वन तथा वातावरण मन्त्रालय, २०८० *संरक्षित क्षेत्रको क्षेत्रफल समावेश नगरिएको*

५.१७ यस प्रदेशमा बाँके र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज गरी जम्मा २ वटा राष्ट्रिय निकुञ्ज रहेका छन्। प्रदेशको कुल घरधुरीमध्ये ७ लाख ९३ हजार घरधुरी प्रत्यक्ष रूपमा समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनमा आवद्ध भई वनको संरक्षण, सम्वर्द्धन, व्यवस्थापन र सदुपयोग लागायतको कार्यमा सहयोग पुर्‍याउँदै आएका छन्। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म सामुदायिक वन क्षेत्रबाट वनजन्य पैदावारको आन्तरिक खपत तथा बाह्य बिक्रीबाट करिब रू.७० करोड आम्दानी भएको छ।

५.१८ लुम्बिनी प्रदेशमा हालसम्म कुल वन क्षेत्रमध्ये १४,६५८ हेक्टर क्षेत्रफल अतिक्रमित भएको र १२२.२ हेक्टर क्षेत्रफल पुनःस्थापना समेत भएकोछ। वन तथा वातावरण मन्त्रालयको रेकर्ड अनुसार हालसम्म वनमा आधारित उद्योग १,०६४, सःमील ३४९, र फर्निचर उद्योग ७१५ रहेका छन्।

५.१९ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा काठ दाउराको समग्र उत्पादन हेर्दा डिभिजन कार्यालय, अर्घाखाँचीबाट सबैभन्दा बढी ३,२०,०६७

घनफिट काठ उत्पादन भएको देखिन्छ भने सबैभन्दा बढी १,३८,८७६ चट्टा दाउरा उत्पादन डिभिजन वन कार्यालय, बाँकेबाट भएको देखिन्छ।

तालिका ५(ढ) : लुम्बिनी प्रदेशमा काठ दाउराको उत्पादन

सि.नं.	डिभिजन वन कार्यालय	काठ (घनफिट)	दाउरा (चट्टामा)	काठ %	दाउरा %
१	अर्घाखाँची	३२००६७	५१९.७	१७.१८	१०.८६
२	परासी	२८३०२४	४६०	१५.१९	९.६१
३	गुल्मी	२५३८१८	२४०.७३	१३.६२	५.०३
४	गौतमबुद्ध	२०२२५६	३८४.८२	१०.८६	८.०४
५	बाँके	१९८४४३	१३८८.७६	१०.६५	२९.०२
६	कपिलवस्तु	१९१८२३	४३४.६	१०.३	९.०८
७	बर्दिया	११७९११	५५०.७५	६.३३	११.५१
८	रूपन्देही	९५१९१	२२४.१२	५.११	४.६८
९	प्यूठान	६५३७८	१३१.७	३.५१	२.७५
१०	दाङ	४४२१२	३२१.६३	२.३७	६.७२
११	पाल्पा	४२७३१	३५.३५	२.२९	०.७४
१२	देउखुरी	३०८५५	५३.७५	१.६६	१.१२
१३	रोल्पा	१७४७१	४०.०८	०.९४	०.८४
१४	रूकुमपूर्व	०	०	०	०
कुल जम्मा		१८६३१७९	४७८६	१००	१००

स्रोतः वन तथा वातावरण मन्त्रालय, २०८०

६. उद्योग र पर्यटन

उद्योग

६.१ लुम्बिनी प्रदेशमा उत्पादन, आय र रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने प्रमुख औजारको रुपमा उद्योग क्षेत्र रहेको छ । सार्वजनिक निजी एवम् वैदेशिक लगानीमार्फत औद्योगीक क्षेत्रको विकास र विस्तार गरी आत्मनिर्भर लुम्बिनी प्रदेश निर्माण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

६.२ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा देशभर कुल ६५,०६९ लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरू दर्ता भएकोमा २०७९/८० मा यस्तो सङ्ख्या ४३.० प्रतिशतले कमी आई ३७,१४२ मात्र नयाँ उद्योग दर्ता भएका थिए। लुम्बिनी प्रदेशमा यस्तो दर्ता ५१.९ प्रतिशतले कमी आएको थियो। प्रदेशगत रुपमा हेर्दा गत आर्थिक वर्षमा सबैभन्दा बढी बागमती प्रदेशमा ७,२६८ उद्योग दर्ता भएको दखिन्छ भने सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशमा ३,६३० उद्योग दर्ता भएका थिए।

तालिका ६ (क) : लघु, घरेलु तथा साना उद्योग नयाँ दर्ता विवरण

प्रदेश	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
कोशी	५९७४	६५५४	१४५२७	९९०३	५५३७
मधेश	७४६४	६४४२	१२६२६	१२९९०	७१५२
बागमती	१७१७५	१२९९८	१५२६८	११३९५	७२६८
गण्डकी	५९९६	६३७३	११४४२	८००४	३६६७
लुम्बिनी	८८८६	७७४३	१३६७७	१०६८८	५१४१
कर्णाली	३२२२	३५९५	६३०१	५९२७	३६३०
सुदूरपश्चिम	३९१२	५१४९	९५४५	६१६२	४७४७
नेपाल	५२६२९	४८८५४	८३३८६	६५०६९	३७१४२

स्रोतः उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, २०८०

६.३ गत आर्थिक वर्षमा लघु, घरेलु तथा साना उद्योग दर्ता सबैभन्दा बढी बागमती प्रदेशमा ७,२६८ (१९.६ प्रतिशत) र सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशमा ३,६३० (९.८ प्रतिशत) रहेको थियो। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा उक्त प्रकृतिका उद्योग दर्ताको संख्या लुम्बिनी प्रदेशमा ५,१४१ (१३.८ प्रतिशत) रहेको थियो।

तालिका ६ (ख) : आ.व.२०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म उद्योग तथा वाणिज्यतर्फको प्रगति

विवरण	उद्योगतर्फ (लघु तथा साना)	वाणिज्यतर्फ (व्यापारिक फर्म)	उद्योग र वाणिज्य दुवै तर्फ
दर्ता	३०३३	३३८८	६४२१
नवीकरण	६११६	६३९३	१२५०९
लगतकट्टा	१११४	१०५२	२१६६
अन्य संशोधन	१८२३	१९४१	३७६४

स्रोतः- उद्योग, पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय २०८१

६.४ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा दर्ता भएका लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरूको सङ्ख्या ३ हजार ३३ रहेको छ, भने सोहि अवधिमा १ हजार १ सय १४ उद्योगहरुको लगतकट्टा गरिएको देखिन्छ। जसमा सवैभन्दा बढी दर्ता रुपन्देही जिल्लामा ६७९ वटा र सवैभन्दा बढी लगत कट्टा दाङ जिल्लामा २२६ वटा उद्योगहरुको लगत कट्टा गरिएको देखिन्छ।

पर्यटन

६.५ लुम्बिनी प्रदेश अद्वितीय प्राकृतिक एवम् साँस्कृतिक सम्पदामा समृद्ध भएको कारण पर्यटन क्षेत्रमा थुप्रै सम्भावना रहेका छन्। प्रदेश सरकारद्वारा पर्यटनलाई तुलनात्मक लाभको क्षेत्रका रुपमा पहिचान गरिएको तथा विश्वको प्रमुख धार्मिक गन्तव्य लगायत अन्य प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाको प्रचुरताको बाबजुद ती सम्भावनालाई लाभमा परिणत गर्न सकिएको छैन। तसर्थ, सार्वजनिक एवम् निजी लगानी अभिवृद्धि मार्फत पर्यटनको विकास र विस्तार गर्दै लुम्बिनी प्रदेशलाई आर्थिक समृद्धि तर्फ केन्द्रित गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ।

६.६ लुम्बिनी प्रदेश पुरातात्विक, ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक एवम् प्राकृतिक दृष्टिले सम्पन्न रहेको छ। गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी, प्राचीन कपिलवस्तुको राजधानी तिलौराकोट, पाषाणकालीन मानवको बसोबास रहेको दाङ देउखुरी, १ करोड १० लाख वर्ष पुरानो मानव पूर्खा रामापिथेकसको दन्तावशेष फेला परेको तिनाउ तटको बुटवल, कालिगण्डकी तटमा रहेको रूरू क्षेत्र, स्वर्गद्वारी, रानीमहल, सुपादेउराली, रेसुङ्गा, बागेश्वरी तथा बर्दिया र बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जका साथै पुथा र सिस्ने हिमाल लगायतका सम्पदा यस क्षेत्रमा रहेका छन्।

६.७ लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका विभिन्न अध्यागमन कार्यालयमार्फत गरिएको तथ्याङ्क संकलन अनुसार तेस्रो मुलुकबाट आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म ४८ हजार २ सय ३९ जना पर्यटकहरु नेपाल भित्रिएको देखिन्छ।

तालिका ६ (ग) : तेस्रो मुलुकबाट पर्यटकहरुको आगमन

आर्थिक वर्ष	आ.व. २०७८/७९ चैत्र मसान्तसम्म	आ.व. २०७९/८० चैत्र मसान्तसम्म	आ.व. २०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म
तेस्रो मुलुकका पर्यटक	४३४१८	५६७६७	४८२३९

स्रोतः उद्योग, पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय २०८१

६.८ आर्थिक वर्ष २०७६/७७ र २०७७/७८ मा कोभिड १९ को कारण भएको लकडाउनले गर्दा पाल्पा दरवार संग्रहालय अवलोकन गर्ने अवलोकनकर्ताको सङ्ख्या शुन्यप्राय: रहेको थियो। त्यस पछिका वर्षमा स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरुको आकर्षण यस संग्रहलाय प्रतिको बढ्दै गएको देखिन्छ। पाल्पा जिल्लामा रहेको पाल्पा दरबार संग्रहालयमा चालु आ.व. २०८०।८१ को चैत्र मसान्तसम्म कुल ४६ हजार ८ सय ११ पर्यटकहरुले संग्रहालयको अवलोकन गरेको देखिन्छ।

तालिका ६ (घ): पाल्पा दरवारमा संग्राहलय अवलोकन गर्ने पर्यटकको विवरण

अवलोकनकर्ता	आ.व. ०७५/७६	आ.व. ०७६/७७	आ.व. ०७७/७८	आ.व. ०७८/७९	आ.व. ०७९/८०	आ.व. ०८०/८१
नेपाली नागरिक	१३७१६	-	-	२१५६३	३६९७८	२९५९७
स्वदेशी विद्यार्थी	११६००	-	-	७२८८	१६८८१	१६५०१
सार्क क्षेत्रका नागरिक	१३७	-	-	२७१	५१३	२९५
विदेशी नागरिक	३८४	-	-	१११	३२८	४१८
जम्मा	२५८३७	-	-	१९२३३	५४७००	४६८११

स्रोतः उद्योग, पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय, २०८१

६.९ लुम्बिनी प्रदेशमा अवस्थित बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा पछिल्लो दुई वर्षमा पर्यटक आगमनको संख्या बृद्धि भएको देखिन्छ। उक्त निकुञ्जमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १६,७८१ पर्यटकहरु भ्रमणको लागि आएकोमा गत आर्थिक वर्षमा पर्यटकको उक्त सङ्ख्या बढेर २३,८११ ले भ्रमण गरेका थिए। गत आर्थिक वर्षमा लुम्बिनी

प्रदेशमा अवस्थित कृष्णसार संरक्षण क्षेत्रमा ५,५६९ र बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जमा २७१ पर्यटक भ्रमण गर्न आएको तथ्याङ्क रहेको छ।

तालिका ६ (ङ) : निकुञ्ज तथा संरक्षण क्षेत्रमा विगत वर्षमा भ्रमण गर्ने पर्यटक संख्या

संरक्षित क्षेत्र	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०,२८४	२४५५८	१५२६०	८०७७	१६७८१	२३५११
बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	१	१६०	९२	४४२	२७८	२७१
कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	१८,२४५	९५२७	५३०९	४५२७	६०४७	५५६९
जम्मा	३८५३०	३४२४५	२०६६१	१३०४६	२३१०६	२९३५१

स्रोतः राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

७. भौतिक पूर्वाधार, सिंचाइ, ऊर्जा र यातायात

भौतिक पूर्वाधार/सडक तथा पुल

७.१ प्रदेश सरकारले भौतिक पूर्वाधार निर्माणलाई प्राथमिकतामा राखी सडक, सिंचाइका आयोजनाहरु निर्माण, मर्मत र स्तरोन्नती नियमित रूपमा गर्दै आएको छ। कृषि, सडक, पर्यटन स्थल एवम् उद्योग स्थल पहुँच मार्ग, सीमाक्षेत्र सडक कार्यक्रम, प्रदेश गौरवको सडक तथा प्रदेशका प्रमुख राजमार्ग निर्माण एवम् स्तरोन्नतीबाट ग्रामीण-सहरी आबद्धता र कृषि उत्पादन र बजारीकरणमा टेवा पुगेको छ।

७.२ नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रको श्रेणीगत वर्गीकरण प्रतिवेदन अनुसार २०७८ सालमा लुम्बिनी प्रदेशको बहुसंख्यक वडाहरु (४५६) ग्रामीण विशेषताका छन्। यस प्रदेशमा शहरोन्मुख र शहरी विशेषताका वडाहरु क्रमशः ४११ र ११६ वटा रहेका छन्। प्रतिवेदन अनुसार नेपालमा २७.१ प्रतिशत जनसङ्ख्या शहरी क्षेत्रमा बसोबास गरेका थिए भने ३९.७ प्रतिशत शहरोन्मुख क्षेत्रमा र ३३.२ प्रतिशत ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गरेका छन्।

तालिका ७ (क) : प्रदेशका शहरी, ग्रामीण तथा शहरोन्मुख वडाहरु

प्रदेश	ग्रामीण		शहरोन्मुख		शहरी		शहरी तथा शहरोन्मुख जनसङ्ख्या %
	वडा संख्या	प्रतिशत	वडा संख्या	प्रतिशत	वडा संख्या	प्रतिशत	
कोशी	७२७	६.२	२९८	७	१३२	३.९	१०.९
मधेश	८३	१.२	९७१	१५.५	२१७	४.४	१९.९
बागमती	६७२	६.२	१५७	३	२९२	११.७	१४.६
गण्डकी	५६१	४.३	११८	१.९	८०	२.२	४.१
लुम्बिनी	४५६	५.५	४११	९.२	११६	२.९	१२.१
कर्णाली	६३७	४.६	६	०.३	७५	०.९	१.२
सुदूरपश्चिम	५४९	५.२	१३५	२.९	५०	१.२	४.१
नेपाल	३६८५	३३.२	२०९६	३९.७	९६२	२७.१	६६.८

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रको श्रेणीगत वर्गीकरण

७.३ लुम्बिनी प्रदेशमा सबैभन्दा बढी शहरी जनसङ्ख्या दाङमा २७.१३ प्रतिशत र रुपन्देहीमा २६.७१ प्रतिशत रहेका छन्। त्यसैगरी शहरोन्मुख जनसङ्ख्या सबैभन्दा बढी कपिलवस्तुमा ८२.५ प्रतिशत र बर्दियामा ८०.७ प्रतिशत रहेका छन् भने ग्रामीण विशेषता भएको जनसङ्ख्या सबैभन्दा बढी रुकुमपूर्वमा १०० प्रतिशत र रोल्पामा ९५.८३ प्रतिशत रहेका छन्।

तालिका ७ (ख) : लुम्बिनी प्रदेशका ग्रामीण, शहरी तथा शहरोन्मुख जनसङ्ख्या

जिल्ला	ग्रामीण		शहरोन्मुख		शहरी	
	वडा संख्या	जनसङ्ख्या %	वडा संख्या	जनसङ्ख्या %	वडा संख्या	जनसङ्ख्या %
अर्घाखाँची	५४	८३.९४	१	१.८	६	१४.२७
बाँके	१५	१८.५	४८	५९.९	१८	२१.६४
बर्दिया	१३	१६.६४	६०	८०.७	२	२.६२
दाङ्ग	४९	३६.३१	३२	३६.६	१९	२७.१३
गुल्मी	८०	८४.३२	३	२.९	१०	१२.७९
कपिलवस्तु	१०	१२.३७	८२	८२.५	४	५.१३
नवलपरासी पश्चिम	७	९.६५	५९	७९.३	८	११.०१
पाल्पा	६७	७४.०४	६	८.५	८	१७.४८
प्यूठान	५६	८४.६१			८	१५.३९
रोल्पा	७०	९५.८३			२	४.१७
रुकुम पूर्व	३१	१००				
रुपन्देही	४	२.३१	१२०	७१	३१	२६.७१

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रको श्रेणीगत वर्गीकरण

७.४ लुम्बिनी प्रदेश सरकारले चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्त सम्म थप ४ वटा नयाँ एकीकृत वस्ती निर्माण गरी कुल १०४ वटा वस्तीहरु निर्माण सम्पन्न गरेको छ भने विपन्न लक्षित समुदायको लागि नयाँ आवास (जनता आवास) कार्यक्रम अन्तर्गत थप ३९८ घर निर्माण सम्पन्न गरेको छ।

तालिका ७ (ग) : लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट निर्माण भएका एकीकृत वस्ती र घरहरु

सुचक	ईकाई	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*	जम्मा
नयाँ एकीकृत वस्ती	संख्या	२०	३०	३०	२०	४	१०४
नयाँ आवास (जनता आवास)	संख्या	१३२८	१२८४	२७२४	८८०	३९८	६६१४

स्रोत:- शहरी विकास तथा खानेपानी मन्त्रालय, २०८१

७.५ प्रादेशिक सडक निर्माण तर्फ १२५ किलोमिटर सडक थप निर्माण भई प्रदेश स्थापनादेखि चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म कुल ४,५४३ किलोमिटर प्रादेशिक सडक निर्माण भएको छ। उक्त सडक मध्ये आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म ४६ कि. मि. सडक कालोपत्रे र ४२ कि.मि.सडक ग्राभेल गरिएको छ।

तालिका ७ (घ) : लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट निर्माण भएको सडकको अवस्था (किलोमिटरमा)

आर्थिक वर्ष	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*	जम्मा
कालोपत्रे	२००	१५३	१९४	२०२	२३१	४६	१०२६
ग्राभेल	२४८	२०५	२७०	२६५	३३४	४२	१३६४
कच्ची	६३१	३९८	४१५	३९६	२७६	३७	२१५३
जम्मा	१०७९	७५६	८७९	८६३	८४१	१२५	४५४३

स्रोतः भौतिक पूर्वाधार विकास तथा यातायात मन्त्रालय, २०८१

७.६ प्रदेश स्थापना भए पश्चात आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म १०८ वटा मोटरेवल पुल र ३५ वटा झोलुङ्गे पुल निर्माण भएका छन्। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्ममा मोटरेवल पुल र झोलुङ्गे पुल क्रमशः ६ र २ वटा थप निर्माण भएका छन्।

तालिका ७(ङ) : लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट निर्माण भएको पुलको विवरण

आर्थिक वर्ष	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*	जम्मा
मोटरेवल पुल	५	१०	१७	४०	२९	६	१०७
झोलुङ्गे पुल	५	०	७	११	१०	२	३५
जम्मा	१०	१०	२४	५१	४०	८	१४३

स्रोतः भौतिक पूर्वाधार विकास तथा यातायात मन्त्रालय, २०८१

ऊर्जा क्षेत्र

७.७ नेपालमा चालु आर्थिक २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म थप भएको २९९ मेगावाट विद्युतमध्ये गण्डकी प्रदेशमा १०२ मेगावाट, कोशी प्रदेशमा ८८ मेगावाट, सुदूरपश्चिम प्रदेशमा ५१ मेगावाट, बागमती प्रदेशमा ४७ मेगावाट र लुम्बिनी प्रदेशमा ११ मेगावाट विद्युत उत्पादन भएको छ।

तालिका ७(च) : प्रदेश अनुसार विधुत उत्पादन

प्रदेश	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
कोशी	२३८	२८०	३४५	४८९	५७७
मधेश	०	१३	२१	२५	२५
बागमती	४५६	४७२	१०४६	११४९	११९६
गण्डकी	५११	५२९	५९५	८३१	९३३
लुम्बिनी	२२	३१	३१	४७	५८
कर्णाली	११	११	११	१६	१६
सुदूरपश्चिम	५२	५२	५८	१२०	१७१
जम्मा	**१२९०**	**१३८८**	**२१०७**	**२६७७**	**२९७६**

स्रोतः ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय, २०८० **फागुन मसान्तसम्म*

७.८ लुम्बिनी प्रदेशमा २०८० फागुनसम्म कुल जनसङ्ख्यामध्ये ९८.३ प्रतिशत जनसङ्ख्यामा विद्युतको पहुँच (वैकल्पिक ऊर्जासहित) पुगेको देखिन्छ, जुन राष्ट्रिय औसत ९७.७ प्रतिशत भन्दा बढी हो। कोशी, सुदूरपश्चिम र कर्णाली प्रदेशमा विद्युत पहुँच राष्ट्रिय औसतभन्दा न्यून रहेको छ।

तालिका ७(छ): राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिडबाट विद्युत पहुँच प्राप्त प्रदेशगत जनसङ्ख्या (प्रतिशत)

प्रदेश	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
कोशी	८६.३	८२.४३	९६.९५	९७	९५.३
मधेश	८७.२५	९९.०५	९९.६६	१००	१००
बागमती	९५.८३	९४.४४	९५.९१	९६	९९.५
गण्डकी	८७.४८	९२.७९	९५.६८	९८	९९.३
लुम्बिनी	८९.०७	९१	९४.९१	९५	९८.३
कर्णाली	२७.७४	३४.७५	४३.८७	४४	६८.५
सुदूरपश्चिम	६७.३३	६४.६९	७१.०७	७३	८३.५
नेपाल (वैकल्पिक ऊर्जासहित)	९०.	९३.	९४	९५	९७.७

स्रोतः ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय, २०८० **फागुन मसान्तसम्म*

७.९ लुम्बिनी प्रदेशभित्रका १२ जिल्लाको विद्युत पहुँच सम्वन्धी अवस्था तुलना गर्दा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म रोल्पामा सबैभन्दा कम ८० प्रतिशत र कपिलवस्तु र रुपन्देही जिल्लामा सतप्रतिशत जनसङ्ख्यामा विधुतको पहुँच पुगेको नेपाल विधुत प्राधिकरणको तथ्याङ्कबाट देखिन्छ।

तालिका ७ (ज) : लुम्बिनी प्रदेशका जिल्लागत विधुतको पहुँच (प्रतिशतमा)

जिल्ला	२०७८ (रा.त.का.)	२०८० चैत्र (ने.वि.प्रा.)
रुकुम पूर्व	८८.२	९०
रोल्पा	७२.९	८०
प्युठान	९४.४	९७
गुल्मी	९७.६	९८
अर्घाखाँची	९५.७	९६.५
पाल्पा	९२.२	९८
नवलपरासी पश्चिम	९६.८	९९.९
रुपन्देही	९८.१	१००
कपिलवस्तु	९५.०	१००
दाङ	९२.१	९७
बाँके	८९.२	९९
बर्दिया	९५.७	९९

स्रोतः- नेपाल विद्युत प्राधिकरण, लुम्बिनी प्रदेश प्रादेशिक कार्यालय

७.१० राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार लुम्बिनी प्रदेशमा खाना पकाउन परम्परागत ऊर्जाको प्रयोग गर्ने जनसङ्ख्या ५६.४ प्रतिशत र अन्य वैकल्पिक स्रोतको प्रयोग गर्ने जनसङ्ख्या ४३.६ प्रतिशत रहेको छ।

सिंचाइ तथा नदी नियन्त्रण

७.११ "कृषिको आधार: सिंचाईमा सुधार" अभियानलाई सार्थक तुल्याउन प्रदेशभित्रको समग्र जलस्रोत अध्ययनका साथै सतह सिंचाइ योजना, भूमिगत सिंचाइ योजना, लिफ्ट तथा नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ योजना एवम् जलाशय निर्माण तथा पोखरी संरक्षण कार्य प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भइरहेका छन्।

७.१२ प्रदेश स्थापनादेखि चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा कुल ३६५ सिंचाइ बाँध/मुहान, ७४९ कि.मि. पक्कि नहर, ९४ लिफ्ट सिंचाइ, २१९ डिप ट्युबवेल, ३१४ पम्प हाउस, ६६३ कि.मि. पाइप लाइनिङ्ग, र १४९ कि.मि. नदी नियन्त्रण तथा तटबन्ध निर्माण कार्य सम्पन्न भएका छन्।

तालिका ७(झ) : सिंचाई तथा नदी नियन्त्रण सम्बन्धी उपलब्धी

बिवरण	इकाई	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*	जम्मा
सिंचाइ बाँध/मुहान	वटा	१३	६२	११०	८१	६१	३८	३६५
पक्कि नहर	कि.मि.	३८	१४८	१६४	१८७	१३३	७७	७४७
लिफ्ट सिंचाइ	वटा	९	२०	२३	१६	१८	८	९४
डिप ट्युबवेल	वटा	५१	४६	३७	४०	२७	१८	२१९
पम्प हाउस	वटा	५२	५१	११६	४६	३८	११	३१४
पाइप लाइनिङ्ग	कि.मि.	५६	६१	११५	२१६	१३९	७६	६६३
नदी नियन्त्रण	कि.मि.	३९	२७	२०	३६	१७	१०	१४९

स्रोतः भौतिक पूर्वाधार विकास तथा यातायात मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१

७.१३ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेश भित्र १४५ सिंचाइ आयोजनाहरु सम्पन्न भएका र २६२ आयोजनाहरु निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका छन्। प्रदेशमा हाल सिंचाइ पुगेको कृषियोग्य जमिन ५०.३३ प्रतिशत रहेको छ भने सिंचाइ पुगेको सिंचाइयोग्य जमिन ५३.५८ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका ७(ञ) : सिंचाइ सुविधाको अवस्था

सि.नं.	आर्थिक वर्ष	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
१	प्रदेशभित्रका मुख्य सिंचाइ आयोजनाहरु (सम्पन्न भएका)	४२	७१	१३९	१९४	१४५
२	प्रदेशभित्रका मुख्य निर्माणाधीन सिंचाइ आयोजनाहरु	१०२	१७१	१९७	९८	२६२
३	कुल सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	३४००७१	३४३८४६	३४६५०४	३४९९३४	३५०९३६
४	सिंचाइ पुगेको कृषियोग्य जमिन (प्रतिशतमा)	४८.७७	४९.३१	४९.६९	५०.१८	५०.३३
५	सिंचाइ पुगेको सिंचाईयोग्य जमिन (प्रतिशतमा)	५१.९२	५२.५०	५२.९०	५३.४३	५३.५८
६	सुदृढिकरण भएको जमिन (हेक्टरमा)	१५०८४	८६००	७९९७	१२४३०	१३६८

स्रोतः भौतिक पूर्वाधार विकास तथा यातायात मन्त्रालय, २०८१ **चैत्र सम्म*

यातायात क्षेत्र

७.१४ लुम्बिनी प्रदेशमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म ४५,८२८ सवारी साधानहरु दर्ता भएका छन् जसमा सबैभन्दा बढी ४०,१४८ थान मोटरसाइकल,

स्कुटर र मोपेड दर्ता भएका छन भने गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ८४,२८९ सवारी साधान दर्ता भएका थिए।

तालिका ७(ट): लुम्बिनी प्रदेशमा दर्ता भएका सवारी साधनहरुको विवरण

सि.नं.	सवारी साधनको किसिम	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
१	मोटरसाइकल, स्कुटर, मोपेड	१८९४८२	१७६०८०	१३१०८५	७९२१५	४०१४८
२	कार, जीप, डेलिभरी भ्यान	७२८६	६३१५	२८८०	१५३५	१२५०
३	टेम्पो, अटोरिक्सा	१३६८८	७३२६	२२०१	७१३	१६१२
४	ई-रिक्सा	५३३२	६२६	३	१२४०	१६७४
५	ट्र्याक्टर	३०८६	३२२९	१७०६	५०७	४५७
६	मिनिबस, मिनीट्रक	१७३८	३०१	२६३	२१३	१८१
७	बस, ट्रक, लरी	४२५८	१८५६	१४२२	७१८	४०५
८	डोजर,लोडर, क्रेन	३४३	११३	८०	५६	५६
९	फायर ब्रिगेड	०	२	०	१८	२
१०	अन्य	०	१६६	१४४	७४	४३
	जम्मा	२२५२१३	१९६०१४	१३९७८४	८४२८९	४५८२८

स्रोत: भौतिक पूर्वाधार विकास तथा यातायात मन्त्रालय २०८१

७.१५ लुम्बिनी प्रदेशमा आ.व. २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म सवारी चालक सम्बन्धी कुल २ लाख ३५ हजार ४५४ वटा सेवा सम्बन्धी काम भएकोछ। जसमध्ये नयाँ सवारीचालक अनुमति पत्र दर्ता सम्वन्धी ९९,१५८ सेवाहरु प्रदान गरिएको थियो। जुन सवारीको क्षेत्रमा प्रदान गरिएका सेवाहरूमध्ये सबैभन्दा धेरै हो।

तालिका ७(ठ): लुम्बिनी प्रदेशमा चालक अनुमतिपत्र सम्बन्धी सेवा

क्र. सं.	वर्ग	अघिल्लो आ.व. सम्मको कूल	आ.व. २०८०/८१		
			अघिल्लो महिनासम्म	चैत्र महिनाको	हालसम्मको
१	नयाँ सवारी चालक अनुमति पत्र दर्ता	४८२३४१	८७०२८	१२१३०	९९१५८
२	वर्ग थपका लागि सवारी चालक अनुमति पत्र दर्ता	१४५५६२	२७९२६	४११२	३२०३८
३	सवारी चालक अनुमति पत्र नवीकरण	१७४९३४	४६००३	६७८८	५२७९१

४	प्रतिलिपि	१०८११	९५०	९४	१०४४
५	नवीकरण प्रतिलिपि	६८०७	१०२२	१२८	११५०
६	नयाँ सवारीचालक अनुमति पत्र जारी संख्या	३१६१६१	३४७६७	३१५६	३७९२३
७	वर्ग थपसहित सवारीचालक अनुमतिपत्र जारी संख्या	९२८२०	१०५४९	८०१	११३५०
	जम्मा	१२२९४३६	२०८२४५	२७२०९	२३५४५४

स्रोतः- उद्योग तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८०

हवाई यातायात

७.१६ लुम्बिनी प्रदेशको भैरहवा, रुपन्देहीमा नेपालको दोस्रो अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल तथा बाँके, दाङ र गुल्मीमा एक/एक वटा आन्तरिक विमानस्थल सहित ४ वटा विमानस्थल सञ्चालनमा रहेका छन्।

७.१७ सन् २०२३ को जनवरी देखि डिसेम्बर सम्म लुम्बिनी प्रदेशमा नेपालगञ्ज विमानस्थलबाट सबैभन्दा बढी १२,८३१ उडानबाट ४ लाख ७३ हजार यात्रुहरुले यात्रा गरेका थिए। यस विमानस्थलबाट प्रतिमहिना औसतमा ३९ हजार ४ सय ६१ यात्रुहरुले यात्रा गरेको देखिन्छ।

तालिका ७ (ड) : लुम्बिनी प्रदेशमा सन् २०२३ मा भएको उडान सङ्ख्या र यात्रुको विवरण

विमानस्थल	एयरक्राफ्ट मुभमेन्ट संख्या	यात्रु संख्या	कार्गो (कि.ग्रा.)
भैरहवा, रुपन्देही	९६२०	५४९३२४	४८४०००
नेपालगंज, बाँके	१२८३१	४७३५३४	१२६३३९१
तुल्सीपुर, दाङ	२१४	२६७८	६८००
रेसुङ्गा, गुल्मी	२४	२९०	०

स्रोतः संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, २०८१

७.१८ भैरहवा अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलबाट सन् २०२३ को जनवरी देखि डिसेम्बर सम्म ९,६२० उडान मार्फत सबैभन्दा बढी ५ लाख ४९ हजार यात्रुले यात्रा गरेका थिए। यस विमानस्थलबाट प्रतिमहिना औसतमा ४५ हजार ७ सय ७७ यात्रुहरुले यात्रा गरेको देखिन्छ। भैरहवा तथा नेपालगञ्ज विमानस्थलबाट अक्टोबर र नोभेम्बर महिनामा सबैभन्दा बढी तथा जनवरी र फेब्रुवरी महिनामा सबैभन्दा कम यात्रुहरुले हवाई यात्रा गरेको देखिन्छ।

७.१९ दाङको तुल्सीपुर विमानस्थलबाट सन २०२३ को मे र जुन महिनामा सबैभन्दा कम २/२ वटा मात्र उडान भएको देखिन्छ। यस विमानस्थलबाट मासिक औसत १८ वटा उडान तथा २२३ यात्रुले यात्रा गरेको देखिन्छ।

७.२० गुल्मीको रेसुङ्गा विमानस्थलबाट सन २०२३ को नोभेम्बर र डिसेम्बर महिनामा मात्र १२/१२ वटा उडान भएको देखिन्छ।

८. सामाजिक क्षेत्र

शिक्षा

८.१ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशमा शिक्षा क्षेत्रको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदर २.९७ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा यस क्षेत्रको वृद्धिदर ३.६४ प्रतिशत रहेको थियो। प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा शिक्षा क्षेत्रको योगदान १०.५ प्रतिशत रहेको छ।

८.२ लुम्बिनी प्रदेशमा ३ वटा विश्वविद्यालय, १८५ वटा क्याम्पसमा गरी ७६,८६३ जना विद्यार्थीहरू अध्ययनरत रहेका छन्। यस प्रदेशममा ४,५३१ सामुदायिक विद्यालय, १,२६९ संस्थागत विद्यालयहरू रहेका छन्। त्यैगरी प्राविधिक शिक्षालयतर्फ ३१३ तथा विद्यालयहरु छन् भने ५,४२२ बालविकास केन्द्र रहेका छन्।

तालिका ८(क) लुम्बिनी प्रदेशमा शिक्षाको अवस्था

सूचक	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
महिला साक्षरता प्रतिशत	६९.८	७०.९	७१.७	९.७१	७२.६
साक्षरता प्रतिशत	७६.९	७७.८	७८.८	७९.२	७९.९
आधारभूत तह (१-८) मा खूद भर्नादर	९४	९४.७	९७.५	९७.५	९५.१
माध्यामिक तह (९-१२) मा खूद भर्नादर	४९.६	५३.४	५७.४	५७.७	५५.२
विद्यार्थी सङ्ख्या बालविकास केन्द्र	२०१६७४	२०८५२४	२१९३२८	२२१३२१	२२५५१४
विद्यार्थी सङ्ख्या कक्षा (१-५)	६६४२७२	६७२०२६	६८८७८७	६६८१२८	६५१४००
विद्यार्थी सङ्ख्या कक्षा (६-८)	३२०४५५	३२३६५९	३२७१०८	३२५२३५	३२७१००
विद्यार्थी सङ्ख्या कक्षा (९-१२)	२८४६६५	२९१७८६	३१७७४८	३२९२९६	३०९९००
विद्यार्थी सङ्ख्या प्राविधिक शिक्षा	११८२५	१२२०७	१२८५६	१२२२४	१३९०७
विद्यार्थी सङ्ख्या उच्च शिक्षा	५६६८१	५७७२४	५८१०७	५७२९२	७६८६३

बैङ्क खाता खोलिएका छोरीको सङ्ख्या	५२१४	६४५४	८१२०	१०२३६	१३०२०

*स्रोतः- सामाजिक विकास मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश २०८१ * चैत्र मसान्तसम्म*

८.३ शैक्षिक सत्र २०८० मा देशभर रहेका कुल ३५,८७६ विद्यालय मध्ये लुम्बिनी प्रदेशमा ५,८११ विद्यालय रहेका छन जुन जम्मा विद्यालय संख्याको १६.२ प्रतिशत हो। यस प्रदेशका कुल विद्यार्थी मध्ये ७१.९ प्रतिशत सामुदायिक र २८.१ प्रतिशत संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत छन। माध्यमिक शिक्षा परीक्षा (SEE) कक्षा १०, २०७९ को नतिजा हेर्दा ३० प्रतिशत भन्दा बढी विद्यार्थीले ३.२ र सो भन्दा माथि जिपिए हासिल गरेका १५ सामुदायिक विद्यालय मध्ये ५ वटा विद्यालय यस प्रदेशका रहेका छन। सोही अनुसार विद्यार्थी संख्याका आधारमा ठुला १५ सामुदायिक विद्यालय मध्ये ६ वटा विद्यालय लुम्बिनी प्रदेशका रहेका छन।

तालिका ८ (ख) सबैभन्दा बढी विद्यार्थी भएका विद्यालयहरु

प्रदेश	जिल्ला	स्थानीय तह	विद्यालयको नाम	विद्यार्थी सङ्ख्या
लुम्बिनी	रूपन्देही	बुटवल उमनपा	कालिका मानवज्ञान मावि	८०५३
मधेस	धनुषा	विदेह नपा	जनता नमूना मावि	५७८९
लुम्बिनी	रूपन्देही	तिलोत्तमा नपा	शान्ति नमूना मावि	५२८३
लुम्बिनी	रूपन्देही	बुटवल उमनपा	कान्ति मावि	५१७३
लुम्बिनी	रूपन्देही	बुटवल उमनपा	नवीन औद्योगिक कदरबहादुर रिता मावि	४६५८
बागमती	काठमाडौं	काठमाडौं मनपा	ज्ञानोदय मावि	४६१३
बागमती	काठमाडौं	काठमाडौं मनपा	विश्वनिकेतन मावि	४४३५
मधेस	पर्सा	विरगञ्ज मनपा	त्रिजुद्ध महावीर रघुवीर राम मावि	४४१६
कोशी	मोरङ	सुन्दरहरैंचा नपा	सुकुना मावि	४०९६
लुम्बिनी	दाङ	घोराही उमनपा	पद्मोदय पब्लिक मावि	४०३६
बागमती	भक्तपुर	भक्तपुर नपा	बागीश्वरी मावि	३९५०
लुम्बिनी	कपिलवस्तु	शिवराज नपा	नेपाल आदर्श मावि	३६१९
बागमती	चितवन	भरतपुर मनपा	नारायणी नमूना मावि	३६१४
मधेस	धनुषा	जनकपुरधाम उमनपा	सङ्कटमोचन देवशरण रामरति मावि	३५८४
कोशी	झापा	मेचीनगर नपा	धुलाबारी मावि	३५८०

स्रोतः- शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, २०८०

८.४ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्रमा लुम्बिनी प्रदेशको आधारभूत तह (१-८) र माध्यमिक शिक्षा तह (९-१२) मा खूद भर्नादर क्रमशः ९५.१ प्रतिशत र

५४.२ प्रतिशत रहेको छ। उल्लेखित तहको राष्ट्रिय औसत खुद भर्नादर क्रमशः ९५.१ प्रतिशत र ५७.९ प्रतिशत रहेको छ।

८.५ लुम्बिनी प्रदेशको विद्यालय तहमा स्थायी शिक्षक १४७३७, अस्थायी शिक्षक २०१७ र राहत शिक्षक ६७९६ गरी जम्मा २३५५० शिक्षकहरु कार्यरत रहेका छन्। तहगत रुपमा हेर्दा आधारभूत तह कक्षा (१-५) मा १५९२९, कक्षा (६-८) मा ३८३७, कक्षा (९-१०) २९२६ र कक्षा ११-१२ मा ८५८ जना शिक्षकहरु रहेका छन्।

तालिका ८(ग) लुम्बिनी प्रदेशका जिल्ला अनुसारको साक्षरता दर

जिल्ला	साक्षरता दर (५वर्ष भन्दा माथि)		
	दुबै	पुरुष	महिला
नवलपरासी (पश्चिम)	७८.०	८६.३	७०.२
रुपन्देही	८१.२	८८.४	७४.४
कपिलबस्तु	७१.८	७९.६	६४.४
पाल्पा	८३.७	९०.५	७८.०
अर्घाखाँची	८०.०	८७.७	७३.८
गुल्मी	८०.३	८८.०	७४.१
रुकुम पूर्व	७१.४	७९.७	६३.७
रोल्पा	७५.६	८४.०	६८.४
प्यूठान	८०.१	८७.९	७४.०
दाङ	८१.४	८७.९	७५.७
बाँके	७३.४	७९.६	६७.५
बर्दिया	७६.९	८२.९	७१.५
लुम्बिनी प्रदेश	७८.१	८५.२	७१.७
नेपाल	७६.२	८३.६	६९.४

स्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

८.६ सबैभन्दा कम साक्षरता भएका लुम्बिनी प्रदेशका तीन जिल्लाहरु रुकुमपूर्व, कपिलवस्तु र बाँकेको साक्षरता प्रतिशत क्रमशः ७१.४ प्रतिशत, ७१.८ प्रतिशत र ७३.४ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी लुम्बिनी प्रदेशका सबैभन्दा कम साक्षरता भएका तीन स्थानीय तहहरु नरैनापुर गाउँपालिका, डुडुवा गाउँपालिका र माथागढी

गाउँपालिकाको साक्षरता प्रतिशत क्रमशः ४७.८९ प्रतिशत, ५५.३९ प्रतिशत र ६३.७६ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका ८ (घ) साक्षरता दर सबैभन्दा कम भएका तीन पालिका (५ वर्ष भन्दा माथी)

पालिकाहरू	दुबै	पुरुष	महिला
नरैनापुर गाउँपालिका	४७.८९	५४.८३	४०.९४
डुडुवा गाउँपालिका	५५.३९	६३.३३	४७.३
माथागढी गाउँपालिका	६३.७६	७४.५९	५३.९६

तालिका ८ (ङ) साक्षरता दर बढी भएका तीन पालिका (५ वर्ष भन्दा माथी)

पालिकाहरू	दुबै	पुरुष	महिला
बुटवल उपमहानगरपालिका	९१.३१	९५.२३	८७.६३
तानसेन नगरपालिका	८९.०५	९४.६२	८४.३८
तिलोत्तमा नगरापालिका	८८.०९	९३.३७	८३.३४

स्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८

स्वास्थ्य

८.७ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशमा स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य क्षेत्रको वार्षिक वृद्धिदर ५.८२ प्रतिशतले हुने प्रारम्भिक अनुमान छ। गत आर्थिक वर्षमा यस क्षेत्रको वृद्धिदर ६.२४ प्रतिशत रहेको थियो। प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा यस क्षेत्रको योगदान २.२ प्रतिशत रहेको छ।

चार्ट ८(क) : प्रदेश अनुसार कुल प्रजननदर

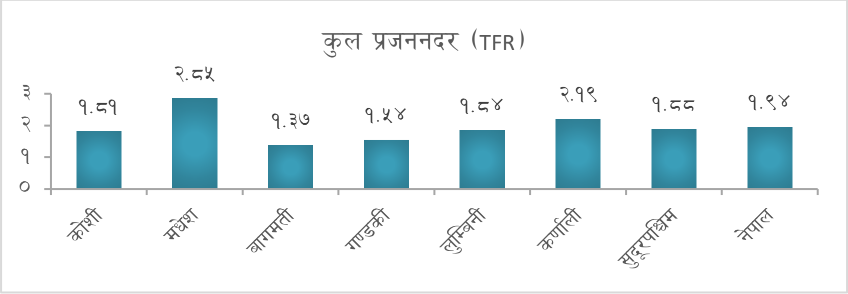

स्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

८.८ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको कुल प्रजननदर (प्रति महिला प्रजनन योग्य उमेर) १.८४ रहेको छ जुन प्रतिस्थापन प्रजनन दर २.१ भन्दा कम

हो। प्रदेशगतरूपमा मधेश र कर्णाली प्रदेशमा कुल प्रजनन दर राष्ट्रिय औसतभन्दा माथि रहेको छ भने बागमती प्रदेशमा कुल प्रजनन दर सबैभन्दा न्यून रहेक छ।

८.९ लुम्बिनी प्रदेशमा ३ सङ्घीय, १३ प्रादेशिक र १९ आधारभुत अस्पताल गरी जम्मा ३५ सरकारी अस्पतालहरु सञ्चालनमा रहेका छन्। त्य सैगरी प्रदेशमा २९ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, ५६३ स्वास्थ्य चौकी, ३०४ आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र, १६७ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई र १३८ शहरी स्वास्थ्य केन्द्रहरु रहेका छन्। त्यसैगरी ४६ आयुर्वेद औषधालय, १३ आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र, ४४९ बर्थिङ सेन्टर, ८,९१८ महिला स्वास्थ्य स्वमसेविका, २,९६५ खोप क्लिनिक, १,९४० गाउँघर क्लिनिकहरु रहेका छन्।

८.१० लुम्बिनी प्रदेशमा पूर्ण खोप प्राप्त गर्ने बाबालिका ८७ प्रतिशत, प्रोटोकल अनुसार चार पटक गर्भ जाँच गराउने महिला ८९ प्रतिशत, दक्ष र विशेष दक्ष प्रसुतिकर्मीबाट प्रसूति सेवा प्राप्त गर्ने ९२ प्रतिशत महिलाहरु रहेका छन् भने लुम्बिनी प्रदेशको परिवार नियोजन साधन प्रयोगकर्ता दर (सिपिआर एडजस्टेड) ३७ प्रतिशत रहेका छन्।

तालिका ८ (च) लुम्बिनी प्रदेशमा स्वास्थ्यको अवस्था

सूचक	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	*२०८०/८१
पूर्ण खोप प्राप्त गर्ने बालबालिकाको प्रतिशत	७१	८३	९७	८७	८४
कम तौल भएका २ वर्ष मूनिका बालबालिकाको प्रतिशत	२.९	२.८	३.५	३.५	३.६
५ वर्षमूनिको मृत्यु सङ्ख्या	३९३	५१२	५७३	५८०	३५२
मातृ मृत्यु सङ्ख्या	७१	७२	७४	८२	५०
परिवार नियोजन साधन प्रयोगदर(प्रतिशत)	३०	३१	३१	२५**	२३**
४ पटक गर्भ जाँच गराउने प्रतिशत	६०.५	६०.७	७९.५	८९	७१
संस्थागत प्रसुति प्रतिशत	८१.४	७९.७	९४	९६	८०
दक्ष प्रसूतिकर्मीबाट प्रसूति भएको प्रतिशत	७८.५	७७	८९.६	९२	७५
क्षयरोगका बिरामी सङ्ख्या	५७५९	५८७२	८०८५	७७०५	६५५२
कुष्ठरोगका बिरामी सङ्ख्या	४७९	५६१	५८४	५६५	४६२

एच.आई.आइ भी संक्रमित सङ्ख्या	४८९	४७३	६५९	६२२	३३९
औलो विरामीको संख्या	१४१	८४	१५५	१८१	२४४
डेंगु विरामी संख्या	५९	८६	२३९८	१६७१	१२७
अस्पतालमा आकस्मिक सेवा लिएको जनसङ्ख्या	३४९१११	३२६८४४	३७१८६४	४१४९८८	३५६५३६
अस्पतालमा अन्तरंग सेवा लिएका जनसङ्ख्या	१३८५४९	१४०४०८	१८१४५२	२५५०९५	१९१३३०

स्रोतः- स्वास्थ्य मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१

८.११ चालु आर्थिक वर्षको बैशाख मसान्त सम्ममा लुम्बिनी प्रदेशमा ६,५५२ क्षयरोगका विरामी, ४६२ कुष्ठरोगका विरामी, ३३९ एचआइभी संक्रमित, २४४ औंलोका विरामी र १२७ डेंगुका विरामीहरु HMIS/DHIS2 मा प्रतिवेदन भएका छन्।

८.१२ स्वास्थ्य सेवा विभागको Trend of Health Service Coverage Fact Sheet FY 2077/78 to 2079/80 अनुसार आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेशका १३.५ प्रतिशत जनसङ्ख्या र २१.८ प्रतिशत परिवार स्वास्थ्य बीमामा संलग्न रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी प्रदेशमा स्वास्थ्य बीमाको नविकरण ७९.३ प्रतिशत र स्वास्थ्य बीमाको उपयोग दर ३२.५ प्रतिशत रहेको छ।

८.१३ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार नेपालको मातृ मृत्युदर प्रतिलाख जिवित जन्ममा १५१ रहेकोछ। प्रदेशगत रूपमा सबैभन्दा बढी मातृ मृत्युदर लुम्बिनी प्रदेशमा २०७ र सबैभन्दा कम बागमती प्रदेशमा ९८ रहेको छ।

चार्ट ८(ख) : प्रदेश अनुसार मातृमृत्युदर

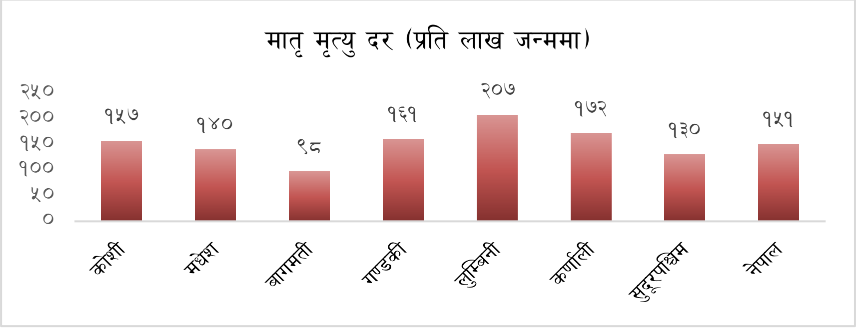

स्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

८.१४	पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको पोषण स्थिति थाहा पाउने प्रमुख सूचक पुड्कोपन (कुपोषण) दिगो विकास लक्ष्य, २०२२ अनुसार २९ प्रतिशत रहेकोमा दिगो विकास लक्ष्य, २०३० सम्म १५ प्रतिशतमा झार्ने लक्ष्य लिइएको छ। नेपाल डेमोग्राफी एण्ड हेल्थ सर्भे, २०२२ को तथ्याङ्क अनुसार नेपाल २५ प्रतिशतको स्थितिमा रहे तापनि कर्णाली प्रदेशमा अझै पनि सोको स्थिति ३६ प्रतिशत रहेको छ।

चार्ट ८(ग) : प्रदेश अनुसार कुपोषणको अवस्था

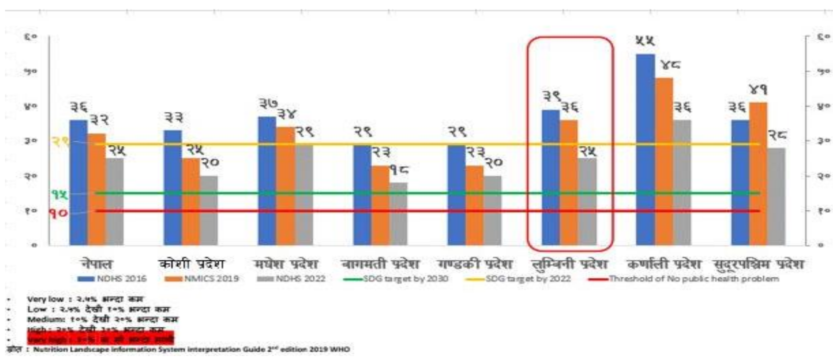

खानेपानी तथा सरसफाइ

८.१५	प्रदेश स्थापना भएपश्चात् गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र अन्त्यसम्म ३८६ खानेपानी आयोजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न भई कुल १ लाख ३३ हजार ५ सय ७९ घरधुरीका ६ लाख ९५ हजार जनसङ्ख्या लाभान्वित भएका छन्। चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्ममा ३७८ डिपबोरिङ, १,२२० इन्टेक निर्माण र १८९ लिफ्ट खानेपानीको सम्पवेल निर्माण सम्पन्न भएको छ।

तालिका ८ (छ) खानेपानी सम्बन्धी उपलब्धीहरु

विवरण	इकाई	२०७८ असार मसान्त सम्म	२०७९ असार मसान्त सम्म	२०८० असार मसान्त सम्म	२०८० चैत्र मसान्त
पाइप उपलव्धी	कि.मी.	४०९५	११६५६	१२८०७	१३१३५
इन्टेक निर्माण	वटा	३८१	९४७	११८६	१२२०
डिप बोरिङ्ग निर्माण	वटा	९६	२८४	३६५	३७८
लिफ्ट खा. पा. को सम्पवेल निर्माण	वटा	५०	१४७	१८६	१८९

पाइप लाइन जडान (ट्रान्समिसन)	कि.मी.	६८७	१७१७	२१७३	२२७९
पाइप लाइन जडान (डिष्ट्रिव्यूसन)	कि.मी.	१९८०	४८७२	६४१९	६५३२
फेरोसिमेन्ट टङ्कि निर्माण	वटा	२९२	८७४	१०५२	१०८१
आर.सि.सी. पानी टङ्की	वटा	५६८	१२३१	१४३८	१४७२
धारा निर्माण (सार्वजनिक)	वटा	१५	७१	७१	७१
धारा निर्माण (निजि)	वटा	३९७८५	८४१५६	१२९२३०	१३२२१०
आयोजना सम्पन्न	वटा	९८	२३४	३६७	३८६
लाभान्वित घरधुरी	वटा	३९७८५	८४८२१	१३०५९९	१३३५७९
लाभान्वित जनसङ्ख्या	जना	२२५०८२	४५५८८४	६८१९५१	६९५१६०

स्रोतः शहरी विकास तथा खानेपानी मन्त्रालय, २०८०

सामाजिक संरक्षण

८.१६ प्रदेश सरकारले सामाजिक सुरक्षा र संरक्षणतर्फ गरिब तथा असहायको उपचारका लागि मृगौला, मुटु र क्यान्सर जस्ता प्राणघातक र असाध्य रोगको उपचारार्थ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा २,६५० जना विरामीको लागि ९ करोड ५६ लाख भुक्तानी गरेको थियो र चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ कार्तिक मसान्त सम्म १,८४१ जना विरामीलाई रू. ४ करोड २३ लाख भुक्तानी भएको थियो भने त्यसपछि २०८१ बैशाख मसान्तसम्म ८ करोड बराबरको दायित्व समेत सिर्जना भएको छ।

तालिका ८ (ज) गरिब तथा असहायको उपचार

सामाजिक सुरक्षा र संरक्षण	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
विरामी संख्या	९१२	२६५०	१८४१
भुक्तानी भएको रकम (रु.लाखमा)	१२४	९५६	४२३

स्रोतः-स्वास्थ्य मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१ * *कार्तिक मसान्त सम्म*

८.१७ प्रदेश सरकारले गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ९५६ जना विरामीलाई दम तथा ब्रोन्काइटिस रोगको उपचार प्रदान गरेबापत रु १ करोड भुक्तानी गरेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा रु १० लाखको भुक्तानी भैसकेको स्वास्थ्य मन्त्रालयको प्रतिवेदन रहेको छ।

८.१८ गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० बाट शुरु भएको निःशुल्क रक्तसञ्चार सेवामा चालु आर्थिक वर्षमा प्रदेश सरकारले १ करोड ७५ लाख भुक्तानी गरीसकेको छ।

८.१९ बाँके, बर्दिया, दाङ, कपिलवस्तु ,रुपन्देही र नवलपरासी पश्चिमका स्वास्थ्य कार्यालयहरु मार्फत थारु समुदायमा सिकलसेल तथा थालेसिमिया परीक्षण तथा जनचेतना अभियान सञ्चालन भइरहेको छ। तराईका ६ जिल्लाका ८ वटा सरकारी अस्पतालबाट सिकलसेल र थालेसेमिया रोगको निदान र उपचारका लागि सिकलसेल परामर्श केन्द्र स्थापना गरिएको छ।

८.२० चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वैशाख मसान्तसम्म ८० वर्ष भन्दा माथिका करिव २८ हजार ज्येष्ठ नागरिकलाई घरमै पुगेर स्वास्थ्यकर्मीमार्फत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिएको छ।

प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद्

८.२१ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा विभिन्न प्राकृतिक तथा अन्य प्रकोपका (सवारी दुर्घटना बाहेक) कुल १,७३४ बटा घटेका घटनाहरुमा ३३२ जनाको मृत्यु र ८१२ जना घाइते भएका छन्। जिल्लागत रुपमा विश्लेषण गर्दा लुम्बिनी प्रदेशमा सबैभन्दा बढी दाङ जिल्लामा ३३६ घटनाहरुमा ५४ जनाको मृत्यु तथा २५२ जना घाइते र २ जना बेपत्ता भएका छन्।

तालिका ८ (झ) : प्राकृतिक तथा अन्य प्रकोपका घटनाहरु

सि.नं.	जिल्ला	घटना संख्या	मृत्यु संख्या	घाईते संख्या	बेपत्ता संख्या
१	नवलपरासी (प.)	७५	२०	२६	०
२	रूपन्देही	१६१	५२	५७	०
३	कपिलवस्तु	१२६	३०	३६	०
४	पाल्पा	१३१	१६	६४	०
५	गुल्मी	८४	१०	४९	०
६	अर्घाखाँची	७०	८	३२	०
७	दाङ	३६६	५४	२५२	२
८	प्युठान	१६९	२१	३६	०
९	रोल्पा	१६६	२५	६६	१

१०	रूकुम पूर्व	८३	७	५०	०
११	बाँके	१४०	३५	४४	१
१२	बर्दिया	१७१	४६	१००	४
१३	जम्मा	१७३४	३३२	८१२	८

स्रोतः- प्रदेश आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१

८.२२ मिति २०८० साल साउन १ गतेदेखी मिति २०८० साल चैत मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा ३,२१९ सडक दुर्घटनाबाट ३१८ जनाको मृत्यु र ५,५२६ जना घाइते भएका छन्। जसमा सबैभन्दा बढी घटना दाङ जिल्लामा घटेको देखिन्छ। तथ्याङ्क अनुसार दाङ जिल्लामा चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्ममा ७७६ वटा सडक दर्घटना हुँदा ६९ जनाको मृत्यु र १,४४५ जना घाइते भएको देखिन्छ।

तालिका ८ (ञ) : सडक दुर्घटना सम्बन्धी जिल्लागत विवरण

सि.नं.	जिल्ला	घटना संख्या	मृत्यु संख्या	घाइते संख्या	बेपत्ता संख्या
१	नवलपरासी (प.)	२४७	१७	४४३	०
२	रूपन्देही	४३८	५८	६९४	०
३	कपिलवस्तु	४९९	४२	८४६	०
४	पाल्पा	५४	२७	१६८	०
५	गुल्मी	२७	४	३२	०
६	अर्घाखाँची	६५	६	१०४	०
७	दाङ	७७६	६९	१४४५	०
८	प्युठान	९२	६	१६३	०
९	रोल्पा	५७	७	१०४	०
१०	रूकुम पूर्व	२३	०	३८	०
११	बाँके	४२०	४४	६९९	०
१२	बर्दिया	४९०	१६	११४	०
१३	जम्मा	३२१९	३१८	५५२६	०

स्रोतः- प्रदेश आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१

९. सार्वजनिक सेवा र सुशासन

९.१ असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आत्मसाथ गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई सरल, सहज तथा छरितो बनाई सूचना प्रविधिको उपयोग मार्फत प्रदेश सरकारबाट प्रदान गरिने सार्वजनिक सेवाको प्रभावकारिता, पारदर्शिता र गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न लुम्बिनी प्रदेश सुशासन ऐन, २०७६, प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०७४ लगायतका ऐन र नियमावली तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा रहेका छन्।

९.२ प्रदेश सुशासन केन्द्रमार्फत प्रदेश र स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीका लागि क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुका साथै प्रदेश र स्थानीय तहमा सुशासन प्रवर्द्धनका लागि अध्ययन, अनुसन्धान र परामर्श सम्बन्धी कार्य हुँदै आएको छ।

सार्वजनिक सेवा

९.३ प्रदेशमा मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसहित १२ मन्त्रालय, प्रदेश सभा सचिवालय, प्रदेश लोक सेवा आयोग, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय लगायतका संस्था रहेका छ। जसले प्रदेश सरकारबाट हुने सेवा प्रवाहको गति र गुणस्तरमा प्रत्यक्ष असर गरेको छ। स्थानीय सेवा ऐन तर्जुमाको क्रममा रहेको छ।

९.४ लुम्बिनी प्रदेशको प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० र प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८० स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आएका छन्। उक्त ऐन र नियमावली कार्यान्वनमा आएसँगै लुम्बिनी प्रदेशमा कार्यरत प्रदेश निजामती सेवा अन्तर्गतका विभिन्न सेवा तथा समूहका कर्मचारीहरुको नियमानुसार तहवृद्धि गरिएको छ।

९.५ प्रदेशमा कार्यरत विभिन्न सेवाका कर्मचारीहरूको सरुवा एवम् कामकाजमा खटाउने कार्य यसअघि प्रदेशको कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ अनुसार गरिदैं आएको थियो भने प्रदेश निजामती सेवा ऐन र नियमावली कार्यान्वयनमा आए पश्चात् ती कार्यहरू प्रदेश निजामती सेवा ऐन र नियमावली बमोजिम हुँदै आइरहेका छन्।

९.६ वित्तीय जोखिम मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७८ स्वीकृत भई सार्वजनिक वित्त र सेवा प्रवाहको आवधिक रूपमा मूल्याङ्कन गर्ने प्रणालीको विकास भएको छ। वित्तीय

सुशासनका लागि बेरुजुको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने, फछ्र्यौट र सम्परीक्षण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने प्रयास गरिएको छ।

सुशासन

९.७ प्रदेश लोकसेवा आयोग लुम्बिनी प्रदेशबाट आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा स्वास्थ्य र ईञ्जिनियरिङ्ग सेवा तर्फका सातौं/आठौं तहका खुला तर्फ ५३ र समावेशी तर्फ ४३ गरी जम्मा ९६ पदहरुको लागि दरखास्त माग गरिएको थियो।

तालिका ९ (क) : खुला तथा समावेशी तर्फ पदपूर्तिका लागि विज्ञापन भएका पद सङ्ख्या

आ.व.	तह	खुला	समावेशी	जम्मा
२०७७/७८	सातौं/आठौं	५३	४३	९६
२०७८/७९	चौथो/पाँचौं र तहविहीन(वन)	६८	५६	१२४
२०७९/८०	चौथो/पाँचौं	७२८	४२०	११४८**
२०८०/८१*	चौथो/पाँचौं	३८४	११३	४९७

*स्रो तः- प्रदेश लोक सेवा आयोग लुम्बिनी प्रदेश   * चैत्र सम्म   ** थप भएको पद सहित*

९.८ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ र २०७९/८० मा प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा तर्फका खुला र समावेशी सहित क्रमशः १२४ र ११४८ पदका लागि दरखास्त माग गरिएको थियो भने चालु आर्थिक वर्ष२०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म ३८४ खुला र ११३ समावेशी सहित कुल ४९७ पदका लागि प्रदेश लोकसेवा आयोगबाट दरखास्त माग गरिएको छ।

तालिका ९ (ख) : लिङ्गको आधारमा दरखास्तको विवरण

आर्थिक वर्ष	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा
२०७७/७८	२००८	८०२५	0	१००३३
२०७८/७९*	९८३१	५०७३९	१	६०५७१
२०७८/७९**	३३४६	४२२३	०	७५६९
२०७९/८०	८६०४४	९४१३२		१८०१७६

*स्रोतः- प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१   * तहविहिन   **प्रशासन सेवा तर्फ*

९.९ आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा माग भएको स्वास्थ्य सेवाको पदका लागि महिलाहरुको आवेदन २० प्रतिशत रहेको थियो। त्यसैगरी २०७८/७९ को वन सेवाको तहविहिन र प्रशासन सेवाका लागि महिलाहरुको आवेदन क्रमशः २० र ४४ प्रतिशत रहेको

थियो। आ.व.२०७९/८० मा कुल १,८०,१७६ आवेदनहरुमध्ये महिला उम्मेदवारहरुको दरखास्त ४७.७ प्रतिशत रहेको थियो।

९.१० आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारसँग सम्वन्धित १४.६१ प्रतिशत अर्थात ३९७ उजुरीहरु अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगमा दर्ता भएका थिए। प्रदेश सरकार मातहात सार्वजनिक निकायहरु विरुद्धका उजुरीहरुलाई विश्लेषण गर्दा सुदूरपश्चिममा सबैभन्दा बढी १७.२५ प्रतिशत र गण्डकी प्रदेशमा सबैभन्दा कम १०.०५ प्रतिशत उजुरी दर्ता भएको देखिन्छ।

तालिका ९ (ग) : प्रदेश सरकारका प्रदेशगत उजुरी

प्रदेश	आ.व.२०७८/७९ बाट जिम्मेवारी सरेको	आ.व. २०७९/८० मा दर्ता भएको उजुरी	जम्मा उजुरी संख्या	प्रतिशत
कोशी	१४९	२०८	३५७	१०.८
मधेस	१५६	३६७	५२३	१५.९
बागमती	७२	४७७	५४९	१६.७
गण्डकी	८४	२४७	३३१	१०.१
लुम्बिनी	८४	३९७	४८१	१४.६
कर्णाली	१३५	३४९	४८४	१४.७
सुदूरपश्चिम	२४५	३२३	५६८	१७.२
नेपाल	९२५	२३६८	३२९३	१००

स्रोतः अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग, २०८०

९.११ स्थानीय तह मातहतका सार्वजनिक निकायहरु विरुद्धका उजुरीहरुलाई प्रदेशगत आधारमा विश्लेषण गर्दा मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी २८.४४ प्रतिशत र सबैभन्दा कम गण्डकी प्रदेशमा ८.३ प्रतिशत उजुरीहरु अख्तियारमा परेको देखिन्छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेशका स्थानीय तहसँग सम्बन्धित १,५८६ उजुरी अर्थात १४.०६ प्रतिशत उजुरी अख्तियारमा दर्ता भएको देखिन्छ।

तालिका ९ (घ) : प्रदेशगत स्थानीय तहका उजुरी

प्रदेश	आ.व.२०७८/७९ बाट जिम्मेवारी सरेको	आ.व. २०७९/८० मा दर्ता भएको उजुरी	जम्मा उजुरी संख्या	प्रतिशत
कोशी	४७७	११५३	१६३०	१२.४
मधेस	१०१६	२७२२	३७३८	२८.४
बागमती	३३५	१४४२	१७७७	१३.५

गण्डकी	२५२	८३८	१०९०	८.३
लुम्बिनी	२६२	१५८६	१८४८	१४.१
कर्णाली	२९३	१२९४	१५८७	१२.१
सुदूरपश्चिम	३९३	१०७९	१४७२	११.२
नेपाल	३०२८	१०११४	१३१४२	१००.०

स्रोतः अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग, २०८०

९.१२ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा तीनै तहका सम्पूर्ण सरकारी/सार्वजनिक निकाय विरुद्ध परेका उजुरी मध्ये लुम्बिनी प्रदेशसँग सम्बन्धित उजुरी सङ्ख्याको अंश १४.०१ प्रतिशत थियो आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा त्यस्ता उजुरीको सङ्ख्या घटेर १२.७५ प्रतिशत कायम भएको देखिन्छ। पछिल्लो तीन आर्थिक वर्षको प्रदेशगत उजुरीको अवस्था हेर्दा मधेश प्रदेश, बागमती प्रदेश र लुम्बिनी प्रदेशका विभिन्न सरकारी/सार्वजनिक निकाय विरूद्ध बढी तथा गण्डकी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशका यस्ता निकाय विरूद्ध कम उजुरी परेका छन्।

तालिका ९ (ङ) : प्रदेशगत उजुरीको अंश (तीनै तहका)

प्रदेश	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
कोशी	१२.५४	११.६१	११.०२
मधेस	२४.५६	२४.२५	२२.८१
बागमती	२२.५९	२४.१३	२६.६४
गण्डकी	७.१६	७.६२	७.९
लुम्बिनी	१३.७२	१४.०१	१२.७५
कर्णाली	७.९८	८.१८	९.४५
सुदूरपश्चिम	११.४५	१०.२	९.४४
नेपाल	१००	१००	१००

स्रोतः अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग, २०८०

९.१३ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका सङ्घीय निकाय, प्रदेश अन्तर्गतका निकाय र स्थानीय तह विरूद्ध परेका उजुरीको अनुपात क्रमशः ३६.८ प्रतिशत, १२.३ प्रतिशत र ५०.९ प्रतिशत थियो भने आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेश र स्थानीय तहको उक्त अनुपात बढेर १४.८ प्रतिशत र ५६.७ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ भने सङ्घीय निकाय विरुद्ध परेको उजुरीको अनपात ३६.८ प्रतिशतबाट घटेर २८.५ प्रतिशतमा झरेको देखिन्छ। त्यस्तै विगत तीन आर्थिक वर्षको उजुरीको अनुपात हेर्दा बागमती प्रदेशमा रहेका सङ्घीय निकाय विरूद्ध सबैभन्दा

बढी उजुरी परेका छन् भने मधेस प्रदेशका स्थानीय तह विरूद्ध सबैभन्दा बढी उजुरी परेको देखिन्छ।

तालिका ९ (च): तीन तहका निकायहरु विरुद्ध परेका उजुरी प्रतिशत

प्रदेश	२०७७/७८			२०७८/७९			२०७९/८०		
	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
कोशी	२९.१	१४.४	५६.५	३४.९	११.६	५३.५	२९.५	१२.७	५७.९
मधेस	३८.६	५.१	५६.३	३१.६	७.६	६०.८	२६.९	९	६४.१
बागमती	६९.६	५.३	२५.२	७१.२	५.३	२३.५	६५.८	८.१	२६.१
गण्डकी	३५.९	१२.९	५१.२	३४.४	१३.२	५२.३	२९.६	१६.४	५४
लुम्बिनी	३२.१	१६.९	५१	३६.८	१२.३	५०.९	२८.५	१४.८	५६.७
कर्णाली	२६	२१.५	५२.४	२७	२१.८	५१.२	१४.२	२०	६५.७
सुदूरपश्चिम	१५.९	२९.२	५४.९	२०.५	२९.३	५०.२	१५.५	२३.५	६१
नेपाल	३९.७	१२.६	४७.७	४१	१२	४७.१	३५.७	१२.९	५१.४

स्रोतः अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग, २०८०

९.१४ प्रदेश सरकारका विभन्न कार्यालय/निकायहरुलाई विपक्षी बनाई सर्वोच्च अदालत, उच्च अदालत लगायत विभिन्न अदालतहरुमा दायर गरिएको मुद्दाहरुको प्रतिरक्षा मुख्यन्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट गरिदैं आएको छ र त्यस्ता मुद्दाहरुको सङ्ख्या आर्थिक वर्ष २०७७/७८ बाहेक प्रत्येक आर्थिक वर्षमा बढ्दै गएको अवस्था छ। यसरी गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा दायर भएका कुल १४४ मुद्दाको प्रतिरक्षा मुख्यन्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट गरिएकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म १४० वटा मुद्दाहरुको प्रतिरक्षा उक्त निकायबाट गरिएको देखिन्छ।

तालिका ९ (छ) : प्रतिरक्षा गरिएका मुद्दा विवरण

अदालतको नाम	२०७५/७६-२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
सर्वोच्च अदालत	२३	१७	३१	८४	९०
उच्च अदालत तुल्सीपुर बुटवल इजलास	२६	१४	२३	३४	१६
उच्च अदालत तुल्सीपुर	५	५	६	१६	१५
उच्च अदालत पाटन ललितपुर	०	१	०	६	४

उच्च अदालत तुल्सीपुर नेपालगंज इजलास	६	१	३	२	१०
प्रशासकीय अदालत	१	१	०	२	४
रुपन्देही जिल्ला अदालत	०	०	०	०	१
जिल्ला अदालत घोराही	०	१	०	०	०
जिल्ला अदालत कपिलवस्तु	०	१	०	०	०
जम्मा	६१	४१	६३	१४४	१४०

स्रोतः- मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८१ **चैत्र सम्म*

९.१५ महालेखापरीक्षकको प्रतिवेदनमा औंल्याइए अनुसार आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेशको बेरुजु रकम रू.१ अर्ब ४ करोड १७ लाख थप भई महालेखापरीक्षकको ६१ औं वार्षिक प्रतिवेदनसम्म यस प्रदेशको जम्मा बेरुजु रकम रू. ३ अर्ब ५६ करोड कायम भएको देखिन्छ। प्रदेशगत बेरुजु रकम विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी मधेश प्रदेशमा ७ अर्ब ४६ करोड, त्यसपछी कोशी प्रदेशमा रू. ५ अर्ब ३३ करोड र बागमती प्रदेशमा ४ अर्ब ८ करोड रहेको छ भने सबैभन्दा कम सुदूरपश्चिम प्रदेशमा रू. २ अर्ब १३ करोड र त्यसपछी गण्डकी प्रदेशमा रू. २ अर्ब ४५ करोड बेरुजु रकम कायम हुन आएको देखिन्छ।

तालिका ९ (ज) : प्रदेशगत बेरुजु (सरकारी कार्यालयतर्फ रू.हजारमा)

देश	सम्परीक्षण पछी गत वर्ष सम्मको बाँकी	यो वर्षको थप (२०७९/८०)	६१ औं प्रतिवेदन सम्मको बाँकी बेरुजु
कोशी प्रदेश	४१०६९११	१२२९०८२	५३३५९९३
मधेश प्रदेश	५८७४८८१	१५९१६१७	७४६६४९८
बागमती प्रदेश	३२१२६०७	८६९०३७	४०८१६४४
गण्डकी प्रदेश	१७१५६३१	७३७५१३	२४५३१४४
लुम्बिनी प्रदेश	२५१८३६५	१०४१७३३	३५६००९८
कर्णाली प्रदेश	२५५४२०२	८७८७४९	३४३२९५१
सुदूरपश्चिम प्रदेश	१८६१४२४	२७६६५१	२१३८०७५
प्रदेश जम्मा	२१८४४०२१	६६२४३८२	२८४६८४०३

स्रोतः- महालेखापरीक्षकको ६१ औं वार्षिक प्रतिवेदन २०८१

९.१६ महालेखापरीक्षकको प्रतिवेदनमा औंल्याइए अनुसार आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत रहेका स्थानीय तहहरुको कायम बेरुजु रकम रू. ४ अर्ब ४८ करोड थियो भने महालेखापरीक्षकको ६१ औं वार्षिक प्रतिवेदनसम्म आइपुग्दा यस प्रदेश अन्तर्गत रहेका स्थानीय तहको बाँकी बेरुजु रकम रू.२४ अर्ब १८ करोड कायम भएको देखिन्छ। प्रदेशगत स्थानीय तहहरूको बेरूजु रकम विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी बेरूजु मधेश प्रदेशका स्थानीय तहमा रू.६५ अर्ब ४८ करोड, त्यसपछी बागमती प्रदेशका स्थानीय तहको २९ अर्ब ३८ करोड बेरूजु कायम भएको देखिन्छ भने सबैभन्दा कम बेरूजु गण्डकी प्रदेशका स्थानीय तहको रू.१२ अर्ब ३५ करोड कायम भएको देखिन्छ।

तालिका ९ (झ) : स्थानीय तहको बेरुजु (सरकारी कार्यालयतर्फ रू.हजारमा)

अन्तर्गतका स्थानीय तह	स्थानीय तहको संख्या	सम्परीक्षण पछी गत वर्ष सम्मको बाँकी	यो वर्षको थप (२०७९/८०)	६१ औं प्रतिवेदन सम्मको बाँकी बेरुजु
कोशी प्रदेश	१३७	२१५५७४५९	५०७९८३७	२६६३७२९६
मधेश प्रदेश	१३६	५६५५०७५०	९२९५४२४	६५८४६१७४
बागमती प्रदेश	११९	२५४५५९७३	३९२५६४०	२९३८१६१३
गण्डकी प्रदेश	८५	९९३३६२६	२४२१२३५	१२३५४८६१
लुम्बिनी प्रदेश	१०९	१९६९६३८५	४४८९२९९	२४१८५६८४
कर्णाली प्रदेश	७९	१५३५४८८९	३४५५०१३	१८८०९९०२
सुदूरपश्चिम प्रदेश	८८	१३८९४०५९	२३४८७३२	१६२४२७९१
स्थानीय तह जम्मा	७५३	१६२४४३१४१	३१०१५१८०	१९३४५८३२१

स्रोतः- महालेखापरीक्षकको ६१ औं वार्षिक प्रतिवेदन २०८१

९.१७ नेपाल सरकारबाट प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिसमा उपलब्ध गराइने वित्तीय समानीकरण अनुदान अन्तर्गत कार्यसम्पादन मुल्याङ्कन वापत प्रदान गरिने अनुदानका लागि आयोगले ११ वटा विभिन्न सूचकका आधारमा मुल्याङ्कन गरी प्रदान गरेको अङ्कलाई प्रदेशगत रुपमा विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लुम्बिनी प्रदेशले कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन वापत प्राप्त गरेको अङ्क सबैभन्दा कम २७ छ भने कोशी प्रदेशको सबैभन्दा बढी अङ्क ४०.९ रहेको छ। आयोगको मूल्याङ्कन अनुसार लुम्बिनी प्रदेशले पछिल्लो तीन वर्षको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन वापत प्राप्त गरेको अङ्क घट्दै गएको देखिन्छ।

तालिका ९ (ञ): कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन वापत प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको अङ्क

प्रदेश	आर्थिक बर्ष २०७७/७८	आर्थिक बर्ष २०७८/७९	आर्थिक बर्ष २०७९/८०
कोशी प्रदेश	५०.०	४९.२६	४०.९
मधेश प्रदेश	४५.०	२०.५५	३७.३
बागमती प्रदेश	६२.९	३६.१३	३७.३
गण्डकी प्रदेश	६१.४	४३.५२	३३.१
लुम्बिनी प्रदेश	५८.३	३४.४५	२७.०
कर्णाली प्रदेश	५५.०	३०.९३	३१.०
सुदुरपश्चिम प्रदेश	५३.२	२६.०८	३१.१

स्रोतः- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग

१०. आवधिक योजना तथा अन्तरसम्बन्धित विषयवस्तु

प्रथम आवधिक योजना

१०.१ प्रदेश योजना आयोग (गठन तथा कार्यसञ्चालन) आदेश, २०७४ बमोजिम लुम्बिनी प्रदेश योजना आयोग गठन भई प्रदेशको दूरगामी सोच सहित विकासको अवधारणा तयार गर्ने, योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य निर्धारण गर्ने, दीर्घकालिन र अल्पकालिन नीति, रणनीति तथा योजना तर्जुमा गर्ने कार्य हुँदै आएको छ।

१०.२ लुम्बिनी प्रदेशले "समृद्ध प्रदेशः खुशी जनता" को सोच सहित आर्थिक वर्ष २०७६/७७ देखि २०८०/८१ सम्मका लागि तयार गरेको प्रथम आवधिक योजना कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। समाजवाद उन्मुख, सामाजिक न्यायमा आधारित, समावेशी, सन्तुलित एवम् दिगो विकासको माध्यमबाट उच्च आर्थिक वृद्धिदरलाई उच्च पार्दै प्रदेशबासी जनताको गुणात्मक परिवर्तन ल्याउने लक्ष्य यो योजनाले राखेको छ।

१०.३ लुम्बिनी प्रदेशको समृद्धिको खाका तयार गर्न प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारको दीर्घकालिन सोच, नेपल सरकारको पन्ध्रौं योजना तथा लुम्बिनी प्रदेशको प्रथम आवधिक योजनासँग तादम्यता हुने गरी दश वर्षका लागि दीर्घकालीन रणनीतिक योजना (२०७८/७९-२०८८/८९) कार्यान्वयनमा ल्याएको छ।

तालिका १० (क): प्रथम आवधिक योजनाको समीक्षा

सूचक	आधारवर्ष २०७५/७६	लक्ष्य २०८०/८१	२०७९/८० सम्म
कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदर (औसत %)	७.४	९.५	२.२३
निरपेक्ष गरिबीको दर	१८.२	१०	
बहुआयामिक गरिबीको दर (प्रतिशत)	२९.९	१५	१८.२
प्रति व्यक्ति आय (अमेरिकी डलर)	८०३	१६००	११२६
जन्मदाको औसत अपेक्षित आयु (वर्ष)	६९.३	७२	
बेरोजगारीको दर (प्रतिशत)	११.२	६	८.१
साक्षरता दर १५ वर्षमाथि (प्रतिशत)	५८	८५	७८.८
बाल मृत्यु दर (प्रति हजार)	४५	२५	
माध्यमिक तह (९-१२) मा कुल भर्नादर (%)	७४.७	९३	७९.१
खानेपानी सुविधा पुगेका घरपरिवार (प्रतिशत)	८९.८३	१००	९०.२
विद्युत सेवा पुगेको जनसङ्ख्या (प्रतिशत)	८१.०३	१००	९८.३२

सिंचित क्षेत्र (प्रतिशत)	५१	७०	५१.१३
सडकको लम्बाई (कि.मी)	११२३३	१२५००	१५०७६
पक्की सडकको अंश (प्रतिशत)	१७	२८	२१.१
पक्की सडकको अंश (कि.मि.)	१९३८	३५००	२४५०
इन्टरनेट पहुँच पुगेका घरपरिवार (प्रतिशत)	४९.४	८५	७५.५

स्रोत: लुम्बिनी प्रदेश योजना आयोग, प्रथम आवधिक योजनाको समीक्षा प्रतिवेदन, २०८०

१०.४ लुम्विनी प्रदेश पहिलो आवधिक योजना (२०७६/७७ देखि २०८०/८१) लाई आर्थिक वर्ष २०७९/८० सम्मको चार आर्थिक बर्षको समीक्षा गर्दा योजनाको प्रगति अपेक्षाकृत हुन नसकेको कुरा देखाउँछ। आवधिक लक्ष्य बमोजिमको उपलब्धि हासिल हुन नसक्नुमा योजना कार्यान्वयनको थालनी मै विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोभिड-१९ महामारीले आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा पुऱ्याएको प्रत्यक्ष नकारात्मक असर मुख्य कारणका रुपमा रहेको छ ।

१०.५ प्रथम आवधिक योजनाले प्रदेशको आर्थिक वृद्धि दर आ.व.२०७९/८० को लक्ष्य १०.२ प्रतिशत राखेकोमा २.२३ प्रतिशत मात्र प्रगति भएको छ । जन्मदाको अपेक्षित आयुको चौथो वर्षको लक्ष्य ७०.१७ वर्ष रहेकोमा लक्ष्यभन्दा बढी ७०.९० प्रतिशत प्रगति भएको छ । सडकको लम्बाइमा लक्ष्यभन्दा बढी उपलब्धि भएको देखिन्छ । यस्तै प्रदेश प्रादेशिक विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने लक्ष्य पूरा भएको छ ।

१०.६ बहुआयामिक गरिबीको दर, प्रतिव्यक्ति आय, बेरोजगारीको दर, १५ बर्ष भन्दा माथिको साक्षरता दर, बाल मृत्यु दर, माध्यमिक तह (९-१२) मा कुल भर्ना दर, खानेपानी सुविधा पुगेका घरपरिवार, सिंचित क्षेत्र, विद्युत सेवा पुगेको जनसङ्ख्या, पक्की सडकको अंश र इन्टरनेटको पहुँच भएका घरपरिवार लगायतका ११ वटा सूचकहरुमा आधार बर्षको तुलनामा प्रगति भएता पनि निर्धारित लक्ष्य हासिल हुन भने सकेन ।

दिगो विकास लक्ष्य

१०.७ संयुक्त राष्ट्रसङ्घले विश्वव्यापी विकास एजेण्डाको रुपमा परित गरेको दिगो विकासका लक्ष्य (सन् २०१६-२०३०) लाई नेपालले राष्ट्रिय मार्गचित्र नै तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गरेको छ। दिगो विकासका लक्ष्यहरुमध्ये लक्ष्य १४ नेपालसँग सम्बन्धित नरहेको र लक्ष्य १२ सँग सम्बन्धित सूचकहरुको तथ्याङ्क प्रदेशस्तरमा प्राप्त भएको छैन।

तालिका १० (ख): दिगो विकास लक्ष्यका सूचकमा भएका उपलब्धिहरू

सूचकहरू	एकाइ	आधार वर्ष २०७५/७६	आ.व.२०७९/८० को अवस्था
निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनीको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	१८.२	२४.३५*
बहुआयामिक गरिबीको दर	प्रतिशत	२९.९	१८.२
बाह्रै महिना सिंचाइ उपलब्ध सिंचित भूमि	प्रतिशत	२४.३	३५
बालमृत्यु दर (५ वर्षमुनीका, प्रतिहजार जीवित जन्म)	संख्या	४५	३३
नवजात शिशुमृत्यु दर (प्रतिहजार जीवित जन्म)	संख्या	३०	२१
मातृमृत्यु दर (प्रतिलाख जीवित जन्म)	संख्या	२१५	२०७
४ पटक पूर्व प्रसुति सेवा लिएका महिला	प्रतिशत	७७.५	८०
प्रसुति पश्चात ३ पटक सेवा लिएका महिला	प्रतिशत	२१.७	५४
स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति गराउने महिला	प्रतिशत	७५.२	९४
DPT, HepB, Hib सुई लिएका शिशु	प्रतिशत	८७	९७
माध्यमिक तह (कक्षा ९÷१२) को कूल भर्नादर	प्रतिशत	७४.७	७९.१
माध्यमिक तह (कक्षा ९÷१२) को खूद भर्नादर	प्रतिशत	४०.५	५६.६
विद्युतमा पहुँच पुगेका जनसङ्ख्या	प्रतिशत	८१.०३	९८.३२
खाना पकाउन परम्परागत इन्धन प्रयोग गर्ने घरपरिवार	प्रतिशत	६५.५	५३.७
बेरोजगारीको दर	प्रतिशत	११.२	८.१
३० मिनेटको दूरीमा पक्की सडकमा पहुँच भएको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	५२.६	६५
पाँच वर्षमुनिका बालबालिकाहरुमा पुड्कोपन (उमेरको अनुसारको उचाई) को दर	प्रतिशत	३९	२५.१
पाँच वर्षमुनिका बालबालिकाहरुमा ख्याउटेपन (उचाई अनुसार तौल) को दर	प्रतिशत	८	१६.२
पाँच वर्षमुनिका बालबालिकामा कम तौल (उमेर अनुसारको तौल) को दर	प्रतिशत	२७	२३
पाँच वर्षमुनिका बालबालिकामा हुने अधिक तौल / मोटोपनको दर	प्रतिशत	१.८	०.३
पाँच वर्षमुनिका बालबालिकामा रहेको रक्तअल्पताको स्थिति (%)	प्रतिशत	५३	४९
प्रजनन् उमेर(१५-४९ वर्ष) का महिलाहरुमा हुने रक्त अल्पताको दर	प्रतिशत	४४	४४

स्रोतः प्रथम आवधिक योजनाको समीक्षा प्रतिवेदन, २०८० **मापनका आधार परिवर्तन भएकाले तुलना हुन सक्दैन*

१०.८ प्रदेशमा दिगो विकास लक्ष्य हासिलको अवस्था सकारात्मक प्रकृतिको देखिन्छ। दिगो विकास लक्ष्यमा भएको उपलब्धिको मापन गर्न आवश्यक पर्ने सूचना तथा तथ्याङ्कको कमीका कारणले यथार्थ अवस्था आँकलन हुन सकेको छैन ।

१०.९ दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनको आधा भन्दा बढी समय व्यतित भइसक्दा मिश्रित नतिजा हासिल भएको छ। लक्ष्य-१ अन्तर्गत गरिबी घटाउने रहेको छ। यस लक्ष्य अन्तर्गत नेपालले हासिल गरेको उपलब्धि सह्रानीय रहेको छ। बहुआयामिक गरिबीमा सुधार भएको भएको अवस्था छ। गरिबी घट्दै जानुमा रोजगारी तथा गरिबी निवारण लक्षित कार्यक्रम र विपन्न वर्गका लागि प्रोत्साहन र शिक्षा तथा सीप अभिवृद्धिका कार्यक्रम प्रमुख रहेका छन्।

१०.१० लुम्बिनी प्रदेशमा गत आर्थिक वर्षमा दिगो विकास लक्ष्य सांकेतीकरण नगरिएको ४१.११ प्रतिशत बजेट रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा २८.६६ प्रतिशत बजेट दिगो विकास लक्ष्य सांकेतीकरण नगरिएको देखिन्छ।सांकेतीकरण अनुसार सबैभन्दा बढी उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार सम्बन्धी लक्ष्यमा २१.९६ प्रतिशत, शून्य भोकमरी सम्वन्धी लक्ष्यमा ८.३९ प्रतिशत र दिगो शहर र वस्ती सम्वन्धी लक्ष्यमा ७.९४ प्रतिशत बजेट विनियोजन भएको देखिन्छ।

तालिका १० (ग) : लुम्बिनी प्रदेशको दिगो विकास लक्ष्य र बजेट विनियोजन

दिगो विकास संकेत	दिगो विकास लक्ष्य	२०७९/८०	२०८०/८१
०	सांकेतीकरण नगरिएको	४१.११	२८.६६
१	गरिबीको अन्त्य	०.५४	०.४१
२	शून्य भोकमरी	७.७२	८.३९
३	स्वस्थ जीवन	७.२९	७.८१
४	गुणस्तरीय शिक्षा	३.३६	३.७३
५	लैङ्गिक समानता	०.४	०.२३
६	दिगो सफा पानी तथा सरसफाई सेवा	३.७२	४.६७
७	आधुनिक उर्जामा पहुँच	०.२३	०.४३
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथम मर्यादित काम	०.८५	१.६२
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	२०.९३	२१.९६
१०	असमानता न्यूनीकरण	०.७५	२.४३
११	दिगो शहर र वस्तीहरु	५.८६	७.९४

१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	१.८७	१.३१
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	१.८५	३.०१
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	१.३७	१.२८
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	१.२५	५.५८
१७	दिगो विकासका लागि साझेदारी	०.८९	०.५२

स्रोतः आर्थिक मामिला मन्त्रालय तथा योजना मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८०

१०.११ लुम्बिनी प्रदेश सरकारले बजेट निर्माण गर्दा दिगो विकास लक्ष्यलाई आधार बनाउँदै आएको र आर्थिक वर्ष २०७६/७७ देखि लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट निर्माण गर्दै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ देखि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचक निर्धारण गरी जलावायु साङ्केतीकरण समेत गरिँदै आएको छ।

तालिका १० (घ) : लैङ्गिक उत्तरदायी तथा जलवायु परिवर्तन अनुसारको बजेट

आर्थिक वर्ष	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट			जलवायु परिवर्तन अनुसारको बजेट		
	प्रत्यक्ष लाभ	अप्रत्यक्ष लाभ	तटस्थ	प्रत्यक्ष लाभ	अप्रत्यक्ष लाभ	तटस्थ
२०७६/७७	१४.२८	३५.३१	५०.४१	०	०	०
२०७७/७८	२१.४६	३२.७३	४५.८१	६	२८.८८	६५.०९
२०७८/७९	३८.६	२९.९९	३१.४१	९.९२	३२.१	५७.९८
२०७९/८०	३८.१	२७.८१	३४.०९	९.५९	३३.४१	५७.०१
२०८०/८१	२७.९	२२.४७	४९.६६	१४.११	२१.०६	६४.८३

स्रोतः आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, लुम्बिनी प्रदेश, २०८०

१०.१२ चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेशको लैंङ्गिक उत्तरदायीको दृष्टिकोणमा तटस्थ बजेट ४९.६६ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा यस प्रकारको बजेट ३४.०९ प्रतिशत थियो। त्यसैगरी गत आर्थिक वर्षमा जलवायु परिवर्तनको दृष्टिकोणले तटस्थ बजेट ५७.०१ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ६४.८३ प्रतिशत बजेट जलवायु परिवर्तन अनुसार तटस्थ रहेको छ।

प्रदेश गौरवका आयोजनाहरू

१. प्रदेश राजधानी विकास आयोजना

लुम्बिनी प्रदेश सरकारको आ.व २०७९/०८० र २०८०/०८१ को नीति तथा कार्यक्रम मार्फत स्वीकृत प्राप्त प्रदेश गौरबको आयोजनाको रुपमा रहेको यस आयोजनाले

राप्ती नदी सभ्यतामा आधारित हरित सुरक्षित र आधुनिक शहर निर्माण गर्ने उद्देश्यका साथ कार्य आगाडी बढिरहेको छ। लुम्बिनी प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०७७/०६/१६ गतेको निर्णय अनुसार संविधानको धारा २८८ को उपधारा २ र धारा २९५ को उपधारा २ बमोजिम प्रदेशको स्थायी राजधानी र प्रदेशको नामाकरण सम्बन्धी प्रस्ताब निर्णयार्थ प्रदेश सभामा प्रस्तुत भई मिति २०७७ असोज २० गते सम्मानित लुम्बिनी प्रदेश सभाको दुई तिहाई बहुमतबाट दाङ जिल्ला, राप्ती गाँउपालिकाका सम्पूर्ण वडा, गढवा गाउँपालिकाको वडा नं. १,२,३ र अर्घाखाँची जिल्ला शितगंगा नगरपालिकाको वडा नं. ८ र ९ लाई समेटर बनेको राप्ती उपत्यकालाई लुम्बिनी प्रदेशको स्थायी राजधानी घोषणा भएको थियो। राजधानी घोषणा पछि लुम्बिनी प्रदेश सरकारले राप्ती उपत्यकालाई नदी सभ्यतामा आधारित सुन्दर शहरको रुपमा विकास गर्ने उद्देश्यका साथ उक्त उद्देश्य प्राप्तिका लागि **"पूर्वाधार विकास प्राधिकरण ऐन २०७७"** बमोजिम प्रदेश पूर्वाधार विकास प्राधिकरणको स्थापना गरी कार्य गरिरहेको छ। साथै प्रदेश पूर्वाधार विकास प्राधिकरणले प्रदेश राजधानी विकासको गुरुयोजना निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न गरी लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट उक्त गुरुयोजनाको स्वीकृत समेत भैसकेको छ। उक्त स्वीकृत गुरुयोजना अनुसार शहरको विकास गर्न राप्ती उपत्यका भित्र पर्ने माथि उल्लेखित १४ वटै वडामा कुल १०,००० बिघा जग्गा लाई जग्गा एकीकरणको माध्यमबाट जग्गा विकास कार्यक्रम संचालन गरी नदी सभ्यतामा आधारित शहरको विकास गर्ने लक्ष्य लिई पहिलो चरणमा १२०० बिघा जग्गामा १४ स्थानबाट जग्गा एकीकरण कार्यका लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य भैरहेको छ। साथै स्वीकृत गुरु योजना अनुसार राप्ती नदीको तटबन्ध तथा नदि करिडोर निर्माण, कर्मचारी आवास, अटोभेलेज जस्ता महत्वपुर्ण संरचना निर्माणका लागि उक्त योजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य सम्पन्न भैसकेको छ।

२. लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल

वि.सं. १९६७ साल फाल्गुन १५ गते स्थापना भएको ११४ वर्ष पुरानो हालको लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल २०२४ सालमा लुम्बिनी अञ्चल अस्पतालको रुपमा परिणत भई २०७५ माघमा प्रदेश सरकार मातहत आएर अहिले ३०० सैयाको लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पतालका रुपमा सञ्चालनमा रहेको छ। यस लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल पूर्ण सरकारी

अस्पताल हो। निर्माणाधीन लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल १२०० शैय्यामा सञ्चालन गर्न लागिएको हो। प्रदेश सरकारले नारायणी पश्चिमका जनतालाई अत्याधुनिक उपकरणबाट बहु-अनुशासनात्मक स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने लक्ष्य सहित विशिष्टकृत अस्पतालको रुपमा स्तर उन्नति गरी विशिष्ट प्रकृतिको विश्वस्तरीय सेवा सुविधा सहित प्रदेश गौरवको आयोजना निर्माण गर्न लागिएको छ।

लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताललाई ३०० शैय्याबाट विस्तार गरी १२०० शैय्यामा बहु-अनुशासनात्मक अस्पताल सञ्चालन गर्न लागिएको हो। यस उद्देश्यका लागि,पहिलो चरणमा दुई नयाँ ब्लकहरू ७०० शैय्या क्षमताको मुख्य ब्लक र १०० शैय्या क्षमताको ओन्कोलोजी ब्लक (क्यान्सर भवन) सञ्चालन गर्न प्रस्ताव गरिएको छ। ७०० शैय्याको मुख्य अस्पतालको ब्लक १० तले भवन र २ तहको बेसमेन्ट र १०० शैय्याको ओन्कोलोजी ब्लक ४ तले भवन र १ तहको बेसमेन्ट हुनेछ।

प्रस्तावित लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पतालबाट दिइने सेवाहरुमा बहिरङ्ग सेवा तर्फ जनरल मेडिसिन, नाक, कान, घाटी, हाडजोर्नी, छाती रोग, बालरोग, दन्त रोग, यौन रोग आदि रहने छन् भने अन्तरङ्ग सेवा तर्फ मेडिकल वार्ड, एनेसथेसियोलोजी, अपरेशन थियटर, सर्जरी आदि रहने छन्। त्यसैगरी निदानात्मक सेवा तर्फ प्रयोगशाला, एक्सरे, इ. जि. सि., इन्डोसकपी रहने छन्। यस बाहेक २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा र फार्मेसी सेवा उपलब्ध रहने छन्।

३. रामपुर कपुरकोट सडक

रामपुर कपुरकोट सडक यस प्रदेशको गौरवको सडक आयोजना हो। करिब ३०० कि.मी. लम्बाईको यो सडक पाल्पा, अर्घाखाँची, प्यूठान र रोल्पा समेत गरी ४ जिल्लालाई समेट्दै प्रदेशको पूर्व पश्चिम राजमार्गको रुपमा कार्यान्वयन भैरहेको छ। चारवटै जिल्लाबाट बहुबर्षिय आयोजना कार्यान्वयन सुरु भएकोमा रोल्पा जिल्ला अन्तर्गत दहवन निगालपानी खण्डको निर्माण कार्य वोलपत्र सम्बन्धी कानुनी समस्या टुंगो नलगाएको कारण निर्माण सुरु हुन सकेको छैन। बाँकी जिल्लाहरुमध्ये हालसम्म पाल्पा जिल्लामा ३.२ कि.मी. सडक खण्ड र अर्घाखाँचीमा १८ कि.मी. सडक खण्डमा कालोपत्रे सम्पन्न भएको छ भने ५.५ कि.मी. सडकको कालोपत्रे गर्ने गरी प्यूठानमा बहुवर्षीय ठेक्का

कार्यान्वयनमा छ। बाँकी सडक खण्डको बहुवर्षीय ठेक्का व्यवस्थापन गर्नेतर्फ तयारीको काम भैरहेको छ।

४. लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालय

प्रविधि र नवप्रवर्धनको प्रयोग र विकास मार्फत सूचना प्रविधि, इन्जिनियरिङ, कृषि तथा वन, पर्यटन लगायतका क्षेत्रमा उच्च शिक्षालाई अगाडि बढाउने उद्देश्यले प्रदेश व्यवस्थापिकाको ऐनबाट २०७९ असार १८ गते लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालयको स्थापना गरेको हो। यस विश्वविद्यालयमा केही संकायको पढाई शुरु भएपनि भौतिक संरचना निर्माण कार्य हालसम्म पनि शुरु भएको छैन।

अनुसूची

अनुसूची नं.	विषय	पृष्ठ
	समग्र आर्थिक अवस्था	
अनुसूची १.१	लुम्बिनी प्रदेशको वार्षिक मूल्य अभिवृद्धि (GVA)	१
अनुसूची १.२	राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको अंश (प्रतिशतमा)	२
अनुसूची १.३	औद्योगिक वर्गीकरण अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको वार्षिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको संरचना (प्रतिशतमा)	३
अनुसूची १.४	लुम्बिनी प्रदेशको वार्षिक मूल्य अभिवृद्धि (GVA)लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक वृद्धिदर	४
अनुसूची १.५	आधारभूत मूल्यमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन, क्षेत्रगत मूल्य अभिवृद्धि	५
	सार्वजनिक वित्त	
अनुसूची २.१	राजस्व स्थिति (रू. लाखमा)	६
अनुसूची २.२	प्रादेशिक साधन स्रोत तथा खर्चको स्थिति (रू. लाखमा)	७
अनुसूची २.३	वित्तीय हस्तान्तरणको विवरण (रू. लाखमा)	८
अनुसूची २.४	बजेट सन्तुलन र राजस्व सन्तुलनको स्थिति (रू. लाखमा)	९
अनुसूची २.५	बजेट विनियोजन र खर्च	१०
अनुसूची २.६	प्रादेशिक आन्तरिक राजस्वको विवरण (रू. हजारमा)	११
अनुसूची २.७	लुम्बिनी प्रदेश सरकारको शीर्षकगत खर्च विवरण (रु हजारमा)	१२
अनुसूची २.८	सङ्घीय सरकारबाट लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरण	१४
अनुसूची २.९	स्रोतगत खर्चको रकम र प्रतिशत	१५
अनुसूची २.१०	कार्यगत वर्गीकरण अनुसार बजेट विनियोजन तथा खर्च	१६
	कृषि वन तथा भूमिसुधार	
अनुसूची ५.१	कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औषत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल	१७
अनुसूची ५.२	कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत	१८
	उद्योग र पर्यटन	
अनुसूची ६.१	लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको विवरण	१९
अनुसूची ६.२	चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा उद्योग र वाणिज्य तर्फको प्रगति	२०
अनुसूची ६.३	राष्ट्रिय निकुञ्ज र संरक्षण क्षेत्रमा पर्यटकहरुको आगमन	२१
	भौतिक पूर्वाधार, सिंचाइ, उर्जा र यातायात	
अनुसूची ७.१	भैरहवा र गुल्मीबाट भएको उडान तथा यात्रु विवरण सन २०२३	२२
अनुसूची ७.२	भैरहवा र गुल्मीबाट भएको उडान तथा यात्रु विवरण सन २०२३	२३
	सार्वजनिक सेवा र सुशासन	
अनुसूची ९.१	आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ५५ वटा विज्ञापनका ११४८ (थप सहित) पदका लागि सिफारिस भएका उम्मेदवार	२४
	आवधिक योजना तथा अन्तरसम्बन्धित विषयवस्तु	
अनुसूची १०.१	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा दिगो विकास लक्ष्य संकेतका आधारमा बजेट विनियोजन	२५
अनुसूची १०.२	आर्थिक वर्ष २०७९/८० को लुम्बिनी प्रदेशका स्थानीय तहको बजेट तथा खर्च स्थिति	२६
अनुसूची १०.३	आ.व. २०७८/७९ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहहरुमा हस्तान्तरण भएको अनुदानको विवरण	२९

अनुसूची १.१ : लुम्बिनी प्रदेशको वार्षिक मूल्य अभिवृद्धि (GVA)

प्रचलित मूल्यमा (रू. करोडमा)

	उद्योगहरुको वर्गीकरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०**	२०८०/८१*
A	**क) कृषि, वन र मत्स्य**	१४४९३.५	१४८७७.१	१६५९२.५	१८०४६.७	१९८२२.६	२१३३९.३
B	खानी र उत्खनन	३५२.८	३२३.०	३२३.१	३६७.४	३७९.६	३७६.४
C	उद्योग	३१०१.५	२८१०.८	३३५४.२	३८७०.०	३९३२.५	३९४९.९
D	बिजुली, ग्याँस, वाष्प तथा वातानुकूलिन आपूर्ति सेवा	२४७.४	२९१.९	३०१.९	४१३.२	४९७.८	६४९.६
E	पानी आपूर्ति, ढल निकास, फोहोर व्यस्थापन तथा पुनःउत्पादनका क्रियाकलापहरु	३६१.९	३६९.२	३८०.३	३८७.०	३९९.६	४११.४
F	निर्माण	४१०९.९	३७३०.५	३८८८.७	४४९१.८	४८४६.४	४७७८.१
	ख) उद्योग क्षेत्र	८१७३.५	७५२५.४	८२४८.२	९५२९.५	१००५५.८	१०१६५.४
G	थोक र खुद्रा व्यापार, गाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	५५२७.४	५२०१.९	५८५५.६	६७७१.२	६७४४.०	७०१८.७
H	यातायात तथा भण्डारण	३२२०.३	२६९१.०	२९३०.६	३८३६.१	४७५६.५	५४८७.०
I	आवास तथा भोजन सेवा	८९७.६	५९८.४	६९७.४	८०९.६	१०९९.७	१४५१.५
J	सूचना तथा संचार	११६३.६	१२०८.१	१२९८.२	१३८१.५	१४५५.९	१५३८.६
K	वित्तीय तथा बीमा सेवा	२०४९.२	२५८८.८	२७६०.८	३१३७.९	३५२१.०	३५७१.९
L	घरजग्गा कारोवारको सेवा	२१८४.६	२३८५.८	२४६४.५	२६२६.७	२९०६.०	३१७७.३
M	पेशागत, वैज्ञानिक र प्राविधिक क्रियाकलापहरु	२५७.६	२७८.३	२९२.१	३२१.०	३५६.८	३९३.०
N	प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	१७४.७	१९०.५	१९९.७	२०८.४	२२६.८	२४७.१
O	सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा, अनिवार्य सामाजिक सुरक्षा	३६६९.६	४६४४.९	४८२९.५	६२६७.९	७९८१.९	८१६९.५
P	शिक्षा	४४३१.९	५०७८.७	५२२३.१	५९४८.०	६९५८.४	७५४८.४
Q	स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य र अन्य सेवाका क्रियाकलाप	८३६.१	१०१३.३	१०९६.५	१२४५.७	१५२८.४	१५८०.५
R, S, T	कला तथा मनोरञ्जन, अन्य सेवा क्रियाकलापहरु र रोजगारदाता घरपरिवार र आफ्नो उपयोगको लागि वस्तु तथा सेवा उत्पादनका क्रियाकलापहरु	२०६.०	२४५.५	२६३.५	२८८.०	३१८.८	३३३.४
	ग) सेवा क्षेत्र	२४६१८.७	२६१२५.२	२७९११.४	३२८४२.०	३७८५४.३	४०५१६.९
	आधारभूत मूल्यमा कुल गार्हस्थ उत्पादन (GDP)	४७२८५.६	४८५२७.६	५२७५२.०	६०४१८.२	६७७३२.६	७२०२१.५
	उत्पादित वस्तुमा खुद कर	६७१४.६	६६०४.०	८९२५.३	१०२३७.७	८७३३.१	९३८२.०
	प्रादेशिक कुल गार्हस्थ उत्पादन (GDP)	**५४०००.२**	**५५१३१.६**	**६१६७७.३**	**७०६५५.९**	**७६४६५.७**	**८१४०३.५**

स्रोतः- राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१

*प्रारम्भिक **संशोधित

अनुसूची १.२ : राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको अंश (प्रतिशतमा)

	उद्योगहरुको वर्गीकरण	आर्थिक वर्ष					
		२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०**	२०८०/८१*
A	कृषि, वन र मत्स्य	१७.४	१७.२	१७.३	१७.३	१७.५	१७.५
B	खानी र उत्खनन	१६.०	१५.८	१५.८	१५.८	१५.८	१५.८
C	उद्योग	१६.१	१६.२	१६.२	१६.१	१६.१	१६.१
D	बिजुली, ग्याँस, वाष्प तथा वातानुकूलिन आपूर्ति सेवा	७.३	७.२	७.२	६.४	६.५	७.१
E	पानी आपूर्ति, ढल निकास, फोहोर व्यस्थापन तथा पुनःउत्पादनका क्रियाकलापहरु	१८.३	१८.३	१८.३	१८.३	१८.३	१८.३
F	निर्माण	१७.५	१७.५	१७.५	१७.५	१७.५	१७.५
G	थोक र खुद्रा व्यापार, गाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	१०.२	१०.१	१०.१	१०.१	१०.१	१०.०
H	यातायात तथा भण्डारण	१४.९	१४.९	१४.९	१४.९	१४.९	१४.९
I	आवास तथा भोजन सेवा	१२	१२	१२	१२	१२	१२
J	सूचना तथा संचार	१५.७	१५.७	१५.७	१५.७	१५.७	१५.७
K	वित्तीय तथा बीमा सेवा	९.९	१०.७	१०.९	१०.८	१०.६	१०.४
L	घरजग्गा कारोबारको सेवा	७.४	७.४	७.४	७.४	७.४	७.६
M	पेशागत, वैज्ञानिक र प्राविधिक क्रियाकलापहरु	७.९	७.९	७.९	७.९	७.९	७.९
N	प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	६.९	६.९	६.९	६.९	६.९	६.९
O	सार्वनिक प्रशासन तथा रक्षा, अनिवार्य सामाजिक सुरक्षा	१६.८	१६.८	१६.८	१६.८	१६.९	१६.८
P	शिक्षा	१७.६	१७.६	१७.६	१७.६	१७.६	१७.६
Q	स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य र अन्य सेवाका क्रियाकलाप	१६.८	१६.८	१६.८	१६.८	१६.८	१६.८
R, S, T	कला तथा मनोरञ्जन, अन्य सेवा क्रियाकलापहरु र रोजगारदाता घरपरिवारका क्रियाकलापहरु र आफ्नो उपयोगको लागि घरपरिवारको वस्तु तथा सेवा उत्पादनका क्रियाकलापहरु	११.५	११.५	११.५	११.५	११.५	११.५
	समग्र	14.1	14.2	14.2	14.2	14.3	14.3

स्रोतः- राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१

*प्रारम्भिक **संशोधित

अनुसूची १.३ : औद्योगिक वर्गीकरण अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको वार्षिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको संरचना (प्रतिशतमा)

	उद्योगहरुको वर्गीकरण	आर्थिक वर्ष					
		२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०**	२०८०/८१*
A	कृषि, वन र मत्स्य	३०.७	३०.७	३१.५	२९.९	२९.३	२९.६
B	खानी र उत्खनन	०.७	०.७	०.६	०.६	०.६	०.५
C	उद्योग	६.६	५.८	६.४	६.४	५.८	५.५
D	बिजुली, ग्याँस, वाष्प तथा वातानुकूलिन आपूर्ति सेवा	०.५	०.६	०.६	०.७	०.७	०.९
E	पानी आपूर्ति, ढल निकास, फोहोर व्यस्थापन तथा पुनःउत्पादनका क्रियाकलापहरु	०.८	०.८	०.७	०.६	०.६	०.६
F	निर्माण	८.७	७.७	७.४	७.४	७.२	६.६
G	थोक र खुद्रा व्यापार, गाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	११.७	१०.७	११.१	११.२	१०.०	९.७
H	यातायात तथा भण्डारण	६.८	५.५	५.६	६.३	७.०	७.६
I	आवास तथा भोजन सेवा	१.९	१.२	१.३	१.३	१.६	२.०
J	सूचना तथा संचार	२.५	२.५	२.५	२.३	२.१	२.१
K	वित्तीय तथा बीमा सेवा	४.३	५.३	५.२	५.२	५.२	५.०
L	घरजग्गा कारोवारको सेवा	४.६	४.९	४.७	४.३	४.३	४.४
M	पेशागत, वैज्ञानिक र प्राविधिक क्रियाकलापहरु	०.५	०.६	०.६	०.५	०.५	०.५
N	प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	०.४	०.४	०.४	०.३	०.३	०.३
O	सार्वनिक प्रशासन तथा रक्षा, अनिवार्य सामाजिक सुरक्षा	७.८	९.६	९.२	१०.४	११.८	११.३
P	शिक्षा	९.४	१०.५	९.९	९.८	१०.३	१०.५
Q	स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य र अन्य सेवाका क्रियाकलाप	१.८	२.१	२.१	२.१	२.३	२.२
R, S, T	कला तथा मनोरञ्जन, अन्य सेवा क्रियाकलापहरु र रोजगारदाता घरपरिवारका क्रियाकलापहरु र आफ्नो उपयोगको लागि घरपरिवारको वस्तु तथा सेवा उत्पादनका क्रियाकलापहरु	०.४	०.५	०.५	०.५	०.५	०.५
	जम्मा	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**

स्रोतः- राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१

*प्रारम्भिक **संशोधित

अनुसूची १.४: लुम्बिनी प्रदेशको वार्षिक मूल्य अभिवृद्धि (GVA)लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक वृद्धिदर

	उद्योगहरुको वर्गीकरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०**	२०८०/८१*
A	कृषि, वन र मत्स्य	४.१३	२.४९	३.१५	२.७२	३.५७	३.५९
B	खानी र उत्खनन	१८.०९	-२.५१	४.७१	८.९०	०.९२	२.३३
C	उद्योग	६.७९	-९.२५	९.१७	५.८८	-२.२२	-१.२३
D	बिजुली, ग्याँस, वाष्प तथा वातानुकूलिन आपूर्ति सेवा	७.५२	१८.६२	२.४३	३७.९६	२०.५७	२८.९३
E	पानी आपूर्ति, ढल निकास, फोहोर व्यस्थापन तथा पुनःउत्पादनका क्रियाकलापहरु	१.५८	२.१३	१.२२	२.९१	३.००	३.४३
F	निर्माण	७.७८	-५.०२	६.८९	७.३१	-१.२७	-१.४३
G	थोक र खुद्रा व्यापार, गाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	१२.७३	-१२.५८	६.३४	७.१४	-३.१४	०.२१
H	यातायात तथा भण्डारण	१०.२५	-११.८०	५.१०	४.९६	०.९१	११.८५
I	आवास तथा भोजन सेवा	९.३५	-३८.६१	१३.४१	१२.३०	१६.९६	२२.३२
J	सूचना तथा संचार	७.५४	१.९२	३.५३	३.७४	३.३४	४.९३
K	वित्तीय तथा बीमा सेवा	८.९०	७.४९	६.१३	६.१८	४.८६	५.९८
L	घरजग्गा कारोवारको सेवा	२.७३	१.७०	२.०२	१.२४	२.०४	४.७९
M	पेशागत, वैज्ञानिक र प्राविधिक क्रियाकलापहरु	६.५७	१.३२	१.१५	३.११	३.३८	४.१७
N	प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	७.९१	०.९७	१.९४	१.३६	४.५३	३.९८
O	सार्वनिक प्रशासन तथा रक्षा, अनिवार्य सामाजिक सुरक्षा	५.१२	६.१६	३.३८	४.०८	६.४०	३.९०
P	शिक्षा	६.१०	३.२१	३.८०	४.५०	३.६४	२.९७
Q	स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य र अन्य सेवाका क्रियाकलाप	६.८४	५.३८	६.४७	६.८४	६.२४	५.८२
R, S, T	कला तथा मनोरञ्जन, अन्य सेवा क्रियाकलापहरु र रोजगारदाता घरपरिवारका क्रियाकलापहरु र आफ्नो उपयोगको लागि घरपरिवारको वस्तु तथा सेवा उत्पादनका क्रियाकलापहरु	६.०६	२.२७	३.१६	४.२९	४.६८	४.३२
	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक वृद्धिदर (आधारभुत मूल्यमा)	**६.६७**	**-१.८५**	**४.५७**	**४.७३**	**२.३३**	**३.६९**
	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक वृद्धिदर (उपभोक्ता मूल्यमा)	**६.८९**	**-०.८४**	**४.७२**	**५.१८**	**१.९९**	**४.०५**

स्रोतः- राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१

*प्रारम्भिक **संशोधित

अनुसूची १.५ आधारभूत मूल्यमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन, क्षेत्रगत मूल्य अभिवृद्धि

विवरण	लुम्बिनी					
	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०*	२०८०/८१*
आधारभूत मूल्यमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा) करोडमा	४७२८६	४८५२८	५२७५२	६०४१८	६७७३३	७२०२१
प्राथमिक क्षेत्र	१४८४६	१५२००	१६९१६	१८४१४	२०२०२	२१७१६
द्वितीय क्षेत्र	७८२१	७२०२	७९२५	९१६२	९६७६	९७८९
सेवा क्षेत्र	२४६१९	२६१२५	२७९११	३२८४२	३७८५४	४०५१७
आधारभूत मूल्यमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (स्थिर मूल्यमा) करोडमा	३००४९	२९४९४	३०८४२	३२३००	३३०५३	३४२७१
प्राथमिक क्षेत्र	१०८४२	१११०१	११४५४	११७८०	१२१९४	१२६२८
द्वितीय क्षेत्र	५१३७	४८५६	५२०६	५६०९	५५९४	५६३९
सेवा क्षेत्र	१४०६९	१३५३८	१४१८२	१४९१०	१५२६५	१६००३
कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक वृद्धिदर (आधारभूत मूल्यमा)						
प्राथमिक क्षेत्र	४.४	२.४	३.२	२.८	३.५	३.६
द्वितीय क्षेत्र	७.०	-५.५	७.२	७.७	-०.३	०.८
सेवा क्षेत्र	८.४	-३.८	४.८	५.१	२.४	४.८
Implicit GDP Deflator						
प्राथमिक क्षेत्र	१३६.९	१३६.९	१४७.७	१५६.३	१६५.७	१७२.०
द्वितीय क्षेत्र	१५२.२	१४८.३	१५२.२	१६३.३	१७३.०	१७३.६
सेवा क्षेत्र	१७५.०	१९३.०	१९६.८	२२०.३	२४८.०	२५३.२
कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको संरचना (प्रतिशतमा)						
प्राथमिक क्षेत्र	३१.४	३१.३	३२.१	३०.५	२९.८	३०.२
द्वितीय क्षेत्र	१६.५	१४.८	१५.०	१५.२	१४.३	१३.६
सेवा क्षेत्र	५२.१	५३.८	५२.९	५४.४	५५.९	५६.३
प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (रु.)	१०९३१२	११०२६३	१२१८९२	१३७७३१	१४७३३३	१५५०५४
Nominal Percapita GDP (US$)	९६८	९४८	१०३४	११४०	११२७	११५९
विनिमय दर (US$: NRs)	११२.८८	११६.३१	११७.८७	१२०.८४	१३०.७५	१३३.८२
जनसंख्या (हजारमा)	४९४०	५०००.००	५०६०	५१३०	५१९०	५२५०

स्रोतः- राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१ *प्रारम्भिक **संशोधित

अनुसूची २.१ :राजस्व स्थिति (रू. लाखमा)

क.सं	विवरण	आर्थिक वर्ष						
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
	कुल प्रादेशिक राजस्व (क+ख+ग)	०	१०१३४९	९७९९३	१२११८३	१४३०३०	१३२१४२	९१४८५
	आन्तरिक राजस्व	०	२८६५४	२८२८१	३४६१०	४३०४१	४१२८६	३०६४२
	आन्तरिक कर राजस्व (क)		**१८१४८**	**१९२९८**	**२५१३८**	**३०२५१**	**२६७३९**	**२०७८५**
	सवारी साधन कर	०	९९८१	११९२७	१४४५५	१५४१७	१५५३५	१४६३६
	घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क	०	८१६६	८१३७	१०६६२	१४८०६	११०९१	६१२७
	मनोरञ्जन कर	०	०	२	२	९	४३	१६
	विज्ञापन कर	०	१	३२	१८	१८	६९	६
	कृषि आयमा कर	०	०	०	१	१	१	१
	अन्य कर राजस्व							
	आन्तरिक गैरकर राजस्व (ख)		**१०५०६**	**८९८३**	**९४७२**	**१२७९०**	**१४५४७**	**९८५७**
	सेवा शुल्क दस्तुर	०	८६९१	६७३१	७३२७	९९३३	११९६६	९४५१
	दण्ड जरिवाना	०	१४२	५२६	२३५	३२८	२४२	९०
	रोयल्टी	०	१६७४	१७२५	१९१०	२५२९	२३३९	३१६
	संघबाट बाँडफाँट भई आउने राजस्व (ग)	**०**	**७२६९५**	**६९७१२**	**८६५७३**	**९९९९०**	**९०८५५**	**६०८४३**
	कर राजस्व	०	७०१८५	६६७२८	८३९६३	९७०५५	९०८५५	५८९४२
	मूल्य अभिवृद्धि कर	०	५४१७३	५१७१८	६५११८	७३२३४	६६६४८	४४३४७
	अन्तःशुल्क	०	१६०१३	१५००९	१८८४५	२३८२१	२४२०७	१४५९५
	गैरकर राजस्व (रोयल्टी बाँडफाँटबाट)	०	२५१०	२९८४	२६१०	२९३४	०	१९००

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

*चैतसम्म

अनुसूची २.२ : प्रादेशिक साधन स्रोत तथा खर्चको स्थिति (रू. लाखमा)

क.सं	विवरण	आर्थिक वर्ष						
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
१	कुल प्रादेशिक राजस्व र अनुदान (२+३+४)	१०२०५	२४५५१४	३३७८६३	३६८०७३	३५९४०६	३२७६३१	१८९१७०
२	कुल प्रादेशिक राजस्व	०	१०१३४९	९७९९३	१२११८३	१४३०३०	१३२१४२	९११४८५
	आन्तरिक कर राजस्व (स्थानीयतहबाट प्राप्त समेत)	०	१८१४८	१९२९८	२५१३८	३०२५१	२६७३९	२०७८५
	आन्तरिक गैरकर राजस्व (स्थानीयतहबाट प्राप्त समेत)	०	१०५०६	८९८३	९४७२	१२७९०	१४५४७	९८५७
	संघबाट बाँडफाँट भई आउने राजस्व	०	७२६९५	६९७१२	८६५७३	९९९९०	९०८५५	६०८४३
३	संघीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान	१०२०५	१३५३४७	१६०६८५	१५०२५९	१५७४५५	१३४४७३	६९२१३
४	अन्य प्राप्ति	०	८८१७	७९१८६	९६६३०	५८९२१	६१०१६	२८४७२
	सहित)	०	८२९८	७८६६७	९६१०३	५८३५९	५८४०३	२७८६५
	बेरुजु	०	५१९	५१९	५२८	५६२	२६१४	६०७
५	प्रादेशिक खर्च (चालु खर्च+पुँजीगत खर्च)	१९०८	१७०३४१	२५४०७१	३२१०३०	३००५४७	३०२४४२	१३८८५१
	चालु खर्च	१२५३	६८६१३	१०६८५८	१३५९८८	१२६४६९	१२५०७६	६२१५२
	पारिश्रमिक सुविधा	५८४	१२९६८	२१४३७	२१२७९	२२०६८	२४३५५	१८३२६
	मालसामान तथा सेवाको	५५९	२६३८८	२०२७६	३४९८६	४२१५२	४३२२३	२०१४५
	ब्याज र सेवा खर्च	०	०	०	०	०	०	०
	सहायता (सब्सिडी)	०	३१६६	३२९८	६६७५	६४७५	५७३८	१७७९
	अनुदान	२	२३५७५	५५४१९	६७४५८	५१८९३	४९७८९	२०४२६
	सामाजिक सुरक्षा	१०१	२३३४	६०९३	५११८	२७८२	१४१०	१२२०
	अन्य खर्च	७	१८१	३३४	४७३	१०९८	५६१	२५५
	पुँजीगत खर्च	६५५	१०१७२८	१४७२१३	१८५०४२	१७४०७८	१७७३६६	७६७००
६	बजेट बचत (+)/न्यून (-) (५-१)	८२९६.७६	७५१७२.३५	८३७९२.६९	४७०४२.११	५८८५९.६०	२५१८९.६२	५०३१८.९९
७	वित्तीय व्यवस्था (कुल) (ङ+च+छ+ज)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
८	वित्तीय व्यवस्था (खुद)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	खुद शेयर तथा ऋण लगानी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	ऋण लगानी (ङ)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	शेयर लगानी (च)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	ऋण र शेयर लगानी फिर्ता	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	खुद आन्तरिक ऋण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	आन्तरिक ऋणको सावाँ भुक्तानी (छ	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	आन्तरिक ऋण प्राप्ति	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	खुद वैदेशिक ऋण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	वैदेशिक ऋणको सावाँ भुक्तानी (ज)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	वैदेशिक ऋण प्राप्ति	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	सञ्चित कोष बचत(+)/न्यून(-) (६+८)	८२९६.७६	७५१७२.३५	८३७९२.६९	४७०४२.११	५८८५९.६०	२५१८९.६२	५०३१८.९९

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

*चैतसम्म

अनुसूची २.३ : वित्तीय हस्तान्तरणको विवरण (रू. लाखमा)

विवरण	आर्थिक वर्ष						
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०*
संघीय सरकारबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरण	१०२०५.०	१३५३४७.२	१६०६८४.८	१५०२५८.९	१५७४५५.१	१३४४७३.२	६९२१३.४
वित्तीय समानीकरण	१०२०५.०	६८६९७.०	७५४०१.०	७६३७१.०	८०२५७.०	७४७३९.९	४५४१२.५
समपूरक	०.०	५१७.७	१५३१.९	३१९२.०	४०६५.०	३८०८.३	३११५.०
सशर्त	०.०	६६१३२.६	८१८४८.६	७०३८७.८	६९७८६.९	५३५३४.६	१८८६५.८
विशेष	०.०	०.०	१९०३.३	३०८.०	३३४६.२	२३९०.४	१८२०.०
स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण	**०.०**	**१८७९३.४**	**४२३२३.२**	**५३७२२.५**	**४२७६४.७**	**४१२३७.४**	**१७४१३.९**
वित्तीय समानीकरण	०.०	५०००.०	५०००.०	६०००.०	७०००.०	८५००.०	७५२५.०९
समपूरक	०.०	३८५२.१	१४२४७.१	१७४०९.६	१५७८८.२	१३५६२.०	५२१७.४६
सशर्त	०.०	९९४१.२	१३४३२.६	१९८७७.९	११३९०.१	१०२७७.३	४६७१.३४
विशेष	०.०	०.०	९६४३.५	१०४३५.०	८५८६.५	८८९८.१	०

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

*चैतसम्म

अनुसूची २.४ : बजेट सन्तुलन र राजस्व सन्तुलनको स्थिति (रू. लाखमा)

विवरण	आर्थिक वर्ष						
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन		५४०००१८	५५१३१६१	६१६७७३४	७०६५५८५	७६४६५७४	८१४०३४८
प्रादेशिक खर्च	१९०८	१७०३४१	२५४०७१	३२१०३०	३००५४७	३०२४४२	१३८८५१
चालु खर्च	१२५३	६८६१३	१०६८५८	१३५९८८	१२६४६९	१२५०७६	६२१५२
पुँजीगत खर्च	६५५	१०१७२८	१४७२१३	१८५०४२	१७४०७८	१७७३६६	७६७००
प्रादेशिक राजस्व	०	१०१३४९	९७९९३	१२११८३	१४३०३०	१३२१४२	९१४८५
आन्तरिक राजस्व	०	२८६५४	२८२८१	३४६१०	४३०४१	४१२८६	३०६४२
बाँडफाँटबाट प्राप्त राजस्व	०	७२६९५	६९७१२	८६५७३	९९९९०	९०८५५	६०८४३
संघबाट भएको वित्तीय हस्तान्तरण	१०२०५	१३५३४७	१६०६८५	१५०२५९	१५७४५५	१३४४७३	६९२१३
अन्य प्राप्ति	०	८८१७	७९१८६	९६६३०	५८९२१	६१०१६	२८४७२
प्रादेशिक आय	१०२०५	२४५५१४	३३७८६३	३६८०७३	३५९४०६	३२७६३१	१८९१७०
बजेट बचत(+)/न्यून(-)	८२९७	७५१७२	८३७९३	४७०४२	५८८६०	२५१९०	५०३१९
प्रादेशिक सञ्चित कोष बचत(+)/न्यून(-)	८२९७	७५१७२	८३७९३	४७०४२	५८८६०	२५१९०	५०३१९
राजस्व सन्तुलन बचत(+)/न्यून(-)	-१२५३	३२७३६	-८८६५	-१४८०५	१६५६२	७०६६	२९३३४

स्रोत: प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

*चैतसम्म

अनुसूची २.५ : बजेट विनियोजन र खर्च (रु हजारमा)

आर्थिक वर्ष	शुरुको बजेटको आधारमा	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
जम्मा बजेट	कूल बजेट	१०२०५००	२८०९०३००	३६४१६८००	३६३५२५००	४०९५९७००	४२६३५७००	४०४७९७००
	कूल खर्च	१९०८२३	१७०३४१२६	२५४०७०७२	३२१०३०४२	३००५४६८३	३०२४५७७२	१३८८५१४२
चालु बजेट	विनियोजन	५५४४४७	९९६५९०२	१३४५०५२१	१२५९२४९८	१४९३७३४३	१३३२७६५२	१३६३३०९९
	खर्च	१२५३२५	४९८१९६४	६४५३४४२	८२२६५५५	८३७०४०५	८३८५४१४	४४७३७६३
पुँजीगत बजेट	विनियोजन	४६६०५३	१६६२४३९८	१८५७६४७९	१८६१९९५२	२११७९९६१	२४४७७०४८	२३२५६९०१
	खर्च	६५४९८	१०१७२८२५	१४७२१३१३	१८५०४२३०	१७४०७८०९	१७७३६६१८	७६६९९९०
वित्तीय हस्तान्तरण	विनियोजन		१५०००००	४३८९८००	५१४००५०	४८४२३९६	४८३१०००	३५८९७००
	खर्च		१८७९३३७	४२३२३१७	५३७२२५७	४२७६४६९	४१२३७४०	१७४१३८९

हजारमा

आर्थिक वर्ष	अन्तिम बजेटको आधारमा	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
जम्मा बजेट	कूल बजेट	१०२०५००	२८०९०३००	३६४१६८००	३९१५४१६४	४२९४११९१	४२७८९४४२	४०४७९७००
	कूल खर्च	१९०८२३	१७०३४१२६	२५४०७०७२	३२१०३०४२	३००५४६८३	३०२४४१५५	१३८८५१४२
चालु बजेट	विनियोजन	५५४४४७	११४६५९०२	१५४२७३४१	१६९४५५२७	१८१२१५१५	१७८६१५४५	१७२२२७९९
	खर्च	१२५३२८	६८६१२९७	१०६८५७५९	१३५९८८१३	१२६४६८६६	१२५०७५८६	६२१५१५२
पुँजीगत बजेट	विनियोजन	४६६०५३	१६६२४३९८	२०९८९४५९	२२२०८६३७	२४८१९६७६	२४९२७८९७	२३२५६९०१
	खर्च	६५४९५	१०१७२८२९	१४७२१३१३	१८५०४२२९	१७४०७८१६	१७७३६५६८	७६६९९९०

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

* चैत्र सम्म

अनुसूची २.६ : प्रादेशिक आन्तरिक राजस्वको विवरण (रू. हजारमा)

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०७९/८०*	२०८०/८१*
११११४	कृषि आयमा लाग्ने कर	-	-	८४.००	९७.०५	८०.२८	०.४७	५२
११६१३	व्यवसाय, रजिष्ट्रेशन दस्तुर व्यसाय कर	-	३,७२३.७६	-	-	-	१९.८२	.
१४१५१	सरकारी सम्पतीको वहालबाट प्राप्त	१,५९६.१२	२,६६०.०३	३,९७३.१८	३,३४७.०१	२,६४७.३१	९४.७५	७३५
१४२११	कृषि उत्पादनको बिक्रीबाट प्राप्त	११,७३३.१०	१३,४४५.३०	१४,८३८.०५	१४,४७३.९१	१४,९९५.९८	६.५०	११,६१३
१४२१२	सरकारी सम्पतीको विक्रिबाट प्राप्त	७९७.४३	८०९.४६	९६३.७०	९४४.०४	८२३.९७	-	५२९
१४२१३	अन्यविक्रीबाट प्राप्त रकम	२५३.७३	०.२०	७५.५०	८.१०	१८८.४४	०.०७	-
१४२१७	नहर तथा कुलो उपयोग वापतको शुल्क	१२२.३८	२६.३९	७.२०	३५.००	२३.२०	०.५४	२४
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा विक्री	१०,५६७.४५	२२,११६.८४	४२९.७३	१,१३३.६०	१५४.२०	१.३४	१६
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	११८.१८	४१९.१६	२८४.६३	७९०.१८	३३९.४५	१,२३६.८६	७०
१४२२४	परीक्षा शुल्क	२,४८४.००	१,०९७.५५	१७,४२१.३०	२८,७१६.२८	१२४,००८.३६	६९८.८७	२४,५४८
१४२२५	यातायात क्षेत्रको आम्दानी	१३८,३६४.५०	११०,६००.०१	७३,५३७.४७	७७,६८०.४१	९६,२८१.३४	३२१.६०	१०५,५५५
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	४५,७०४.३९	५१,६६०.५८	५७,०९३.४६	४५,८३३.३४	४०,९२७.१९	-	४४,४३०
१४२५३	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१४०,०३८.११	१०२,१३०.६१	८०,८४५.११	७४,१४७.४७	७२,४८७.८८	५८०.९२	५५,४६७
१४२५५	टेलिभिजन सञ्चालन दस्तुर	-	८००.००	८००.००	-	-	-	१६०
१४२५६	चालक अनुमति पत्र र सवारी	५१८,६१६.२६	३६५,१९५.८२	४८५,५४८.८०	६४६,९३२.९६	६९९,९५६.८१	५,२२९.६९	५७२,८७६
१४२६४	वन क्षेत्रको आय	-	९५३.०४	४२६.६९	९९,३३६.५५	१४६,००४.७८	९३४.९०	१२८,७३७
१४३११	न्यायिक दण्ड,जरिवाना र जफत	-	३४.४०	१४.३८	१८८.२७	१२५.६०	०.९१	२८८
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत	१४,१६३.८०	४७,६४९.१२	२२,६२०.८९	२६,१२१.५२	२१,७७७.६२	८३.५६	८,५४०
१४३१३	धरौटी सदरस्याहा	-	४,९४४.५८	८२९.६८	६,५१८.६७	२,२८७.६१	२.१८	१२९
१४५११	विमा दावी प्राप्ती							२४८
१४५२९	अन्य राजस्व	२५१.८६	१६०.१८	४६७.६८	३,२९४.४२	४३२.६८	२.७६	८४५
१५१११	बेरुजु	५१,८७३.६२	५१,८६६.९४	५२,७७३.४५	५६,२१२.०३	२६१,३५२.५२	१,०९४.३६	६०,७२८
१५११२	निकासा फिर्ता	-	३३,१५३.२७	२२१,३२१.३७	२६४,३४६.६३	१०४,३४८.४२	९७८.८८	६९,६९५
१५११३	अनुदान फिर्ता	-	३०८,८६७.६४	१,००८,१९०.२१	८६७,२९१.३५	४७०,८५२.१३	४,६७५.७६	१९७,८०७
११४५६	सवारी साधन कर	९९८,१३२.७९	१,११२,७४६.४८	१,४४५,५३१.९५	१,५४१,७४८.७२	१,५५३,४८१.१२	१२,९३३.१०	१,४६३,५५३
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	८१६,५८२.१७	८१३,६७०.५४	१,०६६,२१०.३२	१,४८०,५८९.०१	१,१०९,०९०.२७	६,७२३.८६	६१२,७४४
११४७१	मनोरञ्जन कर	-	२४९.८७	१६०.३४	८७५.६४	४,३१३.४२	२.४५	१,५९७
११४७२	विज्ञापन कर	६२.४०	३,१७९.४८	१,८१२.८६	१,७६८.२६	६,९१८.७९	७.३४	६०२
१४१७६	पर्यटन सेवा शुल्क रोयल्टी	-	-	-	-	-	७९३.५८	-
१४१५७	दहत्तर बहत्तरको विक्रि आय	१६५,८३४.९८	१६९,८६९.६१	१८७,०२२.८८	२४९,५१६.७१	२३१,२६८.८८	३६४.२५	३०,८६५
	जम्मा	२,९१७,२९७	३,२२२,०३१	४,७४३,२८५	५,४९१,९४७	४,९६५,१६८	३६,७८९	३,३९२,४५४

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

* चैत्र सम्म

अनुसूची २.७ : लुम्बिनी प्रदेश सरकारको शीर्षकगत खर्च विवरण (रु हजारमा)

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	यथार्थ खर्च विवरण						
		आ.व. ०७४/७५	आ.व. ०७५/७६	आ.व. ०७६/७७	आ.व. ०७७/७८	आ.व. ०७८/७९	आ.व. ०७९/८०	२०८० चैत्रसम्म
२१११११	पारिश्रमिक कर्मचारी	१३७००	९६८०१४	१६९२९०८	१६८२७७५	१६९९०६६	१९२३८३७	१४९५२६९
२१११२	पारिश्रमिक पदाधिकारी	२६४२०	६५४२८	७११०५	७३३९१	८२८४५	७०५१६	५७५६४
२११२१	पोशाक	९०५	२७६१५	३४६९८	३२६५९	३११०१	३१८६८	२५५४८
२११२२	खाद्यान्न	०	५२५१६	६११८८	६४०९४	५७८१५	१२२८३४	५०६०८
२११२३	औषधी उपचार खर्च	०	४०	१५३	०	५०	६९	०
२११३१	स्थानीय भत्ता	०	६८९५	१५१०४	१४८१७	१५०५६	१६२१४	१२१३३
२११३२	महंगी भत्ता	३७३	५३१४३	७६१९९	७२६१३	६७०८८	६०७९१	४५०८२
२११३३	फिल्ड भत्ता	०	०	०	०	२४४	०	०
२११३४	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१६६१	१३२७०	२१९७९	२०१७८	२०२१०	१८३३२	८४३०
२११३५	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	०	०	२४५५	१५६२	२३५७	१२४४	०
२११३९	अन्य भत्ता	१५४४	५५४८६	७६१९९	८२४०६	१४८०१३	११८६४४	७४५३८
२११४१	पदाधिकारी बैठक भत्ता	२०७९	५६५४	१२७२६	१४२४४	९१२१	५५१२	२२२४
२११४२	पदाधिकारी अन्य सुबिधा	११७२५	४८७३७	५६९७०	५७६३०	५६७९९	४९८००	४९७७१
२११४९	पदाधिकारी अन्य भत्ता	०	०	१९	०	५९७७	६४८०	३७५०
२१२१३	कर्मचारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	०	०	८०६१	९२१०	९३१६	९३१७	७६९९
२१२२१	पदाधिकारी सामाजिक सुरक्षा कोष खर्च	०	०	१३८९१	२२८१	१७१८	०	०
२२१११	पानी तथा बिजुली	१३५९	२३३४३	५१४९८	५७७७४	७१५५३	८१९०६	५०४३०
२२११२	संचार महसुल	१४१५	१४७०१	२२४५६	२२३७०	२५८०१	२५३५७	११८३५
२२२११	इन्धन (पदाधिकारी)	२५०	३०४५	२४२५	३२१७	८२२८	१२१४२	६६५२
२२२१२	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	२८५९	३४१८२	४८०३३	५७२९५	७६४७१	९३२८०	६४२५३
२२२१३	सवारी साधन मर्मत खर्च	४१०६	३४३०२	४०३६९	५१३४१	६९८७५	६२८५१	४१६४१
२२२१४	बिमा तथा नवीकरण खर्च	४३२	६१४८	९२११	१३४७८	१५४०६	१७८०७	१३१८३
२२२२१	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	३९	१४३८५	१४८०८	२३५४१	२९११७	२९९०४	१६८७५
२२२३१	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१७९३	४३९६४	४८२०४	२९१५८	४६१२७	३६१७५	१००२१
२२२९१	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	१५	२७४३	५४३९	५२९५	१४५१	९६६३	६२६१
२२३११	मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री	७२०१	५७९९४	९२६०३	९२६५४	१११६८७	१०३८९४	६१६६५
२२३१२	पशुपंक्षीहरूको आहार	०	०	३६०	३२४	६४८	७२०	५४४
२२३१३	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	४२	१०१२	४२५०	५७३६	२९०८	३४२२१	२४४१७
२२३१४	इन्धन - अन्य प्रयोजन	८९	३१७८	६०१६	५६८७	७६६५	९४४८	४१९६
२२३१५	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	१४५४	१७२११	३१३५९	३९५४०	४८४१३	४६८५५	२७८५९
२२३१९	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	५९५	६७१	५३५८	६६९२	४१९२	१०२६०	३०८२
२२४११	सेवा र परामर्श खर्च	५७६	९९०९	३०४५३	२६९१९	२४७२३	१८९६६	८९९६
२२४१२	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२१७	२३१३	९४४५	५०७९	६१७४४	१९६८	६५३
२२४१३	करार सेवा शुल्क	२९६६	८९८९३	१९२७५५	३३९२६१	४२१७५४	६८९९५८	४७६४६१
२२४१४	सरसफाई सेवा शुल्क	०	०	०	०	१६१	१७५	१५६
२२४१९	अन्य सेवा शुल्क	४२८	११७६६	७७१६	१३४३८	३४३६६	३५३८२	२४४५१
२२५११	कर्मचारी तालिम खर्च	३७८	२१४४५	४३२५१	६२५३७	८५४९२	३९६३४	१४५५८
२२५१२	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१२६२	४१२०५१	२९८४५२	२६६३६०	२४२२५८	२१३७७८	१०२२३५
२२५२१	उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	०	१३७८४	१७३२२	१७१४७	२१२४२	२१२४६	१४५८३
२२५२२	कार्यक्रम खर्च	१६३६०	१७१२४९६	९००२१०	१७०५४००	२४७६२८२	२३२३९१३	९०६४७९
२२५२९	विविध कार्यक्रम खर्च	०	२५५९	५९८	५०५९०१	१४२५७५	१९२४७२	११०३२
२२६११	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	३३२२	५७३२३	६२१८०	७५११०	७८५८३	८००८०	४९६५६
२२६१२	भ्रमण खर्च	५४५३	२४८०१	३३८६०	२४९०७	३०४१३	२९५६७	२२०८०
२२६१३	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	०	२४१	२७४५	१२८६	९९७	२०३९	१२४६
२२६१९	अन्य भ्रमण खर्च	०	७५	७५	०	१०२५	२८२	०
२२७११	विविध खर्च	३२५६	२३३१४	४६१९७	४११०६	७४०६८	९८३१५	३९०३५
२५२११	गैह वित्तीय व्यवसायहरूलाई चालु सहायता	०	०	०	०	७५००	०	०
२५३११	शैक्षिक संस्थाहरूलाई सहायता	०	३१६६४९	३२९८३३	५१४४५७	६३६२२४	५७३८१२	१७७९०५
२५३१२	स्वास्थ संस्थाहरूलाई सहायता	०	०	०	१५३०३८	०	०	०
२५३१४	धार्मिक तथा सांस्कृतिक संस्था सहायता	०	०	०	०	३७५३	०	०
२६३१२	स्थानीय निकाय सःशर्त चालु अनुदान	०	९८३२	०	०	०	०	०
२६३३१	समानिकरण अनुदान	०	५०००००	५०००००	६०००००	७०००००	८५००००	७५२५०९
२६३३२	शसर्त अनुदान	०	९९४१२३	१३४३२६०	१९८७७८७	११३९००७	१०२७७३२	१०२१०७
२६३३३	विषेश अनुदान	०	०	९६४३४६	१०४३५००	८५८६४८	८८९८०९	०
२६३३४	समपुरक अनुदान	०	३८५२१४	१४२४७११	१७४०९६१	१५७८८१७	१३५६२००	५२१७४६
२६३३६	सशर्त अनुदान (पुँजीगत)	०	०	०	०	०	०	३६५०२८
२६३३७	विषेश अनुदान (पुँजीगत)	०	०	०	०	०	०	०
२६४११	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई निःशर्त चालु अनुदान	०	१६४१२९	४४२२२	५९९८३	९३७५४	१०६३११	७६१००
२६४१२	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःसर्त चालु अनुदान	२००	५१८७	३११५३४	३३६९८९	०	९५३३	१११३५०
२६४१३	अन्य संस्थालाई अनुदान— सःशर्त चालु अनुदान	०	१८५३५९	५११६२५	७८६०६२	६३८४१३	३३९२०४	१३८०६
२६४२१	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड – पुँजीगत निःशर्त अनुदान	०	०	९०८५	०	९००४	२७२६०	४७०००
२६४२२	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड – पुजिगत सःशर्त अनुदान	०	२५९६७	४७३७७	४१७८	६८३९८	२५७४३२	५११७५
२६४२३	अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	०	८७६९६	३८५७३६	१८६३४९	१०३३०३	११५४४०	१८२४
२७१११	सामाजिक सुरक्षा	०	३५	१२७२८४	३३२	२४६	२०९	११४
२७११२	अन्य सामाजिक सुरक्षा	०	१८२५	१०००	०	०	१६९३	०
२७२११	छात्रवृत्ति	०	४६५९०	६८२०१	७२९६०	८२४८७	८८५६२	१३२८७

२७२१२	उद्दार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	१००००	७७३९०	२९२९८०	३५४१८६	१२०२३८	१६९६३	८३६५७
२७२१३	औषधी खरिद खर्च	१३३	१०४९२२	१०११३६	८४२७९	७४५९५	३२४३७	२४९२८
२७२१९	अन्य सामाजिक सहायता	०	२६१७	१०	०	१९९	९२९	०
२७३१२	उपदान	०	०	१०११३	०	०	०	०
२७३१३	सेवा निवृत्तको संचित विदा	०	०	३७४८	०	४६१	२१३	०
२७३१४	सेवा निवृत्तको औषधी उपचार	०	०	४८५१	०	०	०	०
२८१४१	जग्गाको भाडा	०	०	९६०	१०८०	९६९	१२१२	०
२८१४२	घर भाडा	७१	१६९४८	३०००७	३५७७३	४२९२२	४७४२२	२४६१८
२८१४३	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	६३७	११६९	१४९७	६६९	२८५९	५३२५	४५१
२८१४९	अन्य भाडा	१०	०	७२०	६०	७७	३७०	१०
२८२११	राजस्व फिर्ता	०	०	२२१	९७५८	१०३५७	५०	३९०
२८२१२	न्यायिक फिर्ता	०	०	०	०	०	१७५८	०
२८९११	भैपरी आउने चालु खर्च	०	०	०	०	५२६३२	०	०
	चालु खर्च जम्मा	१२५३२८	६८६१२९७	१०६८५७५९	१३५९८८१३	१२६४६८६६	१२५०७५८६	६२१५१५२
३१११११	आवासीय भवन निर्माण/खरिद	०	०	४६२	०	०	७२३२	१८०६
३१११२	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	०	९१८८९५	८२११८८	८३४५६९	१४१५७८६	१५२९९५४	९८०४९७
३१११३	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	०	१०६२८२	१३९३९५	०	०	३४८०	०
३१११४	जग्गा विकास कार्य	०	०	३१००	०	०	०	०
३११२१	सवारी साधन	१११८८	३५६६३५	२७१६५९	२१८६५३	२५७३३३	३८०७०	१७४४४
३११२२	मेशिनरी तथा औजार	२८४७१	४१५४६६	२८०४१९	५२७५७५	८६१५१७	१५६७६८	५५२४५
३११२३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	२२७५९	६१४६५	५९६३१	६३४१८	६१५९७	४९१८७	२२४५०
३११३१	पशुधन तथा बागवानी विकास खर्च	०	५७८८३१	०	९७५४	६९७	०	०
३११३२	अनुसन्धान तथा विकास सम्वन्धी खर्च	२०७०	३९०२	४०९०	१४५४	६१	०	०
३११३४	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	०	०	७६२७	२८६४५	४९५	९८५	४९०
३११३५	पूँजीगत परामर्श खर्च	०	०	२४५३	२२९१४५	२६४८०६	९२९६५	०
३११४१	सुरक्षा प्रणाली तथा उपकरण प्राप्ति खर्च	०	०	९९९	०	४९६६	०	०
३११५१	सडक तथा पूल निर्माण	०	२७१९२१४	४५२७७५३	६३९३५२४	५४६७५९७	६१३३०६४	२६८३५
३११५३	विद्युत संरचना निर्माण	०	६२३७६	०	८००६६	१११९३	२६३७७	२७४२४८४
३११५४	तटबन्ध तथा बाँध निर्माण	०	८५१२८५	९९१४३८	४९०८५७	६४७६०१	७५३५६५	९१४
३११५५	सिंचाई संरचना निर्माण	०	९५१४५८	१७२९९८५	१३०५३८०	१८४२७६६	१८७३६८३	४३०८५८
३११५६	खानेपानी संरचना निर्माण	०	१०९७९७०	३६३७४७८	४७९९८२९	२६५७०५४	२२२५९२३	६२८३६५
३११५७	वन तथा वातावरण संरक्षण	०	४३३१४८	५०७४२६	७२४०८२	६७८९१२	७११७४९	७८५८६७
३११५८	सरसफाई संरचना निर्माण	०	५१२६	२५६४	०	०	०	१९३५१८
३११५९	अन्य सार्वजनिक निर्माण	०	६१०१३८	७७१६७८	१८६७९८५	१५०२१८९	२७०२५८६	२८००
३११६१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	०	०	२३५१७	१२१८८६	११३०५३	१५६२६९	१२४५९०३
३११७१	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	१००८	८९४४४९	७६४२००	८०७४०७	१६२०१९२	१२७४७१४	३७५९७
३११७२	पुजीगत अनुसन्धान खर्च	०	१०३४८३	१६६८३६	०	०	०	४९६९१७
३१४११	जग्गा प्राप्ति	०	२७०८	७४१७	०	०	०	०
३१५११	भैपरी आउने पूँजीगत	०	०	०	०	०	०	०
	पुँजीगत खर्च जम्मा	६५४९६	१०१७२८२९	१४७२१३१३	१८५०४२२९	१७४०७८१६	१७७३६५६८	७६६९९९०
	कुल जम्मा खर्च	**१९०८२४**	**१७०३४१२६**	**२५४०७०७२**	**३२१०३०४२**	**३००५४६८३**	**३०२४४१५५**	**१३८८५१४२**

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

अनुसूची २.८ : सङ्घीय सरकारबाट लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरण

बजेटमा रहेको

वित्तीय हस्तान्तरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वित्तीय समानीकरण अनुदान	७,४६९,७००,०००	७,५४०,१००,०००	७,६३७,१००,०००	८,०२५,७००,०००	८,५४१,७००,०००
सशर्त अनुदान	९,६७०,३००,०००	७,७७०,४००,०००	५,८१३,६००,०००	६,२३०,३००,०००	८,७१२,२००,०००
विशेष अनुदान	-	५००,०००,०००	२१०,०००,०००	६३४,९००,०००	४८३,५००,०००
समपूरक अनुदान	-	८००,०००,०००	४८३,३००,०००	७२१,६००,०००	७३९,०००,०००
जम्मा	१७,१४०,०००,०००	१६,६१०,५००,०००	१४,१४४,०००,०००	१५,६१२,५००,०००	१८,४७६,४००,०००

वित्तीय हस्तान्तरण/कुल प्राप्ती

वित्तीय हस्तान्तरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वित्तीय समानीकरण अनुदान	६,८६९,७००,०००	७,५४०,१००,०००	७,६३७,१००,०००	८,०२५,७००,०००	७,४७३,९८७,५००
सशर्त अनुदान	९,६९३,५००,०००	८,२६५,८१८,०००	९,०४६,१६२,४००	८,३६३,३०६,८४०	६,३२०,७२०,०००
विशेष अनुदान		५७५,२६०,०००	२१०,०००,०००	६३४,९००,०००	४८३,५००,०००
समपूरक अनुदान	६९०,०००,०००	६९७,७००,०००	४८३,३००,०००	७२१,६००,०००	७३९,०००,०००
जम्मा	१७,२५३,२००,०००	१७,०७८,८७८,०००	१७,३७६,५६२,४००	१७,७४५,५०६,८४०	१५,०१७,२०७,५००

नोटः संघबाट प्राप्त अनुदानमा खर्च नभई संघीय संचितकोषमा फिर्ता गरिएको रकम समेत समाबेस छ।

वित्तीय हस्तान्तरणबाट भएको खर्च

वित्तीय हस्तान्तरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वित्तीय समानीकरण	४,७९०,०००,०००	३,२२०,०००,०००	६,५८०,०००,०००	५,९५०,७६८,९८०	७,१७२,८२३,४४२
सशर्त	६,६१०,०००,०००	८,१८०,०००,०००	७,०४०,०००,०००	६,३८५,०४९,१०५	५,३५३,४६२,८१८
विशेष	-	१९०,०००,०००	३०,०००,०००	३३१,०९६,५०३	२३९,०३८,३५८
समपुरक	५०,०००,०००	१५०,०००,०००	३२०,०००,०००	३८२,७८८,७०५	३८०,८३३,४७१
जम्मा	११,४५०,०००,०००	११,७४०,०००,०००	१३,९७०,०००,०००	१३,०४९,७०३,२९२	१३,१४६,१५८,०८९

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

अनुसूची २.९ : स्रोतगत खर्चको रकम र प्रतिशत

सिन.	श्रोत	आर्थिक वर्ष : २०७६/७७		आर्थिक वर्ष : २०७७/७८		आर्थिक वर्ष : २०७८/७९		आर्थिक वर्ष : २०७९/८०		आर्थिक वर्ष : २०८०/८१*	
		जम्मा खर्च	खर्त प्रतिशत	जम्मा खर्च	खर्त प्रतिशत	जम्मा खर्च	खर्त प्रतिशत	जम्मा खर्च	खर्त प्रतिशत	जम्मा खर्च	खर्त प्रतिशत
१	०१ नगद (आन्तरिक स्रोत)/प्रदेश सरकार	१३,६६३,१५५,९२५.३०	५३.७७७	१८,१३७,९००,६७६.०४	५६.४९९	१७,००४,९७९,२१२	५७	१७,०९७,९९६,८४२	५७	८,८२८,२०३,७८७	६३.५८
२	११ वित्तीय समानिकरण अनुदान	३,२१५,५३९,२९३.७३	१२.६५६	६,५७६,३५६,०८७.२३	२०.४८५	५,९५०,७६८,९७९.७६	१९.८०	७,१७२,८२३,४४१.९९	२३.७१६	२,८९५,७०७,२८०.१२	२०.८५५
३	१२ सशर्त अनुदान	८,१८४,८६०,८७०.३३	३२.२१५	७,०३८,७७७,००९.०९	२१.९२६	६,३८५,०४९,१०४.५०	२१.२४५	५,३५३,४६२,८१८.०३	१७.७०१	१,७३८,४६५,४१७.०५	१२.५२
४	१३ समपुरक अनुदान	१५३,१८६,६७०.५०	०.६०३	३१९,२०४,४३४.००	०.९९४	३८२,७८८,७०४.७५	१.२७४	३८०,८३३,४७१.१०	१.२५९	३२०,२०३,५७७.८६	२.३०६
५	१४ विशेष अनुदान	१९०,३२९,६७९.५०	०.७४९	३०,८०३,९२८.००	०.०९६	३३१,०९६,५०२.९०	१.१०२	२३९,०३८,३५८.००	०.७९	१०२,५६२,२३५.००	०.७३९
	प्रदेशको कुल खर्च	**२५,४०७,०७२,४३९**	**१००**	**३२,१०३,०४२,१३४**	**१००**	३०,०५४,६८२,५०४	१००	३०,२४४,१५४,९३१	१००	१३,८८५,१४२,२९७	१००.००

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

*चैतसम्म

अनुसूची २.१० : कार्यगत वर्गीकरण अनुसार बजेट विनियोजन तथा खर्च

कार्यात्मक वर्गीकरण	शुरुको बजेट विनियोजन (प्रतिशत)			खर्च (प्रतिशतमा शुरुको बजेटको आधारमा)		
	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१*
०१ सामान्य सार्वजनिक सेवा	२८.३	२८.५	१९.१	६७.७	६७.५	३२.१
०२ रक्षा	०.०	०.०	०.०			
०३ सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा	१.०	०.९	०.८	५३.४	७१.५	४६.३
०४ आर्थिक मामिला	३८.२	३७.१	४०.५	६९.६	७३.४	३१.९
०५ वातावरण संरक्षण	२.०	१.८	१.८	८६.८	९९.५	३२.६
०६ आवास तथा सामुदायिक सुविधा	११.८	१३.७	१५.२	७७.६	७७.४	३६.१
०७ स्वास्थ्य	९.२	८.३	११.१	६९.७	५५.५	४७.५
०८ मनोरंजन,संस्कृति तथा धर्म	३.५	३.४	२.७	५७.५	६८.७	१५.७
०९ शिक्षा	५.०	५.२	५.७	८२.९	७८.६	३४.२
१० सामाजिक सुरक्षा	०.९	१.१	३.०	२१.०	१५.९	३५.४
लुम्बिनी प्रदेश (करोडमा)	४२९४	४२७९	४०५५	३००५	३०२४	१३८९

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, २०८०

*चैतसम्म

अनुसूची ५.१ कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औषत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल

क.सं	जिल्ला	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	जम्मा कित्ता संख्या	औषत कित्ता संख्या	सिंचाई सुविधा प्रयोग गर्ने कृषक परिवारको संख्या	सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)
१	रुकुम पूर्व	११८४५	४७६२	५४०७७	४.६	१३२९	१३६
२	रोल्पा	४६८४२	२३६४१	१५५००७	३.३	१२९१३	२५३७
३	प्यूठान	५०७१७	२२०७६	१४६२४१	२.९	२३८५३	५०७५
४	गुल्मी	५५९११	३३८५५	१७५०८१	३.१	२३०४४	४९४५
५	अर्घाखाँची	४२४१८	२५१६८	१३६७३६	३.२	२५७९८	४१४६
६	पाल्पा	४९७४२	२८९५३	१६१२३४	३.२	२८०३१	७३२८
७	नवलपरासी पश्चिम	५५०९८	३०१२४	१६२१२०	२.९	४५५४१	२३१३६
८	रुपन्देही	११७३३३	६५५५५	३६५८२८	३.१	१०४९३१	५५८१५
९	कपिलवस्तु	८४६७५	६१२१७	३३१७१७	३.९	६९८४५	४०८८०
१०	दाङ	१०१८८०	४९२७८	२३६८८२	२.३	८११६५	३३६६३
११	बाँके	६७८८५	३६८२८	१४९७७५	२.२	५६९८१	२५११५
१२	बर्दिया	८०७४४	४५१५७	१७८०६५	२.२	७५३६७	३९१६९
	लुम्बिनी प्रदेश	७६५०९२	४२६६१४	२२५२७६४	२.९	५४८७९९	२४१९४४

स्रोतः- राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

अनुसूची ५.२ कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत

क्र.सं.	जिल्लाअनुसार स्थानीय तह	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषक परिवारको आम्दानीको		कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी	परिवारलाई खान नपुग्ने अवधिअनुसार कृषक परिवार संख्या			
			कृषि	गैर कृषि		१ देखि ३ महिना	४ देखि ६ महिना	७ देखि ९ महिना	१० देखि १२ महिना
१	रुकुम पूर्व	११८४५	९७६९	२०७६	७४४६	२८४१	३८७२	६८९	४४
२	रोल्पा	४६८४२	३७०८५	९७५८	३५८५०	७७२६	२१७८५	५८१८	५२०
३	प्यूठान	५०७१७	३०८३४	१९८८३	४२३४७	६११७	२१२२२	१२१०६	२९०२
४	गुल्मी	५५९११	३२६१३	२३२९८	४५५५७	८२६९	२४३९९	१०६८०	२२०९
५	अर्घाखाँची	४२४१८	१६८६३	२५५५५	३६२१८	४२४७	१५५४७	१३३०९	३११५
६	पाल्पा	४९७४२	३६१७९	१३५६३	२३३०४	१४६७७	६८९५	१५९५	१३६
७	नवलपरासी पश्चिम	५५०९८	३६८५२	१८२४७	१९४२१	६२१८	८१२३	२७९९	२२८१
८	रुपन्देही	११७३३३	७५४४९	४१८८४	३७४५७	१२३९६	१३८३३	७१५०	४०७९
९	कपिलवस्तु	८४६७५	६५०३६	१९६३९	३४९९३	११३३४	१५५८१	६०५७	२०२१
१०	दाङ	१०१८८०	६१८२८	४००५२	५०११४	९७८५	२०९४७	१३०४४	६३३८
११	बाँके	६७८८५	४६४४८	२१४३८	२९८०१	८१२८	१०६६१	६४७५	४५३७
१२	बर्दिया	८०७४४	५८५३४	२२२११	२७९६६	५६०६	१२४८८	५८०१	४०७०
	लुम्बिनी प्रदेश	**७६५०९२**	**५०७४८८**	**२५७६०४**	**३९०४७४**	**९७३४२**	**१७५३५४**	**८५५२४**	**३२२५३**

अनुसूची ६.१ : लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको विवरण

आर्थिक बर्ष	२०७४/७५ सम्म	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ चैत्र मसान्तसम्म	जम्मा दर्ता	लगतकट्टा चैत्र मसान्तसम्म
रुकुम पूर्व	०	६७	६२	२१७	१५३	१३३	८७	७१९	३९
रोल्पा	२२५८	५१४	२२८	४८२	३३१	११५	१०९	४०३७	१२२
गुल्मी	३२१२	३७३	४८८	५२२	३१२	१०८	११७	५१३२	१४२
प्यूठान	२०८१	३५१	१९२	५१७	१५८	६०	७३	३४३२	४२
अर्घाखाँची	२०८५	४३१	४४१	५२०	१९०	१४८	१०६	३९२१	२४
पाल्पा	२१६१	१५९	३६३	६३२	५१८	१८६	१५५	४१७४	२३२
नवलपरासी पश्चिम	५६८९	१०७५	११२१	२१६७	१४०५	४४३	८००	१२७००	११४
रुपन्देही	११२३१	१४०५	११४४	१४४९	१६२८	९५१	१७७५	१९५८३	२०६
कपिलवस्तु	५१९९	११५९	१०४७	१२९१	१४१७	५९०	६४४	११३४७	१५३
दाङ्ग	६८१२	१०७२	७३१	२१८४	१८३१	५६२	९४३	१४१३५	४९४
बाँके	६५१०	१००८	१०४०	२३४१	१७१२	६५७	११५३	१४४२१	३९५
बर्दिया	२६९२	९८७	८३५	१२४९	१०९२	३०१	४५९	७६१५	२३६
जम्मा	**४९९३०**	**८६०९**	**७७०७**	**१३५७८**	**१०७५९**	**४२५४**	**६४२१**	**१०१२१६**	**२१९९**

स्रोत:- उद्योग पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय

अनुसूची ६.२ : चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चैत्र मसान्तसम्म लुम्बिनी प्रदेशमा उद्योग र वाणिज्य तर्फको प्रगति

विवरण/कार्यालय	रुपन्देही	बाँके	न.प.(ब.सु.प.)	कपिलवस्तु	दाङ	बर्दीया	पाल्पा	गुल्मी	अर्घाखाँची	प्युठान	रोल्पा	रुकुम पुर्व	कूल जम्मा (सबै)
उद्योगतर्फ													
दर्ता	६७९	६१३	४२४	३२९	४२७	२४०	७५	६१	४६	३०	५६	५३	३०३३
नवीकरण	१५८४	८३६	३४५	५६६	९२९	६२६	४२०	२१४	८६	१३३	३५७	२०	६११६
लगतकट्टा	१८३	१५०	६२	९३	२२६	११५	१११	५४	१५	२६	६४	१५	१११४
अन्य संशोधन	४६३	०	८५	३०४	२९७	२६९	११०	१२८	३	६	१४५	१३	१८२३
राजश्व	८९५२१९१	५४४८७३०	२३९६६३०	३७१३६२८	४६३३६५५	२८०५१८०	१२१५२००	७३५७००	६९१४५०	६६८३००	११२११००	९१६००	३२४७३३६४
बाणिज्यतर्फ													
दर्ता	१०९६	५४०	३७६	३१५	५१६	२१९	८०	५६	६०	४३	५३	३४	३३८८
नवीकरण	४	१५६८	५७७	४८७	११०८	९२९	६२०	३२७	६१	१५७	५१९	३६	६३९३
लगतकट्टा	२३	२४५	५२	६०	२६८	८८	१२१	८८	९	१६	५८	२४	१०५२
अन्य संशोधन	७४	१८९	११३	२२३	३६०	२९६	१९५	१८४	१३	७	२६८	१९	१९४१
राजश्व	५४६९३००	७६५५७००	४३६६७४०	२८४६७००	६२६८८७५	३१५९६९०	१७९७६००	१०४७४०५	४२४७००	६३८८००	१६१४८००	१०३१९०	३५३९३५००
उद्योग तथा बाणिज्य फर्मको कूल													
दर्ता	१७७५	११५३	८००	६४४	९४३	४५९	१५५	११७	१०६	७३	१०९	८७	६४२१
नवीकरण	१५८८	२४०४	९२२	१०५३	२०३७	१५५५	१०४०	५४१	१४७	२९०	८७६	५६	१२५०९
लगतकट्टा	२०६	३९५	११४	१५३	४९४	२०३	२३२	१४२	२४	४२	१२२	३९	२१६६
अन्य संशोधन	५३७	१८९	१९८	५२७	६५७	५६५	३०५	३१२	१६	१३	४१३	३२	३७६४
राजश्व	१४४२१४९१	१३१०४४३०	६७६३३७०	६५६०३२८	१०९०२५३०	५९६४८७०	३०१२८००	१७८३१०५	१११६१५०	१३०७१००	२७३५९००	१९४७९०	६७८६६८६४
उद्यमी, रोजगारी तथा लगानी सम्बन्धी विवरण (उद्योग तथा बाणिज्य दुबैतर्फ)													
उद्यमी महिला	३१९	२९९	२२८	१४४	४८५	११०	३२	२४	१६	१४	१५	१८	१७०४
उद्यमी पुरुष	४६३	७७५	३८६	२००	५०३	१३७	४९	३०	३२	२१	४०	३५	२६७१
जम्मा उद्यमी	७८२	१०७४	६१४	३४४	९८८	२४७	८१	५४	४८	३५	५५	५३	४३७५
रोजगारी महिला	६६२	९८५	४१४	५३२	६६७	२८४	१४२	११७	७२	३८	६३	६५	४०४१
रोजगारी पुरुष	२०६२	१८७०	५४६	९५१	९९९	४८२	१८१	१७५	११२	८०	६४	९१	७६१३
जम्मा रोजगारी	२७२४	२८५५	९६०	१४८३	१६६६	७६६	३२३	२९२	१८४	११८	१२७	१५६	११६५४
कूल लगानी उद्योग	१९२८५९२९४५	१८७५२३६०००	२३९६६३००००	७५५३९१४००	१४९८९००१६६	४६३५८४८१०	१६४७००००००	८८१००००००	१२९२००००००	४६०५००००	५९६००००००	१९४००००००	९४२५३८५३२१
कूल लगानी वाणिज्य	१७०४२९००००	१५१२७४६०००	४३६६७४००००	५९३६५०००	५१३७१४०००	३६८१०००००	१५४८००००००	७४८००००००	२८१५००००००	६४९५९४००	५४५००००००	१३०००००००	९७०२७९९४००
जम्मा लगानी	३६३२८८२९४५	३३८७९८२०००	६७६३३७००००	१३४९०४१४००	२०१२६१४१६६	८३१६८४८१०	३१९५००००००	१६२९००००००	४१०७००००००	१११००९४००	११४१००००००	३२४००००००	१९१२८१८४७२१

स्रोतः- उद्योग पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय

अनुसूची ६.३ राष्ट्रिय निकुञ्ज र संरक्षण क्षेत्रमा पर्यटकहरुको आगमन

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा मासिक पर्यटक आगमनको विवरण

पर्यटक	सावन	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेष्ठ	असार	जम्मा
नेपाली	१४६	३२७	१०८२	२०४५	१३९०	१५५१	१३८९	२०६३	२२०२	२७९६	९००	६७	१५९५८
सार्क	३६	७५	३६	८९	९२	१७३	६४	९८	१७८	१६८	१४९	५५	१२१३
विदेशी	३७	१००	३६८	९४५	८०९	३९२	२२२	७४३	११८८	११८५	३०५	४६	६३४०
जम्मा	२१९	५०२	१४८६	३०७९	२२९१	२११६	१६७५	२९०४	३५६८	४१४९	१३५४	१६८	२३५११

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जमा मासिक पर्यटक आगमनको विवरण

पर्यटक	सावन	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेष्ठ	असार	जम्मा
नेपाली	१८	३	५	६७	५४	२३	१३	१०	५	२३	३०	८	२५९
सार्क	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	१
विदेशी	२	०	०	०	०	०	०	४	०	२	३	०	११
जम्मा	२०	३	५	६७	५४	२३	१३	१५	५	२५	३३	८	२७१

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कृष्णसार संरक्षण क्षेत्रमा मासिक पर्यटक आगमनको विवरण

पर्यटक	सावन	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेष्ठ	असार	जम्मा
नेपाली	३९४	२८६	३४५	७३४	४७४	४७४	४६७	६४५	५८१	४८१	३७०	२६९	५५२०
सार्क	०	०	०	०	०	०	४	०	२	०	१	२	९
विदेशी	०	०	०	४	९	१	२	१०	४	५	५	०	४०
जम्मा	३९४	२८६	३४५	७३८	४८३	४७५	४७३	६५५	५८७	४८६	३७६	२७१	५५६९

स्रोतः- स्रोतः राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

अनुसूची ७.१ : भैरहवा र गुल्मीबाट भएको उडान तथा यात्रु विवरण सन् २०२३

Gautambuddha Civil Aviation Authority

महिना	उडान संख्या			यात्रु संख्या			कार्गो (केजी)		
	आएको	गएको	जम्मा	आएको	गएको	जम्मा	आएको	गएको	जम्मा
जनवरी	३२७	३२७	६५४	१६१३२	१५१९८	३१३३०	२५३२४	८३५४	३३६७८
फेब्रुअरी	३२३	३२३	६४६	१९३००	१९०३४	३८३३४	२५६८२	९३८५	३५०६८
मार्च	३८१	३८१	७६२	२०७३५	२१२२२	४१९५७	२५३१३	११७०६	३७०१८
अप्रिल	३८०	३८०	७६०	२२०५५	२२३०५	४४३६०	२४५२२	१०६३८	३५१६०
मे	४०७	४०७	८१४	२३९६४	२४३५२	४८३१६	२६७४०	१०४८१	३७२२२
जुन	४०९	४०९	८१८	२३९९०	२२१४१	४६१३१	३२०९१	९९४४	४२०३४
जुलाई	४४०	४४०	८८०	२४४६२	२६२७८	५०७४०	३१२२४	११२१६	४२४४०
अगस्ट	४०६	४०६	८१२	२३११५	२३६६२	४६७७७	२८३३७	११७१५	४००५२
सेप्टेम्बर	४२७	४२७	८५४	२३४४६	२२९८३	४६४२९	३०५८७	९८८८	४०४७५
अक्टोबर	४४६	४४६	८९२	२७८४०	२३६५९	५१४९९	४०६३२	१२४४८	५३०८०
नोभेम्बर	४४७	४४७	८९४	२६४३२	२६३५६	५२७८८	३२६५३	१३५२७	४६१८०
डिसेम्बर	४१७	४१७	८३४	२५४७१	२५१९२	५०६६३	२७६४०	१३९५२	४१५९२
जम्मा	४८१०	४८१०	९६२०	२७६९४२	२७२३८२	५४९३२४	३५०७४६	१३३२५४	४८४०००

Resunga Civil Aviation Office, Gulmi

महिना	उडान संख्या			यात्रु संख्या			कार्गो (केजी)		
	आएको	गएको	जम्मा	आएको	गएको	जम्मा	आएको	गएको	जम्मा
जनवरी									
फेब्रुअरी									
मार्च									
अप्रिल									
मे									
जुन									
जुलाई									
अगस्ट									
सेप्टेम्बर									
अक्टोबर									
नोभेम्बर	६	६	१२	५५	९०	१४५	०	०	०
डिसेम्बर	६	६	१२	५५	९०	१४५	०	०	०
जम्मा	१२	१२	२४	११०	१८०	२९०	०	०	०

अनुसूची ७.२ : भैरहवा र गुल्मीबाट भएको उडान तथा यात्रु विवरण सन् २०२३

Nepalgunj Civil Aviation Office

महिना	उडान संख्या			यात्रु संख्या			कार्गो (केजी)		
	आएको	गएको	जम्मा	आएको	गएको	जम्मा	आएको	गएको	जम्मा
जनवरी	५३२	५३६	१०६८	१६११६	१५६९८	३१८१४	४२४५२	१२३८७९	१६६३३१
फेब्रुअरी	५९३	५९९	११९२	१७७९१	१७८४१	३५६३२	४७१९८	९६३०१	१४३४९९
मार्च	५०२	५०८	१०१०	१८९९२	१९४५५	३८४४७	२३४५९	५२४३६	७५८९५
अप्रिल	५०२	५०८	१०१०	१८९९२	१९४५५	३८४४७	२३४५९	५२४३६	७५८९५
मे	४८९	४९०	९७९	२०७२६	२१२०१	४१९२७	२३२४१	४६३२२	६९५६३
जुन	६१९	६१९	१२३८	१९००६	२०१५२	३९१५८	२३२८३	१५६३८४	१७९६६७
जुलाई	५२७	५३१	१०५८	१८५७९	२१४१५	३९९९४	२९८४३	८८४६०	११८३०३
अगस्ट	४४७	४५२	८९९	१९२५८	१९३४५	३८६०३	३१४९४	४२७१३	७४२०७
सेप्टेम्बर	५१५	५२०	१०३५	१९२५१	१८८६४	३८११५	२७१८०	५३९३७	८१११७
अक्टोबर	५४०	५४१	१०८१	२३५२८	२००९०	४३६१८	३२६२६	३२६७०	६५२९६
नोभेम्बर	५६४	५६४	११२८	२२६८३	२४६१३	४७२९६	३६११०	५२७५४	८८८६४
डिसेम्बर	५६८	५६५	११३३	१९८२४	२०६५९	४०४८३	३२०६४	९२६९०	१२४७५४
जम्मा	६३९८	६४३३	१२८३१	२३४७४६	२३८७८८	४७३५३४	३७२४०९	८९०९८२	१२६३३९१

Dang Civil Aviation Office

महिना	उडान संख्या			यात्रु संख्या			कार्गो (केजी)		
	आएको	गएको	जम्मा	आएको	गएको	जम्मा	आएको	गएको	जम्मा
जनवरी	१२	१२	२४	१५१	१२९	२८०	०	०	०
फेब्रुअरी	१७	१७	३४	१६८	२११	३७९	०	०	०
मार्च	१३	१३	२६	३३९	३७५	७१४	०	०	०
अप्रिल	६	६	१२	९५	९२	१८७	०	०	०
मे	१	१	२	३२	२९	६१	०	०	०
जुन	७	९	१६	७३	८९	१६२	०	०	०
जुलाई	१	१	२	३	७	१०	०	०	०
अगस्ट	५	५	१०	३९	३४	७३	०	०	०
सेप्टेम्बर	७	७	१४	७३	६७	१४०	०	०	०
अक्टोबर	१५	१५	३०	१६८	१११	२७९	०	०	०
नोभेम्बर	१४	१४	२८	११८	११३	२३१	०	६८००	६८००
डिसेम्बर	८	८	१६	७८	८४	१६२	०	०	०
जम्मा	१०६	१०८	२१४	१३३७	१३४१	२६७८	०	६८००	६८००

अनुसूची ९.१ : आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ५५ वटा विज्ञापनका ११४८ (थप सहित) पदका लागि सिफारिस भएका उम्मेदवार

क्र.सं.	तह	खुला	महिला	आ.ज.	मधेशी	दलित	अपाङ्ग	पि.क्षे.	कूल
प्रदेश निजामती सेवा तर्फ									
१	सहायक पाँचौं	१०९	२८	२३	१८	९	२	१	१९०
२	सहायक चौथो	२७	९	५	५	२	२	०	५०
	जम्मा	१३६	३७	२८	२३	११	४	१	२४०
स्थानीय सरकारी सेवा तर्फ									
३	सहायक पाँचौं	२१२	५३	२९	४	०	०	०	२९८
४	सहायक चौथो	३४२	१०२	५९	३८	१८	०	०	५५९
	जम्मा	५५४	१५५	८८	४२	१८	०	०	८५७
कूल जम्मा		६९०	१९२	११६	६५	२९	४	१	१०९७

अनुसूची १०.१ : आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा दिगो विकास लक्ष्य संकेतका आधारमा बजेट विनियोजन

दिगो विकास संकेत	दिगो विकास लक्ष्य	कोशी	मधेश	बागमती	गण्डकी	लुम्बिनी	कर्णाली	सुदुरपश्चिम
०	सांकेतीकरण नगरिएको	०.४	२१.७८	६९.०३	७२.३	२८.६६	५३.५६	२४.९५
१	गरिबीको अन्त्य	७.७७	४.३		०.२१	०.४१	१५.७५	५.२९
२	शून्य भोकमरी	३.०१	१.५४	०.९७	३.७१	८.३९	१.६५	२.८२
३	स्वस्थ जीवन	८.३९	१८.९५	१.८७	३.०४	७.८१	१०.३७	९.४२
४	गुणस्तरीय शिक्षा	२.९४	७.२९	०.२१	२.७४	३.७३	४.६५	३.०७
५	लैङ्गिक समानता	०.२३				०.२३	०.४७	३.३४
६	दिगो सफा पानी तथा सरसफाई सेवा	६.५९	०.२७	०.३	६.४२	४.६७	०.५१	६
७	आधुनिक उर्जामा पहुँच	०.०६	०.०२	०.०२		०.४३	०.०३	०
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथम मर्यादित काम	३.३६	९.२९			१.६२	२.६	२८.१७
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	२५.६५	२२.९३	०.७२	१.६२	२१.९६	३.९६	१.२७
१०	असमानता न्यूनीकरण	०.०१	२.९८	०.१३		२.४३	०.२२	२.०२
११	दिगो शहर र वस्तीहरु	७.५९	०.४६	२५.२१	१.२६	७.९४	१.०९	२.०८
१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	६.६६	०.०५		५.९८	१.३१	०.०६	०.०६
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	१.५४	३.७२	१.२३	०.३७	३.०१	२.५	८.२८
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	४.१३	०.४३	०.३१	०.३७	१.२८	०.५४	१
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	११.५९			१.५९	५.५८	१.०८	१.३४
१७	दिगो विकासका लागि साझेदारी	१०.०७	५.९७		०.३७	०.५२	०.९७	०.८७

स्रोतः- आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट वक्तव्यहरु

अनुसूची १०.२ : आर्थिक वर्ष २०७९/८० को लुम्बिनी प्रदेशका स्थानीय तहको बजेट तथा खर्च स्थिति

क. स.	स्थानीय तह	बजेट (रू. करोडमा)				खर्च (रू. करोडमा)				खर्च प्रतिशत
		चालु	पुंजीगत	वित्तीय	जम्मा	चालु	पुंजीगत	वित्तीय	जम्मा	
१	बर्दघाट नगरपालिका,नवलपरासी	५४.८४	३९.५६	०.००	**९४.४०**	४९.६४	३०.४८	०.००	**८०.१२**	८४.९
२	रामग्राम नगरपालिका,नवलपरासी	६०.४८	६६.४७	०.००	**१२६.९५**	४९.८८	३९.५८	०.००	**८९.४५**	७०.५
३	सुनवल नगरपालिका,नवलपरासी	५५.९८	६९.७३	०.००	**१२५.७१**	४९.०८	४७.५१	०.००	**९६.५९**	७६.८
४	सुस्ता गाउँपालिका,नवलपरासी	२९.७४	२८.९३	०.००	**५८.६७**	२०.७७	१८.८६	०.००	**३९.६३**	६७.५
५	पाल्हिनन्दन गाउँपालिका,नवलपरासी	३३.३१	१९.०५	०.००	**५२.३६**	२८.८३	१३.८२	०.००	**४२.६५**	८१.५
६	प्रतापपुर गाउँपालिका,नवलपरासी	४६.८९	२७.६८	०.००	**७४.५७**	३७.८५	१७.५९	०.००	**५५.४३**	७४.३
७	सरावल गाउँपालिका,नवलपरासी	३९.८१	२६.९३	०.००	**६६.७५**	३२.८०	१९.२९	०.००	**५२.०९**	७८.०
८	बुटवल उप महानगरपालिका,रुपन्देही	१२७.२३	११९.२३	१.००	**२४७.४६**	९५.०५	७६.१८	०.८२	**१७२.०५**	६९.५
९	तिलोत्तमा नगरपालिका,रुपन्देही	८०.३४	१११.५९	०.००	**१९१.९३**	६८.८३	७१.८९	०.००	**१४०.७२**	७३.३
१०	देवदह नगरपालिका,रुपन्देही	६२.०६	३८.२७	०.००	**१००.३३**	४९.६०	२४.६५	०.००	**७४.२४**	७४.०
११	लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका,रुपन्देही	६४.२०	३९.४०	०.००	**१०३.५९**	५४.२७	२५.४७	०.००	**७९.७४**	७७.०
१२	सिद्धार्थनगर नगरपालिका,रुपन्देही	७०.३९	६७.४६	०.००	**१३७.८४**	५५.७०	४३.१८	०.००	**९८.८७**	७१.७
१३	सैनामैना नगरपालिका,रुपन्देही	५४.६७	४२.०२	०.००	**९६.६९**	४५.५६	३२.६६	०.००	**७८.२२**	८०.९
१४	ओमसतिया गाउँपालिका,रुपन्देही	३३.९४	२५.३४	०.००	**५९.२७**	२६.६६	२०.३१	०.००	**४६.९८**	७९.३
१५	कन्चन गाउँपालिका,रुपन्देही	३८.१४	२२.२८	०.००	**६०.४२**	३०.९८	१७.७७	०.००	**४८.७५**	८०.७
१६	कोटहीमाई गाउँपालिका,रुपन्देही	३१.६८	१८.१९	०.००	**४९.८७**	२७.८७	१४.२१	०.००	**४२.०९**	८४.४
१७	गैडहवा गाउँपालिका,रुपन्देही	४२.६४	१९.७६	०.००	**६२.४०**	३३.६४	१७.२०	०.००	**५०.८४**	८१.५
१८	मर्चवारी गाउँपालिका,रुपन्देही	३३.२५	१९.११	०.००	**५२.३६**	२५.०६	८.७१	०.००	**३३.७७**	६४.५
१९	मायादेवी गाउँपालिका,रुपन्देही	३७.८१	३१.५४	०.००	**६९.३५**	३२.४२	२४.१०	०.००	**५६.५३**	८१.५
२०	रोहिणी गाउँपालिका,रुपन्देही	४४.०६	२६.४५	०.००	**७०.५१**	३७.८२	१८.३३	०.००	**५६.१४**	७९.६
२१	सम्मरीमाई गाउँपालिका,रुपन्देही	३५.५५	२६.७७	०.००	**६२.३२**	२७.०६	२१.८६	०.००	**४८.९३**	७८.५
२२	सियारी गाउँपालिका,रुपन्देही	४४.२०	३१.७७	०.००	**७५.९६**	३८.४०	२७.७३	०.००	**६६.१३**	८७.१
२३	सुद्धोधन गाउँपालिका,रुपन्देही	३८.९१	२९.००	०.००	**६७.९०**	३१.३६	१५.६६	०.००	**४७.०२**	६९.२
२४	कपिलवस्तु नगरपालिका,कपिलवस्तु	७४.५०	५४.३८	०.०९	**१२८.९८**	६१.७८	३५.९९	०.०६	**९७.८२**	७५.८
२५	कृष्णनगर नगरपालिका,कपिलवस्तु	४८.१९	३९.३९	०.००	**८७.५८**	३३.२५	१९.११	०.००	**५२.३६**	५९.८
२६	बाणगंगा नगरपालिका,कपिलवस्तु	७६.७२	५७.९१	०.००	**१३४.६३**	६३.९७	४०.९७	०.००	**१०४.९४**	७७.९
२७	बुद्दभुमी नगरपालिका,कपिलवस्तु	६२.६२	४१.९८	०.००	**१०४.५९**	५१.४०	३१.०४	०.००	**८२.४४**	७८.८
२८	महाराजगंज नगरपालिका,कपिलवस्तु	५६.५६	४९.७९	०.००	**१०६.३५**	४५.४८	२५.३५	०.००	**७०.८३**	६६.६
२९	शिवराज नगरपालिका,कपिलवस्तु	६२.९२	३६.५४	०.००	**९९.४६**	५२.२८	२७.०४	०.००	**७९.३२**	७९.८
३०	मायादेवी गाउँपालिका,कपिलवस्तु	४५.३०	२०.४५	०.००	**६५.७५**	३७.२२	१७.२४	०.००	**५४.४७**	८२.८
३१	यशोधरा गाउँपालिका,कपिलवस्तु	४४.८५	२७.७१	०.००	**७२.५७**	३२.०५	१३.४४	०.००	**४५.४९**	६२.७
३२	विजयनगर गाउँपालिका,कपिलवस्तु	३३.८४	३४.२३	०.००	**६८.०७**	३०.८७	२६.६९	०.००	**५७.५६**	८४.६
३३	शुद्दोधन गाउँपालिका,कपिलवस्तु	३९.७४	२१.२४	०.००	**६०.९८**	३१.७१	१०.४१	०.००	**४२.१३**	६९.१
३४	तानसेन नगरपालिका,पाल्पा	६०.४८	६३.१५	०.००	**१२३.६३**	५४.६४	२५.२५	०.००	**७९.८९**	६४.६
३५	रामपुर नगरपालिका,पाल्पा	५४.०१	३०.७५	०.००	**८४.७६**	४४.८३	२१.२२	०.००	**६६.०६**	७७.९
३६	तिनाउ गाउँपालिका,पाल्पा	३५.१३	२१.२४	०.००	**५६.३७**	३०.४५	१८.५०	०.००	**४८.९५**	८६.८
३७	निस्दि गाउँपालिका,पाल्पा	४३.१०	३३.६८	०.००	**७६.७८**	३६.१६	२१.८७	०.००	**५८.०३**	७५.६
३८	पुर्वखोला गाउँपालिका,पाल्पा	३५.१२	१७.८०	०.००	**५२.९२**	३०.०१	१४.००	०.००	**४४.०१**	८३.२
३९	बगनासकाली गाउँपालिका,पाल्पा	३६.१२	१८.५६	०.००	**५४.६८**	३३.२२	१५.५४	०.००	**४८.७६**	८९.२
४०	माथागढी गाउँपालिका,पाल्पा	४१.५७	२५.७५	०.००	**६७.३१**	३३.४४	१९.१६	०.००	**५२.६०**	७८.१
४१	रम्भा गाउँपालिका,पाल्पा	३६.८५	१६.८०	०.००	**५३.६५**	२९.५९	१२.७१	०.००	**४२.३०**	७८.८

४२	रिब्दिकोट गाउँपालिका,पाल्पा	३६.८३	१९.९३	०.००	**५६.७६**	३२.७८	१३.६८	०.००	**४६.४६**	८१.८
४३	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका,पाल्पा	४७.६३	२३.४९	०.००	**७१.१२**	४१.८१	१६.०४	०.००	**५७.८६**	८१.४
४४	भुमिकास्थान नगरपालिका,अर्घाखाँची	४७.३३	३२.६२	०.००	**७९.९५**	३९.४७	२९.३३	०.००	**६८.७९**	८६.०
४५	शितगंगा नगरपालिका,अर्घाखाँची	६४.२५	२७.४६	०.००	**९१.७१**	५४.८३	२२.९८	०.००	**७७.८१**	८४.८
४६	सन्धिखर्क नगरपालिका,अर्घाखाँची	४८.९१	५३.६२	०.००	**१०२.५२**	४४.८३	४९.४०	०.००	**९४.२३**	९१.९
४७	छत्रदेव गाउँपालिका,अर्घाखाँची	३८.९५	२६.४५	०.००	**६५.३९**	३२.४९	२२.५२	०.००	**५५.०१**	८४.१
४८	पाणिनी गाउँपालिका,अर्घाखाँची	५१.१७	२३.९८	०.००	**७५.१५**	४१.०१	२०.३२	०.००	**६१.३४**	८१.६
४९	मालारानी गाउँपालिका,अर्घाखाँची	४८.६९	१९.७७	०.००	**६८.४६**	४१.२०	१६.९०	०.००	**५८.१०**	८४.९
५०	मुसिकोट नगरपालिका,गुल्मी	४६.३१	२७.८७	०.००	**७४.१८**	४०.३९	२१.२३	०.००	**६१.६२**	८३.१
५१	रेसुङ्गा नगरपालिका,गुल्मी	४३.३२	२४.२१	०.००	**६७.५३**	३९.५१	२०.८६	०.००	**६०.३६**	८९.४
५२	इस्मा गाउँपालिका,गुल्मी	३५.९०	१५.७६	०.००	**५१.६६**	३१.३३	१०.७८	०.००	**४२.११**	८१.५
५३	कालीगण्डकी गाउँपालिका,गुल्मी	३८.४९	१६.९६	०.००	**५५.४५**	३४.१९	१३.७६	०.००	**४७.९५**	८६.५
५४	गुल्मीदरबार गाउँपालिका,गुल्मी	३५.९५	१८.७४	०.००	**५४.६९**	३२.२३	१४.८१	०.००	**४७.०४**	८६.०
५५	चन्द्रकोट गाउँपालिका,गुल्मी	३७.२१	१६.६७	०.००	**५३.८८**	३१.८५	१४.६१	०.००	**४६.४६**	८६.२
५६	छत्रकोट गाउँपालिका,गुल्मी	३८.०७	२२.९२	०.००	**६०.९९**	३३.०६	१८.९४	०.००	**५२.०१**	८५.३
५७	धुर्कोट गाउँपालिका,गुल्मी	४२.७४	२१.८५	०.००	**६४.५९**	३७.४१	१८.७३	०.००	**५६.१४**	८६.९
५८	मदाने गाउँपालिका,गुल्मी	३३.८२	२५.८०	०.००	**५९.६२**	२९.२२	२१.२३	०.००	**५०.४५**	८४.६
५९	मालिका गाउँपालिका,गुल्मी	३८.२०	२१.६१	०.००	**५९.८१**	३४.३२	१८.०७	०.००	**५२.३९**	८७.६
६०	रुरुक्षेत्र गाउँपालिका,गुल्मी	३७.७१	२४.४२	०.००	**६२.१३**	३२.८२	१६.२३	०.००	**४९.०६**	७९.०
६१	सत्यवती गाउँपालिका,गुल्मी	४२.२५	१९.३०	०.००	**६१.५५**	३३.७०	१३.६०	०.००	**४७.२९**	७६.८
६२	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका,रुकुमकोट	३६.७८	१९.०६	०.००	**५५.८४**	३३.७०	१५.७४	०.००	**४९.४४**	८८.५
६३	भूमे गाउँपालिका,रुकुमकोट	३४.१९	२१.९३	०.००	**५६.१२**	२८.६१	१६.९६	०.००	**४५.५७**	८१.२
६४	सिस्ने गाउँपालिका,रुकुमकोट	३७.२४	२५.१२	०.००	**६२.३६**	३२.४१	२१.०५	०.००	**५३.४६**	८५.७
६५	रोल्पा नगरपालिका,रोल्पा	४५.८२	२९.५४	०.००	**७५.३६**	४१.१४	२३.०३	०.००	**६४.१७**	८५.१
६६	त्रिवेणी गाउँपालिका,रोल्पा	३५.६४	२१.८७	०.००	**५७.५१**	३०.७१	१७.७१	०.००	**४८.४१**	८४.२
६७	थबाङ गाउँपालिका,रोल्पा	२३.१८	२३.२०	०.००	**४६.३७**	१७.९९	१८.८८	०.००	**३६.८७**	७९.५
६८	परिवर्तन गाउँपालिका,रोल्पा	३३.४६	१८.५८	०.००	**५२.०३**	२७.८०	१६.९३	०.००	**४४.७३**	८६.०
६९	माडी गाउँपालिका,रोल्पा	२९.२८	१५.७९	०.००	**४५.०७**	२५.०८	१३.७७	०.००	**३८.८५**	८६.२
७०	रुन्टीगढी गाउँपालिका,रोल्पा	३९.७१	२७.८८	०.००	**६७.५९**	३३.०८	२३.१३	०.००	**५६.२१**	८३.२
७१	लुङग्री गाउँपालिका,रोल्पा	३०.९२	२१.९६	०.००	**५२.८९**	२५.५३	१९.५७	०.००	**४५.१०**	८५.३
७२	गंगादेव गाउँपालिका,रोल्पा	३४.८५	१६.२१	०.००	**५१.०६**	२६.६५	१३.४१	०.००	**४०.०५**	७८.४
७३	सुनछहरी गाउँपालिका,रोल्पा	२७.४४	१६.७३	०.००	**४४.१७**	२०.९२	१३.०५	०.००	**३३.९७**	७६.९
७४	सुनिलस्मृति गाउँपालिका,रोल्पा	३४.२७	२४.९७	०.००	**५९.२३**	३०.८०	१८.९२	०.००	**४९.७२**	८३.९
७५	प्युठान नगरपालिका,प्युठान	५६.५४	२८.३२	०.००	**८४.८६**	४७.८७	२१.४१	०.००	**६९.२८**	८१.६
७६	स्वर्गद्वारी नगरपालिका,प्युठान	४३.५०	२७.८८	०.००	**७१.३८**	३८.८३	२२.२५	०.००	**६१.०८**	८५.६
७७	ऐरावती गाउँपालिका,प्युठान	३४.०३	१८.०३	०.००	**५२.०६**	२९.६२	१४.७५	०.००	**४४.३६**	८५.२
७८	गौमुखी गाउँपालिका,प्युठान	३४.०८	१८.९०	०.००	**५२.९८**	३०.७१	१६.३५	०.००	**४७.०६**	८८.८
७९	झिमरुक गाउँपालिका,प्युठान	४१.००	१९.८५	०.००	**६०.८५**	३५.०७	१६.४७	०.००	**५१.५४**	८४.७
८०	नौबहिनी गाउँपालिका,प्युठान	३८.५९	२२.०५	०.००	**६०.६४**	३५.३२	१८.५३	०.००	**५३.८५**	८८.८
८१	मल्लरानी गाउँपालिका,प्युठान	२७.२०	२०.६४	०.००	**४७.८३**	२३.६९	१२.४९	०.००	**३६.१८**	७५.६
८२	माण्डवी गाउँपालिका,प्युठान	३१.८७	१३.९०	०.००	**४५.७६**	२७.०२	११.४२	०.००	**३८.४४**	८४.०
८३	सरुमारानी गाउँपालिका,प्युठान	३२.३१	१९.५५	०.००	**५१.८७**	२६.६५	१७.२२	०.००	**४३.८७**	८४.६
८४	घोराही उप महानगरपालिका,दाङ	१३७.६०	१०८.८६	०.००	**२४६.४५**	११६.६४	६५.२६	०.००	**१८१.९०**	७३.८
८५	तुल्सीपुर उप महानगरपालिका,दाङ	१३४.९३	५८.६४	०.४०	**१९३.९७**	१०६.८४	३८.३८	०.४०	**१४५.६२**	७५.१

८६	लमही नगरपालिका,दाङ	६४.६१	७९.७०	०.००	**१४४.३१**	४६.०८	५०.५३	०.००	**९६.६१**	६६.९
८७	गढवा गाउँपालिका,दाङ	४२.७८	३४.९७	०.००	**७७.७४**	३६.८९	२६.८९	०.००	**६३.७९**	८२.०
८८	दँगीशरणा गाउँपालिका,दाङ	३१.८९	२२.३५	०.००	**५४.२३**	२६.०५	१८.१२	०.००	**४४.१८**	८१.५
८९	बँगलाचुली गाउँपालिका,दाङ	४०.४०	१७.६०	०.००	**५८.००**	३४.३४	१३.७०	०.००	**४८.०४**	८२.८
९०	बबई गाउँपालिका,दाङ	३४.३७	२०.११	०.००	**५४.४९**	२९.२८	१५.५४	०.००	**४४.८२**	८२.३
९१	राजपुर गाउँपालिका,दाङ	३४.७६	२४.६३	०.३५	**५९.७३**	२७.७१	१३.१७	०.००	**४०.८८**	६८.४
९२	राप्ती गाउँपालिका,दाङ	४७.६९	२४.५९	०.००	**७२.२९**	४०.६९	२२.०३	०.००	**६२.७३**	८६.८
९३	शान्तिनगर गाउँपालिका,दाङ	३४.२२	१९.४३	०.००	**५३.६५**	२८.४२	१५.०१	०.००	**४३.४३**	८१.०
९४	नेपालगँज उप महानगरपालिका,बाँके	१२६.२०	७४.७९	४.००	**२०४.९८**	१०२.४१	४७.१५	३.१३	**१५२.७०**	७४.५
९५	कोहलपुर नगरपालिका,बाँके	७१.६२	५६.६८	०.००	**१२८.३०**	६०.४८	३९.८१	०.००	**१००.२९**	७८.२
९६	खजुरा गाउँपालिका,बाँके	५४.८५	३४.०३	०.००	**८८.८८**	४६.२४	१८.६९	०.००	**६४.९३**	७३.१
९७	जानकी गाउँपालिका,बाँके	३२.९९	२७.५६	०.००	**६०.५५**	२८.४१	१९.४४	०.००	**४७.८५**	७९.०
९८	डुडुवा गाउँपालिका,बाँके	४३.०६	२६.९०	०.००	**६९.९६**	३४.०१	१५.१८	०.००	**४९.१९**	७०.३
९९	नरैनापुर गाउँपालिका,बाँके	३४.७२	२०.२८	०.००	**५५.०१**	२९.६८	१८.७३	०.००	**४८.४०**	८८.०
१००	बैजनाथ गाउँपालिका,बाँके	५४.७०	३७.१६	०.००	**९१.८६**	४६.०४	२९.८०	०.००	**७५.८४**	८२.६
१०१	राप्तीसोनारी गाउँपालिका,बाँके	६६.८०	३१.२३	०.००	**९८.०३**	५९.८६	२१.०६	०.००	**८०.९३**	८२.६
१०२	गुलरिया नगरपालिका,बर्दिया	५७.१२	४४.८३	०.००	**१०१.९५**	४८.८८	३२.४६	०.००	**८१.३५**	७९.८
१०३	ठाकुरबाबा नगरपालिका,बर्दिया	४८.०४	३९.६१	०.००	**८७.६५**	४२.२०	२३.७३	०.००	**६५.९३**	७५.२
१०४	बाँसगढी नगरपालिका,बर्दिया	५३.४३	३९.९७	०.००	**९३.४०**	४२.८९	२६.३१	०.००	**६९.१९**	७४.१
१०५	बारबर्दिया नगरपालिका,बर्दिया	६१.६१	३९.५८	०.००	**१०१.१९**	५०.४६	२६.४०	०.००	**७६.८६**	७६.०
१०६	मधुवन नगरपालिका,बर्दिया	४६.७६	३८.६६	०.००	**८५.४२**	४०.००	३०.७७	०.००	**७०.७७**	८२.८
१०७	राजापुर नगरपालिका,बर्दिया	५९.१८	३४.११	०.००	**९३.३०**	४९.४४	२२.६२	०.००	**७२.०६**	७७.२
१०८	गेरुवा गाउँपालिका,बर्दिया	३६.८१	२८.४०	०.००	**६५.२१**	३०.१०	१८.२६	०.००	**४८.३५**	७४.२
१०९	बढैयाताल गाउँपालिका,बर्दिया	५०.६८	४२.२२	०.००	**९२.९१**	४१.२४	२४.१६	०.००	**६५.४०**	७०.४
जम्मा		**५१८५**	**३५४०**	६	८७३१	**४३३४**	**२५१३**	४	६८५२	**७८.५**

स्रोतः महालेखा नियन्त्रक कार्यालय

अनुसूची १०.३ : आ.व. २०७८/७९ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहहरुमा हस्तान्तरण भएको अनुदानको विवरण

सि न	जिल्ला	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	समानीकरण (२६३३१)		शसर्त अनुदान (२६३३२)	बिशेष अनुदान (२६३३३)	समपुरक अनुदान (२६३३४)	कूल जम्मा
				विनियोजन रु	हस्तान्तरण भएको रकम	हस्तान्तरण भएको रकम	हस्तान्तरण भएको रकम	हस्तान्तरण भएको रकम	हस्तान्तरण भएको
१	अर्घाखाँची	८०१०५११५	भुमिकास्थान नगरपालिका	५६५४०००	५६५४०००	१०४४४०००	१५००००००	७००००००	३८०९८०००
२	अर्घाखाँची	८०१०५११६	शितगंगा नगरपालिका	६६६४०००	६६६४०००	११५६४०००	१७७८३१६३	१७००००००	५३०१११६३
३	अर्घाखाँची	८०१०५११७	सन्धिखर्क नगरपालिका	६६७२०००	६६७२०००	१२८४४०००	२०००००००	८३३६९७३	४७८५२९७३
४	अर्घाखाँची	८०१०५३१९	छत्रदेव गाउँपालिका	५००००००	५००००००	८३५८३६६	१०४७६४५५	६००००००	२९८३४८२१
५	अर्घाखाँची	८०१०५३२०	पाणिनी गाउँपालिका	५१५६०००	५१५६०००	८२४४०००	१२५५००००	६००००००	३१९५००००
६	अर्घाखाँची	८०१०५३२१	मालारानी गाउँपालिका	५२३८०००	५२३८०००	८५४४०००	१४६८७८६१	६००००००	३४४६९८६१
७	कपिलवस्तु	८०१०५१०९	कपिलवस्तु नगरपालिका	९५३००००	९५३००००	१२५४४०००	२००००००	७००००००	४९०७४०००
८	कपिलवस्तु	८०१०५११०	कृष्णनगर नगरपालिका	८२६५०००	८२६५०००	११५४४०००	२००००००	७००००००	४६८०९०००
९	कपिलवस्तु	८०१०५१११	बाणगंगा नगरपालिका	९६७७०००	९६७७०००	११५४४०००	२००००००	१०५०००००	५१७२१०००
१०	कपिलवस्तु	८०१०५११२	बुद्धभुमी नगरपालिका	८५१३०००	८५१३०००	९६८७२५७	५७६४५६०	६५११८५९	३०४७६६७६
११	कपिलवस्तु	८०१०५११३	महाराजगञ्ज नगरपालिका	७४१९०००	७४१९०००	११५४४०००	२००००००	७००००००	४५९६३०००
१२	कपिलवस्तु	८०१०५११४	शिवराज नगरपालिका	८५६३०००	८५६३०००	११५४४०००	२००००००	८५०००००	४८६०७०००
१३	कपिलवस्तु	८०१०५३१५	मायादेवी गाउँपालिका	७०२८०००	७०२८०००	८५४४०००	१५००००००	७५०००००	३८०७२०००
१४	कपिलवस्तु	८०१०५३१६	यसोधरा गाउँपालिका	६१०९०००	६१०९०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३५६५३०००
१५	कपिलवस्तु	८०१०५३१७	विजयनगर गाउँपालिका	५८३५०००	५८३५०००	८५४४०००	१५००००००	८००००००	३७३७९०००
१६	कपिलवस्तु	८०१०५३१८	शुद्धोधन गाउँपालिका	६६२४०००	६६२४०००	८५४४०००	१५००००००	८९०००००	३९०६८०००
१७	गुल्मी	८०१०५१२०	मुसिकोट नगरपालिका	५६४७०००	५६४७०००	११५४४०००	२००००००	७५०००००	४४६९१०००
१८	गुल्मी	८०१०५१२१	रेसुंगा नगरपालिका	५७७२०००	५७७२०००	१२५४४०००	२००००००	७५०००००	४५८१६०००
१९	गुल्मी	८०१०५३३०	इस्मा गाउँपालिका	४४३३०००	४४३३०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३३९७७०००
२०	गुल्मी	८०१०५३३१	कालीगण्डकी गाउँपालिका	४१८२०००	४१८२०००	८५४४०००	१४९४९०००	६००००००	३३६७५०००
२१	गुल्मी	८०१०५३३२	गुल्मीदरबार गाउँपालिका	४६५१०००	४६५१०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३४१९५०००
२२	गुल्मी	८०१०५३३३	चन्द्रकोट गाउँपालिका	४६४४०००	४६४४०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३४१८८०००
२३	गुल्मी	८०१०५३३४	छत्रकोट गाउँपालिका	४६०००००	४६०००००	१०५४४०००	१५००००००	६००००००	३६१४४०००
२४	गुल्मी	८०१०५३३५	धुर्कोट गाउँपालिका	४६३४०००	४६३४०००	११०४४०००	१५००००००	१००००००	४०६७८०००
२५	गुल्मी	८०१०५३३६	मदाने गाउँपालिका	४५१८०००	४५१८०००	८५४४०००	१५००००००	७८०००००	३५८६२०००
२६	गुल्मी	८०१०५३३७	मालिका गाउँपालिका	४४९३०००	४४९३०००	८५४४०००	१५००००००	६७०००००	३४७३७०००
२७	गुल्मी	८०१०५३३८	रुरु गाउँपालिका	४२०५०००	४२०५०००	११३४४०००	१५००००००	८५०००००	३९०४९०००
२८	गुल्मी	८०१०५३३९	सत्यवती गाउँपालिका	४८४३०००	४८४३०००	८५४४०००	१५७०००००	८००००००	३७०८७०००
२९	दाङ	८०१०५०३२	घोराही उपमहानगरपालिका	१६७०४०००	१६७०४०००	२८५१९४५७	११४५७९७३	१३१९४०८९	६९८७५५१९
३०	दाङ	८०१०५०३३	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	१५५९३०००	१५५९३०००	१५२५२३२३	२६९४८४५९	१८२९९०३६	७६०९२८१८

३१	दाङ	८०१०५१२५	लमही नगरपालिका	७१५७०००	७१५७०००	११५४४०००	२०००००००	७००००००	४५७०१०००
३२	दाङ	८०१०५३५९	गढवा गाउँपालिका	६२२६०००	६२२६०००	२३३५३१९०	४३४२०५४	५८४२३६५	३९७६३६०९
३३	दाङ	८०१०५३६०	दंगीशरण गाउँपालिका	४६०९०००	४६०९०००	८०४४५७२	१५००००००	५८९१७५०	३३५४५३२२
३४	दाङ	८०१०५३६१	बंगलाचुली गाउँपालिका	४६९१०००	४६९१०००	८१८७९९४	११३१२४८०	१०१३८४००	३४३२९८७४
३५	दाङ	८०१०५३६२	बबई गाउँपालिका	५०८२०००	५०८२०००	८५४४०००	१५००००००	१०५०००००	३९१२६०००
३६	दाङ	८०१०५३६३	राजपुर गाउँपालिका	४७९८०००	४७९८०००	६०३९४७९	१२९९८२१२	८०४४७१५	३१८८०४०६
३७	दाङ	८०१०५३६४	राप्ती गाउँपालिका	६६१८०००	६६१८०००	७२०८३९३	१५००००००	९०६०२२४	३७८८६६१७
३८	दाङ	८०१०५३६५	शान्तिनगर गाउँपालिका	४९४६०००	४९४६०००	८००५९७३.६३	९२२५३३२.५	११८०९३६२.५७	३३९८६६६८.७
३९	नवलपरासी	८०१०५१०१	बर्दघाट नगरपालिका	८६६६०००	८६६६०००	८६८२०६०	२०००००००	७४९८१००	४४८४६१६०
४०	नवलपरासी	८०१०५१०२	रामग्राम नगरपालिका	८३२९०००	८३२९०००	६३७३७१३	१११९६५१७	६३३७३३३	३२२३६५६३
४१	नवलपरासी	८०१०५१०३	सुनवल नगरपालिका	८२१२०००	८२१२०००	७१४१०००	८८६८५२८	५४७५०००	२९६९६५२८
४२	नवलपरासी	८०१०५३०१	सुस्ता गाउँपालिका	५९३७०००	५९३७०००	२८५४४०००	१५००००००	६७०००००	५६१८१०००
४३	नवलपरासी	८०१०५३०२	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	५९५६०००	५९५६०००	८८४२३२०	१४९७३०००	६००००००	३५७७१३२०
४४	नवलपरासी	८०१०५३०३	प्रतापपुर गाउँपालिका	६९२३०००	६९२३०००	८५४४०००	१५००००००	८८०००००	३९२६७०००
४५	नवलपरासी	८०१०५३०४	सरावल गाउँपालिका	६१८३०००	६१८३०००	८५४४०००	५५८९७१६	५८०००००	२६११६७१६
४६	पाल्पा	८०१०५११८	तानसेन नगरपालिका	७९६३०००	७९६३०००	१५५४४०००	२००००००००	८२०००००	५१७०७०००
४७	पाल्पा	८०१०५११९	रामपुर नगरपालिका	६०१३०००	६०१३०००	११५४४०००	२००००००००	७००००००	४४५५७०००
४८	पाल्पा	८०१०५३२२	तिनाउ गाउँपालिका	४२६१०००	४२६१०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३३८०५०००
४९	पाल्पा	८०१०५३२३	निस्दी गाउँपालिका	४६६४०००	४६६४०००	८५४४०००	१४००००००	६००००००	३३२०८०००
५०	पाल्पा	८०१०५३२४	पूर्वखोला गाउँपालिका	४३१२०००	४३१२०००	८८४४०००	१५००००००	६००००००	३४१५६०००
५१	पाल्पा	८०१०५३२५	बगनासकाली गाउँपालिका	४७१६०००	४७१६०००	८५४४०००	१५००००००	६७०००००	३४९६००००
५२	पाल्पा	८०१०५३२६	माथागढी गाउँपालिका	५००८०००	५००८०००	८८४४०००	१५००००००	६००००००	३४८५२०००
५३	पाल्पा	८०१०५३२७	रम्भा गाउँपालिका	४५३२०००	४५३२०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३४०७६०००
५४	पाल्पा	८०१०५३२८	रिब्दीकोट गाउँपालिका	४२३५०००	४२३५०००	८५४४०००	१४९४९०००	१४७७४०००	४२५०२०००
५५	पाल्पा	८०१०५३२९	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	५१४६०००	५१४६०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३४६९००००
५६	प्यूठान	८०१०५१२३	प्यूठान नगरपालिका	६०७६०००	६०७६०००	११५४४०००	२००००००००	२९२०००००	६६८२००००
५७	प्यूठान	८०१०५१२४	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	५१६६०००	५१६६०००	१११६७७७७	१७६८४०५०	११५०५६८३	४५५२३५१०
५८	प्यूठान	८०१०५३५२	ऐरावती गाउँपालिका	४५११०००	४५११०००	४६६५८६६	१५००००००	६८०७६६५	३०९८४५३१
५९	प्यूठान	८०१०५३५३	गौमुखी गाउँपालिका	४६०९०००	४६०९०००	८५३०९२२	१५००००००	१०४३६९७८	३८५७६९००
६०	प्यूठान	८०१०५३५४	झिमरुक गाउँपालिका	५०३५०००	५०३५०००	८१६७३२८	७२९१३८४	९८४६९८१	३०३४०६९३
६१	प्यूठान	८०१०५३५५	नौबहिनी गाउँपालिका	५०७२०००	५०७२०००	८०४९१८१	१५००००००	१४३१७२९०	४२४३८४७१
६२	प्यूठान	८०१०५३५६	मल्लरानी गाउँपालिका	३९९९०००	३९९९०००	७४४२९९२	१३८५९३६८	६६२३६६७.०८	३१९२५०२७.०८
६३	प्यूठान	८०१०५३५७	माण्डवी गाउँपालिका	३६२५०००	३६२५०००	८१५८०६१	७९४५७०७	१११६७३१६	३०८९६०८४
६४	प्यूठान	८०१०५३५८	सरुमारानी गाउँपालिका	३९७२०००	३९७२०००	६०७८९८०	१२९७२१९५	६८५१३१०	२९८७४४८५
६५	बर्दिया	८०१०५१२७	गुलरिया नगरपालिका	८८२४०००	८८२४०००	११५४४०००	२००००००००	७००००००	४७३६८०००
६६	बर्दिया	८०१०५१२८	ठाकुरबाबा नगरपालिका	६९०३०००	६९०३०००	११५४४०००	२००००००००	७००००००	४५४४७०००

६७	बर्दिया	८०१०५१२९	बाँसगढी नगरपालिका	७७७००००	७७७००००	११५४४०००	२००००००००	७००००००	४६३१४०००
६८	बर्दिया	८०१०५१३०	मधुवन नगरपालिका	६९७२०००	६९७२०००	९११४४८९	१३३८३०४७	६९३९३४८	३६४०८८८४
६९	बर्दिया	८०१०५१३१	राजापुर नगरपालिका	८०१००००	८०१००००	११५४४०००	२००००००००	९००००००	४८५५४०००
७०	बर्दिया	८०१०५१३२	बारबर्दिया नगरपालिका	८६५००००	८६५००००	९०९८७५९.१९	३२८८३१	६४७४१०७	२४५५१६९७.१९
७१	बर्दिया	८०१०५३७२	गेरुवा गाउँपालिका	५९१५०००	५९१५०००	५३३८९६९	५६५२५४१	५७३३८३५	२२६४०३४५
७२	बर्दिया	८०१०५३७३	बढैयाताल गाउँपालिका	७१९८०००	७१९८०००	८२४५७६२.५९	१५००००००	४८०३७७८.२१	३५२४७५४०.८
७३	बाँके	८०१०५०३४	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	१५७६००००	१५७६००००	१२८१२२१६.१२	१०७४२०६०	७७६३७४१	४७०७८०१७.१२
७४	बाँके	८०१०५१२६	कोहलपुर नगरपालिका	९५८२०००	९५८२०००	७२७१२४३	८६४७२७४	५९१६३३७	३१४१६८५४
७५	बाँके	८०१०५३६६	खजुरा गाउँपालिका	७५८५०००	७५८५०००	२५४२२१५२.८९	८७५४५७५.८१	६७६३९६७.५	४८५२५६९६.२
७६	बाँके	८०१०५३६७	जानकी गाउँपालिका	५९९५०००	५९९५०००	८५४४०००	१५००००००	८००००००	३७५३९०००
७७	बाँके	८०१०५३६८	डुडुवा गाउँपालिका	५७९४०००	५७९४०००	८२६२५३७	४९४९९५५	५४७३०१९	२४४७९५११
७८	बाँके	८०१०५३६९	नरैनापुर गाउँपालिका	५४३८०००	५४३८०००	८५०६०२८	८२२८३९७	५९७३८६८	२८१४६२९३
७९	बाँके	८०१०५३७०	बैजनाथ गाउँपालिका	७९१२०००	७९१२०००	४४१२५१८	११४०५९२४.९७	७३२४१६०	३१०५४६०२.९७
८०	बाँके	८०१०५३७१	राप्तीसोनारी गाउँपालिका	८२०३०००	८२०३०००	८५४४०००	१५००००००	७००००००	३८७४७०००
८१	रुकुम	८०१०५३४०	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	५१२४०००	५१२४०००	८५४४०००	१५००००००	११००००००	३९६६८०००
८२	रुकुम	८०१०५३४१	भूमे गाउँपालिका	५३७००००	५३७००००	८५२६८०६.५	१०७७७२०७	६९३३७९१	३१६०७८०४.५
८३	रुकुम	८०१०५३४२	सिस्ने गाउँपालिका	५३६३०००	५३६३०००	८४७५३००	१४७५५८७६	५९३०९००	३४५२५०७६
८४	रुपन्देही	८०१०५०३१	बुटवल उपमहानगरपालिका	१६११००००	१६११००००	७७३४४०००	२९८६२०००	९५०००००	१३२८१६०००
८५	रुपन्देही	८०१०५१०४	तिलोत्तमा नगरपालिका	१२२१६०००	१२२१६०००	१३७५२५७९.९३	९८१६२१८.५	६६९९६२९	४२४८४४२७.४३
८६	रुपन्देही	८०१०५१०५	देवदह नगरपालिका	७८७९०००	७८७९०००	११५४४०००	२००००००००	७७०००००	४७१२३०००
८७	रुपन्देही	८०१०५१०६	लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	९०७७०००	९०७७०००	११५४४०००	१९८०००००	७००००००	४७४२१०००
८८	रुपन्देही	८०१०५१०७	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	९३८६०००	९३८६०००	११५४४०००	२००००००००	७००००००	४७९३००००
८९	रुपन्देही	८०१०५१०८	सैनामैना नगरपालिका	६१४८०००	६१४८०००	११५४४०००	२००००००००	११००००००	४८६९२०००
९०	रुपन्देही	८०१०५३०५	ओमसतिया गाउँपालिका	६०६१०००	६०६१०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३५६०५०००
९१	रुपन्देही	८०१०५३०६	कन्चन गाउँपालिका	५९८१०००	५९८१०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३५५२५०००
९२	रुपन्देही	८०१०५३०७	कोटहीमाई गाउँपालिका	६४३९०००	६४३९०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३५९८३०००
९३	रुपन्देही	८०१०५३०८	गैडहवा गाउँपालिका	६९३००००	६९३००००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३६४७४०००
९४	रुपन्देही	८०१०५३०९	मर्चवारी गाउँपालिका	६१२८०००	६१२८०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३५६७२०००
९५	रुपन्देही	८०१०५३१०	मायादेवी गाउँपालिका	७०३२०००	७०३२०००	८८१५५५८	१५००००००	६००००००	३६८४७५५८
९६	रुपन्देही	८०१०५३११	रोहिणी गाउँपालिका	६११३०००	६११३०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३५६५७०००
९७	रुपन्देही	८०१०५३१२	शुद्धोधन गाउँपालिका	६०६३०००	६०६३०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३५६०७०००
९८	रुपन्देही	८०१०५३१३	सम्मरीमाई गाउँपालिका	८३०५०००	८३०५०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३७८४९०००
९९	रुपन्देही	८०१०५३१४	सियारी गाउँपालिका	६४२२०००	६४२२०००	८५४४०००	१५००००००	६००००००	३५९६६०००
१००	रोल्पा	८०१०५१२२	रोल्पा नगरपालिका	५५५४०००	५५५४०००	११३८१२९७	१९३७८६५४	११११५१८९	४७४२९१४०
१०१	रोल्पा	८०१०५३४३	त्रिवेणी गाउँपालिका	४७१९०००	४७१९०००	८१७९३४५	६७५६४६०	७८६५३२४	२७५२०१२९
१०२	रोल्पा	८०१०५३४४	थवाङ गाउँपालिका	३०९३०००	३०९३०००	८५४४०००	१५००००००	८७०००००	३५३३७०००

१०३	रोल्पा	८०१०५३४५	परिवर्तन गाउँपालिका	४२१८०००	४२१८०००	७९४०८९१.७५	१४५३८०६१.६३	८१२७३७७.७३	३४८२४३३१.११
१०४	रोल्पा	८०१०५३४६	माडी गाउँपालिका	३८२५०००	३८२५०००	७१०२१३७	१३९०९६८१	७१४९५११	३१९८६३२९
१०५	रोल्पा	८०१०५३४७	रुन्टीगढी गाउँपालिका	४९५८०००	४९५८०००	७३४८९४१	११२३७७१४	५५८९७६२	२९१३४४१७
१०६	रोल्पा	८०१०५३४८	लुङग्री गाउँपालिका	४२८८०००	४२८८०००	५१४७५५०.०५	४०७६४२०	८२०२९९४.२६	२१७१४९६४.३१
१०७	रोल्पा	८०१०५३४९	गंगादेव गाउँपालिका	४१५२०००	४१५२०००	६९७४१६१	१३८१७०९४	६८७०९७२	३१८१४२२७
१०८	रोल्पा	८०१०५३५०	सुनछहरी गाउँपालिका	३५११०००	३५११०००	७७११५१९	१६३२६५५	७३८८०८१	२०२४३२५५
१०९	रोल्पा	८०१०५३५१	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	४९१००००	४९१००००	७७७३२४२	८८४११८०	७६३८०२७	२९१६२४४९
जम्मा				**७०००००००**	**७०००००००**	**११३९००७२०८**	**१५७८८१६८४१**	**८५८६४७८१५.४**	**४२७६४७१८६४**

आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१ तर्जुमा तथा प्रकाशन कार्यदल	
श्री राम बहादुर के सी, प्रदेश सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	संयोजक
श्री सुरेन्द्र पाण्डे, उपसचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	सदस्य
श्री लक्ष्मण पौडेल, वरिष्ठ लेखा अधिकृत, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	सदस्य
श्री नविन श्रेष्ठ, वरिष्ठ लेखा अधिकृत, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	सदस्य
श्री मेघराज पौडेल, वरिष्ठ तथ्याङ्क अधिकृत, लुम्बिनी प्रदेश योजना आयोग	सदस्य
श्री विकल्प चौधरी, वरिष्ठ तथ्याङ्क अधिकृत, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	सदस्य-सचिव
श्री गिरीधारी प्रसाद पन्त, अधिकृत छैटौं, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	आमन्त्रित
श्री कमल आचार्य, सहायक पाँचौं, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	आमन्त्रित

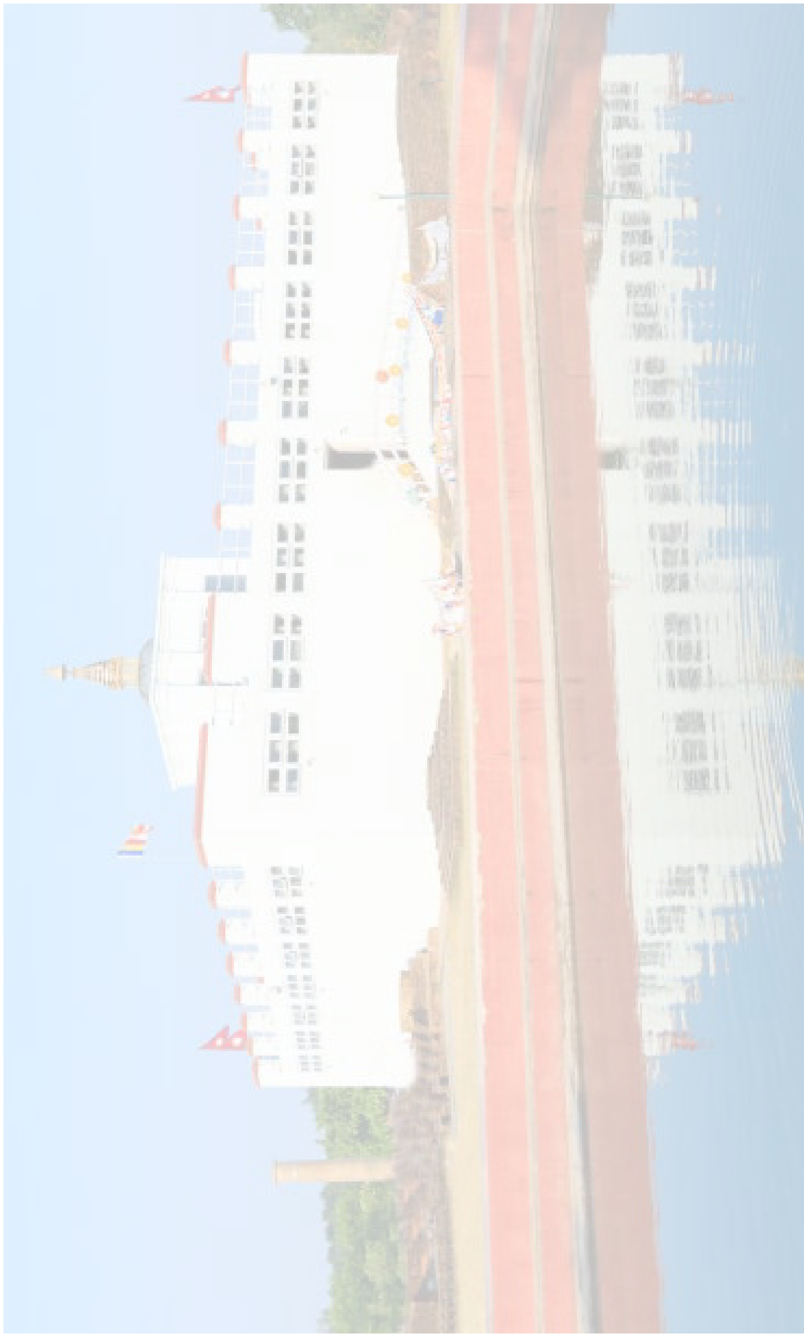

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय
राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल

फोन नं. : +९७७-०८२-५९०४३७, ५९०४३८, ५९०३९८
Email : info.moeap@lumbini.gov.np
moeap5.temp@gmail.com
Website : moeap.lumbini.gov.np